

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SADIK YALSIZUÇANLAR'IN MONOGRAFİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bekir ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Enser YILMAZ

SIİRT-2023

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	5
1. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN HAYATI	5
1.1. DOĞUMU VE AİLE ÇEVRESİ	5
1.2. EĞİTİM HAYATI.....	7
1.3. ÇALIŞMA HAYATI.....	8
1.3.1. Memuriyetten Önceki Çalışma Hayatı	8
1.3.2. Memuriyet Hayatı	9
1.3.2.1. Televizyonculuk Yılları	9
1.4. ASKERLİK DÖNEMİ	10
1.5. MİZAÇ AÇISINDAN SADIK YALSIUZUÇANLAR.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	12
2. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	12
2.1. ROMANCILIĞI.....	15
2.2. ÖYKÜCÜLÜĞÜ	17
2.3. MASALCILIĞI.....	19
2.4. ESERLERİ	21
2.4.1. Deneme ve Araştırma Kitapları	21
2.4.1.1. Korku ve Ümit ve Aşk	21
2.4.1.2. Televizyon ve Kutsal	21
2.4.1.3. Rüya Sineması	22
2.4.1.1. Muallakât-ı Seb'a.....	23
2.4.1.2. Tarafsızlık Masalı	23
2.4.1.3. Düşkırığı	24
2.4.1.4. Geçen Gün Ömürdendir.....	24
2.4.1.5. Aşka Dair Yalanlar	25
2.4.1.6. Unsuru'l-Belâğat'a İlişkin Notlar	25
2.4.1.7. Tasavvuf Risalesi.....	26

2.4.1.8. Namaz Risaleleri.....	27
2.4.1.9. İletişim Deveran mı? Kesik Devre mi?	27
2.4.1.10. Hayat Müzikle Devam Eder	28
2.4.1.11. Sessizlik Diyarı	29
2.4.1.12. Kürtlerin Ateşle İmtihanı	30
2.4.1.13. Dünyanın Orta Yeri Sinema.....	30
2.4.1.14. Muhsin Başkan / Şu Dağlarda Kar Olsaydım	31
2.4.1.15. Aşkın Halleri	31
2.4.1.16. Cumhuriyet'in Gözü Yaşlı Çocukları	32
2.4.1.17. Dünya Durulmaz	32
2.4.1.18. Bilgelik Kulesi	33
2.4.1.19. Kerbela ve Fatıma'nın Gözyaşı.....	33
2.4.1.20. Yalnızlar Koridoru	34
2.4.1.21. Anadolu Erenleri	34
2.4.1.22. Kalpteki Akıl: Risale-i Nur Üzerine Düşünceler	35
2.4.1.23. Başçarşı'da Karşılaşmak	36
2.4.1.24. Ahmed Cevdet Paşa ve Zamanı	37
2.4.1.25. Sofra	37
2.4.1.26. Benlikten Hiçliğe	38
2.4.1.27. İlk harfi Elif'tir son harfi He	38
2.4.2. Seçkileri.....	38
2.4.2.1. Yeni Şiir Antolojisi.....	38
2.4.2.2. Dua Günlüğü.....	39
2.4.2.3. Tövbe ve İstiğfar Günlüğü.....	39
2.4.2.4. Fetret Çağında Hikmet Burcundan Şiirler	39
2.4.2.5. Sevgiliye Şiirler/ Naat Seçkisi	39
2.4.2.6. Ümmî Sinân Halveti	40
2.4.3. Yeniden Yazma ve Edisyonları.....	40
2.4.3.1. Bostan ve Gülistan	40
2.4.3.1.1. Bostan	40
2.4.3.1.2. Gülistan	41
2.4.3.2. Hikmet Öyküleri	41

2.4.3.3. Rehber Öyküleri.....	42
2.4.3.4. Erdem Öyküleri	42
2.4.3.5. Huzur Öyküleri	42
2.4.3.6. Mevlânâ'dan Öyküler	42
2.4.3.7. Kerem ile Aslı.....	43
2.4.3.8. Mem ile Zin	43
2.4.3.9. Binbir Gece Masalları.....	43
2.4.3.10. Mahzen-i Esrar	44
2.4.3.11. Dede Korkut Hikâyeleri	44
2.4.3.12. Namaz Öyküleri	45
2.4.3.13. Kelile ve Dimne	45
2.4.3.14. Kur'an'dan Hikâyeler.....	46
2.4.4. Söyleşi Kitapları.....	47
2.4.4.1. Kenan Rifâî ile Aşka Yolculuk.....	47
2.4.4.2. Sâmiha Ayverdi ile Sırta Yolculuk.....	47
2.4.4.3. Anadolu'nun Kalbi: Harakânî.....	47
2.4.4.4. Aşk Kâğıda Yazılmıyor	48
2.4.4.5. Cân-ı Candır	48
2.4.4.6. Âşıklar Tabîbi Aziz Mahmûd Hüdâyî	49
2.4.4.7. Anadolu'yu Mayalayanlar	49
2.4.4.8. Rasim Özdenören ile Söyleşmek	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	51
3. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ROMAN VE ÖYKÜLERİ.....	51
3.1. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ROMANLARININ İNCELENMESİ	51
3.1.1. Yakaza.....	51
3.1.1.1. Eserin Künyesi.....	51
3.1.1.2. Ana Çizgileriyle Vak'a	51
3.1.1.3. Kişiler	56
3.1.1.4. Mekân	60
3.1.1.5. Zaman	61
3.1.1.6. Değerlendirme	61

3.1.2.	Cam ve Elmas	63
3.1.2.1.	Eserin Künyesi	63
3.1.2.2.	Ana Çizgileriyle Vak'a	63
3.1.2.3.	Şahıslar	68
3.1.2.4.	Mekân	70
3.1.2.5.	Zaman	71
3.1.2.6.	Değerlendirme	72
3.1.3.	Hayyam	74
3.1.3.1.	Eserin Künyesi	74
3.1.3.2.	Ana Çizgileriyle Vak'a	74
3.1.3.3.	Şahıslar	78
3.1.3.4.	Mekân	81
3.1.3.5.	Zaman	82
3.1.3.6.	Değerlendirme	83
3.1.4.	Vefa Apartmanı	84
3.1.4.1.	Eserin Künyesi	84
3.1.4.2.	Ana Çizgileriyle Vak'a	84
3.1.4.3.	Şahıslar	86
3.1.4.4.	Mekân	89
3.1.4.5.	Zaman	91
3.1.4.6.	Değerlendirme	92
3.1.5.	Diyamandı	94
3.1.5.1.	Eserin Künyesi	94
3.1.5.2.	Ana Çizgileriyle Vak'a	94
3.1.5.3.	Şahıslar	99
3.1.5.4.	Mekân	102
3.1.5.5.	Zaman	103
3.1.5.6.	Değerlendirme	104
3.2.	SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ÖYKÜLERİNİN TANITIMI	105
3.2.1.	Şehirleri Süsleyen Yolcu	105
3.2.1.1.	Tahammüm	105
3.2.1.2.	Riyad	106

3.2.1.3. Kafesten Kuş Uçmuş Gibi	106
3.2.1.4. Kelebek	106
3.2.1.5. Çocuk Şehrinde.....	106
3.2.1.6. Bir Mecnun Masalı	107
3.2.1.7. Elif Gibi Yapayalnızım.....	107
3.2.1.8. Şehirleri Süsleyen Yolcu	107
3.2.1.9. Kasabada Yeni Bir Martı Çizgisi.....	107
3.2.2. Ayan Beyan.....	109
3.2.2.1. Ayan Beyan	109
3.2.2.2. Senin Aklın İllet.....	109
3.2.2.3. Şathiyye	110
3.2.2.4. Yorgun Yankı	110
3.2.2.5. Bir ve Hep.....	110
3.2.2.6. Ölüye Öykü.....	111
3.2.2.7. Akıl Dağı	111
3.2.2.8. Şeyleri Senin İçin Seni de Kendim İçin.....	111
3.2.2.9. Terk.....	111
3.2.2.10. Beni Yaktığın Menzil	112
3.2.2.11. S İle Fare	112
3.2.2.12. Çokluktan Kinaye.....	112
3.2.2.13. Issız	112
3.2.3. Garip.....	113
3.2.3.1. Bohnhoftan Dönerken İçime Bıraktığın Tuhaf İşaretler.....	113
3.2.3.2. O Yer	114
3.2.3.3. Ayna İle Sırrı	114
3.2.3.4. Alan Bir Kıldan Alır	114
3.2.3.5. Garip	114
3.2.3.6. Olmadık Bir Şey	115
3.2.3.7. Vebal.....	115
3.2.3.8. İşler Vakitlere Rehinlidir	115
3.2.3.9. Denizde Ölüm.....	115
3.2.3.10. Biliyorum Oradasın	116

3.2.3.11. Av	116
3.2.3.12. Ne Feryat Edersin	116
3.2.3.13. Kırmızı Bir Yağmur	116
3.2.3.14. Savaşın Birinci Günü	116
3.2.3.15. Sınırlı Kavrayış Biçimine İlişkin Öykü Taslakları Mektubu	117
3.2.3.16. Düşkırığı	117
3.2.3.17. Yüzüm	117
3.2.3.18. Yüzüm	117
3.2.3.19. Yar Kokusu	117
3.2.3.20. Bu Sabah	118
3.2.3.21. Rüya İle Tabiri	118
3.2.3.22. Bozuk Ef Klavye İle Bir Şiir Yazma Girişimi	118
3.2.3.23. Deli Sarığı	118
3.2.3.24. Boş	118
3.2.3.25. Böhüüüü	118
3.2.3.26. Halamın Çiçekleri	118
3.2.3.27. Seni Süt İçmeye Çağırıyorum	119
3.2.4. Halvet Der Encümen	120
3.2.4.1. Sessiz Erguvan	120
3.2.4.2. Milat	120
3.2.4.3. Üç İnci	120
3.2.4.4. Çarkıfelek	120
3.2.4.5. O Geldi	121
3.2.4.6. Portal	121
3.2.4.7. Acı Su	121
3.2.4.8. Halvet Der Encümen	121
3.2.4.9. Çiçek Durumu	122
3.2.4.10. Düşük	122
3.2.4.11. Kırlangıç Fırtınası	122
3.2.4.12. Yer Sofrası	122
3.2.4.13. Acı/yan	122
3.2.4.14. Ağaç İle Sarkaç	122

3.2.4.15. Eski/me/yen.....	123
3.2.4.16. Ayni/y/le yüz.....	123
3.2.4.17. Çıt.....	123
3.2.4.18. Karanlık Oda	123
3.2.4.19. Geriye Kalan Geride Kalanın Aynası, Geriye Kalan Geriye Kalanın Aynası.....	123
3.2.4.20. Ahşap Yüzaltı.....	124
3.2.5. Ters Lale.....	125
3.2.5.1. Yazılamayan Hikâye.....	125
3.2.5.2. Adı Garip	126
3.2.5.3. Dodo	126
3.2.5.4. Sigara Böreği	126
3.2.5.5. Manyaslı Sefa'nın Pıy Pıy	127
3.2.5.6. Şorikli	127
3.2.5.7. Kıymalı Börek, Deprem Vesaire	127
3.2.5.8. Gurundir Memet	128
3.2.5.9. Ters Lale	128
3.2.5.10. Ters Lale'nin Çözölemeyen Bir Sırrı	128
3.2.5.11. Ters Lale'nin Bir Sırrı Daha	128
3.2.5.12. İnek Bursa	129
3.2.5.13. Bugün Bayram	129
3.2.5.14. Yemenici Veli Dede	129
3.2.5.15. Evimize Gidelim	130
3.2.5.16. Şehreküstü Cemal.....	130
3.2.5.17. Nemli, Yapış Yapış, Boğucu Birkaç Gün	130
3.2.5.18. Gidelim Buralardan	131
3.2.5.19. Her Şey Yok Oldu Bak	131
3.2.5.20. Biraz Kül Biraz Duman.....	132
3.2.5.21. Metro'daki Suriye	132
3.2.5.22. Dolu Taşları.....	132
3.2.5.23. Nereye Böyle?	133
3.2.5.24. Havlucu	133

3.2.5.25. Bebek Çekmecesi	133
3.2.5.26. Tahinli Hâkim	133
3.2.5.27. Melekli Dümbelek.....	133
3.2.5.28. Meriç'in Boğma Rakıyla İmtihanı	133
3.2.5.29. Bir Adak Öyküsü.....	134
3.2.5.30. Beyaz Ölüm.....	134
3.2.5.31. Deliliğe Övgü	134
3.2.5.32. Kara Basma	134
3.2.5.33. Alo Fetva	134
3.2.5.34. Kuğunun Son Şarkısı.....	135
3.2.5.35. Kaşınmanın Özü Üzerine	135
3.2.5.36. Haiti'li Michel Denis'in İçilen Kanı	135
3.2.5.37. Kaderin Kırmızı İpi	135
3.2.5.38. Yâr Yüreğim Yar.....	136
SONUÇ.....	137
KAYNAKÇA	141
EKLER LİSTESİ.....	149
EK-1: SADIK YALSIUZUÇANLAR İLE YAPILAN SÖYLEŞİLER.....	149
A. SADIK YALSIUZUÇANLAR İLE YAPILAN 19/03/2022 TARİHLİ SÖYLEŞİ	149
B. SADIK YALSIUZUÇANLAR İLE YAPILAN 08/06/2022 TARİHLİ SÖYLEŞİ	151
EK-2: TANIKLARIN GÖZÜNDEN SADIK YALSIUZUÇANLAR.....	154
A. YUNUS NADİR ERASLAN İLE 04/06/2022 TARİHİNDE SADIK YALSIUZUÇANLAR ÜZERİNE YAPILAN SÖYLEŞİ.....	154
B. ENDER YILMAZ İLE 12.06.2022 TARİHİNDE SADIK YALSIUZUÇANLAR ÜZERİNE YAPILAN SÖYLEŞİ.....	155
EK-3: SADIK YALSIUZUÇANLAR ALBÜMÜ	157
EK-4: SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ÇALIŞMA ORTAMI	162

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SADIK YALSIZUÇANLAR'IN MONOGRAFİSİ

Bekir ÇELİK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Enser YILMAZ

2023, Sayfa: 178

Jüri: Doç. Dr. Ulaş BİNGÖL

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇETİNKAYA

Dr. Öğr. Üyesi Enser YILMAZ

Monografi ünlü bir kimsenin, sanatçının veya yazarın yaşamını ve yapıtlarını bilimsel açıdan derinlemesine ele alan ve onu özgün bir şekilde anlatan edebi türdür. Bir konu hakkında görüş yazılabileceği gibi derinlemesine de yazılabilir. Ele alınacak konu bilimsel gerçekliğe dayanarak spesifik bir şekilde ele alınır. Bizim bu çalışmada ele aldığımız monografi Türk Edebiyatının son dönem yazarlarından olan Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisidir. 1980'lerden itibaren eser veren Yalsızuçanlar, yüzden fazla eser üretmiştir.

Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisi isimli tez çalışması üç bölüm, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşur. Birinci bölümde Sadık Yalsızuçanlar'ın hayatı (doğumu ve aile çevresi, eğitim hayatı, çalışma hayatı, askerlik dönemi ve mizacı), ikinci bölümde edebi kişiliği, romancılığı, öykücülüğü, masalcılığı ve bu alanların dışında kalan eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Tezin kapsamlı ve son bölümü olan üçüncü bölümün birinci başlığında Sadık Yalsızuçanlar'ın farklı zamanlarda hazırladığı romanlarından seçilen *Yakaza*, *Cam ve Elmas*, *Hayyam*, *Vefa Apartmanı*, *Diyamandi* isimli romanları; eserin künyesi, ana çizgileriyle vak'a, kişiler, mekân, zaman ve değerlendirme şeklinde klasik roman tahlil metoduna göre eser bazında çözümlenmiştir. Üçüncü bölümün ikinci başlığında ise Sadık Yalsızuçanlar'ın öykü kitaplarından seçilen *Şehirleri Süsleyen Yolcu*, *Ayan Beyan*, *Garip*, *Halvet Der Encümen* ve *Ters Lale* isimli eserlerinde bulunan hikâyelerin tanıtımı yapılmış ve öykünün başında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç bölümünde yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Monografi, Sadık Yalsızuçanlar, Öykü, Roman, Deneme

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****THESIS EXAMPLE****MONOGRAPHY OF SADIK YALSIZUÇANLAR****Bekir ÇELİK****Assoc. Prof. Enser YILMAZ****2023, Page: 178****Jury: Assoc Prof. Ulaş BİNGÖL****Asst. Prof. Ferhat ÇETİNKAYA****Asst. Prof. Enser YILMAZ**

A monograph is a literary genre that deals with the life and works of a famous person, artist or writer in depth from a scientific point of view and describes it in an original way. You can write an opinion on a topic, as well as in-depth. The subject to be covered is dealt with in a specific way based on scientific reality. The monograph that we deal with in this study is the monograph of Sadık Yalsızuçanlar, one of the last period writers of Turkish Literature. Yalsızuçanlar, who has been producing works since the 1980s, has produced more than a hundred works.

Sadık Yalsızuçanlar's monograph thesis consists of three chapters, conclusion, bibliography and appendices. In the first part, information about Sadık Yalsızuçanlar's life (birth and family environment, education life, working life, military service and temperament), in the second part, information about his literary personality and works are given. In the first title of the third chapter, which is the comprehensive and final part of the thesis, the novels named *Yakaza*, *Cam and Elmas*, *Hayyam*, *Vefa Apartment*, *Diyamandi*, which are selected from the novels of Sadık Yalsızuçanlar; The title of the work has been analyzed separately on the basis of the work according to the classical novel analysis method in the form of events, persons, place, time and evaluation with its main lines. In the second title of the third chapter, the stories in the works of Sadık Yalsızuçanlar, named *Şehirleri Süslenen Yolcu*, *Ayan Beyan*, *Garip*, *Halvet Der Encümen* and *Ters Lale*, were introduced and a general evaluation was made at the beginning of the story. In the conclusion section, the findings obtained as a result of the examination are given.

Key Words: Monography, Sadık Yalsızuçanlar, Story, Novel, Essay

ÖN SÖZ

Sadık Yalsızuçanlar, Türk edebiyatının 1980'lerden sonra eser vermeye başlayan önemli öykücülerindendir. Öykü kitaplarının yanında roman, masal, deneme, söyleşi, yeniden yazım gibi türlerde yazmış olduğu kitapları da mevcuttur. Bu kitaplarının çoğunu İslami duyarlılıkla ele alır. Modernleşmeyle birlikte bilimin çıkardığı yeni yaşam biçimi insanın ahlakî olarak yozlaşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle yazarın asıl hareket noktası eserlerinde maneviyatı ve geleneği ön plana koyarak öze kavuşma çabasıdır. Eserlerinde *Said Nursi*, *Niyazi Mısri*, *Yunus Emre*, *Ebu'l-Hasan Harakânî*, *İbn Arabî* ve *Mevlânâ* gibi insanlardan etkilenecek onların düşünce dünyasını eserlerine yansıtmaya ve onları anlatmaya çalışmıştır. Dini ve geleneği eserlerinde kaynak göstererek bireysel ve toplumsal sorunları ele alır. Modern ve geleneksel hikâye tekniklerini kullanan Sadık Yalsızuçanlar toplumsal sorunları çözmekten çok var olan sorunlara dikkat çeken eserler verir. Türk edebiyatında farklı alanlarda eser veren Sadık Yalsızuçanlar daha çok öyküleriyle ön plana çıkar. Kendini öykücü olarak tanımlayan yazar, öykülerinde aile kurumunu, aşkı, geleneksel hayattan kopuşu, yoksulluğu, modernizmi, yabancılaşma ve arayış içerisine giren bireyin yaşadığı içsel sorunları modern öykü teknikleriyle bireyi merkeze alarak yazar. Yalsızuçanlar, sınıf ayrımı yapmadan, ideolojik bir dil kullanmadan ve kimseyi suçlamadan yaşanan huzursuzluğun öyküsünü anlatır. Halen eser vermeye devam eden Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisini çalışmak birtakım riskler meydana getirmektedir. Yazarın eserlerinde ele aldığı konularda kullandığı dil ve biçim özelliklerinin değişme ihtimali, yeni eser üretme olasılığı gibi faktörler bu risklerden bazılarıdır. Örneğin Sadık Yalsızuçanlar, Kasım ayının başında yeni öykü kitabı olan “*İki Semâzem Bir Palyaço*” isimli eseri yayımlar. Böylece yazarın son öykü kitabı olan “*Deli Domarı*” isimli eserine son öykü kitabı olma özelliğini kaybettirir. Buna benzer risklere rağmen hakkında çalışma yapılan yazarın hayatta olması bilgilerin birinci elden edinilmesi ve eserlerinin incelenmesi noktasında ikilemede kalınması durumunda eserin müellifine ulaşma gibi birtakım avantajlardan da söz etmek mümkündür.

Bu çalışma, Sadık Yalsızuçanlar'ın hayatı, sanatı ve eserleri üzerine yapılan monografik bir incelemedir. Sadık Yalsızuçanlar'ın hayatı ve edebi kişiliği ile ilgili verilerin büyük çoğunluğu kendisiyle yapılan online ve mail yoluyla yapılan görüşme ve yazışmalarla elde edilmiştir. Sadık Yalsızuçanlar ve yakın arkadaşlarıyla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen kaynaklar birinci ağızdan elde edilmiştir. Sadık Yalsızuçanlar üzerine yapılan önceki çalışmalar da yararlanılan diğer önemli kaynaklar olmuştur.

Monografi çalışması giriş bölümü hariç toplam üç bölümden oluşur. Birinci bölümde Sadık Yalsızuçanlar'ın hayatı anlatılmıştır. “Sadık Yalsızuçanlar'ın Hayatı” genel başlığı altında doğumu ve aile çevresi, eğitim hayatı, çalışma hayatı (memuriyetten önceki çalışma hayatı, memuriyet hayatı ve televizyonculuk yılları), askerlik dönemi ve mizacı gibi alt başlıklardan oluşmaktadır. Bu bölümde elde edilen bilgiler, Sadık Yalsızuçanlar ve yakın arkadaşlarıyla gerçekleştirilen online görüşmeler ile yazar hakkında yapılan diğer çalışmalardan yararlanılmıştır.

İkinci bölümde “Sadık Yalsızuçanlar'ın Edebi Kişiliği” adını taşımaktadır. Bu bölümde Sadık Yalsızuçanlar'ın edebiyatla ilk ilişkisi, kendisini edebiyata yönlendiren etkenler, etkilendiği kişiler ve sanat dünyasının şekillenmesi gibi temel olaylar ele alınmıştır. Daha sonra yazarın romancılığı, öykücülüğü ve masalcılığı gibi başlıklar altında genel bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde Sadık Yalsızuçanlar'ın romanları, öyküleri ve masalları dışında kalan diğer tüm eserleri tanıtılmıştır.

Üçüncü bölüm iki başlığa ayrılmıştır. Birinci başlığında Sadık Yalsızuçanlar'ın farklı zamanlarda hazırladığı romanlarından seçilen *Yakaza*, *Cam ve Elmas*, *Hayyam*, *Vefa Apartmanı* ve *Diyamandi* isimli romanları; eserin künyesi, ana çizgileriyle vak'a, kişiler, mekân, zaman ve değerlendirme şeklinde klasik roman tahlil metoduna göre ile Ramazan Kormaz ve Veysel Şahin'in roman çözümleme tekniklerinden yararlanılarak eser bazında ayrı ayrı çözümlenmiştir.

İkinci başlığında ise Sadık Yalsızuçanlar'ın öykü kitaplarından seçilen *Şehirleri Süsleyen Yolcu, Ayan Beyan, Garip, Halvet Der Encümen ve Ters Lale* isimli eserlerde bulunan hikâyelerin tanıtımı yapılmış ve anlatılan beş öykü kitabının başında anlatılan eser hakkında genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Seçilen roman ve öyküler farklı tarihlerde hazırlandığı için yazarın dönem içerisinde eserlerinde neler anlattığı ve ele aldığı olayları nasıl aktardığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç kısmında ise Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisi isimli çalışmamızda elde edilen bulgular hakkında tümüyle ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Ekler kısmında ise Sadık Yalsızuçanlar ve yakın arkadaşlarıyla farklı tarihlerde yapılan röportajlar ile Sadık Yalsızuçanlar'ın resimleri ve çalışma ortamından oluşan bir albüm mevcuttur.

Çocuklarım Muhammed Eymen ve Muhammed Ensar'ın talihi niyetine hazırladığım bu tez çalışmasında değerli katkılarını her zaman sunan ve değerli vakitlerini ayıran Sadık Yalsızuçanlar'a, kendileriyle gerçekleştirdiğim görüşmeler sırasında bana değerli vakitlerini ayıran Yunus Nadir Eraslan ve Ender Yılmaz'a, tezi tekrar tekrar okuyup katkıda bulunan kuzenim Osman Çelik'e, Tez İzleme Komitesi'nde olup eleştirileriyle tezin olgunlaşmasına katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Ulaş Bingöl ve Dr. Ferhat Çetinkaya'ya teşekkür ederim.

“Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisi” adlı tez düşüncesi Hocam Dr. Öğr. Üyesi Enser Yılmaz'a aittir. Çalışmanın fikir olarak ortaya atılmasından son aşamada somut hâle gelmesine kadar çalışmanın her kademesinde bilgi birikimiyle yardımcı olan, çıkmaza girdiğim zaman bana yol gösteren, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen ve kendisini her aradığımda yardımcı olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Enser Yılmaz'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Monografi, ünlü bir kimsenin, sanatçının veya yazarın yaşamını ve yapıtlarını bilimsel açıdan derinlemesine ele alan ve onu özgün bir şekilde anlatan edebi türdür. Monografi, Türkçeye Fransızca bir terim olan “monographie” sözcüğünden geçer. Ele alınan konunun bazı yönlerini özel ve nesnel bir şekilde anlatılan sanatçının gizli kalmış yönleri ortaya konur. Monografiler olay ve olayların özgünlüğünü bozmadan var oldukları gibi tanımlayan çalışmalardır. Örnek olayların incelenmesinden genel kurallara ulaşmayı sağlar. Genel itibarıyla somut olaylardan genel ilkelere ulaşılır.

Türk edebiyatında ele alınan türlerden biri olan biyografik monografi veya bilimsel biyografi çalışmalarında bulunan bilgiler kronolojik sıra halinde, alt başlıklar içerisinde, getirdiği yenilikler, gösterdiği başarılar, onun dönemi içindeki konumu, eserleri, eserlerindeki değişim özellikleri eleştirel bir tutumla, belgelere, incelemelere ve araştırmalara dayalı olarak verilen çalışmalara bilimsel monografi veya bilimsel biyografi denir. Ancak eğer tek bir kişinin hayatı hakkında ayrıntılı ve derinlemesine çalışma yapılırsa buna biyografik monografi denir. Biyografik monografiler yapıları itibarıyla kapsamlı çalışmalardan oluşur.

Türk ve dünya edebiyatında birçok biyografi çalışması bulunmaktadır. İlk biyografi çalışması eski Yunan’da Plutarkhos’un Romalıları anlattığı “*Hayatlar*” isimli eseridir. Bizde ise ilk biyografi örneği Ali Şir Nevai’nin yazdığı *Mecâlis ’ün-Nefâis* isimli eseridir. Türk edebiyatında ilk biyografik roman ise Hasan Âli Yücel’in 1932 yılında yazdığı *Goethe: Bir Dehanın Romanı* isimli eserdir. Bunun dışında Türk edebiyatında biyografik monografi üzerine çalışmalar yapan birçok kişi mevcuttur. Şevket Süreyya Aydemir’in Atatürk’ü anlattığı *Tek Adam*, Mehmet Emin Erişgil’in Ziya Gökalp’i anlattığı *Bir Fikir Adamının Romanı*, Mithat Cemal Kuntay’ın *Mehmet Akif* isimli biyografisi gibi çalışmalar monografik çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

Monografi çalışması yapacak kişi; düzenli bir şekilde çalışmaya, kaynakları tasnif edip kendi içinde gruplandırarak ayırmaya, alanını tanımaya, bu alanları önem derecelerine göre ayrı ayrı incelemeye, yazmadan önce planlamaya, tekrardan kaçınmaya, ortak ve farklı tarafları belirtmeye, ana ve ara başlıkları doğru bir şekilde tespit ederek konuyu sağlam ve düzgün bir üslupla kaleme almaya dikkat etmesi gerekir.

Elimizdeki çalışmanın konusu çağımızın yetkin yazarlarından biri olan Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisidir. Bu çalışmada yazarın hayatı ve sanatı, kendisinin düşünce hayatından, yetiştği sanat ve düşünce ortamı ile yaşadığı tecrübeler doğrultusunda aktarılmaya çalışılmıştır.

İlk öyküsü 1986 yılında *Şehirleri Süsleyen Yolcu* adıyla Birlik Yayınları'nda yayımlanan Sadık Yalsızuçanlar, son dönem Türk öykücülüğü için önemli bir yere sahiptir. Anlatılan öykülerde, olaydan çok bireyin iç dünyası üzerinde duran yazar, bu bağlamda korku, hasret, ölüm, pişmanlık gibi konularını ele alır. Bireyin yaşadığı huzursuzluğu ve ruhsal sıkıntıları içsel çözümleme teknikleriyle sürrealist bir bakış açısıyla anlatır. Sadık Yalsızuçanlar, öykülerinde geleneksel hikâye tarzını ve modern öyküyü bir arada kullanır. Özellikle 1980 yılından sonraki roman ve öykülerdeki anlatılarda farklılıklar meydana gelmiştir.

“1980’den önceki 12 Mart romanları Türkiye’de toplumcu gerçekliğin egemen olduğu bir dönemin ürünleridir. Yazarlar, haksız düzen, sağ-sol çatışması, polis baskısı ve işkence gibi konuları işlerken, dile getirmek istedikleri toplumsal gerçekleri ön plana almış, romanı bu yolda bir araç olarak görmüşlerdir. Anlatı teknikleri, biçim sorunları yani romanın sanat yönü ikinci plana itilmişti diyebiliriz. 1980 sonrası romanının göze çarpan bir özelliği ise yazarın toplumsal sorunlardan çok biçim sorunlarına eğilmesidir.”(Moran, 2018, s. 33)

Türk öykücülüğünde önemli bir yer edinen Yalsızuçanlar'ın sanatı ve eserleri hakkında sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için yazarın yetiştği ve eser ürettiği dönemin siyasi, edebi ve kültürel ortamı hakkında zorunlu bir şekilde bilgi sahibi olmak gerekir.

Sadık Yalsızuçanlar, birçok alanda çalışmalar yapmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında seyahate çıkarak buralarda edindiklerini eserlerine aktarmıştır. Yazar, bu sayede başka milletlerde farklı gördüklerini Türk edebiyatımıza aktarır. Gürsel Aytaç'ın dediği gibi; *“Kendi edebiyatımızı rayına oturtmak, geliştirmek için başka milletlerin edebiyatına göz atmak, onlar neler yapıyor, anlamak!”*(Aytaç, 2016, s. 33) ifadesiyle farklı milletlerin çalışmalarına bakılması ve onlardan haberdar olunması gerektiğini vurguluyor.

Yalsızuçanlar, öykücülüğüyle tanınan bir yazar olsa da aynı zamanda farklı alanlarda eserler üreten çok yönlü bir yazardır. Bu bağlamda özellikle ele aldığı deneme türündeki yazılarıyla ön plana çıkar. Birçok farklı konuyu ele alan yazar, bu yazılarda

kanıtlama yoluna gitmeden hislerini samimi bir şekilde okuyucuya ifade eder. Sanatsal açıdan doyurucu olan bu denemelerin fikirsel anlamda derinlikli bir yapıya sahip, hayal ve gerçek arasında olduğunu söylemek mümkündür. Tasavvufi konuların ağır olduğu bu denemelerin yanında yazarın icra ettiği televizyonculuk mesleğine dair yazıları da mevcuttur.

Yazmayı hayatın bir parçası olarak gören, 1980’li yıllardan sonra eser vermeye başlayan ve halen de edebi hayatına devam eden Sadık Yalsızuçanlar hakkında farklı zamanlarda ve çeşitli alanlarda birçok çalışma yapılır. Bu çalışmalardan ilki Aykut Çelik’in yaptığı *Sadık Yalsızuçanlar’ın öykülerinde yapı ve izlek* (2014) adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışma dört bölümden oluşur. Bu bölümler; Sadık Yalsızuçanlar’ın hayatı, edebi kişiliği ve eserleri, öykülerinde yapı, öykülerinde izlenen izlekler ve öykülerinde dil ve üslup adlı bölümlerdir. Bu tezde Sadık Yalsızuçanlar’ın hayatına ve sanatı hakkında kısaca bahseder ve öyküleri üzerinde yaptığı çalışmadan bahseder. Bir diğer çalışma da Haşim Öge’nin hazırladığı *Sadık Yalsızuçanlar’ın öykülerinde tasavvuf* (2017) adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışma iki bölümden oluşur. Tezin giriş kısmında tasavvufun gelişimi hakkında kısaca tanıtım yapıldıktan sonra birinci bölümde Türk edebiyatında tasavvufun gelişimi hakkında bilgi verilir. İkinci bölümde Sadık Yalsızuçanlar’ın hayatı ve öykülerinde tasavvuf başlığı altında öykülerinde bulunan tasavvuf içerikli temalar üzerinde durulur. Bir diğer yüksek lisans tezi de Sıdkı Hidayet Umurhan’ın hazırladığı *Sadık Yalsızuçanlar’ın romanları ve romancılığı üzerine bir değerlendirme* (2019) adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışma toplam üç bölümden oluşur. Bu bölümler; Sadık Yalsızuçanlar’ın hayatı, sanatı ve eserleri, romanlarının incelenmesi ve romancılığı bölümlerinden oluşur. Bu çalışmada Sadık Yalsızuçanlar’ın dokuz romanı olay örgüsü, bakış açısı, roman kişileri, mekân, zaman, anlatım teknikleri ve üslup gibi alt başlıklar halinde incelenir. Aynı yılda hazırlanan diğer yüksek lisans tezi de Ferhat Sungur’un hazırladığı *Sadık Yalsızuçanlar’ın Ayan Beyan, Güzeran, Hiç, Garip, Akla Veda, Pınar Sineması Hikâyeleri üzerinde söz dizimi incelemesi* (2019) adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışma toplam beş bölümden oluşur. Bu çalışmada Sadık Yalsızuçanlar’ın hayatı, edebi kişiliği ve eserleri, cümle, kelime grupları, cümle çeşitleri ve cümle tahlillerinden oluşur. Bu çalışmayı hazırlayan Ferhat Sungur genel olarak dil tahlili üzerinde yoğunlaşmıştır. Bir diğer yüksek lisans tezi de Dudu Gürdal’ın *Sadık Yalsızuçanlar’ın tarihî romanları üzerine bir inceleme* (2020) adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışma iki bölümden oluşur.

İlk bölüm roman ve tarihi roman üzerine, ikinci bölüm ise Sadık Yalsızuçanlar'ın tarihi romanlarının incelenmesi başlığında yazarın tarihi romanları olan *Gezgin*, *Cam* ve *Elmas*, *Hayyam*, *Anka*, *Vefa Apartmanı* ve *Diyamandi* isimli romanların incelenmesi ele alınıyor.

Yukarıda sıraladığımız yüksek lisans tezleri dışında; Zübeyde Şenderin'in *Modern dünyada manevi bir arayışın romanı: Birdenbire* (2016), Adnan Uslu'nun *Sadık Yalsızuçanlar'ın öykülerinde şiirsellik* (2017), Ramazan Ergöz'ün *Sadık Yalsızuçanlar'ın "Kıl" adlı küçürek öyküsünün çözümlenmesi* (2020), Çetin Arslan'ın *Gezgin romanında şahıslar dünyası ve felsefe* (2022) adlı makale çalışmaları mevcuttur.

Yapılan çalışmaların dışında Sadık Yalsızuçanlar ile gerçekleştirilen söyleşilerde de onun hayatı, sanatı ve eserleri hakkında birçok bilgi mevcuttur. Bu söyleşiler sayesinde yazarın dünya görüşü ve yaptığı çalışmalar hakkındaki düşüncesini anlarız. Sadık Yalsızuçanlar'la yapılan söyleşilerden bazıları şunlardır: Nihan Su, "*Sadık Yalsızuçanlar: 'insan, söz ve gözle mayalanır'*"(2020), Yağız Gönüler, "*Sadık Yalsızuçanlar: Melamete uğramayanın cemalden nasibi olmazmı*" (2020), Sema Sak, "*Bir Yolcunun Halleri*"(2004), Esra Demirkıran, "*Ankara Kalesi'nin entelektüel direkleri*"(2003), Musa Tektaş, "*Aşk ilahi Güzelliklerin Seyridir*" (2005), Rasih Yılmaz-Barış Özcan, "*Dijital dünyaya kaçış*"(1997), Yeni Şafak, "*Dille başım dertte*"(2003), Mehmet Nuri Yardım, "*Klasiklerimizi tanıtamıyoruz*"(1999), Nihal Bengisu Karaca, "*TV'mi istiyorum!*"(1998) gibi sohbetler mevcuttur.

Tüm bilimsel çalışmalar önceki çalışmaları daha ileriye taşıyarak sonraki çalışmalara kaynak sağlamak amacıyla gerçekleştirilir. Bu açıdan bakıldığında tüm bilimsel çalışmaların eksik kalan yönlerinin tamamlanması amacıyla yeniden çalışılması gerekir. Bu durum bilimin güncelliğini koruması adına önemli hususlardan biridir.

Sadık Yalsızuçanlar'ın monografisi isimli tez çalışmamızı avantajlı kılan etkenlerden biri yazarın hayatta olmasıdır. Bu sayede yazarın hayatında değinilmeyen yönleri hakkındaki soruları kendisine sorarak cevapları birinci ağızdan elde etme imkânı bulmuş olduk.

BİRİNCİ BÖLÜM

SADIK YALSIZUÇANLAR'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1. SADIK YALSIZUÇANLAR'IN HAYATI

1.1. DOĞUMU VE AİLE ÇEVRESİ

Sadık Yalsızuçanlar 01.12.1962 tarihinde Malatya'da doğar. 6 Yaşında ilkokula kaydedilmek istenir. Okul (Melekbaba İlkokulu, Malatya) müdürlüğü kabul etmeyince babası, yaşını mahkeme kararıyla büyütür. Melekbaba İlkokulu'na (Malatya) o yıl kayıt yaptırır. Böylece, Sadık Yalsızuçanlar'ın nüfus cüzdanındaki doğum tarihi, 01.12.1961 olarak yer alır. Yazar, yapmış olduğu resmi işlemlerde çalışanların soyadını yanlış yazdıklarından sürekli sıkıntı çeker. Bu sebeple soyadını Yılmaz olarak değiştirir. Ancak kitaplarda halen Yalsızuçanlar soyadını kullanır.

Babası, eskiden Hınıs'a, sonradan Varto'ya (Muş) bağlı Çayırıyolu köyündendir. Çayırıyolu köyünün eski adı, Mergemist'tir. Mıst, Mustafa anlamında kullanılan yerel söyleyişte bir kelimedir. Mustafa, köyün en çok araziye sahip kişisidir ve babası Abdurrahman'ın amcasının oğludur. Annesi Necla Hanım, aslen Malatya'nın Akçadağ ilçesinde doğar. Annesinin babası olan Battal Bey, ekmek fırınında usta olarak çalışır. Babası Abdurrahman'ın babası, yani Yalsızuçanlar'ın dedesi Sadık Kamil Baba, Muş'a bağlı Varto ilçesinden Malatya'ya 1950'li yıllarda gelir. İleri yaşında evlenir ve buraya yerleşir. Babaannesi, Adıyaman Besni'den Bessey Hanımdır. Anneannesi ise, mübadelede bugün Yunanistan'da bulunan Yanya şehrinden göç eden bir ailenin kızıdır. Dedesi Battal Bey ile evlenir. Sadık Yalsızuçanlar'ın annesi Necla Hanım bu evlilikten dünyaya gelir. Yalsızuçanlar, genel olarak dedesi Sadık Kamil Baba ile babaannesi Bessey Hanım'ın tesiri altında büyür. Eserlerinde bulunan tasavvufi unsurların en büyük etkisi dedesi ve babaannesi olur.

Annesi, Malatya'da Kız Sanat Mektebi'nde okurken evlilik yüzünden okulu bırakmak zorunda kalır. Yazar, bu durumu *Üstad* romanında anlatır. “*Üstad romanında kahramanının annesine de evlenme kararından sonra okulu bıraktırır.*”(Çavdaroğlu, 2021, s.1) Babası Abdurrahman, askerlikten sonra Malatya'ya gelerek burada bulunan sinemalarda büfecilik yapar. Bir süre sonra kendisi sinema işletmeye başlar. Kirvesi

İbrahim İpekçi de Malatya’da sinema işletmeciliği yapar. Çalıştığı sinemaların arasında Malatya’nın eski sinemalarından olan “*Şark, Pınar, Ankara ve Melek sinemaları*” (Çelik, 2014, s. 1) gibi mekânlar bulunur.

Yalsızuçanlar, ortaokula başladığı dönemde babası Abdurrahman Bey’le sinema işletir, manavlık yapar, dondurma ve mısır üreterek satıcılara verir. Evleri, Malatya’da, Cirikpınar Mahallesi’ndeydi. Sadık Yalsızuçanlar, küçüklüğünden beri çalıştığından hep bir uğraş içinde olur. Ayrıca çalışmış olduğu sinemada birçok yerli ve yabancı sinema filmi izleme olanağına sahip olur.

Yazar, geniş bir aile ortamında büyür. Dayıları (Neco) şeklinde hitap edilen Necdet ve Mete, teyzeleri Nevin ve Necmiye, anneanesi ile Emine adında bir yetim kızın da içinde bulunduğu geniş bir aileye sahiptir. Teyzeleri ve dayıları, annesine “abla”, anneannesine, “anne” diye seslendiklerinden, kendisi de böyle alıştı, annesine ölene değin “anne” diyemedi. (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 21.02.2022)

Kubilay Ortaokulu 2. sınıfında iken, ailesi ile beraber Hatay’ın Dört Yol ilçesine göçer. Babası, sinema işletmeciliğini bırakır. Malatya’daki evlerini satar. Aile, artık Dört Yol’da yaşar. Bu nedenle Yalsızuçanlar, ortaokulu ve liseyi Dört Yol’da bitirir. Üniversiteye ise Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başlar. Bundan sonraki süreçleri bir sonraki başlıklar olan eğitim ve meslek hayatı ile ilgili bölümlerde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Yazar, Sivas Sabancı Lisesi’nde öğretmenlik yaptığı yılda kuzeni Firdevs Hanım’la evlenir ve bu evlilikten iki çocuğu olur. Çocukların isimleri Muhammed Hasan ve Muhammed İkbâl’dir. Ancak bu evlilik beklenenin aksine kötü sonuçlanır ve boşanır. “*Bu mutsuz biten evliliğin yarattığı ruhsal çöküntü; Yakaza, Cam ve Elmas, Vefa Apartmanı, Üstad romanlarının kahramanlarına da sirayet etmiştir.*” (Çavdaroglu, 2021, s. 3)

Yalsızuçanlar, daha sonraki yıllarda TRT’nin açmış olduğu prodüktörlük sınavını kazanarak Ankara’ya gelir. Ankara’da ise ikinci evliliğini Vildan Hanım’la yapar ve bu evlilikten de iki kız, bir erkek çocuğu dünyaya gelir: “Büyük kızımın adı, Hatice Kübra, küçüğü ise Zeynep’tir. Zeynep’in, *‘Kırmızı Çilekler’* adlı şiir kitabı bulunur. Küçük oğlumun adı ise, Ali’dir.” (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 21.02.2022)

“Benim üçü kız, üçü erkek altı kardeşim vardır. Ben ailenin hayatta olanlar arasındaki ikinci çocuğuyum. Ağabeyim Ramazan, Eskişehir’de yaşar ve BOTAŞ’tan

emekli olur. Diğer kardeşlerimden Murat, Hatay-Dört Yol'da itfaiyeden emeklidir. Hasan, halen BOTAŞ'ta görev yapar. Kız kardeşlerimden Ayper, Adana'da yaşar. Kendisi ev hanımıdır. Ayla, Konya'da öğretmenlik yapar. Küçük kız kardeşim Zeynep ise, Eskişehir'dedir." (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 21.02.2022)

Sadık Yalsızuçanlar, halen Ankara'da bulunan İncek semtinde yaşamakta ve okumayı, yazmayı ve etkinliklere katılmayı burada sürdürür.

1.2. EĞİTİM HAYATI

Sadık Yalsızuçanlar, kimlik yaşını değiştirdikten sonra ilkokulu Malatya'da bulunan Melekbaba İlkokulu'nda okumaya başlar. İlkokulda başarılı bir eğitim hayatı geçiren Yalsızuçanlar, okulu birincilikle bitirir. Ortaokulunu Dört Yol'da okur. Okulda kendisine ders veren Türkçe öğretmeni Turan Gültekin'den etkilenir ve edebiyata ilgi duyar. Gültekin, öğrencilerine Türk edebiyatının özellikle modern dönemine ait yazarların kitaplarını okutur. Bu sıralar Yalsızuçanlar, hocasının önerisi doğrultusunda, öykü, roman, şiir ve deneme kitapları okumaya başlar. Özellikle Kemalettin Tuğcu'nun kitaplarını okul dışında özel olarak okur ve kendisinden çok etkilenir. Halit Ziya Uşaklıgil, Ömer Seyfeddin, Sait Faik Abasıyanık, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Ahmet Hamdi Tanpınar, Oktay Akbal vb. yazarlardan çok sayıda kitap okur.

Ortaokuldan sonra, lise döneminde aynı şekilde okumalarına ara vermeden devam eder. Dört Yol Deneme Lisesi'ne girer. 1977-1978 öğretim yılında birincilikle mezun olur. Daha sonra Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girer. Böylece Yalsızuçanlar'ın Ankara serüveni başlar. Ankara'da, Hacettepe Üniversitesinde bir yıl İngilizce hazırlık okuduktan sonra, Beytepe'de bulunan fakültede bölüme devam etmeye başlar. Bölümüne devam ederken o yıl 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi olur. Yaşanan darbeden herkes gibi kendisi de etkilenir ve yaşadığı bu sıkıntılı süreci eserlerine yansıtır.

"Hayatındaki bu önemli kırılma noktasını, roman kahramanlarının karakterizasyonuna dahil etmiştir: Birdenbire, Üstad, Vefa Apartmanı ve Yakaza romanlarındaki kahramanlar; bilvesile üniversite ortamına ait eleştirel sözler aktarır."
(Çavdaroglu, 2021, s. 2)

Yalsızuçanlar, hazırlık sınıfında Osmanlıca öğrenir. Bir yandan İngilizce öğrenirken, diğer yandan ileride okuyacağı derslerin temel kaynaklarını okumayı sürdürür. Kendi bölümünün yanı sıra bölüm dışı olan tarih, felsefe ve antropoloji gibi bölümlere ilgi duyar ve bu derslere konuk öğrenci olarak katılır. DTCTF (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi)'de Tiyatro ve Edebiyat bölümüne de belirli zamanlarda konuk olarak katılır.

Ankara'da bulunan Seyranbağları Mahallesi, Olgunlar Sokak'taki evlerinde edebiyat öğrenimi gören arkadaşlarıyla beraber çalışır. Evin içinde ortak bir kitaplıkları bulunur. Yalsızuçanlar, bu mekân ve süreçte yoğun bir okuma dönemi geçirir. 12 Eylül 1980 Darbesi döneminde yaşadığı süreci yoğun okumalar gerçekleştirerek ve yarı zamanlı işlerde çalışarak atlatmaya çalışır. Maltepe'de bulunan Barınak isimli otelde geceleri barmen ve resepsiyonist olarak çalışır. Bu dönemde, otelin devamlı müşterileri arasında bulunan konsomatris kadınların anlattığı acılı hikâyeleri dinleyerek onları yakından tanır. Yalsızuçanlar'ın öykülerinde genellikle yaralanmış, parçalanmış, örselenmiş kadınların çokça yer alması bu dönemin etkisiyle oluşur. *Ana* başlıklı ilk öyküsünü 1980 yılında yazar. Akabinde İlk kitabı *Şehirleri Süsleyen Yolcu* ile *Gerçeği İnciten Papağan* isimindeki ikinci öykü kitabında yer alan öyküleri ele alır. Yazarın bu süreçte yazmış olduğu eserler genellikle acıklı olayların çerçevesinde meydana gelir.

1.3. ÇALIŞMA HAYATI

1.3.1. Memuriyetten Önceki Çalışma Hayatı

Öğrencilik yılları yani 1980 yılında, Ankara'da Maltepe semtinde bulunan Barınak Hotel'de yarı zamanlı çalışır. Resepsiyonistlik ve barmenlik yapar. Bu süreç yaklaşık bir yıl sürer. *Şehirleri Süsleyen Yolcu* kitabındaki öykülerde anlattığı kadınların çoğunu bu süreçte tanır. Ayrıca Necip Fazıl Kısakürek'in oğlu Osman Bey'in bulunduğu bir kitap şirketinde de çalışır.

“1981 yılından itibaren, Ankara'da yarı zamanlı olarak Çankaya, Cinnah Caddesi üzerinde yer alan 'Mavi Ev' adlı apartmanda yönetim yeri bulunan bir şirkette çalıştım. Bu şirket inşaat şirketi idi. Patronun bir de yurt dışından yabancı dil yardımcı ders kitapları getiren bir şirketi vardı. Bu kitap şirketinin İstanbul ofisinin temsilcisi, Necip

Fazıl Kısakürek'in küçük oğlu Osman Bey'di. Burada, 1983 yılının sonuna değin çalıştım.” (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 19.03.2022)

1.3.2. Memuriyet Hayatı

Yalsızuçanlar, üniversiteyi bitirince Hacettepe Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün açtığı master imtihanına girer ve bu sınavı kazanır. Kısa bir süre sonra da aynı bölümün araştırma görevlisi sınavına girer ve kazanır. Ne var ki birkaç ay ataması yapılmaz. Sonradan ayrıntılı bir şekilde yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması araştırma görevlisi olarak atanamaz. Master çalışmasını yarıda bırakarak İstanbul'a gider. Yalsızuçanlar, 1983 yılının sonlarına doğru bir buçuk sene boyunca Köprü dergisinde ve Yeni Asya Araştırma Merkezi'nde görev yapar. Köprü dergisinin hazırlanmasına katkıda bulunur. Kitap düzelteleri ve editörlük görevlerinde bulunur. Yalsızuçanlar, öykü, roman, masal, deneme ve araştırma yazıları yazar. *Yeni Şiir Antolojisi* adında sınırlı sayıda şairin şiirlerinin yer aldığı bir seçki yayımlar. 1985 yılında buradan ayrılır. İstanbul'da bir buçuk yıl çalıştıktan sonra, 1985 yılında Sivas'ın Ulaş ilçesine, Ulaş Lisesi'nin hem ortaokul hem de lise bölümüne görevlendirilmek üzere Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak atanır. Üç buçuk yıl Ulaş'ta görev alan Yalsızuçanlar, ilk romanı *Yakaza*'yı bitirir. 1987 yılının sonlarına doğru Yalsızuçanlar, Sivas Merkez Atatürk Ortaokulu, ardından yeni açılan Sivas Sabancı Lisesinde öğretmenlik yapar. 1989 yılında girmiş olduğu prodüktörlük sınavını kazanarak öğretmenliği bırakır ve Ankara'ya gider.

1.3.2.1. Televizyonculuk Yılları

TRT'nin 1989 yılında açtığı yardımcı prodüktörlük sınavını kazanır ve Ankara'ya gelir. Üç aylık kurs dönemi geçirdikten sonra yapılan sınavları başarıyla geçerek kendisine TRT İzmir Televizyonu'nda yardımcı prodüktör görevi verilir. Yalsızuçanlar, TRT'de kültür ve tarih belgeselleri ile kuşak programları gerçekleştirir. Bunlar arasında, Muharrem Sevil'le yapmış olduğu “Kum Saati”, “Kırk Ambar”, “Adı Güzel Kendi Güzel Muhammed”, “Aşka Dair”, “Her Yer Kerbela” vs. yapımlar mevcuttur. “Ozanın Kopuzundan Aşığın Sazı” isimli 13 bölümden oluşan bir belgesel yapımı yönetir.

Yalsızuçanlar üç sene İzmir'de görev yapar. İzmir günlerinde *Mavi Kanatlı Bir Kuş* isimli ilk çocuk kitabını (masal) yazar ve yayımlar. *Kelile ve Dimne* eserinden 13 bölümden oluşan çizgi film senaryosu hazırlar. Yirmi yıldan fazla yardımcı prodüktör ve prodüktör olarak çalışmış olan Sadık Yalsızuçanlar, roman, öykü, masal, deneme, söyleşi,

yeniden yazım gibi türlerde 116 adet kitap yazar ve yayımlar. Öykü ve romanlarının birkaçı bazı uluslararası seçkilerde yayımlanır.

Sadık Yalsızuçanlar, 2009 yılında TRT'den emekli olur. Bu yılda Ülke TV'de, haftada bir canlı yayınlanan ve yaklaşık beş yıl süren Açık Deniz adında bir program hazırlar ve sunar. Akabinde Kanal A Televizyonu'nda, yine haftalık periyotta canlı birkaç program gerçekleştirir. En son, iki yıl süren ve TRT AVAZ'da "Gök Kubbemiz" isminde bir program gerçekleştirmeye çalışır.

1.4. ASKERLİK DÖNEMİ

Sadık Yalsızuçanlar, askerliği 1994 senesinde, sekiz aylık süre içinde "çavuş" rütbesiyle Kars'ın Sarıkamış ilçesinde ifa eder. Muhabere Tabur Komutanlığı'nda görev yapar. Sarıkamış Tümen'inde Muhabere Taburu, Cahit Zarifoğlu'nun yedek subay olarak askerlik yaptığı ve anılarını *Yaşamak*'ta isimli kitapta yazdığı Komando Taburu'nun gerisindeydi. Karargâh'ta yazıcı olarak görev yapar. Hava eksi kırk beş dereceleri gördüğü bir günde soğuk hava yüzünden zatürre olur. Askeri hastanede bir süre yatar. Askerlik boyunca notlar alır. *Kuş Uykusu* kitabındaki Kuş Uykusu başlıklı uzun hikâye o notlardan ortaya çıkar. Aynı tûmende tank taburunda bir subay ile dostluk kurar. İsmi Mehmet Yavuz Ay'dır. Çok sıkı bir okur ve yazardı. Onunla tanışır. Hemen her hafta görüşlerdi. Entelektüel kaliteleri itibarıyla Yalsızuçanlar, onu kendisinden bile üstün görürdü. (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 21.02.2022)

1.5. MİZAÇ AÇISINDAN SADIK YALSIZUÇANLAR

Güler yüzlü, merhametli, zayıf, çalışkan, kültürlü, sık giyinen, temiz, hoşgörülü biri olarak tanımlayabileceğimiz Sadık Yalsızuçanlar, kendisi hakkında şunları dile getirir: "Yerinde duramayan, sürekli koşuşturan, çeşitli konulara ve alanlara aşırı merakı olan, maymun iştahlı diyebileceğimiz yapıda biriyim. Aşırı duygusalım. Her şeyden çok çabuk etkilenirim. Herkese inanırım. Aceleyle hareket ederim. İstmeden birisini üzmüşsem kahrolurum. Uykularım kaçır. Bir şeyi yapmaya niyetlendiğimde onu bitirmeden asla yerimde duramam. Mutlaka başladığım işi kısa sürede bitirmem gerekir. Sigara ve kahve tiryakiliğim var. Alışkanlıklarıma aşırı sadığımdır. Yaşadığım ve çalıştığım yerin düzenli, tertipli ve temiz olmasına çok önem veririm. Ev işleri yaparım. Hayvanlara özellikle

sokakta yaşayan kedi ve köpeklere karşı aşırı hassasiyetim vardır. Onlarla ilgilenirim, yedirir içiririm. Dostluklarıma, dostlarıma çok önem veririm. Onlara yardımcı olmaktan aşırı biçimde zevk duyarım. Çabuk parlarım, çabuk sönerim. Sonradan çok pişman olurum. Kindar değilimdir. Çabuk unuturum. Aynı hataya defalarca düşerim.” (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 19.03.2022) şeklinde kendini tarif eden yazarın özellikle sadakati ve merhameti ön plana çıkar. Sadık Yalsızuçanlar’ın yakın arkadaşlarından olan Ender Yılmaz, Sadık Yalsızuçanlar’ın yardımcı bir kişiliğe sahip olduğunu vurgular ve şunları ekler: “Sadık Yalsızuçanlar harika bir insandır. Kısacası tevazu sahibi, her yaştaki insanla çok iyi iletişim kurabilen ve iyi dinleyicidir. Herkese elinden geldiğince yardım eden biridir.” (Yılmaz, kişisel iletişim, 12.06.2022)

Sadık Yalsızuçanlar’ın küçüklükten beri edinmiş olduğu bu bilgi birikimi kendisine eşi bulunmaz bir hitabet özelliği kazandırır. Kendisini dinleyenler kısa sürede etkilenir. Bu yönüyle yazarın yakın arkadaşlarından olan Yunus Nadir Eraslan, onun etkileyici yönüne dikkat çekerek kendisinin insanlara farklı açılardan bakmayı öğrettiğini vurgular: “Çok zarıftı. Sözleri tam kalbime çarpıyordu. O zamana değin çok konuşmacı dinlemiştim lakin beni bu denli mest eden bir konuşmacıya rastlamamıştım. Benim rastladıklarım genelde öğüt verirler, bol soru sorarlar ve sürekli yargılardı. O ise daha ilk sohbet hapsoldüğüm daracık dünyanın duvarlarına gelenekten modernizme, şiirden düz yazıya, düşünceden felsefeye, sinemadan tiyatroya değin birçok konuya ait pencereler açıyordu. Onun konuşması insanı terbiye edici, dönüştürücü, nefes aldırıcı, sağaltıcı bir etkiye sahipti.” (Eraslan, kişisel iletişim, 04.06.2022)

Sadık Yalsızuçanlar, işi gereği birçok defa yurt içi ve yurt dışı seyahatler yapar. Bu nedenle Yalsızuçanlar’a “Gezgin” de denilebilir. Gittiği bölgelerden etkilenerek yaşadığı ve gördüklerini eserlerinde ele alır. Eserlerine sıkça yer verdiği kişiler arasında Bediüzzaman Said Nursi, Niyazi Mısırî, Yunus Emre, Ebu’l-Hasan Harakânî, İbn Arabî ve Mevlânâ gibi isimler vardır. Yabancı yazarlardan da özellikle Goethe, Hölderlin, Rilke gibi yazarlardan etkilendiği görülür. Yazar, Türk edebiyatında kendini özellikle Rasim Özdenören’e, Oğuz Atay ve Bilge Karasu gibi yazarlara yakın hisseder. Sonuç olarak Yalsızuçanlar’ın küçüklüğünden beri okuduğu kitaplar, gezdiği yerler, şahit olduğu olaylar, tutum ve davranışları onun mizacının şekillenmesinde önemli ölçüde etkili olur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SADIK YALSIZUÇANLAR'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ

Edebiyat, içinde barındırdığı konular itibarıyla çok geniş bir yelpazeye sahip bir kavramdır. Bu yüzden edebiyatla uğraşanların bitmek bilmeyen soruları katlanarak artar. Bu konu ile ilgili Yalsızuçanlar vermiş olduğu cevapta: *“Yazma ihtiyacının daima bir çelişkiyi anlamlandırma girişimiyle geliştiğini ancak yazdıkça çelişkilerinin arttığını, artan çelişkilerinin de yeni sorunlar doğurduğunu”* (Özen, 2020, s.1) söyler. Yazma eyleminin sonlanması mümkün değildir. Her sorunun arkasında cevaplanmayı bekleyen yeni bir soru doğar.

Yazarın edebiyata olan ilgisinin temelinde aile büyükleri gelir. Babaannesi ve dedesi Sadık Kamil Baba'nın Kadiri dervişi olduğu için dedesinin Yalsızuçanlar'a okuduğu İsm-i Azâm'lar ve babaannesinin anlattığı öyküler nedeniyle yazarın hayatının şekillenmesinde çok önemli pay sahibi olur. Özellikle dili etkili kullanmasındaki mahareti annesinin İstanbul Türkçesini çok etkili kullanmasından kaynaklanır. Ancak Yalsızuçanlar'ın kitap okuma alışkanlığı kazanmasındaki en büyük etki ortaokulda bir arkadaşının kendisine vermiş olduğu *“Çöplük”* isimli romandan sonra olur. Yalsızuçanlar'ın buna ilişkin vermiş olduğu söyleşide şunları söyler:

“Çocukluk dönemim kitabın olmadığı bir evde geçti. Kitapla okulda tanıştım. Özellikle de ortaokulda, Türkçe öğretmenim sayesinde... Orta birinci sınıfta, bir arkadaşım, elime bir roman tutuşturmuştu: Çöplük. Kemalettin Tuğcu'dan önce bana okuma aşkı veren, beni çok etkileyen bir kitaptı. Brezilyalı bir çöpçü ve kâğıt toplayıcısı olan kadının çocuklarını geçindirebilmek için verdiği mücadeleyi anlatıyordu. Günlük biçiminde yazılmıştı. Bir tür anı defteri. Carolina Maria de Jesüs'ün bu enfes kitabına bayıldım. Önce okul kütüphanesine, sonra ilçe halk kütüphanesine dadandım. İkinci sınıfta, Türkçe öğretmenim Turan Gültekin, bütün öğrencilerine olduğu gibi bana da kitaplar veriyordu. Ömer Seyfeddin, Sait Faik, Oktay Akbal, Sabahattin Ali ve daha nice yazarı O'nun sayesinde tanıdım. Bu arada Kemalettin Tuğcu'lar elime geçti. Bulabildiğim haylice bir külliyatı peş peşe devirdim. Sanırım okuma virüsünü 'Çöplük' isimli kitapla kapmıştım. İlk izlenim çok çok iyi olduğundan okuma hazzı artarak sürdü.” (Yalsızuçanlar, 2020, s.1)

Tatil dönemlerinde Radyocu İrfan'ın yanında çalışması ve sinemada birçok yerli ve yabancı film izlemesi kendisinin edebiyata karşı olan ilgisi daha o dönemde artmaya başlar. Eğitim dönemlerinde Elazığlı bir Almanca öğretmeniyle tanışarak ondan

etkilenmesi ve Türkçe öğretmeni Levent Gültekin'in yaptığı okumalarla ilgili yönlendirmesi kendisinin ileride seçeceği meslekte etkili olur ve yazarın Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazanarak iyi bir edebiyatçı olmasına vesile olurlar.

Üniversite okumak için Ankara'ya gelen yazar, bu dönemde kendini edebiyat alanında geliştirmeye çalışır. Bu süreçte birçok Doğu ve Batı klasiklerini, Türk klasiklerini, edebiyat tarihi ve teorilerini okumaya çalışarak kendini geliştirir. Ancak 12 Eylül 1980 yılında yaşanan Darbe döneminde Ankara'nın geçirmiş olduğu zor süreçleri kendisi de yaşar ve bu dönemden bir hayli etkilenir. Hatta ilk öykülerini bu süreçte öğrenci evine kapanması sonucunda yazar. Roman ve öykülerinde ülkenin Darbe döneminde yaşadığı sıkıntılı sürece sıkça yer verir. Eserlerinde genellikle doğduğu şehir olan Malatya ilinden bahseder. Örneğin *Anka* romanının 44. bölümün ilk satırlarında “*Bu iki rakamın yan yana gelince çizdiği resim bana kırk dördüncü bilgelik sofranı hatırlatıyor.*” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 136) ifadesini kullanarak doğduğu şehre atıflarda bulunur.

Yalsızuçanlar 1992 yılından itibaren *Gerçeği İnciten Papağan, Güzeran, Kuş Uykusu* ve *Halvet Der Encümen* isimli eserleri yazar ve yayımlatır. İlk öykü kitabı *Şehirleri Süsleyen Yolcu*, Ankara'da, Birlik Yayınları tarafından yayımlanır. *Gerçeği İnciten papağan* öykü kitabı ve ilk roman kitabı olan *Yakaza*, Karakalem yayınları tarafından basılır. Akabinde bu üç kitapla birlikte *Korku ve Ümit ve Aşk* isimli ilk deneme kitabı, Akçağ Yayınları tarafından basılır. Yalsızuçanlar, daha sonra roman, öykü, masal, deneme ve diğer alanlarda pek çok kitap yazar. *Rüya Sineması* adlı çalışması 1996 yılında Türkiye Yazarlar Birliği'nce deneme alanında ödül kazanır. Bu kitapla ilgili yurt içi ve yurt dışında birçok çalışma yapılır.

Yazarın ikinci romanı olan *Gezgin*, hem Türkiye'de hem de yurt dışında birçok ülkede yayımlanır. *Gezgin, Cam ve Elmas, Hayyam, Yüz ve Diyamandi* isimli romanları Fransa, Almanya, Bulgaristan, Pakistan, Bosna Hersek, Sırbistan, Endonezya, Moğolistan, Mısır, İran vb. ülkelerde yayımlanır. Yazarın son eseri ise öykü alanında hazırlanmış olan *Deli Tomarı* isimli kitabı Profil Yayıncılık tarafından basılır.

Sadık Yalsızuçanlar bugüne kadar toplam 6 ödöl alır. Bunlar;

1. *Elif Gibi Yapayalnızım* adlı hikâyesiyle, Köprü Dergisi hikâye yarışması 1982 yılı birincilik ödölü.
2. *Şehirleri Süsleyen Yolcu* adlı hikâye kitabıyla, Türkiye Yazarlar Birliğı 1986 yılında Yılın Hikâyecisi ödölü.
3. Ozanın Kopuzu Âşığın Sazı belgeseliyle Türkiye Millî Kültür Vakfı, 1990 yılı, yılın TV belgeseli ödölü.
4. Kırk Ambar programıyla 1993 yılında, TYB yılın TV programı ödölü.
5. *Rüya Sineması* adlı deneme kitabıyla, Türkiye Yazarlar Birliğı, 1994 yılı, yılın deneme kitabı ödölü.
6. Çalışma Hayatımız adlı programla, Hak-İş Sendikası 1994 yılı, yılın TV programı ödölü alır. (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 08.06.2022)

Halen, Ankara'da bulunan İncek semtinde oturan Yalsızuçanlar, yıllardır Türkiye'de ve çeşitli ülkelerde çok sayıda seminer, söyleşi, panel, konferans, açık oturum, bilgi şöleni ve yazarlık kursu etkinliklerine katılır.

2.1. ROMANCILIĞI

Sadık Yalsızuçanlar, 1990'lı yılların başından itibaren roman yazmaya başlar. Bu dönemde ele aldığı ilk romanı olan *Yakaza* 1992 yılında Karakalem Yayınları tarafından yayımlanır. 1950'li yıllarda Denizli'nin Babadağ ilçesinde yaşanmış olayları konu edinir. Roman, yazarın fakülte yıllarındaki Ankara yaşamı ile kısa süreli İstanbul ve ağırlıklı olarak da Ulaş günlerini ele alır.

Yazar, yazmış olduğu romanların çoğunda tasavvuf açısından önemli kişilerin hayatından bahseder. Romanları genel olarak biyografik çalışmalardır. “*Gezgin*” İbn Arabî'yi, “*Cam ve Elmas*” Harakanî'yi, “*Şey*” Ömer Hayyam'ı, “*Üstad*” Said-i Nursî'yi, “*Vefa Apartmanı*” Tevfik İleri'yi, “*Anka*” Niyazi Mısrî'yi, “*Diyamandı*” ise, Yaman Dede'yi konu edinir. Fakat bunlar da alışıldık biçimde biyografik roman değildir. Yazar, romanların birçoğunda iç içe geçen pek çok ayrı olayı konu edinir.

Yalsızuçanlar'ın insanın ruhsal durumunu açığa çıkaran ve o ruhu anlatan bir özelliği vardır. Bu özelliği romanlarında belirgin bir şekilde kendini gösterir. Özellikle insanın bulunduğu boşlukta kendine yer edinememesi sonucunda kendini hiçlik içerisinde bulması nedeniyle yazarın romanlarında kendine yer bulur. Tasavvufi özelliklerin yer aldığı romanlarda postmodern bir söylemle, psikanalitik ve sürrealist teknikleri de kullanarak olayları çarpıcı bir şekilde aktarır.

Sadık Yalsızuçanlar'a göre roman, hikâyenin bir türüdür. Bu türün daha kapsamlı ve yoğun bir anlatıma sahip olduğunu dile getirir. Romanları nasıl yazdığını ve roman bilgisi hakkında şöyle anlatır:

“Roman da bir tür hikâyedir aslında. Ama daha kapsamlı, daha oylumlu ve daha uzun solukludur. Romana ilişkin kuramsal öngörülerimiz sürekli değişir biliyorsunuz. Roman, başlangıçta burjuvazinin anlatımı için doğmuştu derler. Bu kısmen doğrudur. Ama burjuvazinin doğuşundan önce de romanlar yazılmıştı. Veya geleneksel roman tarzı anlatılar vardır. Doğu'da da vardı Batı'da da... Bizim aşk hikâyelerimiz roman değil de nedir? Fakat akılcı romanın doğuşu evet aydınlanma sonrasına rastlıyor. Ama romana sonradan bireysel perspektif egemen oldu ve uzunca bir süre böylesi romanlar yazıldı. Altmışlı yılların sonuna doğru özellikle Latin Amerika'dan esen rüzgâr, bize, romanda bireysel perspektifin kırıldığını, daha mitik/mitolojik, daha süreel edalı metinlerin roman olarak belirtmeye başladığını gösterdi. Seksenli yıllara dayandığımızda post modern kurgu ve üslup belirdi. Nihayet bugün romanda dil, anlatım ve kurgu özellikleri çeşitlenerek devam ediyor. Bendeniz

roman karakterlerimin çoğunu tanıyorum. Tanıdıklarımın kuruyorum onları. Tarihsel kişilikleri ise sürekli okuyarak ve notlar alarak tanıyor yine romandaki olaylar örgüsünü oluştururken netleştiriyorum.” (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 19.03.2022)

Yazar, romanın oluşumunun uzun bir okuma süreci gerektirdiğini belirtir. Çünkü onun ele aldığı tarihi kişiler yaşanan dönemden bağımsız değildir. Böylece Yalsızuçanlar, ele aldığı her karakteri yaşadığı dönemle birlikte o dönemde meydana gelen toplumsal ve siyasi olaylarla birlikte ele alır.

Sadık Yalsızuçanlar’ın romanları içerik itibarıyla çok yönlü ve farklı bir yapıya sahip olması hasebiyle dikkatleri üzerine çeker. Özellikle dönemin devlet kademelerinde görev yapan Tevfik İleri’nin konu edindiği *Vefa Apartmanı* romanı hem dönemin siyasi ve toplumsal olaylarını hem de Tevfik İleri’nin aile yaşamı ve eğitimini ele alması yönüyle bahsetmiş olduğumuz hususlara benzer özellikler taşır. Buna benzer yaklaşımlar da yazarın diğer romanlarında da belirgindir. Bu nedenle Yalsızuçanlar’ın romanlarındaki olay örgüsü bir bütün halinde olmadığı anlaşılır. Yalsızuçanlar, ele aldığı konuyu farklı anlatım tekniği ve kendine has kurgusuyla yapıtları estetik bir yapıya dönüştürür.

Yazarın bütün romanlarında biyografileri anlatılan kahramanların hayatları ile birlikte tasavvufi öğeleri ön planda yer alır. Romanların çoğunda kahramanlar arayış içinde olur ve bu yolda yaşamlarını sürdürürler. Bu nedenle kahramanlar genellikle cami, dergâh, türbe, medrese gibi yerlerde vakit geçirirler. Sadık Yalsızuçanlar’ın biyografik olarak ele aldığı romanlarda anlatılan kahramanların hayat öyküleri ve toplumsal olaylarının yanında bulunmuş olduğu ruhsal durumu da ele alarak kendilerini bulundukları boşlukta kendi benliklerini aradıkları görülür. Kendilerini hiçliğin içerisinde bulan kahramanlar, rububiyet ve ubudiyet dairesine girmeye çalıştıkları görülür. Kahramanlar, dünyanın faniliğinden sıyrılarak ebedi âleme doğru gitmeye çalışırken bu yolda yaşadıkları serüven ele alınır.

2.2. ÖYKÜCÜLÜĞÜ

Sadık Yalsızuçanlar, ilk öyküsünü üniversite girişinde tanık olduğu taşralı bir gencin annesine aşağılayıcı sözler söylemesi üzerine bu olaya şahit olması ve buna üzülmesiyle eve giderek *Ana* isimli ilk öyküsünü ele alır. Bu tarihten itibaren de hep yazmaya çalışır. Yazarın yazdığı ilk öykü kitabı ise *Şehirleri Süsleyen Yolcu* olup, bu öykü 1987 yılında yayımlanır ve o yılki Türkiye Yazarlar Birliği öykü ödülünü kazanır. Bu yazarın ikinci ödülü olur. İlk ödülü ise, Köprü dergisinin açmış olduğu öykü yarışmasında, *Elif Gibi Yapayalnızım* adlı öyküyle kazanır.

Yazarın öyküleri, modernleşmenin meydana getirdiği psikolojik ve toplumsal sorunları konu edinir. Romanları da yine hem modern yaşamın sorunlarını ele alır hem de çeşitli biyografik nitelikteki eserlerden oluşur. Yazar, eserlerini yazarken bir sorumluluk duygusu içinde kaleme alır.

“Yazarın sorumluluğu sorunu benim de öteden beri ilgilendiğim, önemseydiğim, birazcık olsun düşünüp yazdığım bir konu. Herkes sorumludur ama yazar daha çok sorumludur. Yazdığınızın kime, nasıl ulaştığını, nelere yol açtığını ölçemiyorsunuz. Bu boşluğa sıkılan kurşun gibi. Bu yüzden dramatik iletilerin ancak etik içinde kalınarak açıklanabileceğine inanıyorum. Bu da yazarın sorumluluğunu birkaç kat artırıyor.”
(Yalsızuçanlar, t.y. s. 24-25)

Sadık Yalsızuçanlar, öykülerinde genellikle toplumsal sorunlarla ilgilenir. *Gerçeği İnciten Papağan* adındaki ikinci öykü kitabında yer alan öykülerini öğrencilik ve öğretmenlik yıllarında şahit olduğu olaylar üzerine kurgular. Genellikle çıkış yolu bulamayan mutsuz ve karamsar karakterleri anlatır. Öykülerinde bireyi esas alarak kahramanın bütün sorunlarına yer verir. Bu yüzden Yalsızuçanlar’ın öykülerinde olumlu/olumsuz tüm konulara rastlamak mümkündür. Ele aldığı konular; ölüm (doğal ölümler, cinayet ve intihar), mutsuzluk, aldatma/ihanet, yalnızlık, aşk, umut, yabancılaşma, özlem, cinsellik, doğa ve hayvan sevgisi, umutsuzluk, çaresizlik ve pişmanlıktır. Bireyselliğin ele alındığı öykülerde genellikle olumsuz olay, duygu ve durumların varlığı görülür.

Yalsızuçanlar’ın öykülerinde olağanüstü olaylar, sıra dışı kişiler ve hayvanlar kendilerine yer bulur. Yazar, öykücülüğü hakkında şunları söyler:

“Ben hep kendimi öykücü olarak hissettim. İlk öykümü yazdığım 1980 yılından bu yana başka türlere zaman zaman yönelsem de, başka türlerde kitaplar yazsam da hep öyküye

döndüm, orada karar kıldım. Doğrusunu isterseniz kendimi hep öykücü olarak gördüm. Zaten romanlarım da genişletilmiş ve çoğaltılmış, bazen de parça parça ama birbiriyle ilintili öykülerden oluşan metinlerdi. Veya uzun hikâyelerdi. Batılların Noella dedikleri şey... Ben bazılarına 'anlatı' dedim. Öykü serüvenim 1980 yılında başladı. İlk kitabımda yer alan Şehirleri Süsleyen Yolcu öyküleri öğrencilik yıllarımda, Ankara'da, tanıdığım kişilerden, gözlediğim olaylardan kurdum. Bazısı aşırı soyutlama içeren metinlerdir ama hep içinde gerçek yaşamdan malzemeler barındırır. Gerçeği İnciten Papağan da öyleydi. Ama o öykülerin bir kısmını Sivas'ta yazdım. Sonraki kitapların hemen tamamı birkaç öykü dışında Ankara'da yazıldı. Arada İzmir ve İstanbul'da yazdıklarım vardır. Kuş Uykusu'nu ise askerlik yaptığım Sarıkamış'ta yazmıştım. Son dört öykü kitabımı Deli Tomarı, Allah'ın Adamları, Ali'nin Parçaları ve Ters Lale ise, yazları üç-dört ay kaldığım Silifke'de yazdım. Silifke'ye son yıllarda yazları çok gidiyorum ve sanki yüzmeye ve yazmaya gidiyorum.” (Yalsızuçanlar, kişisel iletişim, 19.03.2022)

Yazarın sade bir dille ele aldığı öykü kitaplarının çoğu kısa hikâyelerdir. Öykülerinde kahramanın yaşadığı çevre, sosyal şartlar ve durumları görmek mümkündür. Her öyküsünde değişik bir hayatı farklı bir teknik ve üslupla ele alan Sadık Yalsızuçanlar, güçlü bir tasvir yeteneğine sahiptir. Öykü kitaplarının çoğunda ailesi ile ilgili hikâyelere rastlamak mümkündür.

Öykülerinde eşler arasında yaşanan ilişkileri de ele alır. Bu öykülerin çoğu aile içinde yaşanan sorunlardır. Eşlerin evlendikten sonra birbirlerine olan sadakati yitirmeleriyle sorunlar başlar ve bu evlilikler boşanmayla sona erer. Mutsuz bir hayat süren kahramanlar, yaşadıkları sıkıntıları gidermek için arayış içerisinde olurlar. Allah'ın yüceliğini ve kudretini gören kahramanlar farklı bir boyuta geçerek dünyanın verdiği acıları hissetmemeye başlar.

Yazar, mekânları kişileştirerek insanın bulunduğu psikolojiye göre şekillendirir. Bu tarz durumlarda öykülerde zaman zaman mekânlar bir karaktere büründürülür. Mekânlara insani özellik verilir. Yazar, monotonluğa düşmekten kaçınır. Yazdığı her öyküde yeni bir hayat öyküsü anlatır. Anlattığı hikâyelerin sonu genel olarak tasavvufi ilişkilendirilir.

Yalsızuçanlar'ın son öykü kitaplarından olan *Ters Lale* eserinde anlatılan öyküler yukarıda sıralanan sorunların birçoğunu barındırır. Bu nedenle yazarın bu kitabı tüm öykülerinin özeti mahiyetindedir.

2.3. MASALCILIĞI

Sadık Yalsızuçanlar'ın ilk masal kitabı Aile Araştırma Kurumu'nca 1991 yılında yayımlanan *Mavi Kanatlı Bir Kuş* kitabıdır. Bu kitabı Yalsızuçanlar, özellikle Mustafa Ruhi Şirin ve Necmettin Turinay'ın özendirmeleriyle yazar. Bu eser yazarın ilk masal denemesidir. *Mavi Kanatlı Bir Kuş* kitabındaki masallar, geleneksel masal kurgusuna yakın ama modern öğeler de taşır biçimdedir. Olağanüstü olaylar, sıra dışı kişiler, hayvanlar, nesneler masal kişisi olarak masallarda kendine yer bulur. Bazı masalları, çocuk hikâyesi diline ve kurgusuna daha yakın durur. Yazar, masal yazarken kadim İslamî kaynaklardaki menkıbe ve hikâyelerden de beslenir. İçerik, karakterler/kişiler kadrosu bakımından masallarda, öz yaşam öyküleri olduğu izlenimi verenler ağırlıkta olur. Yazar, kendi çocukluğundan, aile ortamından, çocukluğunun geçtiği mekânlardan fazlasıyla etkilenir. Tümüyle kurgu olduğu açık olanlar dışında, Yalsızuçanlar'ın bu kitabındaki masallarda kendi hayatından izler ağırlık taşır.

Mavi Kanatlı Bir Kuş eserinden sonraki masal kitabı, *Düş Bahçesi*'dir. Kırkambar Kitaplığı Yayınları tarafından 1998 yılında yayımlanan kitaptaki bazı masallar, Yazarın ilk masal kitabı *Mavi Kanatlı Bir Kuş* kitabından alınır. Yazar, bu kitaba yeni bazı masallar da ekleyerek, *Düş Bahçesi* adıyla yeniden yayımlar. Bu masallardaki dil ve kurgu anlayışı önceki masallarına benzer.

Yazar, *Düş Bahçesi* isimli masal kitabından yıllar sonra, *Mesnevî'den Hikâyeler* adıyla, bu kez bir uyarlama yapar. *Mevlânâ'dan Hikâyeler* adıyla da ayrı yayınevlerinden çıkan bu kitabında Hz. Mevlânâ'nın Mesnevi-i Şerîf'inde yer alan hikâyelerin bir kısmını yeniden kaleme alır. Onları çocukların rahatlıkla anlayabileceği/okuyabileceği bir dille yazar. Bir tür masal formuna yaklaştırır. Bu bağlamda yaptığı bir başka çalışma, *Kuran'dan Hikâyeler*'dir. “*Benim Kitabım*” adıyla da resimlendirilerek yayımlanmış olan bu kitapta, Yalsızuçanlar, Kuran'daki kıssaları, yine çocuk diline yaklaştırarak yeniden kaleme alır.

Yazarın, *Sadık Amca'nın Masal Bahçesi* adıyla yayımladığı bir başka masal kitabı bulunmaktadır. Nasihat Yayınları tarafından yayımların bu kitap, sayfa sayısı bakımından az ama resimli ve büyük ebat basılır. Buradaki masallar da yine yazarın geleneksel masal kutbunda yazdığı metinlerden oluşur. *Masal Dükkânı*, Yalsızuçanlar'ın bir başka masal kitabıdır. Serencam Yayınları tarafından okura sunulmuş olan kitaptaki masallar da

geleneksel masal diline ve dünyasına yakın anlatılardan müteşekkildir. Yine Serencam Yayınları tarafından yayımlanmış olan, *Çocuklar ve Çiçekler*, yazarın, geleneksel masal dağarından, klasik, kadim kaynaklardan derlediği bazı hikâyelerin modernize edilmesinden ibarettir. Kitapta modern bir anlayışla kaleme alınmış tümüyle kendine ait masallar da bulunmaktadır.

Yalsızuçanlar'ın, Mevsimler Kitap yayınları tarafından yayımlanmış olan *Çocuklar İçin Bin Yıllık Öyküler* ve *Gençler İçin Bin Yıllık Öyküler* serilerindeki kitaplarda yer alan metinleri de aslında hikâye ile masal arasında bir form olarak görmek mümkündür. Bazıları tümüyle masal bazıları ise hikâye formuna daha yakın durmakla birlikte Yazar'ın bu çalışmaları, genel olarak çocuklar ve ilk gençlik çağını yaşayanlar için kaleme aldığı söylenebilir.

Yazar, bir de Beydeba'nın *Kelime ve Dimne*'sindeki öykülerden hareketle yazdığı çizgi film hikâyeleri ve senaryoları bulunmaktadır. Bunlar kitap olarak yayımlanmaz. 1991-92 döneminde Aile Araştırma Kurumu tarafından çizgi film olarak hazırlanır. Dönemin teknolojisine uygun biçimde kasetle çoğaltılır. Yazar, ayrıca *Kelile ve Dimne* eserindeki metnini de kitap olarak yayımlar.

2.4. ESERLERİ

2.4.1. Deneme ve Araştırma Kitapları

2.4.1.1. Korku ve Ümit ve Aşk¹

Sadık Yalsızuçanlar'ın 1996 yılında yazdığı ilk deneme kitabı olan *Korku ve Ümit ve Aşk* eseri üç yüz altmış yedi sayfadan oluşur. İçerisinde yüz altı başlık bulunur. Yazar, deneme kitabında televizyondan, sinemadan, şairlerden, felsefeden kısacası ilgi duyduğu her alanda objektif bir şekilde görüşünü ortaya koyar. Bu eser, yazarın bir nevi portresini yansıtır. Yalsızuçanlar, deneme kitabında özellikle televizyonun izleyiciyi farklı yönlendirdiğini, insanı mahkûm gibi esir aldığını ve ondan uzaklaşmamız gerektiğinden bahseder:

“Haberleri seyrediyorum. Soyutlanmış figürler, kurgusal gerçeklik, karaktere odaklanmış imajlar ve nihayet dramatik kurgu. Televizyonda haberciliğin de bir tür saymaca gerçeklik ürettiğini görüyorum. Hani gerçekleri izleyecektir? Olaylar aktarılacaktı? Oysa sunucu oyun kişisi gibi hazırlanmış. Dekor film planı çekiliyormuşçasına tasarlanmış haber boyunca karşımıza çıkan her aktör soyut içeriği aktaran oyun kişisine benziyor.”(Yalsızuçanlar, 1996, s. 115)

Televizyon programı sunan aktörler, benimsedikleri düşünceler doğrultusunda izleyiciyi rahat bir şekilde yönlendirmektedir. Bu nedenle yazar, televizyonu insanın beynini uyuşturan bir araç olarak görür. Yalsızuçanlar, bu konular gibi günlük hayatımızda karşılaştığımız birçok sorunu ele alarak kendi duygu ve düşünceleriyle ele alır.

2.4.1.2. Televizyon ve Kutsal²

Yalsızuçanlar'ın televizyonculuk yıllarında edindiği tecrübelerden yola çıkarak 1997 yılında yazmış olduğu bu deneme kitabı, televizyon ve sinemaya dair birçok bilgi içermektedir. Eser, iki yüz altmış dokuz sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde yedi bölüm bulunur. Bu bölümler “Metafizik ve Dini İlkelere Dayalı Bir Eleştiriye Doğru”, “Bir Televizyon Düşü”, “Aylak Saatler”, “Post-Acı Sanrılar”, “Yaklaşıyor Yaklaşmakta Olan”, “Sinema ve Kutsal” ve “Bölüm Konuşa Konuşa” gibi isimlerden oluşur. Yazar,

¹ Sadık Yalsızuçanlar, *Korku ve Ümit ve Aşk*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1996.

² Sadık Yalsızuçanlar, *Televizyon ve Kutsal*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1997.

televizyonun insanların hayatının bir parçası haline geldiğini, ekrandan aktarılan olayların izleyicinin duygu ve düşüncesini etkilediğini anlatır. Televizyon, toplumda yaşanan olayları objektif bir şekilde yansıtmaktan ziyade siyasi düşüncelere göre şekillenen bir araç haline gelir.

2.4.1.3. Rüya Sineması³

Rüya Sineması isimli deneme kitabı üç yüz yirmi yedi sayfadan oluşur. Eserin içerisinde otuz üç başlık bulunur. Yazar, rüya sinemasında yatan derin mesaja odaklanır. Yalsızuçanlar, ayrıca deneme kitabında Allah'ın Peygamberlere vermiş olduğu mucizelerin gelecekte sinema ve televizyona dair verilmiş olan işaretler olduğunu söyler:

“Peygamberlere ilahi bağış olarak verilen mucizeler, hem kendileri hem de ilahi vahye muhatap insanlar için sınav aracı olduğu kadar, içeriğiyle de insanlığa uyku gösterir. Musa'ya (as) verilen âsâ Firavun ve bağlıların yönelik bir mesaj taşır; yanı sıra, vurduğu yerden su çıkaran âsâ, insanlığa sondaj türü çalışmalar için esin kaynağıdır. İsa'nın (as) ölüleri diriltmesi, tıp bilimine 'ölüme geçici olarak hayat rengi vermek mümkündür'ü gösterir. Davud'a (as) bağışlanmış olan telyin-i hadid (demiri avucunda hamur gibi eğip bükmesi), maden işleminin çarpıcı bir örneğidir.” (Yalsızuçanlar, 1998, s. 41)

Bu şekilde verilen örneklerde anlatılan her olay yakın gelecekte var olacak buluşları işaret eder.

Türk edebiyatının önemli yazarlarından olan Ayşe Şasa, bir sinema programı hazırlanırken bu sinemanın rüyasını görecekt kişinin yönetmen olduğunu söyler: *“Fakat isin rüyasını görecekt olan da, bizi, sınırları olmayan bir mekâna oturacak ve hem yanımızdan hem de uzağımızdan geçen büyük insan kalabalığıyla kaynaştıracak olan da yönetmendir, filmidir, senaryodur.”* (Yalsızuçanlar, 1998, s. 27) Senaryoyu oluşturan yönetmen, kurgusuyla izleyiciyi olay örgüsüne dâhil ederek hayallere götürür. Kurguladığı insana senaryoya göre rol verir. Deneme kitabında ayrıca sinemaya dair birçok konu bulunur. Kitabın son sayfalarında ise Rüya Sineması kitabını okuyanların görüşlerine yer verilir.

³ Sadık Yalsızuçanlar, *Rüya Sineması*, Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1998.

2.4.1.1. Muallakât-ı Seb'a⁴

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu eser, cahiliye döneminde Kâbe duvarını süsleyen şiirlerin bir çevirisidir. Kitapta bulunan şiirler eserin başlığından anlaşılacağı üzere yedi şaire ait olan şiirleri içerir. Bu şairler İmrü'l-Kays, Amr, Tarafe, Lebid, Züheyr, Antere ve Haris'tir. İşte bu yedi şairin şiirlerinin toplanarak oluşturulan bu esere Muallakât-ı Seb'a denilir. Eserin içerisinde tanıtım bölümü olan "Arabın Defteri" başlığı ile birlikte sırasıyla Züheyr, Lebid, Antere, İmrü'l-Kays, Tarafe, Amr ve Haris başlıkları bulunur. Eser, iki yüz otuz iki sayfadan oluşur. Geçmiş M.Ö. III. veya IV. yüzyıla kadar uzanan bir tarihte Mekke civarında yapılan ve "Ukaz Panayırı" adı verilen şöenlerde yapılan şiir yarışmalarında keten beze altın yaldızla yazılan en güzel şiirler Kâbe duvarlarına asılır. Bu panayırarda insanların bir araya gelmesi siyasal ve ekonomik olarak önemli bir etkinlik olarak görülür. Burada insanlar mallarını satar, mübadele yoluyla mal değişimi yapar, düşmanlarıyla aralarındaki sorunları çözer ve insanlar toplumsal bir etkileşim içerisinde olur.

2.4.1.2. Tarafsızlık Masalı⁵

Tarafsızlık Masalı, Yalsızuçanlar'ın 1998 yılında hazırlamış olduğu bir deneme kitabıdır. Eser, yüz kırk dört sayfadan oluşur. Deneme kitabı genel itibarıyla Yalsızuçanlar'ın kitle iletişim araçlarına karşı yapmış olduğu eleştirileri, düşüncelerinin okuyucuya sunulduğu ve iletişimde yaşanan sorunların tartışılarak ele alındığı bir eserdir. Yazar, günümüzde iletişimin nasıl aktarıldığını ve gerçek iletişimin nasıl olması gerektiği yönünde fikir ve düşüncelerini aktarır. İçerisinde kırk yedi başlık bulunur. Bu başlıkların her birinde iletişimde yaşanan sorunlara değinilir.

İletişimde en çok etkilenen alan siyasal haberlerin yer aldığı konulardır. Bu konularla ilgili yazar, "Çarpık Görünümler" başlığında şunları dile getirir:

"Bizde, televizyonun tehlikeli bir biçimde tekelleşmesi beraberinde, ekonomik, dolayısıyla siyasal güç odaklarının hegemonyasını getiriyor ve her türden karmaşık eğilimi içinde barındıran bir toplumda kaosun artmasına hizmet ediyor. Özellikle son aylarda televizyonun ne türden bir fonksiyon yüklendiğini ekranlardaki radikal değişimlerden gözlemek mümkündür. Özal'lı yıllarda fiili durumla yasa düzenlenmeden gün yüzüne

⁴ Sadık Yalsızuçanlar, Muallakât-ı Seb'a, Timaş Yayınları, İstanbul, 1998.

⁵ Sadık Yalsızuçanlar, Tarafsızlık Masalı, Şule Yayınları, İstanbul, 1998.

çıkarken, kültürel çoğunluğa ayna olmak gibi bir ideale sahip görünürken ve kısmen bu niteliğini sürdürürken; günümüzde artık her şeyi denetiminde tutmağa azmetmiş merkezci gücün sözcülüğünü üstlenmiş görünüyor.”(Yalsızuçanlar, 1998, s. 52)

Yazar, sinema ve televizyonun siyasi araç olarak kullanıldığını ve insanların bundan etkilendiğini anlatarak televizyon kanallarında verilen haberlerin gerçekliğini yitirdiğini, içeriklerinin ise tartışılır hale geldiğini vurgular. Böylece tarafsızlıklarını kaybettiklerinden bahseder.

2.4.1.3. Düşkırığı⁶

Düşkırığı kitabı Sadık Yalsızuçanlar’ın 1998 yılında hazırlamış olduğu deneme kitabıdır. Eser, iki yüz iki sayfadan oluşur. Deneme kitabında kırk bir başlık bulunur. İçerisinde televizyon, sinema, gazete, haber, şiir, tiyatro, sanatçı, yazar gibi çeşitli konular hakkında açıklamalarda bulunarak mevcut sistem eleştirilir. Yazar, televizyonun amacından uzaklaşarak farklı boyutlara girdiğinden söz eder:

“Melodramatik kısıkaç iletişim kanallarını buruyor, boğuyor ve aktarılan muhtevayı seyirlik malzemeye dönüştürüyor. Devleti kuşattığı söylenen ‘çete’nin de, buradan kalkarak toplumsal düzeni ve rejimi sorguladığını iddia edenlerin de, olup bitenleri aktarıldığını sananların da sahiciliklerini yitirdiği bir iletişim ortamındayız. Hayat, ölüm, savaş, rüşvet, hırsızlık, cinayet, uyuşturucu... Her şey dramatik bir kanalda dönüşüyor.”(Yalsızuçanlar, 1998, s. 63)

Televizyon, toplumsal düzeni bozmak isteyenlerin aracı haline gelir. Her türlü eylemi burada yaparak izleyicinin olumsuz etkilenmesine sebep olurlar. Bu sebeple Sadık Yalsızuçanlar, uzun yıllar çalışmış olduğu televizyon yayıncılığında edinmiş olduğu tecrübelerle toplumsal sorunları dile getirir.

2.4.1.4. Geçen Gün Ömürdendir⁷

Deneme kitabı iki yüz yirmi sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde dört bölüm bulunur. Bu bölümler “İnsan Bir Yalnızlıktır”, “Hayat Müzikle Devam Eder”, “Sırlı Tuğlalar ve Zihni Tarih Bilinci” ve “Zehir Sunağı” gibi isimlerden oluşur. Bölümlerin her biri birbirinden bağımsız ve farklı konular içerir. Eserin içerisinde müzik, sanat, edebiyat, ayrılık, barış, ölüm ve siyaset gibi birçok konu hakkındaki duygu ve düşüncesi bulunur.

⁶ Sadık Yalsızuçanlar, *Düşkırığı*, Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1998.

⁷ Sadık Yalsızuçanlar, *Geçen Gün Ömürdendir*, Şule Yayınları, İstanbul, 1998.

Yalsızuçanlar, eserde bu konuların dışında annesinin vefatı, dayısı Neco'nun davranışları ve gezmiş olduğu yerler hakkındaki düşüncesini anlatır.

2.4.1.5. Aşka Dair Yalanlar⁸

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu deneme kitabı, yüz elli dokuz sayfadan oluşur. İçerisinde otuz üç başlık bulunur. Eserin başlığından anlaşılabacağı üzere aşka dair yazılan yazıları barındıran kitabın içeriği hakkında yazar şunları söyler:

“Aşkın Halleri de diyebilirdim; ama aşkın, hele Arapça ‘aşaka’ kökünden gelen ve ‘sarmak’, ‘sarmaşık’ anlamına çıkan bir sözcüğün bugün içeriğinden nasıl boşandığını görüp ‘Aşkın Yalanları’ demeyi yeğledim! Bu kitap, farklı zamanlarda çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazılardan derlendi. ‘Aşk’ eksenli, ama aşkın nefhasının da estiği her alana şöyle bir dokunup geçiyor. Şairin dizeleriyle söylersek ‘tenine değip geçen, değmeyip delip geçen’ ne varsa yüreğime birikmiş olan, bu satırlarda dile geldi. Onlar arasında, severek okuduğum kitaplara ilişkin kimi değiniler de bulacaksınız. Keza severek seyrettiğim kimi filmlerden esintiler de hissedeceksiniz.”(Yalsızuçanlar, 2004, s. 7)

Yazarın dile getirdiği aşka dair yazılar esasında ilahi aşktır. Yalsızuçanlar, aşkın insanın tüm hâllerini görkemli bir şekilde dışa vuran bir ışık olduğunu, ölümün de kalımın da sevgiyle gerçekleşebileceğini söyler. İnsan en büyük acıyı yani ölümü aşkla tanır. Ölüme karşı kuvveti aşk acısıyla bulur. Louis Aragon “Elsa’ya Şiirleri” kitabında sürekli kullandığı “Seni Seviyorum” kelimesini can sıkıntısına, kimsesizliğe ve ölümden fısıldanmış birer ses olarak görür.

2.4.1.6. Unsuru'l-Belâğat'a İlişkin Notlar⁹

Sadık Yalsızuçanlar'ın 2004 yılında hazırlamış olduğu bu eseri ilk olarak Bediüzzaman Said Nursi tarafından Arapça harfleriyle yazılır. Daha sonra Bediüzzaman eseri Türkçe'ye çevirir ve 1911 yılında yayımlanır. Eser, iki yüz doksan dört sayfadan oluşur. İçerisinde Unsuru'l-Belâğat'ın özgün halinin anlatıldığı bölüm ve on iki başlık bulunur. Bu başlıklar “Belâğatın (Uzdilliliğin) Öğeleri”, “Kavramlar Arasında”, “Hikmet’in Dili: Sembol ve Sükut”, “Söz Anlamdır”, “Gerçeklik-İyilik-Güzellik”, “Belâğat Çiçeklerinin Bahçesi ya da Sanatsal Yaratıcılık”, “Bir İç duyum Hali: Hayret”,

⁸ Sadık Yalsızuçanlar, Aşka Dair Yalanlar, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004.

⁹ Sadık Yalsızuçanlar, Unsuru'l-Belâğat'a İlişkin Notlar, Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2004.

“Şiirin Ölmez Oluşu”, “Kur’an ve Hadis’te Şiir”, “Risale ve Şiir”, “Bülbülün Altın Kafeste”, ve “Kuyu” gibi isimlerden oluşur.

Yazar, kitabın sunuş kısmında eseri oluşturmada zorluk çektiğini ama yine de çalıştığı metinlere kısmen de olsa sadık kalarak özgün olmayı başardığını söyler. Eserin başında balâğat’ın özgün hali olan on iki meseleyi verdikten sonra bu belâgatların kavram olarak bedî, beyan ve maani’yi içeren bir alanı ifade ettiğini anlatır. “Unsuru’l-Hakikat”, “Unsuru’l- Belâğat” ve “Unsuru’l- Akide” isimli üç bölümden oluşan bu eser hem içerik hem de tarz yönünden ele alınır. Müslüman belagat bilginlerine göre, mutlak belagat, sadece Kur’an’a özgüdür. Belâğat’ın Türkiye’de oluşumuna öncülük eden kişi Ahmed Cevdet Paşa’dır. Kitabın içerisinde edebiyatçıların belâgata ilişkin bilgi ve görüşleri bulunur.

2.4.1.7. Tasavvuf Risalesi¹⁰

Bediüzzaman Said Nursi’nin hayatını dair bilgilerin verildiği ve önemli bir eseri olan Risale-i Nur’dan yararlanan Yalsızuçanlar, kitabı 2007 yılında hazırlar. Eser, üç yüz yetmiş altı sayfadan oluşur. İçerisinde yüz altı başlık bulunur. Bu çalışma Yalsızuçanlar’ın, Risale-i Nur’da yer alan kimi risalelerle birlikte Bediüzzaman’ın tasavvuf ve tarikata ilişkin fikirleri ile ortaya koyduğu metinleri derlemesinden oluşur. Yazar, tasavvuf tarihinin temel taşı olan vahdet-i vücud terimini ilk kez kullanan kişinin İbn Arabi’nin öğrencisi olan Sadrettin Konevi olduğunu belirtir.

Bediüzzaman’ın Risale-i Nur Külliyyatı’nda tasavvuf konularında eser veren birçok insanın adı geçer. Bu kişiler Üveysü’l-Karani, Hasan Basri, Bîşr-i Hafî, Cüneyd-i Bağdadi, Abdulkadir Geylani (Gavs-ı Azam), Şah-ı Nakşibend, İmam-ı Rabbani (Ahmed Faruki), Kureyşi, İbn Arabi, Seyyid Ahmed-i Bedevi, Ahmed-i Rufai, Ebu Yezid-i Bistami, Ebu’l- Hasan-ı Şazeli, İbrahim Edhem, Hatem-i Tai, İmam Şarani, İsmail Hakkı Bursevi, Mevlâna Celaleddin Rumi, Mevlâna Cami (Molla Cami), Niyazi-i Mısri, Necmeddin-i Kübra, Nasıruddin-i Tusi, Sadreddin Konevi, Taus-ı Yemeni, Abdulkerim Cili, Fuzuli-i Bağdadi, İbrahim Hakkı (Erzurumi), Mevlâna Halid, Ahmed-i Cizri, Seyyid Sıbğatullah, Alvarlı Hoca Muhammed Efendi gibi isimler eserin oluşmasına vermiş oldukları katkıları sunulur. *Tasavvuf Risalesi*’nin temelini oluşturan Risale-i Nur’un

¹⁰ Sadık Yalsızuçanlar, *Tasavvuf Risalesi*, Sufi Kitap Yayınları, İstanbul, 2007.

içerisinde bulunan kavramlar olan tasavvuf, zikir, tevhit, kuran, peygamber, miraç, âlimler, sofiler ve veliler gibi konular hakkında bilgiler bulunur.

2.4.1.8. Namaz Risaleleri¹¹

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu eser Bediüzzaman Said Nursi'nin namaza dair yazmış olduğu bazı risaleler, hayatından namazla ilgili kesitler, namaza ilişkin Kur'an'dan verilen ayet ve hadislerden örnekler ile İbnü'l Arabî'nin namaza bakışını anlatır. Ayrıca namazın nasıl kılınması gerektiğine dair açıklayıcı bilgiler verilir: *“Namaz kıraati olarak Fatiha suresi ve buna ilave edilen bir diğer sure ya da birkaç ayet okunur.”* (Yalsızuçanları, 2007, s. 87) Eser, iki yüz kırk sayfadan ve “Namaz Risalesi” ile “Bediüzzaman'dan Namaz Hatıraları” bölümlerinden oluşur. Namaz hatıraları bölümünde Bediüzzaman'ın gerçek hayatta yaşamış olduğu olaylar anlatılır. Bu iki bölümün içerisinde yetmiş başlık bulunur. Rabbimiz, hem Kur'an'da hem de Peygamberimizin hadisleri vasıtasıyla insanlara namaz kılmaları hususunda birçok yerde dile getirir. Bu nedenle namaz konusu Bediüzzaman Said Nursi'nin önemle üzerinde durduğu bir konu olur.

2.4.1.9. İletişim Deveran mı? Kesik Devre mi?¹²

İletişime dair birçok konunun ele alındığı deneme kitabının ilk baskısı 1997 tarihinde Timaş Yayınları tarafından yayımlanır. Eser, iki yüz altmış bir sayfadan oluşur. İçerisinde yedi bölüm bulunur. Bu bölümler “Metafizik ve Dini İlkelere Dayalı Bir Eleştiriye Doğru”, “Bir Televizyon Düşü”, “Aylak Saatler”, “Post-acı Sanrılar”, “Yaklaşıyor Yaklaşmakta Olan”, “Sinema ve Kutsal”, “Konuşa Konuşa” gibi isimlerden oluşur. Bu bölümlerin her birinde farklı alt başlıklar mevcuttur.

Televizyon, Müslümanları kendi örf ve adetlerinden uzaklaştırarak her alanda yabancılaştırmaya sebep olur. İnsanları tüketime, istismara, boşanmaya, sonu olmayan isteklere ve yaşanması imkânsız hayallere sürükler. İnsanın medyayı hangi yönde kullandığı çok önemli bir husustur. Çünkü insanların aklında ne varsa ekranda da ilgi alanına göre yayınları bulabilecektir. Bu sebeple iletişimin olumlu ve olumsuz etkisinin

¹¹ Sadık Yalsızuçanlar, Namaz Risaleleri, Sufi Kitap Yayınları, İstanbul, 2007.

¹² Sadık Yalsızuçanlar, İletişim Deveran mı? Kesik Devre mi? Kapı Yayınları, İstanbul, 2007.

belirlenmesinde insanın düşüncesi de belirleyici bir unsurdur. Ancak televizyonu yöneten yapımcıların da insanları yönlendirmede çok önemli rolleri vardır.

“Haberleri seyrediyorum. Soyutlanmış figürler, kurgusal gerçeklik, karaktere odaklanmış imajlar ve nihayet dramatik kurgu. Televizyonda haberciliğin de bir tür saymaca gerçeklik ürettiğini görüyorum. Hani Gerçekleri izleyecektim? Olaylar aktarılacaktı? Oysa sunucu oyun kişisi gibi hazırlanmış. Dekor film planı çekiliyormuşçasına tasarlanmış. Haber boyunca karşımıza çıkan her aktör soyut içeriği aktaran oyun kişisine benziyor.”(Yalsızuçanlar, 2007, s. 78)

Yalsızuçanlar, yukarıda belirttiği üzere haberlerin doğruluğunun tartışılır hale geldiğini ve ekranda yansıtıldığı şekliyle algılanmaması gerektiğini dile getirir. Çünkü günümüzde televizyon programları daha yüksek ekonomik getiri sağlamak için reyting oranını yükseltmeye çalışır. Bunun için yapımcılar meydayı farklı şekillerde izleyiciye sunarlar. Ancak bu anlattıklarımız dışında istisna olan programlar da mevcuttur.

2.4.1.10.Hayat Müzikle Devam Eder¹³

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu deneme kitabı, 2008 yılında Kapı Yayınları tarafından yayımlanır. Eserde Türk sanat müziğinde katkıları bulunan ve insanın hafızasında yer edinen bazı müzisyenlerin sanatı, şarkıları ve kendileri ile yapılan söyleşilerle birlikte belirli bölgelerin dili hakkında verilen bilgiler bulunur. Eser, yüz seksen sayfadan oluşur ve içerisinde yirmi yedi başlık bulunur. Bu başlıklar “Perdesiz Gitarlı Bir Derviş: Erkan Oğur”, “Babailiğin İsyankâr Şeyhi: Müslüm Gürses”, “Bu Kalp Seni Unutur mu?”, “Aravani ya da Lazlara Dair Çeşitlemeler”, “Ek: Birol Topaloğlu’yla Söyleşi”, “Müzik Doğanın ve Aşkın Sesidir”, “Al Aşkını Ver Beni”, “Geleneksel Müziğin Arı Duru: Sesi Sabahat Akkiraz”, “Gitar da Çalabilsem Keşke”, “Gönül Dağı’nda Bir Garip: Neşet Ertaş”, “Mazhar Alanson: Siyah Örtülü Kadın’ın Yaktığı Ateş”, “Sadece Ölümüyle Manşet Olan Sanatçı: Yavuz Çetin”, “Ne Kadınlar Sevdim”, “Ney’in Sırrını Kutsi Erguner’den Dinlemek”, “Şark Bülbülü’: Diyarbakırlı Celal (Güzelses)”, “Paramparça, Gülay’a, Damlalar’a ve Ayrılığa Dair”, “Müziğin Manevi Doğası ya da Ömer Faruk Tekbilek”, “Armenian Romances”, “Ankaralı Kuyumcu Oğuz’un annheimli Rapçi Oğlu”, “Günlere Katı Katı Bakarken”, “Dünya Durulmaz”, “Aşka ve Ahlaka Dair”, “Dersim Dört Dağ İçinde”, “Ayrılık Ateşten Bir Ok”, “Efendiler

¹³ Sadık Yalsızuçanlar, Hayat Müzikle Devam Eder, Kapı Yayınları, İstanbul, 2008.

Bağı”, “Yâr” Diyerek Allah’a Yürüyen Sanatçı: Cem Karaca” ve “Kara Toprak Narlıktır / Güzellik Bir Varlıktır” gibi isimlerden oluşur.

2.4.1.11.Sessizlik Diyarı¹⁴

Sessizlik Diyarı isimli deneme kitabı 2008 yılında Sadık Yalsızuçanlar’ın kaleminden çıkar. Eser, iki yüz elli altı sayfadan oluşur. İçerisinde kırk bir başlık bulunur. Yalsızuçanlar, deneme kitabında bulunan öyküleri tasavvufi açıdan ele alır. Türk edebiyatında bulunan birçok usta edebiyatçıdan örnekler verir. Ayrıca bazı kavramlar üzerinde açıklamalar yapar. Yazar, eserin büyük bölümünde anlattığı olayları Bediüzzaman Said Nursi’nin ekseninde anlatır. Türk edebiyatında en çok sevdiği yazarları ve okumayı sevdiği eserlerini “Tehlikeli Oyunlar” başlığında açıklar:

“Hayal gücünün bilgiden daha önemli olduğuna fazlasıyla inandığımdan, Türkiye’nin son yüzyılda yaşadığı süreçleri, toplumbilimcilerden çok edebiyatçılardan (sayıları iki üçü geçmeyen) okumayı daha çok önemserim. Üç ‘altın yazar’ım var: Abdülhak Şinasi Hisar, Tanpınar ve Oğuz Atay. Üçünden üç başyapıt: Fahim Bey ve Biz, Saatleri Ayarlama Enstitüsü ve Tehlikeli Oyunlar. Fahim Bey’e ilişkin Murat Belge’nin eleştirilerini ciddiye almak gerekiyor. Saatleri Ayarlama Enstitüsü’yle ilgiliyse yani onun ‘yeni hayat’ın önümüze getirdiği boyluk ve saçmayı anlatırken ki başarısına dair henüz dişe dokunur bir şey okumadım. Tehlikeli Oyunlar’a gelince... Onun hâlâ keşfedilmemiş bir ada olduğunu sanıyorum.”(Yalsızuçanlar, 2008, s. 41)

Yazar, yukarıda belirtilen yazarların keşfedilmeyi bekleyen birer hazine olduklarını vurgulamaya çalışır. Ayrıca Peygamber Efendimizle ilgili yazılan en güzel kitabın ise Aziz Mahmud Hüdayi’ye ait olduğunu ve bu eserin kendisini etkilediğini dile getirir:

“Efendimizle ilgili kitapların en güzelini Aziz Mahmud Hüdayi yazmıştır. Onun Rabbani bir âlim olarak âlemin yaratılışını ve Sevgililer Sevgilisinin belirtişini anlattığı Hülasatu’l-Ahbar’ını elimden hiç düşürmem ve okumaya doyamam. İnsan Yayınları tarafından yayımlanan, Kerim Kara ve Mustafa Özdemir’in dilimize kazandırdığı bu nefis kitapta Aziz Mahmud Hüdayi, beş bölümde âlemin, Âdem’in, Peygamberin zuhurunu ve marifetin, zikrin, teşbihin, duanın ve tevhidin sırlarını anlatır.”(Yalsızuçanlar, 2008, s. 141)

Hülasatu’l-Ahbar eseri tasavvufi içeriklerinin bol olduğu, barındırdığı bilgilerin insanlar için önemli olduğu ve bu nedenle kâinatı ve yaratılışı anlamak için yazarın sürekli yararlandığı bir eser olmuştur.

¹⁴ Sadık Yalsızuçanlar, *Sessizlik Diyarı*, Etkileşim Yayınları, İstanbul, 2008.

2.4.1.12.Kürtlerin Ateşle İmtihanı¹⁵

Yalsızuçanlar'ın ele aldığı bu eser, altı yüz kırk yedi sayfadan oluşur. Eser, çeşitli sorunların ele alındığı, tartışıldığı ve 12 Eylül döneminde cezaevine giren insanların yaşadıkları ile bu cezaevinde yapılan işkence türleri anlatılır. Birçok konuyu içerisinde barındıran kitabın içerisinde otuz dört başlık bulunmaktadır.

2.4.1.13.Dünyanın Orta Yeri Sinema¹⁶

Yazar, sinemanın tasavvufla ilişkisinin incelendiği bu eseri 2008 yılında kaleme alır. Eser, iki yüz yetmiş sekiz sayfadan ve yedi bölümden oluşur. Bu bölümler “Hayal, Rüya, Sinema”, “Zuhur ve Sinema”, “Yeşilçam Sineması”, “Günümüz Sineması”, “Diziler”, “Batı Sineması” ve “Seyirci Olmak” gibi isimlerden oluşur. Eserde bir düşün makinesi olan sinemanın dünya yaşamını özetleyen bir araç olduğu anlatılır. İnsan hayatının sinema filmi gibi kısa olduğu, hiç farkına varmadan hayatın biteceği ve her şeyin son bulacağı gösterilir. *“Sinema daha çok rüya içinde rüyadır, bu gerçeğin dilidir. Dünya yaşamı, bir oyun, bir oyalanma, daha çok mal ve evlat edinmekten ibarettir. Bunu bize en dürüst biçimde anlatan, iki saat bir salona ve karanlığa hapsolarak beyaz perdede seyrettiğimiz hikâyelerdir.”*(Yalsızuçanlar, 2008, s. 9) ifadesiyle sinemayı tanıtan Yalsızuçanlar, hayatın bir oyalanma olduğunu, yaşanan hayatın sinemada yansıtıldığını ve insan hayatının sinema filmi izler gibi hiç farkına varmadan gelip gideceğini dile getirir. Sinema, insana ibret alması için bir örnek teşkil eder. Bediüzzaman, hayatın sinema gibi rüya ve hayal âleminde ibaret olduğunu, insanın ona bağlanmaması gerektiğini söyler. Eserde Bediüzzaman'ın Risale-i Nur eserinde hayal kavramının kullanıldığı yerleri belirtir. Ayrıca sinemaya dair görüşleri olan William Chittick, Muhyittin İbnü'l-Arabî, Bediüzzaman Said Nursi, Cemalnur Sargut ve Ayşe Şasa gibi insanların sinemaya dair düşüncelerine yer verilir. Deneme kitabında Günümüz sineması, Yeşilçam sineması, Batı sineması, Diziler, Oscar gibi sinemaya dair konuların ele alındığı bilgiler, hikâyeler ve söyleşiler mevcuttur.

¹⁵ Sadık Yalsızuçanlar, Kürtlerin Ateşle İmtihanı, Silüet Yayınları, Ankara, 2008.

¹⁶ Sadık Yalsızuçanlar, Dünyanın Orta Yeri Sinema, Etkileşim Yayınları, İstanbul, 2008.

2.4.1.14. Muhsin Başkan / Şu Dağlarda Kar Olsaydım¹⁷

Muhsin Yazıcıoğlu'nun vefatından sonra ele alınan bu eser, yüz doksan bir sayfadan oluşur. Deneme kitabı bir önsöz ve on üç başlıktan oluşur. İçerisinde Muhsin Yazıcıoğlu'nun hayatı ve siyasi kişiliği hakkında bilgi verilir. Ayrıca 12 Eylül 1980'de yaşanan darbeden dolayı cezaevini girmesi, cezaevinde türlü işkencelere maruz bırakılması, 28 Şubat süreci, kendisiyle yapılan söyleşiler, helikopterin şüpheli bir şekilde düşmesi sonucu vefat etmesi ve siyasi liderlerin kendisi hakkındaki düşüncelerine yer verilmektedir.

2.4.1.15. Aşkın Halleri¹⁸

Aşk risalesinden oluşan bu eseri Sadık Yalsızuçanlar ve Mehmet Fatih Birgül birlikte hazırlayarak 2010 yılında yayımlanır. Eser, iki yüz elli altı sayfadan oluşur. İçerisinde İslam düşünürlerinden Haris B. Esed el-Muhâsibî, İhvân-ı Safâ, el-Mes'ûdî, Serrâc, İbn Sînâ. Ruzbihân Baklî, İbn Fârız, Muhyiddin İbn Arabî, İbn Kayyım el-Cevziyye, Dâvûd el-Kayseri ve Bediüzzaman Said Nursî'nin aşk konusunda yazmış oldukları yazıları içerir. Bu aşk ilahi aşktır. Bunların aşka dair düşünceleri anlatılmadan önce onların hayatları, sanatları ve eserleri hakkında bilgi verilir. Her ne kadar kitabın arka kapak kısmında ve internet kaynaklarında eserde 12 İslam düşünürü hakkında bilgi verildiği yazılmışsa da kitap üzerinde yapılan incelemede eserde sadece yukarıda isimleri verilen 11 düşünürün bilgileri verilir. Yazılan bu yazılardan bazıları 1000 yıl önce kaleme alınmışsa da bugün de geçerliliğini koruduğu dile getirir. Eserin mukaddime bölümünde yazarlar eserin yazılma sebebini açıklar:

“İslâm tarihinde dehâlarıyla temayüz etmiş seleflerimizin, aşk konusunda serdettikleri ince fikirler, artık onların isimlerini dahi unutmuş neslimizin gözleri önüne serilsin. Böylelikle kendilerinden öncekilerin düşünce ve hislerini öğrenerek kendi yollarını çizsinler.” (Yalsızuçanlar, 2010, s. 10)

Eserde Cahiliye dönemi insanları ile Müslümanların aşk kavramına bakışları farklıdır. Allah sevgisinin her an kalpte olması ve hakkıyla iman edilmesi gerektiği anlatılır.

¹⁷ Sadık Yalsızuçanlar, Muhsin Başkan / Şu Dağlarda Kar Olsaydım, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009.

¹⁸ Sadık Yalsızuçanlar, Aşkın Halleri, Sufi Kitap Yayınları, İstanbul, 2010.

2.4.1.16.Cumhuriyet'in Gözü Yaşlı Çocukları¹⁹

Sanatkârların yaşamış olduğu temel sorunları ele alan Yalsızuçanlar'ın hazırladığı bu eser yüz doksan yedi sayfadan oluşmaktadır. İçerisinde on sekiz başlık bulunur. Eserde genel olarak ülke gündeminde yaşanan başlıca temel sorunlar ele alınmıştır. Bu sorunlar genel olarak Sağ Sol çatışması, Doğu Batı sorunları, Hrant Dink'in öldürülmesi, Dersimde yüzlerce insanın ölümü ve bu sorunları dile getirmek isteyen sanatkarların hapsedilmesi, idam edilmesi veya faili meçhul bir şekilde ortadan yok olması gibi sorunlar ele alınmıştır. Eser, ismini 29 Ekim 2007 Pazartesi günü, Genç Siviller'in Bilgi Üniversitesi'nde düzenlediği "Cumhuriyet'in Gözü Yaşlı Çocukları" etkinliğinden almaktadır. Bu etkinlikte Adnan Menderes'ten Seyyit Rıza'ya, Nazım Hikmet'ten Aziz Nesin'e, Bediüzzaman'dan Ahmed Arif'e birçok şair, aydın ve bilge hakkında bilgi verilmektedir.

2.4.1.17.Dünya Durulmaz²⁰

Bu eserde Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan sanatkarlar ve bazı edebiyatçıların iç dünyalarını, eserleri ile şiirlerini tarafsız bir şekilde ve akıcı bir üslupla ele alır. Eserin içerisinde Hacı Bektaş-ı Veli, Pir Sultan Abdal, Niyazi-i Mısri, Necip Fazıl, Yahya Kemal, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kemal Tahir, Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç vd. hakkında bilgiler verilir. Eser, iki yüz seksen dört sayfadan oluşur. Eserin içerisinde otuz dört başlık bulunur. Sadık Yalsızuçanlar, deneme kitabına *Dünya Durulmaz* başlığı ile başlar ve Pir Sultan Abdal hakkında bilgi verir:

"Pir Sultan, hem pirdir hem abdaldır. Abdal ise hem arif-i billahtır; yani irfanı, sağ ve katıksız bilgiyi (el-hikme/t) Allah'tan alandır hem de bu bilginin bizatihi eylem mahalli olarak kişisel algısını ortadan kaldırmış, benliğini Allah'a tasadduk etmiş olandır. Abdalların Guenon'dan öğrendiğimize göre sayıları on ikidir. Sayıların gizemine ilişkin düşünen uzmanlar bunu kısmi bir farkla da olsa doğrular."(Yalsızuçanlar, 2010, s. 9)

Pir Sultan Abdal'ın üç temel niteliğinden söz edilir. Safiyyun, ümmiyun ve zatiyyun'dur. Kendisi bu üç nitelikle donanmıştır.

¹⁹ Sadık Yalsızuçanlar, Cumhuriyet'in Gözü Yaşlı Çocukları, Anatolia Kitap Yayınları, İstanbul, 2011.

²⁰ Sadık Yalsızuçanlar, Dünya Durulmaz, Fenfir Yayınları, İstanbul, 2010.

Yalsızuçanlar, Hacı Bektaş-ı Veli hakkında verdiği bilgide kendisi ile birlikte isminde “Veli” ismini kullanan beş kişiden biri olduğunu dile getirir. Kendisi dışındaki diğerleri ise; Hacı Bayram-ı Veli, Hacı Şaban-ı Veli, Beyazid-i Veli ve Şeyh Hamid-i Veli’dir. Prof. Dr. Esad Coşan, Hacı Bektaş Veli’nin döneminin imamı, manevi çekim merkezi ve temsilcisi olduğunu söyler.

2.4.1.18. Bilgelik Kulesi²¹

Bu eser, içerik olarak yukarıda bilgileri verilen “Dünya Durulmaz” eserinin aynısıdır. Yeni baskısıyla “Bilgelik Kulesi” ismini alır. Eser, iki yüz seksen dört sayfadan oluşur. İçerisinde otuz dört konu başlığı bulunur.

2.4.1.19. Kerbelâ ve Fatıma’nın Gözyaşı²²

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu eserde İmam-ı Ali’nin, İmam Hasan’ın ve Ehl-i beytin hayatı ile Kerbelâ konularında yapılan söyleşiler bulunur. Eser, üç yüz seksen dört sayfadan oluşur. Eserin içerisinde yirmi dört yazarın ele aldığı konular ve toplamda otuz bir başlık bulunur. Bu yazarlar Sadık Yalsızuçanlar, Kenan Rıfai, Prof. Dr. Seyyid Hüseyin Nasr, Cemalnur Sargut, Selahattin Özgündüz, Prof. Dr. Abdulkarim Süreş, Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, Reha Çamuroğlu, Hasan Meşeli Haydar Ergülen, Prof. Dr. Seyfettin Seyfullah, Vahap Salt, Doç. Dr. İlyas Üzüm, Prof. Dr. Amir H. Zekrgoo, Allame Tubetabaî, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi, Prof. Dr. Ghasem Kakaie, Prof. Dr. Aavani Gholamreza, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Seyyid Muhammed Ali Ahmedi Abhari, Cemal Şener, Ebu Seyyid Gulam Destgir, Şerham Pazuki, Şefik Can ve Prof. Dr. Mahmut Kaplan’dır. Yalsızuçanlar, eserin içeriği hakkında şunları dile getirir:

“Elinizdeki kitap, bu kutlu soyun uğradığı zulme, bu büyük zulmün metafiziksel anlamına, Kerbelâ’da yaşanan o yürek dağlayıcı olaya, öncesi ve sonrasına, irfani ve tarihi yönleriyle ışık tutmaya çalışan çeşitli konuşmalardan oluşuyor.” (Yalsızuçanlar, 2013, s. 19)

Kerbelâ hikâyesi bir fedakârlık hikâyesidir. Kendilerini feda eden insanların tümü şehit olur. Bu olay birçok yazar ve araştırmacı tarafından hüznü bir şekilde ele alınır.

²¹ Sadık Yalsızuçanlar, Bilgelik Kulesi, Anatolia Yayınları, İstanbul, 2012.

²² Sadık Yalsızuçanlar, Kerbelâ ve Fatıma’nın Gözyaşı, Granada Yayınları, İstanbul, 2013.

2.4.1.20.Yalnızlar Koridoru²³

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu eser çeşitli zamanlarda ele almış olduğu kitap eleştirilerinin bütünlüğe kavuşmuş halidir. Eser, üç yüz yirmi beş sayfadan ve altı bölümden oluşur. Bu bölümler “Değişerek Devam Etmek Devam Ederek Değişmek”, “Aynı Göğün Altında”, “Öteki Benlikleri Dinlemek”, “Ahde Vefa”, “Sanat ve Hayret” ve “Hayat Filime Misaldır” gibi isimlerden oluşur. Bu bölümlerde Türk edebiyatında eser vermiş birçok yazar ve bu yazarların eserleri hakkında bilgiler içermektedir. Bu yazarlardan birkaçı Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sezai Karakoç, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sait Faik Abasıyanık, Ayşe Şasa, Tarık Dursun gibi isimlerdir.

2.4.1.21.Anadolu Erenleri²⁴

Bu eser Anadolu'da yetişen ve burada etki bırakan insanlar hakkında verilen tasavvufi bilgileri içeren bir eserdir. İçerisinde Mevlânâ, Yunus Emre, Ebu'l-Hasan Harakânî, Osman Hulusi Efendi, Seyyid Yahya Bakuvî gibi Anadolu'da yetişen mânâ erlerinin hayatlarından örnekler ve şiirleri hakkında bilgileri içerir. Eser, yüz yetmiş dört sayfadan oluşur. İçerisinde yirmi iki başlık bulunur. Yazar, Anadolu tarihinde yaşanan önemli gelişmelerin Harakânî'nin yaşadığı dönemde meydana geldiğini söyler. Harakânî, insanın doğru bir şekilde yaşamak için merhametli, adaletli ve iyimser olmasını öğütler. Yetiştigi dönemde Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Somuncu Baba, Cemâl-i Aksaray, Hacı Bayram-ı Veli, Yahya Şirvan, İbrahim Has, Şah-ı Nakşibendî, Abdulkadir Geylani, Şeyh Şaban-ı Veli, Niyazi-i Mısri gibi arifler, Harakânî'den etkilenecek çalışmayı sürdürürler. Yalsızuçanlar, Anadolu'yu güneşin doğduğu yer olarak tarif eder:

“Anadolu, ‘güneşin doğduğu yer’ demektir. Horasan da aynı anlama gelir. Işığın Doğu’dan yükseldiğini, ‘kelâm’ın varlığın özü olduğunu, Anadolu insanının Türkistan’dan gelen kelâmla mayalanmış bulunduğunu, mayalanmanın devam ettiğini, zaman ve mekânla sınırlı olmadığını öğreniyoruz bu konuşmalardan.”(Yalsızuçanlar, 2015, s. 18)

Anadolu, insan yaşamı üzerinde önemli bir yere sahiptir. Burada yaşayan bilgelerin bıraktıkları eserler insanın özünü yansıtır.

²³ Sadık Yalsızuçanlar, Yalnızlar Koridoru, Edebiyat Ortamı Yayınları, İstanbul, 2014.

²⁴ Sadık Yalsızuçanlar, Anadolu Erenleri, Nesil Yayınları, İstanbul, 2015.

2.4.1.22. Kalpteki Akıl: Risale-i Nur Üzerine Düşünceler²⁵

Yalsızuçanlar, yapmış olduğu bu çalışmada Bediüzzaman'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verir. Bediüzzaman'ın eserlerinde kimi yerlerde Kur'an'dan vermiş olduğu örnekler de eserde belirtilir. Eser, yüz yetmiş beş sayfadan oluşur. İçerisinde on beş konu bulunur. Kitabın ilk bölümünde Hz. Peygamber'in ahlakından bahsedilir.

"Hz. Aişe validemize 'O nasıl, ahlakı nasıldı?' diye sorulduğunda, şöyle cevap vermiştir: 'O'nun ahlakı Kur'an'dı. Burada Efendimizin Kur'an'la özdeşleştirilmesi, Kur'an'ın; hüznün, insan ve hakikatten ibaret oluşuyla da ilgilidir. O, elçidir. Kâmil insandır. İnsanların en erdemlisi ve ahlaklısıdır. O, bir bakıma Kur'an'dır, Kur'an'ın kendisidir, Kur'an'ın kardeşidir.'"(Yalsızuçanlar, 2015, s. 13)

Hz. Peygamber, Kur'an'ı insanlara hem öğretir hem de hayatıyla özdeşleştirerek insanlara örnek olur. Yalsızuçanlar'a göre Risale-i Nur, Bediüzzaman Said Nursi'nin manevi tecrübesinden oluşan bir üründür. Eserde bulunan "Sekine" isimli bölümde ise Bediüzzaman'ın ülke gündeminden uzak kalmaya çalıştığını anlatır: *"Bediüzzaman birçok mektubunda ve risalesinde, yıllardır gazete okumadığını, dünyadaki olayları izlemediğini ve merak etmediğini, yaşadığı ülkede olup biten ve çoğunluğun zihnini meşgul eden, gündemlerden uzak durduğunu söyler."*(Yalsızuçanlar, 2015, s. 42) bu sözlerden anlaşılacağı üzere Bediüzzaman Said Nursi'nin bazı günlerde inzivaya çekilerek kendini her alanda soyutladığı mesajı verilir.

Yazar, Türkiye'ye ilişkin düşlerinde Bediüzzaman ve Cahit Zarifoğlu'nun önemli yeri olduğunu söyler:

"Türkiye'ye ilişkin düşlerimi diri tutan iki isim vardır: biri Bediüzzaman, diğeri Cahit Zarifoğlu. İkisi de zarif ve Hölderlin'i doğruluyor: 'İnsan, yeryüzünde şairane mukimdir.' İkisi de bu deni dünyada şiirsel oturdular. Biri zalimlerin satranç oyunlarına hiç bulaşmadı ve karışmadı, yürüyen bu mekanizmanın tekerine çomak soktu. Diğeri, onun şiirini yazdı. Ne diyordu, 'Orası Neresi Burası Bir Adam' evet burası bir adam ise, işte Türkiye'ye ilişkin umutlanabiliriz."(Yalsızuçanlar, 2015, s. 90)

²⁵ Sadık Yalsızuçanlar, Kalpteki Akıl: Risale-i Nur Üzerine Düşünceler, Nesil Yayınları, İstanbul, 2015.

Yazar, Bediüzzaman ve Cahit Zarifoğlu'nun kötü insanların tuzaklarına düşmedikleri ve kendilerini her alanda muhafaza ettikleri için değerli insanlar olduğunu söyler.

2.4.1.23. Başçarşı'da Karşılaşmak²⁶

Sadık Yalsızuçanlar'ın dünyanın farklı ülkelerinde yapmış olduğu seyahatleri anlatan bir eserdir. Kitap, yüz elli sekiz sayfadan oluşur. İçerisinde otuz bir başlık bulunur. Yazarın Başçarşı'dan kast ederek bahsettiği yer esasında Bosna Hersek ülkesidir. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen insanlar burada buluşur:

“Aliya'nın ülkesine son gidişimde Başçarşı'da, nicedir yüz yüze görüşemediğim birkaç dostla karşılaştık. Ebubekir Kurban onlardan biriydi. Çarşının tam ortasında, o enfes Börekçi'nin yakınında, kulağıma eğildi, 'birkaç kelime...' dedi. Ben de, 'Türkiye'de hayli zaman görüşemeyen dostlar, Başçarşı'da karşılaşmış' dedim.”(Yalsızuçanlar, 2016, s. 8)

Yazar, Başçarşı'nın manevi bir öneme sahip olduğunu vurgular. Yalsızuçanlar, yapmış olduğu seyahatlerde bulunduğu ülkelerin özellikleri hakkında bilgiler verir. Bu ülkelerin yaşam tarzının bizim ülkemiz ile aynı anlamı ifade etmediğini anlatır. Ülkemizdeki büyüklere saygı amacıyla otobüste yer verdiğimizde Almanya'da bu davranış farklı anlamları içerir.

“Evden çarşıya gitmek üzere otobüse bindik. Yanımda evinde konuk kaldığım, burada doktora yapan arkadaşım vardı. Yaşlı sayılabilecek bir kadın bindi. Ben hemen hareketlendim, kadını kalktığım yere buyur ettim. Kadın ilkin ters ters baktı. Sonra ısrarımı ve abartılı saygımı fark edince şaşırdı, yine de kuşkuyla bir biçimde boşalttığım koltuğa oturdu. Bir anlam verememiştim. Son durakta indik. Arkadaşım sormama fırsat vermeden açıkladı: 'yaşlı kadınlara ilgi duyan sapıklardan sandı seni.' Aman Allah'ım! Dedim.”(Yalsızuçanlar, 2016, s. 16)

Yazar, her davranışın her ülkede aynı olmadığını dile getirir. Bu nedenle insanlar seyahat ettiği ülkeler hakkında bilgi edinmeleri gerekir. Aksi halde olumlu olacağı düşüncesiyle yaptığı eylemlerin kendisine olumsuz olarak dönebilir.

²⁶ Sadık Yalsızuçanlar, Başçarşı'da Karşılaşmak, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2016.

2.4.1.24.Ahmed Cevdet Paşa ve Zamanı²⁷

Sadık Yalsızuçanlar'ın 1983 yılında mezuniyet tezine konu olan Ahmed Cevdet Paşa'nın biyografisinin ele alındığı bu çalışma 2017 yılında kitap haline getirilir. Eser, iki yüz sekiz sayfadan oluşur. Sadık Yalsızuçanlar, Ahmed Cevdet Paşa'nın biyografisini hazırlarken onun kızı ve İlk Türk kadın romancısı olan Fatma Aliye'nin bilgilerinden de istifade eder:

“Prof. Dr. Bilge Ercilasun'un yönetiminde 1983 yılındaki mezuniyet tezime konu olan bu kitap, ulema geleneğinin son kıymetli halkasının tahsil hayatını, ilmi, siyasi ve diplomatik geçmişini devrin şartlarını da göz önünde tutarak tasvir eden bir dizi hatıralardan oluşur. Cevdet Paşa'nın kızı, ilk (kadın) romancımız Fatma Âliye Hanımın, babasının notlarından ve hatıralarından yola çıkarak yazdığı bu eserde özellikle Tanzimat Fermanına dair ilginç bilgiler var.”(Yalsızuçanlar, 2017, s. 7)

Fatma Aliye'de bulunan bilgiler yazarın tez çalışmasına önemli derecede faydası olur. Yazar, çalışmasının sonunda Ahmed Cevdet Paşa'nın hazırlamış olduğu “mecelle” kanunundan seçme maddeler ile dönemin padişah ve sadrazamlarının saltanat yıllarına ait kronolojik bilgiler verir.

2.4.1.25.Sofra²⁸

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu deneme kitabı yüz doksan iki sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde beş bölüm bulunur. Eserin bölümleri “Birlik ve Kardeşlik”, “Tanca'da Bir Çay”, “Gölgeler ve İzler”, “Tanıklıklar”, Dergibi Söyleşi, Öykümüzün Adası, Sadık Yalsızuçanlar'la Öyküden Öyküye Doğru” gibi isimlerden oluşur. Yazar, *Sofra* ismini Kur'an'ı Kerim'in 5.sûresi olan Maîde sûresinden alır. *Sofra*, hikmet ve irfan anlamına gelir. *Sofra*, Allah'ın dünyaya indirmiş olduğu bütün maddi ve manevi ikramlarını ifade eder.

“Bir imge olarak sofra, hem maddi rızıklardaki bereketi hem de Hakk'ın kullarına lütfettiği Semavî öğretiyi ima eder. Bu anlamıyla sofra, Hak tarafından, insanın arzına serilmekte, ona bir ikram ve bağış olarak verilmektedir. Nitekim Kuran'da, 'kime hikmet verildiyse, ona çok hayırlar bağışlanmıştır' buyrulmaktadır. Bu yönüyle, sofra, bir bakıma göğe aittir. Yeryüzüne serilmektedir ama semavidir.”(Yalsızuçanlar, 2017, s. 6-7)

²⁷ Sadık Yalsızuçanlar, Ahmed Cevdet Paşa ve Zamanı, Edebiyat Ortamı Yayınları, Ankara, 2017.

²⁸ Sadık Yalsızuçanlar, Sofra, Mevsimler Kitap Yayınları, İstanbul, 2017.

Yazar bu ifadeyle *Sofra*'nın anlamının geniş ve evreni çevreleyen bir örtü olduğu mesajını verir. Sadık Yalsızuçanlar bu bölümün devamında Yunus Emre, Niyazi Mısrî ve Harakânî gibi tasavvuf insanının *Sofra* kitabı hakkındaki düşüncelerine yer verir.

2.4.1.26. Benlikten Hiçliğe²⁹

Bu eserde Niyazi Mısrî, Yunus Emre, Ebu'l-Hasan Harakânî, Necip Fâzıl Kısakürek, Orhan Kemal, Osman Hulusi Efende, Cemil Meriç, Ahmed Ziyaeddin Gümüşhanevî, Mevlânâ, İbn Arabî gibi tasavvuf erbaplarının ilahi âşkları hakkındaki yazıları bulunur. Eser, yüz altmış sayfadan oluşur. İçerisinde yirmi bir konu bulunur. Yalsızuçanlar, bu insanların tasavvufa bakışını ve kötülükten kurtulmanın yollarının neler olduğunu öğütleyen sözlerine yer verir.

2.4.1.27. İlk harfi Elif'tir son harfi He³⁰

Eser, Allah'ın doksan dokuz isminin yani Esmâü'l Hüsna'sının şerh edildiği bir çalışmadan oluşur. Kitap, yüz otuz sayfadan oluşur. Yalsızuçanlar, eserin hazırlanışı hakkında şunları dile getirir: *"Hakk'ın güzel isimleri (hangi ismi güzel değildir ki!) üzerine onlarca, yüzlerce kitap yazılmıştır, yazılmaktadır. 'Esmâ şerhleri' olarak nitelenen bu kitaplara mütevazı bir katkı olsun diye elinizdeki kitabı hazırladık."*(Yalsızuçanlar, 2019, s. 11) ifadesiyle yapılan çalışmanın önceki çalışmalardan yararlanılarak hazırladığını söyleyen yazar, bu çalışmada Allah'ın doksan dokuz ismini şerh eder ve bu isimlerin anlamlarını açıklar.

2.4.2. Seçkileri

2.4.2.1. Yeni Şiir Antolojisi³¹

Sadık Yalsızuçanlar'ın ilk seçki kitabı olan bu eser, yüz seksen üç sayfadan oluşur. Kitapta genel olarak yirmi dört şair bulunur. Eserin içerisinde yer alan yazarlar Tâhâ Çağlar, Sefer Akgül, Suad Alkan, Ahmed Çakır, Ali Çeleğin, Muhsin Demirel, Durmuş Dercan, Hilmi Doğan, Dr. Verdi Kankılıç, Mahmut Kaplan, Mustafa Kaplan, Sabahattin Kaplan, Ekrem Kılıç, Dr. Câhid Öney, Mehmed Özer, Nureddin Pala, Nail Papatya, M. Ali Pektaş, Sedat Polat, Ceyhun Savaşan, Kenan Seyithanoğlu, Taceddin Şimşek, Mikail

²⁹ Sadık Yalsızuçanlar, Benlikten Hiçliğe, Edebiyat Ortamı Yayınları, Ankara, 2017.

³⁰ Sadık Yalsızuçanlar, İlk harfi Elif'tir son harfi He, Selen Yayınları, İstanbul, 2019.

³¹ Sadık Yalsızuçanlar, Yeni Şiir Antolojisi, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1982.

Yaprak ve Mustafa Yılmaz'dır. Yalsızuçanlar, bunların hayatları ve eserlerinden kısaca bahsettikten sonra kendilerine ait birkaç şiiri verir.

2.4.2.2. **Dua Günlüğü**³²

Bu eser tasavvufi bir eserdir. Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu *Dua Günlüğü* kitabı Emine Eroğlu'nun editörlüğünde hazırlanır. 2004 yılında yazılan bu eser, üç yüz on bir sayfadan oluşur. Yazar, eserde Kur'an-ı Kerim'de dua ile ilgili geçen ayetlere ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in hadislerine ile bunlara ilişkin dualara yer verir.

2.4.2.3. **Tövbe ve İstiğfar Günlüğü**³³

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu *Tövbe ve İstiğfar Günlüğü* kitabı Emine Eroğlu'nun yayın yönetmenliğinde ve Neval Akbıyık'ın editörlüğünde yayına hazırlanır. 2005 yılında yazılan bu eser, üç yüz dört sayfadan oluşur. Kitap, yukarıda bilgileri verilen *Dua Günlüğü* kitabına benzerdir. Seçki kitabında Kur'an-ı Kerim'den ayetler, Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'den, diğer peygamberlerden ve maneviyat büyüklerinden çeşitli olarak verilen tövbe ve istiğfar dualarından oluşan bir eserdir.

2.4.2.4. **Fetret Çağında Hikmet Burcundan Şiirler**³⁴

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu seçki kitabı Cumhuriyet dönemi şairlerimizin bazı şiirlerini bir araya getirerek hazırlanır. Eser, beş yüz elli altı sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde yüz seksen sekiz şairin şiirlerine yer verilir.

2.4.2.5. **Sevgiliye Şiirler/ Naat Seçkisi**³⁵

Sadık Yalsızuçanlar'ın derlemiş olduğu bu seçki kitabı beş yüz yirmi dokuz sayfadan oluşur. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'i tanıtan, Kur'an-ı Kerim'de O'nun hakkında yazılan ayetler ve kendisine yazılan şiir ile naatlardan oluşan bir eserdir. Seçki, Sadık Yalsızuçanlar'ın "Âlemin Nuru: Muhammed" bölümü ile başlar. Bu bölümde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav) hakkında bilgi verilir:

³² Sadık Yalsızuçanlar, *Dua Günlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004.

³³ Sadık Yalsızuçanlar, *Tövbe ve İstiğfar Günlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.

³⁴ Sadık Yalsızuçanlar, *Fetret Çağında Hikmet Burcundan Şiirler*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2014.

³⁵ Sadık Yalsızuçanlar, *Sevgiliye Şiirler/ Naat Seçkisi*, Silüet Yayınları, Ankara, 2008.

“Efendimiz için, ‘nuru evvel, ba’sı sonra’ denir. İlk yaratılan, O’nun nurudur. Aziz Mahmud Hüdayi’nin görkemli eseri, Hz. Muhammed’in zuhurundan öğreniyoruz ki, ‘başlangıçta Allah vardı ve O’nunla birlikte bir şey yoktu. Sonra Allah, ‘bilinmeyi sevdi ve ilk olarak Muhammedi Nur’u yarattı.’ Âdem henüz su ile balçık arasındayken O peygamberdi.”(Yalsızuçanlar, 2008, s. 1)

Allah’ın ilk olarak Peygamber Efendimiz’in ruhunu yarattığı anlatılır. Ardından Âdem peygamberi yarattı. Eser, yüz elli altı yazarın Peygamber Efendimize yazmış oldukları şiir ve naatlarını içeren kapsamlı bir çalışmadır.

2.4.2.6. Ümmî Sinân Halveti³⁶

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırladığı bu seçki kitabında Niyazi Mısri’nin hocası olan Ümmî Sinân’ın hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgiler verir. Ümmî Sinân’ın hayatı hakkında en kapsamlı çalışmayı yapan kişi Dr. Mustafa Tatcı’dır. Yalsızuçanlar, yapılan çalışmaya yeni bilgiler ekleyerek bu eseri ortaya çıkarır. Seçki kitabı, üç yüz yirmi yedi sayfadan oluşur. İçerisinde iki bölüm vardır. Bunların ilki Ümmî Sinân’ın külliyatı hakkındaki bilgilerin verildiği kısım, ikincisi ise şiirlerinin yazılı olduğu Dîvân’ı İlâhiyât bölümüdür.

2.4.3. Yeniden Yazma ve Edisyonları

2.4.3.1. Bostan ve Gülistan

2.4.3.1.1. Bostan³⁷

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu eserin yazarı Şirazlı Sadi’dır. Eser, iki yüz seksen sekiz sayfadan ve on bölümden oluşur. Eserde önemle üzerinde durulan konular genel olarak adalet, ahlak, siyaset, kamu yönetimi, eğitim, toplum, dünya ve yaratıcı karşısındaki insanın tutumu ile davranışlarıdır. Eserin başlangıç kısmında “Gerçeğin Güzelliği”, “Birlik Denizinde”, “Naat”, “Cihâr-ı Yâr-ı Güzin” ve “Peygamber’in Çocukları”, “Kitabın Yazılma Sebebi”, “İslamlar’ın Sultanı Ebubekir Oğlu Sad Oğlu Zengin’in Övgüsü”, “Atabek Mehmet Sad’ın Övgüsü” gibi başlıklara yer verilir. Şirazlı Sadi, *Bostan* isimli eserini Salgurlu hanedanından Sultan Ebû Bekir b. Sa’d b. Zengî adına 655’te (1257) kaleme alır. Yalsızuçanlar, Şirazlı Sadi’yi “Doğu

³⁶ Sadık Yalsızuçanlar, Ümmî Sinân Halveti, DİB Yayınları, Ankara, 2013.

³⁷ Şirazlı Sadi, *Bostan*, Lacivert Yayınları, İstanbul, 2007.

edebiyatının en gerçekçi ve en ‘toplumcu’ şairidir.” (Sadi, Bostan, 2007, s. 16) şeklinde tarif ederek Şirazlı Sadi’nin öneminden bahseder.

2.4.3.1.2. Gülistan³⁸

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu eser iç konuşmaların ele alındığı, tasavvufî unsurlara yer verilen ve şiirle nesrin bir arada olduğu anlatımlar yer alır. Bu eseri Şirazlı Sadi, *Bostan* eserinden bir yıl sonra kaleme alır. Kitapta yaşanmış olaylar anlatılır. Bu hikâyelerden amaç ibret almaktır. Yalsızuçanlar, Sadi’nin sözlerini hikmetli, kıvrak ve zekice bulur. Onun zihnini boş yere yormadığını ve yazdıklarıyla yediden yetmişe herkese seslendiğini söyler.

Şirazlı Sadi, *Bostan* eserinde olduğu gibi *Gülistan* eserini de Salgurlu hanedanından Sultan Ebû Bekir b. Sa’d b. Zengî adına 656’da (1258) kaleme alır. Eser, iki yüz sekiz sayfadan oluşur. Eserin başlangıç kısmında “Gülün Aydınlığında”, “Gül Bahçesi”, “İslâm Padişah’ının Güzel Hasletleri”, “Kitabın Yazılma Nedeni”, “Büyük Sultan Fahreddin’in Hasletleri” ve “Başarı Allah’tandır” gibi başlıklara yer verilir. Şirazlı Sadi, *Gülistan*’ı gideceği şehre insanların uzun bir süre faydalanabilecekleri bir eser olması için hazırladığını dile getirir. Buradan anlaşılacağı üzere Şirazlı Sadi, *Bostan* ve *Gülistan* eserlerini hem kendi dönemindeki hem de gelecek dönemin yönetici ve insanlarına, huzurlu bir yaşamın nasıl olması gerektiğini, hangi sorumlulukları almasını belirten, öğüt niteliği taşıyan bir eserden oluşur.

2.4.3.2. Hikmet Öyküleri³⁹

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu eser iki yüz sekiz sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde yetmiş dokuz öykü mevcuttur. Öykülerin her biri hikmet dolu sözlerle donatılır. Yalsızuçanlar, bu öyküleri çeşitli kaynaklardan yararlanarak oluşturur. Eserin içerisinde her konudan kıssa bulunur. Yazar öykülerin içeriği hakkında “*hem bir mesel hem bir masal hem bir hikâye hem de bir tarih ve okur gibi okuyabileceksiniz.*”(Yalsızuçanlar, 2003, s. 12) ifadesiyle eserden her alanda istifade edilebileceği belirtilir. Eserin içerisinde ders niteliği taşıyan ve okunması gereken birçok

³⁸ Şirazlı Sadi, *Gülistan*, Lacivert Yayınları, İstanbul, 2011.

³⁹ Sadık Yalsızuçanlar, *Hikmet Öyküleri*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003.

öykü bulunur. Sadık Yalsızuçanlar, farklı konulardan oluşan öyküleri bir araya getirerek “*Hikmet Öyküleri*” eserini oluşturur.

2.4.3.3. Rehber Öyküleri⁴⁰

Bu eser iki yüz sekiz sayfadan oluşur. İçerisinde elli altı öykü bulunur. Öyküler kıssalarla doludur. İnsanların hayattan ders almaları amacıyla yazılır. Yazar, bu öykülerde okuyucuyu olayların içinde yaşatır ve onu öykünün kahramanlarıyla özdeşleştirerek empati kurmalarını sağlar.

2.4.3.4. Erdem Öyküleri⁴¹

Okuyucuya ibretlik ders vermesi amacıyla hazırlanan bu eser, iki yüz sekiz sayfadan oluşur. *Erdem Öyküleri* kitabının içerisinde yetmiş öykü bulunur. Bu öykülerde insanlara erdemli ve hikmetli olmayı öğretir. Öyküler, yaşanmış veya yaşanması muhtemel olaylar olduğu için insanlara böyle bir durumda kalması halinde neler yapması gerektiğini öyküler vasıtasıyla okuyucuya öğretir. Buradaki amaç ibret almaktır.

2.4.3.5. Huzur Öyküleri⁴²

Bu eser Yalsızuçanlar’ın diğer öykü kitapları olan *Hikmet Öyküleri*, *Rehber Öyküleri* ve *Erdem Öykülerine* benzerlik gösterir. Öykü kitabı, iki yüz sekiz sayfadan oluşur. İçerisinde altmış beş öykü bulunur. Bu öyküler kıssalarla doludur. Öykülerin genel amacı önceki kavimlerin öyküleri anlatılarak bir sonraki nesle mesaj vermektir.

2.4.3.6. Mevlânâ’dan Öyküler⁴³

Sadık Yalsızuçanlar’ın hazırlamış olduğu bu eser Mevlana’nın insanlara bırakabileceği miraslardan biri olan mesnevisiyle tuttuğu ışık asırlardır okuyucuların beyinlerini, kalplerini ve hayatlarını aydınlatmaya devam etmektedir. Kitabın her başlığında hikâyelere rastlamak mümkündür. Eser, yüz doksan iki sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde yüz on dokuz hikâye bulunur. Her hikâyesinde insana ders veren ve mesaj niteliği taşıyan olaylar bulunur.

⁴⁰ Sadık Yalsızuçanlar, *Rehber Öyküler*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003.

⁴¹ Sadık Yalsızuçanlar, *Erdem Öyküleri*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003.

⁴² Sadık Yalsızuçanlar, *Huzur Öyküleri*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.

⁴³ Sadık Yalsızuçanlar, *Mevlânâ’dan Öyküler*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.

2.4.3.7. Kerem ile Aslı⁴⁴

Anonim bir halk hikâyesi olan Kerem ile Aslı Hikâyesinin birçok yazımları mevcuttur. Sadık Yalsızuçanlar bu yazımlardan yararlanarak bir aşk hikâyesi olan esere zaman içerisinde yeni eklemeler yapar. Kitap, yüz otuz üç sayfadan ve dokuz bölümden oluşur. Bu bölümlerde Isfahan hükümdarının oğlu olan Kerem ile Keşiş'in kızı olan Aslı arasındaki aşk serüveni anlatılır. Kızını bir Müslümana vermemeyi ahdeden Keşiş'in düğünde kızı Aslı'ya sihirli bir gömlek giydirmesi sonucunda Kerem ve Aslı'nın birbirine kavuşamaması ile bu duruma dayanamayan Kerem bir âh çeker ve ağzından ateş fışkırır. Ağzından çıkan ateş her şeyi yakar. Bu yangında Kerem de yanarak kül olur. *“Kerem'in cayır cayır yandığını gören aslı Han, ‘Ey yedi kat yer ile yedi kat göğü yaratan Allah’ım!’ diye feryat etti, ‘Kerem’imin koruyla yak beni yak!’* (Yalsızuçanlar, 2005, s. 133) şeklinde dua eden Aslı'nın duası kabul olur ve Aslı'nın saçları tel tel tutuşup yanar. Böylece iki aşğın ancak külleri birbirine kavuşmuş olur. Bu iki sevgili dünyada çok acı çektikleri için Allah kendilerine lütuf olarak öteki âlemde kavuşturur.

2.4.3.8. Mem ile Zin⁴⁵

Gerçek bir aşk hikâyesi olan Mem ile Zin adlı eseri Sadık Yalsızuçanlar yeniden anlatır. Bu eserin asıl yazarı Hakkâri yöresinde dünyaya gelmiş ünlü Kürt bilgisi Ahmed-i Hani'dir. Eser, yüz on dokuz sayfadan, bir sunuş ve on beş bölümden oluşur. Bu bölümler sırasıyla “Dicle'nin Suladığı Toprak”, “Şiirin Tuzağı”, “Ayın Işığı Toprağın Kokusu”, “Mem'in Payı Hasretlik”, “Güzelliği Nun'a Bedel”, “Mem Mustariplerin Dağında”, “Cudi'de... ‘Ben O Zülfün Benzeriyim”, “Saadet Köşkünde”, “Mülkü Terk Etmek”, “Gözyaşlarının Aydınlığında”, “Satrant Oyunu”, “Mum ile Pervane”, “Gerçek Sevgiliye Doğru”, “Zindanda İki Sevgili” ve “Zin, Mem'in Kabrinde” isimlerinden oluşur. Romanda divan kâtibinin oğlu olan Memo ile Cizre beyi olan Mir Zeynuddin'in kız kardeşi Zin arasında yaşanan gerçek aşk öyküsü konu edilir.

2.4.3.9. Binbir Gece Masalları⁴⁶

Binbir Gece Masalları, yüz doksan bir sayfadan oluşur. Eserin içerisinde tanıtım bölümü olan Binbir Dilli Masallar bölümü haricinde on bir bölüm daha bulunur. Bu

⁴⁴ Sadık Yalsızuçanlar, Kerem ile Aslı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.

⁴⁵ Sadık Yalsızuçanlar, Mem ile Zin, Timaş Yayınları, İstanbul, 2006.

⁴⁶ Sadık Yalsızuçanlar, Binbir Gece Masalları, Lacivert Yayınları, İstanbul, 2007.

bölümler “Çinli Güzel İle Nurcihan”, “Şeker Bebek”, “Cömert Emir”, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”, “Annenin Bedduası”, “Barış Çağrısı”, “Arslan’ın Ayak İzleri”, “Üç Kız Kardeş”, “Haşhaşiler”, “Alâeddin ve Sihirli Lambası” ve “Çukur” isimlerden oluşur. Bunlar arasında en fazla hikâyesi anlatılan bölüm Alâeddin ve Sihirli Lambasıdır. Bu eseri önemli kılan en büyük tarafı Şehrazat’ın her gece Sultan Şehriyar’a masal anlatması, anlatmış olduğu masalların merakta bırakacak şekilde yarıda kesilmesi ve bir sonraki masalı dinlemek için Şehrezat’ı öldürmeyi ertelemesi sonucunda Şehrezat’ın Şehriyar’a “binbir gece” sürecek olan masalları anlatmasıdır. Bu geçen süre içerisinde ikisi birbirinden etkilenir. Şehriyar Şehrezat’ı öldürmekten vazgeçer ve ikisi mutlu bir şekilde yaşar.

2.4.3.10. Mahzen-i Esrar⁴⁷

Genceli Nizamî’ye ait olan bu eseri Sadık Yalsızuçanlar 2008 yılında hazırlar. Mahzen-i Esrâr isimli eser, iki yüz yirmi dört sayfadan oluşur. Hicrî 580 yılından itibaren yazılmaya başlanan bu kitap, yaklaşık iki yıl gibi bir sürede tamamlanır. “ *Mahzen-i Esrâr, insanın varoluşunun merkezi olan kalbe, hakikate daima açık olma anlamına gelen, kalb-i selime bir çağrıdır.*” (Nizami, 2008, s. 10) ifadeleriyle eserin insanın vicdanını harekete geçirdiğini söyler. İçerisinde elli sekiz başlık bulunur. Nizamî, Penc Genc adlı hamsesinin ilk bölümü olan Mahzen-i Esrar (Sırlar Hazinesi)’inde iyilik, dürüstlük, cömertlik, erdem, ahlak, Allah’ın sonsuzluğu, iyi hükümdarın nitelikleri ve Hz. Muhammed (sav.)’in üstünlükleri gibi konuları anlatılır.

2.4.3.11. Dede Korkut Hikâyeleri⁴⁸

15. yüzyılda yazıldığı düşünülen bu eserin asıl yazarı belli değildir. Sadık Yalsızuçanlar, halk hikâyelerinden oluşan bu eseri 2008 yılında hazırlar. Nazım ve nesir olarak iç içe yazılan bu eser iki yüz yirmi dört sayfadan oluşur. Eserin içerisinde on ikisi hikâye olmak üzere toplamda on dört bölüm mevcuttur. Bu bölümler; Dedem Korkut Geldi Boy Boyladı Soy Soyladı, Rahman ve Rahim Olan Allah’ın Adıyla, Gölgeyi Büyük Ağaç “Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi”, Kara Kaygılı Rüya “Salur Kazan Hikâyesi”, İki Gece Işık Saçan Taş “Kam Pürenin Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesi”,

⁴⁷ Nizamî, Mahzen-i Esrâr, Lacivert Yayınları, İstanbul, 2008.

⁴⁸ Sadık Yalsızuçanlar, Dede Korkut Hikâyeleri, Timaş Yayınları, İstanbul, 2008.

Arafat'ta Erkek Kuzu “Kazan Oğlu Uruz Bey'in Tutsaklığının Hikâyesi”, Bâki Kalan Settar Allah “Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Hikâyesi”, Arı Gözün Örneği “Kanglı Koca Oğlu Turalı Hikâyesi”, Yel Gibi Yetişen Tutkal Gibi Yapışkan “Kazılık Koca Oğlu Yigenek'in Hikâyesi, Oğuz'dan Bir Turfanda Kuzu, Basat'la Tepegöz'ün Hikâyesi, Ağız Dilden Bayındır'a Selam Var “Begil Oğlu Emren'in Hikâyesi, Ana Hakkı Allah Hakkı Olmasıydı Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi, Kılavuzsuz Yol Başaran “Salur Kazan'ın Tutsaklığı Hikâyesi ve son olarak Aldatarak Er Tutmak “Dış Oğuz'un İç Oğuz'a İsyanı ve Beyrek'in Ölümü'nden oluşur. Bu hikâyelerde Oğuzların vermiş olduğu mücadeleler anlatılır. Hikâyelerde verilen konular ise genellikle kahramanlık, aşk, yiğitlik gösterisi ve boylar arasındaki mücadelelerdir. Bu hikâyelerde Türklerin eski yaşam özelliklerinin yanında İslam dini ile ilgili bilgileri bulunur. Anlatılan hikâyelerde verilen asıl kahraman meçhul bir hak ozanı olan Dede Korkut'tur. Hikâyelerin sonunda çözülemeyen bir sorun baş gösterdiğinde, çocuğa isim verildiğinde Dede Korkut gelerek destan söyler, neşeli havalar çalar ve bu dünyanın gelimli gidimli olduğundan bahsederek Kâdir Mevlâ'ya yakarır. Böylece hikâyeler Dede Korkut'un anlatımıyla sona erer.

2.4.3.12. Namaz Öyküleri⁴⁹

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu seçki kitabı 2018 yılında yayımlanır. Eser, iki yüz yirmi dokuz sayfadan oluşur. İçerisinde Türk ve Dünya edebiyatının çeşitli yazarlarından öykü ve menkıbeleriyle birlikte onların yaşamından sözler ile yaşamış oldukları olaylar yer alır. Seçki kitabı “Türk ve Dünya Edebiyatından Namaz Öyküleri ve Anıları” ve “Namaz, Öykü ve Menkıbelerinden Derleme” olmak üzere iki bölümden oluşur. İlk bölümde Ahmet Haşim, Cüneyt Suavi, Kenan Rifai, Mevlana Celaleddin Rumi, Ömer Seyfettin gibi toplam yirmi sekiz kişinin namaza dair duygu ve düşüncelerine yer verilir. İkinci bölümde ise namazla ilgili öykü ve menkıbelere yer verilir. Bu öykülerde namaz ile ilgili gerçek hayatta yaşanan olaylar anlatılır.

2.4.3.13. Kelile ve Dimne⁵⁰

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu eser M.Ö. I. yüzyılda yaşadığı düşünülen Beydeba tarafından fabl türünde yazılan hikâye kitabıdır. Eser, ilk önce

⁴⁹ Sadık Yalsızuçanlar, Namaz Öyküleri, MGV Yayınları, Ankara, 2018.

⁵⁰ Sadık Yalsızuçanlar, Kelile ve Dimne, Lacivert Yayınları, İstanbul, 2019.

Sanskritçe yazılır. Bu hikâyeler halkını adaletle, barış, sevgi ve bollukla yöneten Hint hükümdarı Depşelem Şah için yazılır. Depşelem, bir gün halkına yardımlaşmalarını söyler. Böylece fakir halkı yoksulluktan kurtulur. Ülkede fakirlik yok denecek kadar azalır. Buna karşılık Allah Depşelem'e içi altın ve nasihatlerden oluşan hazine verir. Bu hikâyeler öğretici, ahlaki ve hikmet doludur. Eserde anlatılan hikâyelerde canlandırılan hayvanlar; Arslan, Kaplan, Tilki, Kedi, Tavşan, Deve, Yılan, Kelebek, Güvercin, Serçe, Keklik, Karga, Kaplumbağa, Fare ve diğerleri... Bu hikâyelerde İç içe gizlenmiş öyküler, değişik coğrafyalarda yaşanan ilgi çekici ilişkiler ve olaylar canlandırılır. Eserin içerisinde on dört bölüm bulunur ve her bölümün altında hikâyecikler mevcuttur. Bu bölümler “Hayalimizin Canlandığı Gökyüzü”, “Zaman Aydınlıktır”, “Hayat Sevgiden Doğmuştur”, “Zaman Bozulur Kaya Büyü”, “Gerçek Çıkar Ortaya Tıpkı Gün Gibi”, “Sevmek Zor Bir Çiçektir”, “Boşluğa Atılan Birkaç Kaç Atım, Gerçek Zemine Bastırır Ayağını İnsanın”, “Ve, İllâ Kanatları Yüreğimde Dostlarım”, “Körlerin İhtirası Ya Da İkiyüzlülük”, “Bağışlamak Büyüklüktür”, “Hayat, Korkudan Kurtulunca Başlar”, “İşi Gerçek Sahibine Vermek Ya Da Adaletin Güzelliği”, “Acıma, Sınırsız Bir Güzellik Denizidir”, “Zaman / Hayatın Çilingiridir” ve “Kader Konuşunca Güçlü Bir Sesle, Kuşkusuz Susarmış İnsan” gibi isimlerden oluşur.

2.4.3.14. Kur'an'dan Hikâyeler⁵¹

Kur'an'ın kaynak alınarak hazırlandığı bu eserin içerisinde birbirinden değerli ve yaşanmış kıssalar bulunur. Eser, yüz elli sekiz sayfadan oluşur. İçerisinde kırk iki kıssa mevcuttur. Bu kıssalar “Yeryüzünde Bir Halife”, “Kan ve Buğday”, “Tufan”, “İrem'in Sonu”, “Devenin Ölümü”, “Ey Ateş, Serin ve Zararsız Ol”, “Kurban”, “Yûsuf'un Rüyası”, “Kral'ın Rüyası”, “Deprem”, “Asâ”, “Haram Topraklar”, “İki Denizin Kavuştuğu Yer”, “Artık Nöbet Senindir”, “Gizli Olanı Bilseydik”, “Ol Der ve Olur”, “Mağara Dostları”, “Diriliş”, “Karun'un Sonu”, “Bahçe”, “Sebe”, “İki Dost”, “İki Kapılı Bir Han”, “Ölümün Acısı”, “Yedi Başak”, “Süleyman'ın Tasasız Günü”, “Göç”, “Ölçüyü Aşan Topluluk”, “Kalkış Gününde”, “Arı”, “İki Örnek”, “Zülkarneyn”, “Sûr”, “Geçici Hoşnutluklar Peşinde”, “Yaralar Dilime İlişti”, “Boş Söz”, “Lokman”, “Balığın Karnında”, “Hesap Günü”, “O Gün”, “Uçurum ve Ateş” gibi isimlerden oluşur. Allah (c.c)'ın Kur'an'da vermiş olduğu kıssalar insanların aklına gelen sorulara bir cevap

⁵¹ Sadık Yalsızuçanlar, Kur'an'dan Hikâyeler, Nefes Yayınları, İstanbul, 2019.

niteliğindedir. Allah-insan ilişkisi içerisinde değerlendirdiğinde, Allah (c.c) insanlara Kur'an-ı Kerim vasıtasıyla vermiş olduğu ilâhî mesajların önemi ve zarureti inkâr edilemez bir gerçektir. Çünkü insan, her ne kadar üstün bir varlık olarak yaratılmış ise aklı, idraki, gücü, yeteneği ve bilgisi vb. kabiliyetlerinden ötürü sürekli eksik ve kusurlu bir varlıktır. Bu nedenle yazar, insanların dini daha iyi algılamaları için esere Kur'an'dan eklemeler yaparak okuyuculara yaşanmış hikâyeler anlatır.

2.4.4. Söyleşi Kitapları

2.4.4.1. Kenan Rifâî ile Aşka Yolculuk⁵²

Bu çalışma Sadık Yalsızuçanlar'ın Cemâlnur Sargut'la tasavvufi konularla ilgili yapmış olduğu söyleşilerden oluşur. Söyleşi kitabı, iki yüz otuz dokuz sayfadan oluşur. Kitabın içerisinde çoğu söyleşi sorularından oluşmak üzere toplam on sekiz başlık bulunur. Bu söyleşilerin geneline bakıldığında; hikmet, tevhid, cimrilik, yol, rüya, sünnet ve tasavvuf gibi daha birçok başlığın etrafında şekillenen soru ve cevaplardan oluşur.

2.4.4.2. Sâmiha Ayverdi ile Sırta Yolculuk⁵³

Sadık Yalsızuçanlar'ın editörlüğünü yapmış olduğu bu çalışma, Cemalnur Sargut'un Sâmiha Ayverdi'nin hayatı, sanatı, eserleri ile ilgili kendisiyle yapılan konuşmaları ve hakkında yazılan yazıları içeren biyografik çalışmadır. Eser, üç yüz otuz iki sayfadan oluşur. Sadık Yalsızuçanlar, Sâmiha Ayverdi'yi Hz. Meryem'in, Hz. Râbia'nın, Hz. Fatıma'nın izinde, onların ahlâkıyla ahlaklanmış bir İstanbul Hanımefendisi olarak görür. Söyleşi kitabında anlatılan her bölümün sonunda Sâmiha Ayverdi'nin eserlerinde kullanmış olduğu sözlere yer verilir.

2.4.4.3. Anadolu'nun Kalbi: Harakânî⁵⁴

Ebu'l-Hasan Harakânî'nin hayatını konu edinen bu söyleşiyi Sadık Yalsızuçanlar ve Yavuz Selim Uzgur gerçekleştirir. Söyleşi kitabı, yüz elli sekiz sayfadan oluşur. Kitabın tanıtım bölümü olan "Harakânî'yle Bilgelğin Kalbine Yolculuk" başlığı haricinde on dört başlık bulunur. Yalsızuçanlar, eserin girişinde söyleşiyi gerçekleştirdiği Yavuz Selim Uzgur ve Ebu'l-Hasan Harakânî'nin kısaca hayatından bahsederek başlar.

⁵² Sadık Yalsızuçanlar, Kenan Rifâî ile Aşka Yolculuk, Sufi Kitap Yayınları, İstanbul, 2006.

⁵³ Cemalnur Sargut, Sâmiha Ayverdi ile Sırta Yolculuk, Nefes Yayınları, İstanbul, 2009.

⁵⁴ Sadık Yalsızuçanlar, Anadolu'nun Kalbi: Harakânî, Sufi Kitap Yayınları, İstanbul, 2012.

Yazar, söyleşiye başlamadan önce Ebu'l-Hasan Harakânî'nin şu sözü verilerek söyleşiye başlar. *“Türkistan'dan Şam'a kadar olan sahada birinin parmağına batan diken, benim parmağıma batmıştır; birinin ayağına çarpan taş, benim ayağıma çarpmıştır. Onun acısını ben de duyarım. Bir kalpte üzüntü varsa, o kalp benim kalbidir.”* (Yalsızuçanlar, 2012, s. 9) sözüyle Harakânî, insanların yaşadığı acıyı kendisinin de hissettiğini ve aynı duyguyu yaşadığını söyler. Eserde Ebu'l-Hasan Harakânî'nin irfanı, vakfı, külliyesi, evliliği, sözleri, ahlâkı ve insanlara olan etkisine dair yapılan konuşmaları içerir.

2.4.4.4. Aşk Kâğıda Yazılmıyor⁵⁵

Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu bu eser, bazı sanatçı ve yazarların aşka dair söylemiş oldukları röportajları içerir. Bu yazar ve sanatçıların isimleri ve konu başlıkları şöyledir: Mahmut Erol Kılıç “Aşk Bilginin Kaynağıdır”, Erol Gökü “Aşk Bize Gelmiyor, Biz Aşka Gidiyoruz”, Ayşe Şasa “Kâinatın Temeli Aşk ve Hikmettir”, Enis Batur “Aşk Ya Mutlaktır Ya da Olmasa Daha İyi Olur”, Osman Aydın “Biz, Bize Haddimizi Bildirmesini Lâyık Gördüğümüz Kadını Severiz”, Abdurrahim Karakoç “Aşk Bir Defa Gelir Amma Pir Gelir”, Lale Müldür “Gerek Şiir Gerekse Aşk Bir Sabah Prag'da Uyanan İki Sevgilinin Arasındaki Uzaklık Gibi Olmalı”, Tuğrul İnancer Dervişlerin Sohbetinden Muhammed Kokusu Gelir ve Bülent Oran'dır. Söyleşi kitabı iki yüz kırk sayfadan oluşur. Yalsızuçanlar, kitabın sunuş bölümünde eserin farklı zamanlarda aynı tema üzerine yapılmış çeşitli konuşmalardan oluştuğunu ve var olan aşkın ilahi aşk olduğunu söyler. Bu aşka kavuşanların hayata bakışları farklılaşır ve ölene kadar bu halden çıkmazlar.

2.4.4.5. Cân-ı Candır⁵⁶

Sadık Yalsızuçanlar'ın Cemâlnur Sargut'a tasavvufi sorular sorarak gerçekleştirmiş olduğu söyleşi kitabıdır. Peygamber Efendimiz'in mübârek şemâli, isimleri, hatıraları, ahlâkı, evlilikleri, şefkati, ilmi, irfânı, aşkı, mektupları, vedâsı ve hutbesine dair yapılan konuşmaları içerir. Söyleşi kitabı, üç yüz elli dört sayfadan ve yirmi dokuz başlıktan oluşur.

⁵⁵ Sadık Yalsızuçanlar, Aşk Kâğıda Yazılmıyor, Granada Yayınları, İstanbul, 2012.

⁵⁶ Sadık Yalsızuçanlar, Cân-ı Candır, Nefes Yayınları, Nefes Yayınları, İstanbul, 2012.

2.4.4.6. Âşıklar Tabîbi Aziz Mahmûd Hüdâyî⁵⁷

Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin hayatını konu edinen bu söyleşi kitabını Sadık Yalsızuçanlar, Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz ile gerçekleştirir. Söyleşi, yüz kırk yedi sayfadan oluşur. Bu söyleşide Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin hayatı, eserleri, irfanı ve bıraktığı tesirler ele alınır. Yalsızuçanlar, Aziz Mahmûd Hüdâyî'yi hakk'ın tecelli ettiği gönüle giren ve hakk'ın rızasına eren bir insan olarak görür. Söyleşi kitabı “Hakk’a Ulaşan Gönül Yolculuğu: Tasavvuf”, “Bir Gönül Eri: Aziz Mahmûd Hüdâyî” ve “Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin İrfan ve Muhabbet Tariki: Celvetiye Tarikatı” gibi bölümlerden oluşur. Bu bölümlerin her birinde ayrı alt başlıklar bulunur.

2.4.4.7. Anadolu'yu Mayalayanlar⁵⁸

Sadık Yalsızuçanlar ve Mukaddes Mut'un beraber hazırladıkları söyleşi kitabı üç yüz doksan bir sayfadan oluşur. Kitap, Prof. Dr. Yalçın Koç'un, Anadolu Mayası adlı kitabından hareketle gerçekleşen konuşmalardır. İçerisinde otuz dört kişi ile yapılan söyleşi mevcuttur. Bu isimlerin her biriyle değişik konulardan söyleşiler yapılır. Bu kişiler şunlardır: Prof. Dr. Ali Yakıcı, Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu, Prof. Dr. Bilal Kemikli, Cemalnur Sargut, Dr. Claude Addas, Doç. Dr. Ekrem Demirli, Dr. Ghasem Kakaie, Prof. Dr. Hayreddin Karaman, Prof. Dr. İbrahim Tatarlı, Doç. Dr. İbrahim Yalımov, Kudsi Ergüner, Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç, Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın, Mehmet Niyazi Özdemir, Mehmet Şevket Eygi, Mirsad Kariç, Muhiddin Mulaliç, Dr. Mustafa Çalık, Prof. Dr. Mustafa Kara, Mustafa Tatcı, Nehat Krasniqi, Prof. Dr. Osman Çetin, Prof. Dr. Osman Eğri, Ömer Faruk Tekbilek, Prof. Dr. Sadettin Ökten, Sadık Yalsızuçanlar, Dr. Semih Ceylan, Seyit Erkal, Prof. Dr. Şinasi Gündüz, Tuğrul İnançer, Prof. Dr. Turan Koç, Dr. Valeria Heuberger ve son olarak Prof. Dr. Yalçın Koç'tur. Yapılan konuşmalar, TRT'de yayımlanan Anadolu Mayası adlı belgesel için yapılır. Eser, farklı alanlarda çalışan insanlarla yapılan söyleşileri içerir.

⁵⁷ Sadık Yalsızuçanlar, Âşıklar Tabîbi Aziz Mahmûd Hüdâyî, Sufi Yayınları, İstanbul, 2013.

⁵⁸ Sadık Yalsızuçanlar, Mukaddes Mut, Anadolu'yu Mayalayanlar, h Yayınları, İstanbul, 2015.

2.4.4.8. Rasim Özdenören ile Söyleşmek⁵⁹

Sadık Yalsızuçanlar, Mehmet Ali Bulut ve Mustafa Aydoğan'ın Rasim Özdenören hakkında yapmış oldukları söyleşileri içerir. Söyleşi kitabı üç yüz on sekiz sayfadan ve on sekiz bölümden oluşur. Eserin içerisinde Rasim Özdenören'in hayatı, öykülüğü, yetiştiği ortamlar, oyunculuğu, yazarlığı, yazarlığa bakışı ve Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Necip Fazıl hakkındaki görüşleri, siyaset insanlarıyla yaptığı diyaloglar ile yedi güzel adamlar (Cahit Zarifoğlu, Mehmet Akif İnan, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Ali Kutlay, Nuri Pakdil ve Alâeddin Özdenören) olarak tabir edilen edebiyatçılarla yapılan söyleşileri içeren bir eserdir.

⁵⁹ Sadık Yalsızuçanlar, Mehmet Ali Bulut, Mustafa Aydoğan, Rasim Özdenören'le Söyleşmek, Edebiyat Ortamı Yayınları, Ankara, 2017.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ROMAN VE ÖYKÜLERİ

3.1. SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ROMANLARININ İNCELENMESİ

3.1.1. Yakaza⁶⁰

3.1.1.1. Eserin Künyesi

Sadık Yalsızuçanlar'ın kaleminden çıkan bu eser yazarın ilk romanıdır. Roman ilk kez 1992 yılında Karakalem Yayınları tarafından yayımlanır. Eser, iki yüz altmış sekiz sayfa ve yüz otuz beş bölümden oluşur. Ancak bu bölümler numaralandırılarak verilmez.

3.1.1.2. Ana Çizgileriyle Vak'a

Roman, ismi belirtilmeyen Kahraman'ın Sivas'ın güneyinde bulunan bir kasabaya Türkçe öğretmeni olarak atanarak İstanbul'dan Sivas'a doğru yolculuğu başlar. Öğretmen, sevgilisinden ayrıldığı için bu yolculuğu psikolojik açıdan bir kaçış olarak görür.

Öğretmen, kasabaya gelince eşyalarını okulun hademesine teslim eder ve birinci günü ev aramakla geçer. İlk baktığı evin sahibi Ahmet Amca evini kiralamak için ilk önce kabul eder ancak yeğeni karşı çıktığı için olumsuz sonuçlanır. Nihayetinde daha sonra tek odalı, kerpiçten çatma bir dam ve önceleri samanlık olarak kullanılan bir ev bulur. Bu evin öğretmen için en önemli yanı kırmızı panjurlu olmasıdır. Daha sonra eski Belediye Başkanı Hasan Mızrak'ın emriyle köyün çocuklarından olan Murat'ı öğretmene evinde yardımcı olması için görevlendirir. Öğretmen, Murat ve okulun hademesi Hasan Efendi ile okulda bıraktığı eşyaları at arabası ile eve taşır ve yerleştirirler.

Kasabaya yerleşen Türkçe öğretmeni günlük tutmaya başlar ve her güne bir isim verir. “Hızır günü”, “sürgün günü”, “nergis günü”, “ünsiyet günü”, “teselli günü”, “karçıgeği günü” vb. isimler verir. En son verdiği isim “dolunay akşamı” ismi olur.

Türkçe öğretmeni kasabada ilk olarak kendisine yardım eden Murat'la vakit geçirir. Daha sonra tanıştığı Süleyman, öğretmene kasabayı tanıtmak için rehber görevini üstlenir

⁶⁰ Sadık Yalsızuçanlar, Yakaza, Karakalem Yayınları, İstanbul, 1992.

ve kendisini dolaştırır. İlk olarak güvercinlerden yaptığı gösteriyi izletir. Bugüne güvercin günü adı verilir. Ardından çeşitli yerlerde geziler düzenler. Süleyman daha sonra Pireli Cevdet'in kızı olan Dilber'in düğününe götürür. Soğuk demirci Seyit ve Dilber'in kaçış hikâyesini anlatır. Seyit ve Dilber'in beraber kaçtıklarını, daha sonra yakalanarak mahkemeye çıkarıldıkları, mahkemede alınan ifadelerinde kendi rızalarıyla kaçtıklarını beyan ettikleri, bu olayın dedikodulara neden olduğu ve bu sebeplerden Dilber'in babası Pireli Cevdet, yaşanan bu durumu kabullenmek zorunda kaldığı söylenir. Düğün yaklaşık bir hafta sürer. Bu düğünde kına gecesi, kız ve erkek evinde ayrı ayrı yapılan şenlikler ve oyunlar (kalaycı, celep, damat kaçırın ve çoban oyunları) gösterilerek mutlu bir şekilde biter.

Türkçe öğretmeni, derse biraz geç gider. Bu nedenle müdürle tartışır. Kısa bir süre sonra öğretmenin kronikleşen baş ağrısı tutar ve sevk alarak sağlık ocağına gider. Sağlık ocağında bulunan Hemşire Gönül Hanım ve kendisiyle aynı yerde görev yapan eşi Doktor Hayta Bey, öğretmene ağrı kesici serum yaparak kendisini rahatlatır. Bu sırada Doktor Hayta, kendisine Pireli'nin daha önce kapatılan kulübü yeniden canlandırmayı düşündüğünden bahseder.

“İlkin halkevi olarak açılan, sonraları kulübe dönüştürülen, genellikle Pireli ve arkadaşlarının akşamları hafta sonları kumar oynadıkları, binasının bitişiğindeki lokalden söz ediyordu.” (Yalsızuçanlar, 1992, s. 101)

Öğretmen, sağlık ocağından sonra eve gitmek istemez ve Bayram Ali'nin kahvesine gider. Bulduğu boş bir sandalyeye oturur. Burada Pireli Cevdet Bey'i görür ve kendisine selam verir. Muhabbet biraz daha ilerledikten sonra Pireli Cevdet kendisini konağa davet eder. *“Yarın akşam reis beyle doktor bizdeler, siz de gelmez miydiniz? Diye sordu, şaşkınlığımı bağışlayın, en kolay anlarda bile bunaltımı artırmağa üstüme yoktur, ‘tabi memnuniyetle...”* (Yalsızuçanlar, 1992, s. 109) ifadesiyle yapılan daveti kabul eder. Öğretmen, bugünü “fırtına düşü” günü olarak tanımlar ve kendisi de konağa gider. Bu konuklar arasında Başçavuş İsmet, Çiftlik Müdürü Saffet Bey, İlkokul Müdürü Hasan Bey, Belediye Başkanı Zeki Bey, Doktor Hayta Bey ve eşi Gönül Hanım bulunur. Yapılan yemek ziyafetinde her yiyecek bulunur. Konuklar öğretmenin içki içmemesine şaşırırlar. Bir ara öğretmene zorla rakı içirilmek istense de Pireli'nin uyarısıyla bu düşünceden vazgeçilir.

“Doktor birkaç kadehten sonra, gençlik maceralarını sayıp süren, biraz da küstahlaşarak, ‘Hasan Bey sen ellerinden kavra, Doktor Bey siz de omzundan tutun ağzından aktaracağım la biten sataşmalar yapıldı. Biraz da Pireli’nin uyarıları ile, artık Türkçe öğretmeni rahat bırakıldı.” (Yalsızuçanlar, 1992, s. 114)

Bu davette yemekten ziyade yaşanan durumlar öğretmenin dikkatini çeker. Pireli’nin eşi Nebahat’in acemi makyajı ve Doktor Hayta’ya karşı özel yakınlık duyması, Hasan Bey’in masadakileri Şakir Usta’ya karşı kışkırtmaları gibi davranışlar gözden kaçmaz.

Öğretmen, bir gün selâ duyar. Müezzin ölen kişinin bilgilerini verir. Öğretmen, ölen kişiyi soyadından anlar ve ölenin Bayram Ali’nin bir yakını olduğunu anlar. Ardından Süleyman çıkagelir ve ölen kişinin Bayram Ali’nin babası olduğunu söyler ve birlikte cenazeye katılırlar. Öğretmen, cenaze götürülürken tabutun taşınmasına da yardımcı olur. Bugüne de “gözyaşı uykusu” günü adını verir.

Öğretmen, öğrencilerini çok sever, onlarla ilgilenir, onlara karşı olumsuz bir müdahalede bulunmaz ve kötü söz söylemez. Kendilerine kompozisyon ve şiir yazmayı öğretmek için onlarla çeşitli etkinlikler yapar. Öğrencilerle olan bu diyalogu gören müdür, hem bu durumu hoş karşılamaz hem de öğretmen, okula geç geldiği için kurulda ona uyarı mahiyetinde sözler sarf eder.

“Hocam’ dedi müdür sert bir sesle, ‘öğrencilerle ilişkilerimize dikkat etmeliyiz.’ Öğretmenler toplantısı yapıldı. ‘Burası küçük bir yer, davranışlarımıza, sözlerimize çok dikkat etmeliyiz.” (Yalsızuçanlar, 1992, s. 133)

Öğretmen, idarenin vermiş olduğu sarı zarfa savunma yazarken Nihal, Perihan Hanım’ın yanına gelerek sohbet eder. Sohbeta öğretmen de katılır. Nihal, öğretmenden roman talep eder. Kendisine, ilaç için sağlık ocağına geldiğinde getireceğini söyler.

Öğretmen ve Süleyman balığa gider. Daha sonra yanlarına Murat gelir. Murat’ın kanı değişmesine yakın yüzü sapsarı kesilir. Öğretmen, hasta olduğundan bir süre sonra bu avlanmadan sıkılır. Aradan kısa bir süre sonra burnu akmaya, ateşlenmeye, üşüme ve ateş nöbetleri geçirerek grip belirtileri yaşamaya başlar. Ancak Süleyman ısrarla ağ serpmekle meşgul olur. Öğretmen, bu duruma kızar ve “gidiyorum ben” diyerek eve gider. Süleyman ciddi olduğunu gördüğünden hemen ağı toparlar ve af dilerek peşinden yola koyulur. Toplanan balıkları Süleyman’ın evinde pişirmek üzere sözleşirler.

Öğretmen eve gittikten sonra bir süre sonra Şakir Usta'nın büyük oğlu Metin kapıyı çalarak babasının kendisini çağırdığını söyler. Yorgun olmasına rağmen reddetmenin uygun olmayacağı kanaatine vararak davete icap eder ve Şakir Usta'nın evine gider. Öğretmene önemli bir el yazması kitap getirilir. Bu kitap hakkında bilgisi olup olmadığını söylerler. Öğretmen bu eserin Arapça Celaleyn tefsirinin mücmel bir örneği olduğunu söyleyerek anlatır ve kısa bir süre sonra evden ayrılır.

Öğretmen, Nihal'in kendisinden istediği kitapları kendisine vermek üzere sağlık ocağına gider. Bugüne “umut günü” adını verir. Kitapları Nihal'e verdikten sonra Şakir Usta'nın dükkânına gider. Dükkânda bulunanlar arasında Tecerli Bakkal da olur. Tecelli kendilerine Doktor Hayta ile Nebahat Hanım arasında meydana gelen yasak aşkı anlatır. Şakir Usta bu olayı şaşırtıcı bir sabırla dinler.

Öğretmen, okulda nöbetçi olduğunu bile bile ikinci dersten sonra okuldan çıkarak belediye binasına gider. Belediye başkanı ile okulla ilgili görüşmek ister. Ancak belediye başkâtibi Kazım Bey, başkanın bakanlıktan gelen müfettişlerle ilgilendiğini söylemesi üzerine oradan ayrılır. Kulüp olarak hazırlanan lokalin önünden geçerken Pireli ve İlkokul müdürü Hasan Bey'i görür ve yanlarına gider. Bu ikili hafta sonu açılış merasimi için düzenlenecek olan kulübün eksiklikleri hakkında görüşürler. Pireli Cevdet, Hasan'a hafta sonu Ankara'ya gitmesi gerektiğini, bu sebeple açılışa gelemeyeceğini söyler. Hasan, bu duruma üzülen “*ama abi olur mu açılıшта olmayınca, yani ne derler, kambersiz düğün...*” (Yalsızuçanlar, 1992, s. 191) der. Açılış günü geldiğinde Hasan Bey her şeyin mükemmel olması için çabalar. Kulüp, reisin, konuk müfettişlerin, çiftçi müdürü Saffet Bey'in, lise müdürü, öğretmenlerin, karakol komutanı başçavuş İsmet'in ve kasabanın ileri gelenlerinin katıldığı bir törenle açılır. Koreli'nin barmenliğini yaptığı açılıшта davetliler içki ve müzik eşliğinde dans ederek eğlenirler.

Doktor Hayta Bey, açılışa katılmayan kaçaklardan biridir. Pireli'nin Ankara'ya gidişinden kuşkulandır. Hayta Bey bu gidişi fırsat bilerek eşine Bostankaya'ya gideceğini söyleyerek evden ayrılır. Nebahat'la görüşmek üzere Pireli'nin konağına gider. O gece nöbetçi olan bekçi Haydar, Doktor Hayta ve Nebahat'in o gece yaşadıklarına şahit olur. Daha sonra kasaba bu olay üzerine çalkalanmaya başlar.

Öğretmenin evine Çamur Adil'in ortanca kızı Menevşe gelerek babasının kendisini Höbek'ten gelen dede adına düzenlenen Cem'e katılması için davet eder. Burada Hz.

Hüseyin'den, Cafer-i Sadık'tan, Ahmet Yesevi'den, Kul Himmet'ten ve Pir Sultan'dan deyişler, hikmetli sözler ile manzum öyküler dinler. Yemek yenir ve Cem ayini düzenlenir. Burada öğretmeni en çok şaşırtan şey Çamur Adil'in konuklara karşı saygılı davranışları olur.

Pireli Cevdet Ankara'dan gelir gelmez duyduğu dedikoduların doğruluğunu sormak üzere babasının yanına gider. Babası kendisine her şeyi anlatır. Bütün yaşananları duyan Pireli, eve doğru gider ve kızı, damadı ve eşine hiçbir şey fark ettirmez. Nebahat, Pireli'nin kurnaz bir yaşlı olduğunu bilmesine rağmen Pireli kendisine kuşku uyandırmaz. Ancak Pireli Ankara'dayken her şeyi düşünerek plan hazırlar. Kasabaya dönüşünden on beş gün sonra Doktor Hayta, at üzerinde eve giderken vurularak öldürülür.

Bu cinayet yaşanmadan bir gün önce Seyfullah'ın eşinin doğum sancıları gece saatlerinde başladığı için Seyfullah, doktoru çağırır. Doktor Hayta, gerekli müdahaleyi yaparak doğumu gerçekleştirir. Daha sonra eve dönmek isteyen doktora Seyfullah, kendi atını vererek beraber yola koyulurlar. Doktor Hayta eve giderken tabancayla vurularak ölür. Olay yerine gelen jandarma, Seyfullah'ın ifadesini almak üzere karakola götürür. Karakolda bu konu hakkında bir bilgisinin olmadığını söyler ve Pireli'nin bu cinayeti yaptırmış olabileceğini söylediğinde jandarma kendisini döver. Karakol komutanı ve Pireli'nin arası iyi olduğundan tutanaklarda Pireli'nin ismini geçirmezler.

Pireli Cevdet, yaşanan olayın tek şüphelisi olmaması için doktorun, Koreli ve Şakir Usta'nın aralarında husumet yaratarak bu olayları kasaba halkının duymasını da sağlar.

Halil Çavuş, şüpheli olan herkesi toplamaya başlar. Şüpheliler arasında doktorun raporuyla dükkânı kapatılan Koreli ve sağda solda “doktor kendine yazık ediyor” sözünü kullanan Şakir Usta, ifadeleri alınmak üzere karakolu celbedilir. Ebe olan Nihal'in ifadesi işkencelerle alınır ancak kendisi savcılığa sevk edilmez. Nihal, gördüğü işkencelerden “Yaktın beni Cevdet!” diye inler. İfadesi alınanlar arasında en çok işkenceye maruz kalan kişi Koreli'dir. Çekmiş olduğu dayanılmaz acılar yüzünden Koreli suçunu itiraf eder ve “Doktoru öldürmeye Şakir Usta beni azmettirdi” der. Koreli'nin çelişkili ifade vermesi ve yeterli delil elde edilemediği için olay aydınlığa kavuşamayarak tıkanır. Savcılık bu çelişkileri gidermek üzere Moğol'a benzeyen, çenesinde seyrek sakalı, çekik gözleri, başında kirli bir terlik olan Cinci Hoca'yı faili meçhulü tespit etmek üzere görevlendirir.

Cinci Hoca'nın en büyük özelliği çözülemeyen olaylarda kimsenin göremediği bir Cin, devesini yönetir ve bu deve olayı gerçekleştiren kişinin evinde durduğu vakit olayı bu ev halkından birinin işlediğine inanılır. Resmi bir araçla kasabaya gelen Cinci Hoca, devesini önüne alarak yürümeye başlarlar. Cinci Hoca, İstasyon mahallesine geldiğinde Koreli'nin kalmış olduğu evin önünde durur. Böylece suçlunun Koreli olduğu anlaşır. Daha sonra suçun azmettiricisi olarak Şakir Usta tutuklanır. Karakol Komutanı ve Hasan Çavuş tarafından darp edilen Şakir Usta hastaneye kaldırıldıktan üç gün sonra beyin kanaması geçirerek vefat eder. Bugüne “veda günü” adını veren öğretmen, hukuksuz bir şekilde tutuklanarak vefat eden Şakir Usta'nın eşi Mukaddes Teyze'yi ziyaret ederek kasabaya veda eder.

3.1.1.3. Kişiler

Türkçe Öğretmeni: Türkçe öğretmeni, Yakaza romanının başkahramanıdır ve ismi verilmemiştir. Romanın birinci tekil şahıs anlatıcısı olan bu karakter, yazarı temsil eden bir figürdür. Türkçe öğretmeni, yalnızlık, aşk acısı ve iç çöküntü gibi duygusal zorluklarla mücadele eden bir karakter olarak tasvir edilmiştir.

Yalsızuçanlar'ın diğer eseri Cam ve Elmas romanında da ismi olmayan bir kahraman tipi bulunmaktadır. Yalsızuçanlar, kahramanlarını oluşturan fertler arasında yazarı temsil eden arama konusunda hassas davranan bir yazar olarak tanımlanır. Bu durumda, kahramanların yazarın psikolojik özelliklerini yansıtan varlıklar olduğu düşünülebilir.

Türkçe öğretmenin karakterizasyonu, Yalsızuçanlar'ın kendi biyografik unsurlarını kahramana aktarmasıyla gerçekleşir. Örneğin, öğretmenlik hayatına Sivas'ta başlaması ve babasının yazlık sinema işletmesi gibi ayrıntılar kahramanın karakterini oluşturan unsurlardır. Ayrıca, kahramanın konuşma dili de Yalsızuçanlar'ın dilini yansıtır.

Türkçe öğretmeni, Yakaza romanında Yalsızuçanlar'ın kendini ve sanat anlayışını yansıtmak istediği bir karakterdir. Ancak kahramanı tamamen yazarın kendisi olarak görmek yanlış olur. Yalsızuçanlar'ın kendi kişiliğinden izler taşıdığı varsayımından hareketle, olay kahramanına bazı özelliklerini aktardığı söylenebilir.

Kahramana ait bilgiler genellikle kahramanın kendi ağzından verilir. Anlatıcı rehberliği yerine, kahramanın davranışları, duyguları ve düşünceleri onu tanımlar.

Yalsızuçanlar, kahramanın iç dünyasını iç monologlar, diyaloglar ve şuur akışı tekniğiyle aktarır.

Türkçe öğretmeni, ayrıldığı sevgilisinden dolayı kasabaya kaçmıştır ve bu ayrılık büyük bir iç çöküntüye neden olur. Kahramanın iç hezeyanları, bilinç akımı ve iç monologlarla anlatılır. Yalsızuçanlar'ın tercih ettiği teknikler, Türk romancılarının karakterlerin iç dünyalarını dışsal jestlerle anlattığı geleneğinden farklıdır.

Öğretmenin sevgilisi: Çayeli'den taşınarak İstanbul'a yerleşen bir ailenin kızı olan bu karakter doktorasını bitirmiş bir mühendistir. Öğretmenle Bakırköy'deki bir dil kursunda tanışır. Bir süre birlikte güzel vakit geçiren bu ikili nişanlanır ancak nişan döneminden kısa bir süre sonra aralarındaki uyum bozulur. Öğretmenin nişanlısı olan bu kız öğretmenin kendisi ile ilgilenmediği düşünerek ondan ayrılır. Bu ayrılık öğretmenin ruhsal olarak çökerek İstanbul'dan ayrılıp kasabaya taşınmasına neden olur.

Doktor Hayta Bey: Doktor Hayta, kıvılcı saçlı, yakışıklı ve kurnaz bir birey olarak tanımlanmaktadır. İsmi nedeniyle kasaba halkı arasında dalga konusu olmaktadır. Söylentilere göre, önceki görev yerinde gerçekleştirdiği etik dışı davranışlar sebebiyle kasabaya sürgün edilir. Doktor Hayta'nın ismi ve kişiliği arasında bir uyum olduğu belirtilmektedir. Kasabada geçici olarak bulunma amacı, bazı radikal eylemler gerçekleştirmektir. Ayrıca, içki tüketimi konusunda büyük bir ilgi duymaktadır.

Pireli Cevdet: Kasaba'nın en zengin kişisi ve konağın sahibidir. Kendisine ait bir bastonu olan, giydiği takım elbiseyle dikkatleri üzerine çeken, cimri, çıkarıcı ve kurnaz bir ihtiyardır. Kendisi altmış yaşından büyük olmasına rağmen eşi Nebahat genç ve güzel bir kadındır. Zengin olduğundan kasabalılara tepeden bakan bir kişidir. Pireli'nin Ebe Nihal'le gizli ilişkisi olur. Yasak ilişki kasaba halkı tarafından öğrenildikten sonra doktora kumpas hazırlayarak onu öldürür ve yaşanan bu cinayete farklı bir süs vererek şüpheyi kendinden uzaklaştırır.

Şakir Usta: Ufak bir ayakkabı dükkânı olan Şakir Usta namazında niyazında ve sürekli abdestli dolaşan bir tiptir. Kendisi Demokrat Parti'yi savunduğu için Pireli ile parti yüzünden anlaşamaz. Şakir Usta, Pireli'nin aksine iyi ve merhametli bir insandır. Kasabada içki ve kumar mekânı olarak açılacak olan kulübe dini inançlara ters olduğu için karşı çıkar ve bunun için savaştan geri durmaz. Kendi halinde ve kimseye zararı dokunmayan bu insan, kendisine atılan iftira sebebiyle Doktor Hayta'nın ölümünün

azmettiricisi olarak tutuklanır ve türlü işkencelere maruz kalarak beyin kanamasından ölür.

Çamur Adil: Yapmış olduğu adaletsizliklerden kendisine “Çamur” lakabı verilir. Evine davet ettiği Bektaşî dedeleri kasaba halkıyla cem ayini düzenler. Olay örgüsünde belirttiğimiz üzere burada öğretmeni en çok şaşırtan şey Çamur Adil’in konuklara karşı saygılı davranışları olur. Çünkü Çamur Adil iyi ve kötülüğü birbirinden ayırabilmesine rağmen bunu hayatında uygulamaz. Menfaati uğruna her türlü ahlaksızlığı yapar. Birçok hazine arazileri, tapusuz ev ve bağları anlaştığı avukat arkadaşlarıyla kendi zimmetine geçirir. “Çamur” lakabı da buradan gelir.

Koreli: Askerliğini Türk Barış Gücü ile Kore’de yaptığı için “Koreli” lakabıyla anılır. Bir yakınının boğazını jiletle kestiğinden lakabı Jilet Bahri’ye çıkar. Kendisinin bir gözü görmez. Kebap dükkânı işletir. Dükkân, denetim için gelen Doktor Hayta tarafından hijyen kurallarına uyulmadığı gerekçesiyle kapatılır. Böylece Koreli ve doktorun araları açılır. Bu nedenle hiçbir suçu olmamasına rağmen kendisine iftira atılarak Doktor Hayta’nın ölümünden sorumlu tutulur.

Murat: Öğretmenin kasabaya gelişiyle kendisine refakat etmek üzere belediye başkanı tarafından görevlendirilen kasabanın çocuklarındandır. Kasabada öğretmenle ilk tanışan kişidir. Kendisinde bulunan bir hastalıktan kanı sürekli değişen yorgun ve bitkin bir kişidir. Kitaplara olan ilgisinden öğretmenin evine gelerek kitap talep eder. Romanda çok fazla bir etkisi olmamakla birlikte yardımcı karakter rolünde yer alır.

Süleyman: Öğretmenin kasabadaki yakın arkadaşı ve yardımcısıdır. Öğretmenin evine sık giden Süleyman, öğretmene kasabayı ve halkı tanıtmada yardımcı olur. Güvercinlere olan ilgisinden, güvercin uçurmak ve balık avlamak için öğretmenle Tecer Dağları’na gider. Kasabada meydana gelen Dilber ve Seyit’in kaçış hikâyesi, Doktor Hayta Bey’in Nebahat’ın konağına gidişi ve Doktor Hayta Bey’in cinayetine ilişkin anlatımlar kendisinin ağzından verilir.

İlkokul Öğretmeni İsmail Bey: Türkçe Öğretmen’in mesai arkadaşıdır. Ava olan tutkusu nedeniyle yakaladığı balıkları yemek için öğretmeni evine davet eder. Öğretmenin kasaba ve halk hakkında bilgi edinmesine yardımcı olur. Romanda kendisi hakkında fazlaca bilgi yoktur.

Gönül Hanım: Doktor Hayta'nın eşi olan Gönül Hanım saf ve temiz bir kişiliğe sahiptir. Kendisi sağlık ocağında hemşire olarak çalışır. Eşi olan Doktor Hayta Bey'in Nebahat'la olan ilişkisinden ve kasabada dolaşan dedikodulardan bihaberdir. Kasabada hiç kimseye zararı dokunmayan dürüst bir kadındır.

Nihal Hanım: Sağlık ocağında ebe olarak çalışır. Pireli Cevdet'le yaşamış olduğu yasak aşk kasabada dedikoduya sebep olur. Seyfullah'ın eşinin doğumunu geciktirmek için yapmış olduğu iğneden ve gece vakti başlayan sancı ile evlerine gelen Doktor Hayta Bey'in ölümünden sorumlu tutulur. Bu sebeple suç ortağı olarak ifadesi alınmak üzere karakola getirilen Nihal burada türlü işkencelere maruz kalır.

Nebahat Hanım: Pireli Cevdet'in genç ve güzel eşidir. Doktor Hayta Bey'le geçmişte var olan âşkları doktorun kasabaya gelişiyle yeniden canlanır ve şehvete dayalı bir ilişki yaşanır. Nebahat Hanım saf bir kadın olarak nitelenir.

İlkokul Müdürü Hasan Bey: Pireli Cevdet'in yakın arkadaşlarından olan Hasan Bey, insanlar arasında fitne çıkaran, tahrik eden ve birbirine düşüren bir karakterdir. Kulübün açılmasında büyük bir çapa harcar. Pireli Cevdet'in konağına sık sık giden, orada yapılan davetlere katılan Hasan Bey, davette bulunan insanları Şakir Usta'ya karşı kıskırtır.

Dilber ve Demirci Seyit: Pireli Cevdet'in kızı olan Dilber, Seyit'e âşık olup evlenmek ister. Ancak babası, Seyit'i hor görüp evlenmesine müsaade vermeyince Dilber ve Seyit birlikte kaçarlar. Kaçtıklarını duyan Pireli, birkaç ay inatlaşmasına rağmen yapacak başka bir şeyi kalmayınca evlenmelerini kabul eder. Böylece romanda tek mutlu olan kişiler Dilber ve Seyit olur.

Başçavuş İsmet: Kasabada bulunan Karakol'un komutanıdır. Pireli Cevdet'e yakınlığı ile bilinir. İçkiyi seven ve Pireli'nin kızı Dilber'e gözü olur. Pireli'nin doktor cinayetinde kurmuş olduğu tezgâha inanır ve Seyit Usta'nın tutuklanarak türlü işkenceler sonucunda ölmesine sebep olur.

Hatice: Türkçe öğretmenininin öğrencisidir. Öğretmenine karşı normal olmayan bir sevgi bekleyerek mektuplar yazar. Ancak bu sevgi karşılıksız olduğundan küser ve kısa süre sonra tekrardan barışır. Yazmış olduğu mektuplardan yazı yazma yeteneği mükemmel bir şekilde gelişir.

Okul Müdürü: İnsani ilişkileri zayıf olan, Türkçe öğretmeni okula geldiği ilk günden beri sevmeyen, öğretmenin öğrencileriyle olan ilişkilerinden rahatsız olan ve öğretmene ceza vermek için fırsat kollayan bir kişidir.

Cinci Hoca: Doktor Hayta cinayetinin aydınlığa kavuşamaması nedeniyle Cumhuriyet Savcısı tarafından cinayeti işleyen faili meçhulün tespit edilmesi için resmi olarak görevlendirilen kişidir. Cinci Hoca'nın devesi rivayete göre Cin tarafından yönlendirilerek suçlunun evini bulması ile bilinir.

3.1.1.4. Mekân

Bu eserde geçen mekânlar net olarak belirtmez. Öğretmenin atanmış olduğu kasabanın ismini belirtmeyen anlatıcı, kasabanın Sivas'ta bulunan Tecer Dağları'nın eteğinde olduğunu belirtir. Sivas'ın köy ve kasabalarına ilişkin verilen bilgilerde “Acıyurt, Kangal, Tecer Köyü, Karpapak, Höbek, Bostankaya, Gulmaç” gibi mekânlara yer verir.

Romanda geçen mekânlar romanın atmosferine uygun olarak yansıtılır. İstanbul'un kalabalığından kaçan öğretmen, iki bine yakın nüfusu bulunan kasabaya gelir. Bu kasabada bulunan halk işsiz ve tembel olduğundan günlerinin çoğunu kahvede oyun ve kumar oynayarak geçirir. Ayrıca kasabada dolaşan her türlü dedikodu bu mekânda yayılır. Bu sebeple kahveler çok pis yerler olarak tasvir edilir. Kahveler arasında en temizini öğretmenin de vakit geçirdiği Yolcu'nun kahvesidir.

Öğretmenin oturmuş olduğu “Yoksulluk Evi” kasabanın en önemli mekânlarından. Toprakta yapılan kırmızı panjurlarıyla dikkat çeken bu ev, öğretmenin ruhsal açıdan hem kaçış hem de sığınma yeri olarak tasvir edilir.

Roman, genellikle öğretmenin yoksulluk evinde, Pireli Cevdet'in konağında, okulda, kahvehanede ve sağlık ocağında geçer. Öğretmen, genel olarak kapalı mekânlara sığınır. Ancak bu kapalı mekânlar öğretmenin sıkıntısını gidermeye fayda vermez. Kasabanın karlarla kapanması ve iklimin şiddetli, soğuk olması ile yazarın ruhsal durumu arasında bir ilişki kurulur.

Romanda, Sivas'ın folklorik özelliklerine de değinilir. Sivas'ta yapılan düğün ve eğlenceler, halay, Alevi-Bektaşî geleneğine uygun olarak yapılan cem ayinleri gibi uygulamalar Sivas'ın gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler verir.

Pireli Cevdet'in ve İlkokul müdürü Hasan Bey'in birlikte açtıkları kulüp kasaba için önemli bir sosyalleşme alanı olarak görülür.

Romanda, öğretmenin anılarında söz ettiği başlıca mekânlar; İstanbul, Ankara, İzmir, Denizli, Bursa, Beşiktaş, Kadıköy, Yeşilköy, Çankaya, İstiklal, Sıhhiye, Kapalıçarşı, Harbiye gibi yerlerdir.

3.1.1.5. Zaman

Roman, Türkçe öğretmenininin tayini çıkararak Sivas'ta bulunan kasabaya gelmesi ile başlar ve öğretmenin, haksız yere işkencelerle öldürülen Şakir Usta'nın eşini ziyaret etmesi ile biter. Aynı zamanda roman kahramanı olan anlatıcının zamanı net olarak belirtmediğinden kasabada ne kadar kaldığı bilinmez. Ancak eserde geçen bir bölümde anlatıcı yaşanan olayların 1989 yılı Şubat ayında olduğunu dair bilgi verir. *“Ama ne çıkar 1963'de olsa, 1989'da olsa hep aynı masalı düşlemiyor muyuz? Yine düzeltelim, bütün bu çağrışımlar 1989 yılının, kışının kış olduğu şubatında olup bitiyor.”* (Yalsızuçanlar, 1992, s. 119-120) şeklinde belirterek olayın kurgusunda kopukluk yaşandığı izlenim verilir. Ayrıca vak'a zamanının 1989 yılının Şubat ayında yaşandığı gösterilir.

Eserde genel olarak şimdiki zaman ele alınır. Roman kişilerinin geçmişe dönük yaşadıkları ise geriye dönüşlerle verilir. Bu geri dönüşler romanın okuyucu tarafından daha iyi anlaşılması içindir.

Kitapta anlatıcının tutmuş olduğu günlüklerde günün tarihini belirtmekten ziyade “sürgün günü”, “kızılçık şerbeti günü”, “morsalkım günü”, “kumru günü”, “teselli günü”, “nevruz günü”, “mızraklı ilmihal günü”, “fırtına düşü günü”, “veda günü” gibi isimler verdiği görülür.

3.1.1.6. Değerlendirme

Sadık Yalsızuçanlar'ın ilk romanı olan "Yakaza", 1950'li yıllarda Denizli'nin Babadağ ilçesinde gerçekleşen olayları temel alan bir eserdir. Roman, iç içe geçmiş iki olay örgüsü üzerine kurulu ve aynı zamanda yazarın kendi yaşantılarından da izler taşır. Yazarın kişisel deneyimlerinin büyük bir kısmı, üniversite yıllarında Ankara'daki yaşamıyla kısa bir süre İstanbul ve çoğunlukla Ulaş adlı yerleşim biriminde geçirdiği günleri ele almaktadır. Tabiat, aşk, ayrılık ve ölüm gibi temalar romanda genel olarak öne çıkar.

Bu romanda, yazarın gerçek hayattan kurguladığı karakterler aracılığıyla İstanbul'da nişanlısından ayrıldıktan sonra Sivas'ın küçük bir kasabasına tayini çıkan bir öğretmenin ayrılık psikolojisiyle başka bir yere gitmenin yol açtığı içsel karmaşayı ustalıkla ele alınır. Doktor Hayta Bey ve Nebahat Hanım ile Pireli Cevdet Bey ve Nihal Hanım gibi olumsuz örnekler üzerinden, eşlerine karşı sadakatsizlik gösteren kişilerin yasak ilişkilerine vurgu yapılır. Özellikle Pireli Cevdet ve Nebahat'ın evli olmalarına rağmen başkalarıyla ilişki yaşamaları, bir cinayet olayının meydana gelmesine yol açar. Pireli Cevdet'in kasabanın en zengin kişisi olması nedeniyle doktor, okul müdürü ve karakol komutanını kendi yanına çekmesi, haksız kararların kasaba halkına zarar vermesine yol açar. Örneğin, Doktor Hayta Bey'in ölümünde şüpheli olarak Pireli'nin adını veren kişi sorgusuz sualsiz dövülür ve Pireli'nin adı kayıtlara geçirilmez. Bu şekilde haksız kararların alınmasına sebep olurlar.

3.1.2. Cam ve Elmas⁶¹

3.1.2.1. Eserin Künyesi

Sadık Yalsızuçanlar'ın yazdığı bu eserin ilk baskısı, 2017 yılında Profil Kitap Yayınları tarafından gerçekleştirilmiştir. İncelemesini yaptığımız eser ise 2018 yılında yapılan ikinci baskıdır. Kitap, toplamda yüz seksen altı ve yetmiş yedi bölümden oluşmaktadır. Sadık Yalsızuçanlar, eserde tasavvufi bir kişiliğe sahip olan Ebu'l-Hasan Harakânî ve Kars'a belgesel çekmek için gelen televizyon ekibinden olan kameramanın yaşam öykülerini anlatmaktadır.

3.1.2.2. Ana Çizgileriyle Vak'a

Beş kişilik bir televizyon ekibi, yapılacak olan belgesel filminin çekimleri için Kars'a giderler. Burada bir otele yerleşen ekip, ardından şehir turu yapar. Ekibin içinde yer alan kameraman, şehrin mimarisine hayran olur. Kars'ın kendi iç dünyası gibi sessiz olduğunu söyler. *“Bu loşluk ve sessizlik içime benziyor.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 14) Ekiple birlikte çarşayı gezen kameraman, Şeyh'le görüşmek üzere Evliya Camii'ne gider. Kameraman Şeyh'in üslubundan ve anlatımından etkilenir. Türbeye giden ekip kapının alçak olduğunu söyler. Şoför, türbedeki hocaya kapıyı kimin yaptığını, yapan kişinin ölçüyü yanlış aldığını söyler. Hoca da kapının bilerek alçak yapıldığını, bu kapıdan geçenlerin eğilmek suretiyle sembolik olarak alçak gönüllü olmak ve benliğinden vazgeçmenin gerekliliğini vurgular.

Kameraman, bir gece rüyasında *“kulluğu sürdür ki içtenlik belirsin, samimi olmaya devam et ki nur ortaya çıksın. Nur doğduğu zaman, O'na, görüyor gibi ibadet et.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 22) sözünü işitir ve korkuyla uyanır. Biraz daha zaman geçtikten sonra tekrar uykuya dalar ve bu kez şeyhi görür. Şeyh, kendisine *“geleceğinizi bana bir gün önce zuhur edip söylenmişti.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 23) der ve gözlerden kaybolur. Ardından türbe yarılarak açılır. Korkuyla titremeye başlayan kameramana Harakanî *“Korkma sen garipsin, gurbetin ne olduğunu bilirsin...”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 24) sözleriyle teselli etmeye başlar.

⁶¹ Sadık Yalsızuçanlar, Cam ve Elmas, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2018.

Harakanî'nin mezarının bulunuş öyküsünü soran yönetmene görevli, olayı anlatmaya başlar. Gürcistan seferi döneminde Hafız Osman adındaki bir asker rüyasında Harakanî'yi görür. Kendisine *"Ben Ebu'l-Hasan'ım der, burada yatıyorum, benden bir nişan istersen ayağımın ucunda derin bir kuyu vardır. Arşın derilikte, onu kaz ki acayibi göresin"* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 39-40) der. Korkuyla uyanan asker gelip Lala Mustafa Paşa'ya anlatır. Paşa, tarif edilen yeri kazdırır ve orada üzerinde *"Menem Şehid-i Said Harakanî"* ibaresi yazılan mermeri ve hiç bozulmayan Harakanî'nin na'sının görür.

Yönetmen, kameramanı uyandırır ve hazırlanmalarını söyler. Hazırlanan ekibin yanına şeyhin dergâhından bir görevli gelir. Beraber şehrin en yüksek burcuna çıkarlar. Burada şiddetli rüzgâr ve ayaz yüzlerine çarpar. Görevli, elinde çayla yaklaşıp kendilerine Ulu Cami'yi göstererek Ermenilerin burada yüzlerce insanı caminin içine hapsedip yaktıklarından bahseder. Kameraman, şehrin görmüş olduğu yaralardan hâkim rengin mor olduğunu söyler. Daha sonra şeyhin sohbetine katılırlar. Yönetmen, çekim için geç kaldıklarını, ışığın sertleşmeye başladığından ekibi inmeleri için çağırır. Rus işgalinden kalma topu ön plan yaparak şehri resim olarak algılayarak çekim yaparlar. Kameramanın aklında halen mor'un hem hüznün hem de neşenin rengi oluşu dolaşır.

Kameraman, yalnız kaldığında kızının fotoğrafına bakarak duygusal anlar yaşar ve iç geçirir. *"Yedinci aya girdik. Yedi aydır ordasın. Orda olduğunu biliyorum sadece. Ne zaman görebileceğim kızımı? Seni görebilecek miyim? Seni görmeyince de acıyor içim görünce de... Bu nasıl bir uzaklıktır, nasıl bir yakınlık? Seni düşününce içimde bir adımlık bir yer kalmıyor."* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 52) Bu anlardan sonra ilahi olana yönelmeye başlar. *"Alnımdan bir dağ fırlıyor, bir asfalt yarıyor, kemiklerim eriyor, seni senden alamadım, bana demiştin, boş duran nefis insanı helak eder, ne ilmim ne hırkam ne kürek ve bileğim var. Bu ilmin dışı var. Bir de içi var. İçin içi var. Dışı ve dışının dışı, senin benim sözlerimizdir. İçi, yiğitlerin kelimeleridir."* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 53) ardından Harakanî'yi düşünce görür ve kendisine tasavvuf içerikli sorular sorar.

Kameraman, kızından ayrı düştüğü için eşine *"Kızımı çok özledim, beni niçin bu acılara bıraktın? Neden yaptın bunu bana? Niçin üzerine gölgeler düşürdün? Neden o binalara gittin geldin, o telefonları kullandın, o laci takımlı tuhaf adamların dediklerini yaptın, niçin bu ateşi bedenime düşürdün, neden beni yakıyorsun? İçimi niçin*

kanatıyorsun?” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 57) şeklinde sitemlerde bulunarak kızından ayrı olmasını eşinin başkalarının dediklerini yapmasına bağlar.

Kameraman, Harakanî'nin kendisine söylemiş olduğu bir sözü hatırlatır. *“Bir insan kilitli olmayan, ama içeriye doğru açılan bir kapıyı boyuna itiyor, çekmek aklına gelmiyorsa, odada hapistir.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 68) Kendisinin yaşamı boyunca kapıyı sürekli dışarı ittiğini söyler. Buna örnek olarak boşandığı günden bahseder.

Televizyon ekibi, röportaj yapacakları şeyhin yakın dostu olan Hamdi Bey'le ön görüşme yapmak üzere dergâha giderler. Orada kısa bir süre kaldıktan sonra çıkacakları bir anda dergâhın müritlerinden biri, kameramanın eline bir kâğıt tutuşturur. Kâğıdı açtığında *“Kimin kapısında bir yıl beklersen, sonunda bir gün der ki, ‘gel bakayım, bunca zaman niçin bekledin? O’nun kapısında elli yıl bekle, sana ben kefil olurum”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 75) sözlerinin yazılı olduğunu görür. Bu notun altında kefil olacak kişinin Harakanî olduğu belirtilir. Böylece kameramanın Harakanî'ye olan bağlılığı ve ilahi aşkı artar. Televizyon ekibinin sorularına cevap veren Hamdi Bey, Ermeni zulmünden bahsederken, yönetmen çekimi keserek Hamdi Bey'e konu ile ilgili belgeleri okumamasını, bunların tarihçilerin ve ilgililerin tartışması gereken, günümüzde hâlâ tartışılan sorunlar olduğunu ve varsa belgelerin kendilerine verilerek onları kendilerinin görüntülemelerini söyler.

Hamdi Bey, tarihi olayları anlatmayı bırakarak İbn-i Sina hakkında bilgi vermeye başlar. Bir gün İbn-i Sina'nın içine Harakan ateşi düşer. Onu bulmak için yola koyulur. Köyün girişinde eşi ve yaşlı bir köylüye Harakanî'yi sorar ancak kimse onun şeyhliğine inanmaz. İbn-i Sina, sahra yolunda Harakanî'nin arkasında odun yüklenmiş üç aslanla görünce onun ermişliğine inanır ve bilgin arkadaşlarına *“bizim aklımızla bildiğimiz her şeyi o kalbiyle görebiliyor”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 88) ifadesini kullanarak Harakanî'ye olan inancını pekiştirir.

Bir gün ilim öğrenmek için Irak'a doğru giden bir mutasavvıfın yolu Hakarakî'ye düşer. Kendisine, *“hadisi kimden dinliyorsunuz?”* sorusunu sorar. Harakanî, *“Peygamberden dinliyorum”* cevabını verince adam bu sözden hoşlanmaz ve kendisini sınamak ister. Daha sonra bunların doğruluğunu tasdik etmesini ister. Sayılan hadislerin doğruluğunu tasdik eden Harakanî, kendisine aktarılan birkaç sözden sonra *“bu hadis onun sözü değildir.”* cevabını verir. Adam, hadisin doğru olduğunu diretince, sen hadisi

okuduğunda Hz. Peygamber karşımdaydı ve benim gözüm O'nun kaşının üzerindeydi. Hepsini onayladı ancak bu hadisi reddettiğini söyler.

Kameraman ve muhasebeci tabyalarda bir gazete büfesindeyken bir memur emeklisi görünümlü şahıs, Soros destekçilerinin Kümbet Camisini tekrar kilise yapmak istemelerinden duyduğu endişeden söz eder. Daha sonra internet kafeye giden kameraman, eski eşinden gelen mesajları okudukça eşini çok sevdiğini, boşanmalarının inat ve gururdan kaynaklandığını söyler. *“Sana ihtiyacım var, niçin anlamıyorsun? Neden hâlâ ellerimi kesiyorsun? Her şeyi uzun uzun anlatmak istemiyorum. Sesim beni yoruyor, neden konuşturamıyorsun? Bırakıp gittin. Gitmek istemiyorum, dedin. Birer gurur binası inşa etmiştik. Gözlerimiz kamaşıyordu. Sonra oranın dar bir hücre olduğunu anladık. İş işten geçmişti.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 95) sözleriyle duygu ve düşüncelerini dile getiren kameraman, anlamsız bir inatlaşmadan boşandıklarını dile getirir ve bu boşanmanın vermiş olduğu acı hayatının her alanında etkisini gösterir. Mesajlarda eşi tarafından Nasır-ı Hüsrev olarak hitap edilir ve eşinden Harakan şehrinin ve Harakanî'yi anlatmasını ister. İnternette çıkıp lokantaya giden kameramana, yönetmen tepki gösterir. Yemekten sonra çekime devam eden yönetmen Hamdi Bey'e *“üstat muhteşemsin!”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 102) ifadesiyle sevincini dile getirir. Çekimi bitirip otele döndüklerinde kameraman yatağa uzanarak bulunduğu ruhsal ve bedensel yorgunlukla uyumaya başlar.

Gazneli Mahmut bir defasında Harakanî'nin köyüne gelerek komutanlardan biriyle haber gönderir ve kendisini karşılamasını söyler. Harakanî, Allah'a itaat ile meşgul olduğunu bu sebeple ilgilenecek hali olmadığını söyler. Sultan, dergâha gelerek tekrardan kendisini karşılamasını söyler. Harakanî, yine istifini bozmadan dergâhın herkese açık olduğunu, buyurmasını söyler. Sultan, dergâha gelerek *engin kapı*'dan içerir girer. Harakanî, Sultan'a dua ve nasihatlerde bulunur. Sultan, şeyhin önüne bir kese altın bırakır. Şeyh, Sultan'a bir parça ekmek ve su getirmelerini söyler. Sultan, ekmeği çiğnerken boğazına takılır ve güçlükle yutar. Bunun üzerine Harakanî *“boğazından bir parça arpa ekmeği geçmiyorken, bizim nasıl bu altınları yiyebileceğimizi düşünüyorsun”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 123) ifadesini kullanır. Sultan utanarak başını eğer. Harakanî, Sultan'a yama bulunan hırkasını çıkarıp verir. Sultan, zor duruma düştüğü bir savaşta bu hırkayı giyerek dua eder ve savaşı kazanır. Sefer dönüşünde dergâha giderek minnet ve teşekkürünü iletir. Harakanî'nin elini öperek duasını alır. Ayrılırken şeyh kendisini

kapıya kadar karşılar. Bunun sırrını soran Sultan’a Harakanî, ilk gelişinde sultan gururuyla geldiğini, şimdi ise bir derviş olarak gittiğini söyler.

Televizyon ekibi, sabah Sarıkamış’ın Keçiyurdu köyündeki tren istasyonunda çekim yapmak üzere otelden çıktığında, kentte alışılmadık hareketlenmelerin yaşandığına şahit olurlar. Şoför, büfeciden başbakanın bir heyetle birlikte şehre geleceğini öğrenir. Be nedenle belediye ve valilik çalışanları harıl harıl çalışmaya başlar. Çekimi bitiren ekip, ertesi gün çekecekleri halk röportajlarını görüşmek için dergâha gelirler. Burada şeyh kendilerine sıcak bir tandır ekmeğiyle beyaz ve siyah iki kuru üzüm salkımı getirir. Ekip, izin isteyerek kalktığı sırada şeyh, kameramanın omzuna dokunarak yatsıdan sonra kendisini beklediğini söyler. Ertesi gün şeyhle görüşen kameraman, şeyhin anlattığı hikâyelerden etkilenecek ruhsal açıdan rahatlar.

“Lütfen devam et diyorum içimden. Bir ürperti sarıyor bedenimi. İçimde bir yer sancıyor fakat hafıflıyorum. Yanıyorum, acı duymuyorum. Yarı sarhoş bir halde, kendimi, bulunduğum yeri hissetmeksizin, sadece onu dinliyorum. Onu şimdi bir ses olarak algılıyorum.” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 127)

Ekip, kahvaltı yapmak üzere Kerbela çay evine gider. Burayı işleten Elesker Amca, sevincinden muhammes’den oluşan bir türkü söyler. Kameraman, yönetmenin sırtını yasladığı duvarda bulunan kan ve vahşet tablosunu sorunca Elesker Amca’nın gözlerinden yaşlar boşalarak Kerbela Olayı’nı anlatmaya başlar.

Hakaranî, Beyazıt’ın türbesinde on iki yıl boyunca yatsı namazı kılar. Harakan’a dönerek, yatsının abdestiyle sabah namazını kılar. Başını Beyazıt’ın toprağına koyarak on iki yıl boyunca topraktan bir ses bekler. Sonunda beklediği ses gelir ve Harakanî’ye “korkma, sen ümmisin” der. Böylece Harakanî, toprağı kapaklanarak diz çöker ve ağlamaya başlayarak “bana himmet et” diye yalvarmaya başlar.

Televizyon ekibi Kars’tan ayrılacakları gün Şeyh’in yanına, dergâha giderler. Kameraman, etin tırnaktan ayrılışı gibi dergâhtan çıktığını söyler. Çıkarken Sefer isimli bir mürit eline bir kâğıt vererek onu uğurlar. Uçakta kâğıdı açan kameraman, Harakanî’nin her gece mutlaka okuduğı münacaatın yazılı olduğunu görür. Kitabın son sayfasında *“Benim öyküm seninle başlıyor”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 186) diyen kameraman, Kars’ta geçirdiğı kısa sürenin hayatında yeni bir başlangıç olduğunu söyler.

3.1.2.3. Şahıslar

Kameraman: Romanın başkahramanıdır. Kars’a giden ve Harakanî’nin belgeselini çeken ekibin kameramanıdır. Olaylar daha çok Harakanî’nin hayatı ekseninde geliştiğinden çoğu zaman onun gölgesinde kalır. Romanda ismi verilmediğinden yapmış olduğu görevi ile hitap edilir. Eşinden boşandığı için karamsar bir görüşe sahiptir. Bu nedenle kendisinde manevi bir çöküntü mevcuttur. Yolunda gitmeyen hayatı, psikolojik dünyasını da etkilemeye başlar. Bu nedenle bir arayış içerisinde olan kameraman, dergâhta şeyhle tanışarak ondan etkilenmeye başlar.

Kahramanın geçmek bilmeyen migrenden kaynaklı geçmek bilmeyen baş ağrıları mevcuttur. Ayrıca çok fazla sigara içtiğinden nikotin krizine de girer. Bu baş ağrıları ve nikotin krizinin en büyük sebeplerinden biri eşinden boşanması ve eşinin yanında yaşayan kızına duyduğu hasrettir.

“Kızımın fotoğraflarına bakıyorum. Hava kararmış. Tuhaf bir sessizlik çöküyor kente. Bundan kurtulamıyorum. Issız her şey. İçimdeki boşluk mu içine düştüğün tenhalık mı, anlayamadığım o iğrenç, sinsî melankoli mi, canımı fena halde yakan o sarmal yutmaya başlıyor yine... Yine onlarca hap içtim. Damağımda nikotin ve parasetamol zehri. Bitkin bir halde yatağa bırakıyorum bedenimi.” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 21)

Kahraman, belgesel çekimi için Kars’a gelirken *“Bir belgesel çekimleri için bu şehre gelirken ne kendime bir yer, ne kendimi bir yer edinebiliyorum.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 11) ifadesiyle bir boşluk içerisinde olduğunu ve kendine ruhsal anlamda bir mekân bulamadığını söyler. Kahraman, ruhsal mekânı Harakanî ile tanışmaya başladıktan sonra elde etmeye başlar. Bu nedenle kahraman, Harakanî hakkında film belgeseli için gerekli bilgilerden daha çok bilgiler edinmeye başlar. Harakanî’yi tanıdıktan sonra içinde yeni bir dünya görüşü oluşmaya başlar. Böylece *“Benim öyküm seninle başlıyor”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 186) sözüyle kameraman hayatında yeni bir sayfa açar.

Harakanî: Romanda belgeseli çekilmek istenen Ebu’l- Hasan Harakanî’dir. Romanda hayatından çok tasavvufî özelliğine değinilir. İlahî özellikleri nedeniyle kahramanın kendisinden etkilenecek tüm dünyalık sıkıntılarının kurtulmasını sağlar.

Ermişliğinin ilk zamanlarında kendisine eşi ve köylüleri dahi kimse inanmaz. Eşi kendisi hakkında *“sır sahibi olduğunu iddia eden bir delidir.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 88) diyerek onun dervişliğine inanmaz. Yine de Harakanî kendisini inandırmakta kimseye

zorluk çekirtmez ve bu konuda sabır gösterir. Allah'ın kendisine vermiş olduğu mucizeleri de kendisine inanmayanlara göstermez. Orman yolunda aslanlara odun taşıması gibi mucizevi bir olaya sadece kendisine inanan İbn-i Sina şahit olur.

Harakanî, çok mütevazı ve hoşgörülü bir insandır. İnandığı değerlere oldukça bağlıdır. Allah'tan başka kimseye itaat etmez. Gazneli Mahmut'un kendisini karşılamasını istemesine rağmen onun kibrinden karşılamaz. Ancak bir sonraki ziyaretinde derviş adabıyla gelen Gazneli Mahmut'u kapıya kadar karşılar.

Şeyh: Televizyon ekibini dergâhta karşılayan şeyhtir. Harakanî'de bulunan dergâhının şeyhidir. İlâhi vasıfları bulunur. Kameraman kendisini Harakanî hakkında bilgi toplamak için Kars'a gittiklerinde tanır. Ekibin, Kars'a geleceği bir gün önceden kendisine zuhur edilir. Harakanî'nin öğretilerini, düşüncelerini, yaşayış tarzını ve bilgilerini bilen sofi bir karakterdir. Kendisi de Harakanî'nin öğretilerini müritlere ve ziyarete gelen insanlara aktaran kişidir.

Yönetmen: Hazırlayacağı belgeseli bir an önce bitirmeyi hedefleyen tez canlı bir karakterdir. Harakanî'nin ikliminden ve atmosferinden etkilenmeyen ve bu konuda düşüncesi olmayan tek kişidir. Tek önceliği işini bitirmektir. Romanda daha çok çekimlere uyuduğu için geç kalan kameramanın işi aksattığını öne sürerek azarlaması ile kendisine yer verilir. Ermeni olayı ile tereddütleri olduğu için Hamdi Bey'in bu konuda verdiği röportajlarda belgelerden yararlanmasına müsaade etmeyerek var olan belgelerin kendisine verilmesini ister.

Hamdi Bey: Şeyhin dostu olan Hamdi Bey, Harakanî hakkında bilgi vermesi için televizyon ekibine tavsiye edilen kişidir. Kendisi şeyh gibi ilâhi yolda ilerleyen biridir. Romanda anlatılan Harakanî'nin İbn-i Sina ile olan serüveni, Ermeni Olayı ve birçok olay kendi azgından verilir. Kars ilinin birçok tarihi olayına bilimsel açıdan hâkim olan bir karakterdir.

Romanda isimleri geçen kameramanın eski eşi ve kızı, muhasebeci, servis şoförü, ses teknisyeni, Elesker Amca, Hüseyin ve Sefer gibi isimler romanda geçmesine rağmen haklarında fazlaca bilgi bulunmamaktadır.

3.1.2.4. Mekân

Romanda geçen mekânların çoğu televizyon ekibinin Harakanî'nin belgeselinin çekimleri için gittikleri Kars'ta geçer. Kameraman Kars'a gittiğinde *“Uçağımız Kars'ın üzerinde inmek için kavislenirken o yapıyı görüyorum ilkin. Kral Abbas'ın yaptırdığı, dört yapraklı yonca'yı andıran havariler kilisesinin aşağısında, ırmağın kestiği yolun altındaki top güllerinden delik deşik olmuş minareyi, onun açtığı yolu...”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 11) ifadeleriyle Kars ilini uçağın içindeyken tasvir eder. Kars'a indiklerinde kameraman, bu sefer şehrin tasvirini yapmaya başlar.

“Dört nişle genişleyen dik açılı bir mekân. İçeri giriyoruz. Bin sekiz yüz yıllık yapının el değmemiş, soğuk, kararmış duvarlarındaki nonfigüratif işlemlere, taşlardaki seslere ve anılara daldıyoruz. Kubbeyi oluşturan kasnak bölümü, uzun konik şeklinde. Kubbe altındaki nişler içte yuvarlak, dışta beş köşeli olarak yapılmış. Ana giriş kapısı batı yönünde ama güney ve kuzeye bakan iki küçük kapısı daha var. Buraları tahtalarla kapatılmış. Kubbealtı ama mekân sekiz ince ve uzun tonoz kemerli pencere ile aydınlanıyor.” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 14)

Kameraman, yapmış olduğu tasvirle şehrin çöp yığınları içerisinde olduğunu anlatır. Şehrin tasvirini yaparken şehrin harabe ve içler açısı bir halde olduğunu söyler.

“Her şey alabildiğine yoksul, çaresiz görünüyor. Evler, dükkânlar derme çatma, betonarme, eski Rus, Ermeni ve Osmanlı konaklarının çoğu sıvanmış, pencereler PVC yapılmış, yüksek ve geniş cümle kapılarının yerine çelik kapılar takılmış... Kalın, beyaz tabaka gizlemesine rağmen, caddelerde çöpler, sağa sola saçılmış meyve sebze artıkları, naylon atıklar, gazeteler, hafif bir tipinin içinde savruluyor.” (Yalsızuçanlar, 2018, s. 13)

Kameraman, karamsar bir iç dünyası ile Kars'a geldiğinden ilk zamanlar şehri olumsuz bir şekilde algılar. Kendine bir mekân bulamaz. *“Bir belgesel filmin çekimleri için bu şehre gelirken ne kendime bir yer, ne kendimi bir yer edinebiliyorum.”* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 11) sözleriyle bulunduğu karamsar dünya görüşüne dikkat çekerek kendisiyle özdeşleştirir. Romanda dergâh, türbe, cami gibi dini mekânlar kameraman için önemli yerlerdir. Kameraman bu mekânlarda huzur bulur.

“Sendeyim, seninleyim, huzurundayım. Kibleye yönelmenin sırrını öğretecek misin? Ruhum sana söylüyorum, inceliğinle bana perde olma. Bedenim sana söylüyorum, yoğunluğunla bana perde olma. İçimdeki kible sana söylüyorum, yoğunluğunla bana perde olma. İçimdeki kible sana söylüyorum, içimdeki kibleyi örtme. Dışındaki kible sana söylüyorum, içimdeki kibleyi kibleyi örtme. Nereye dönersem döneyim oradasın. Çizgilerim,

köşelerim, kırıklarım, kesiklerim yok oluyor, dairevi bir yüze dönüşüyorum, bedenim yüze dönüşüyor, yüzden ibaretim artık. O'nu sen övdün. O'na sevgilim dedin. Ona bağışladığın kelimeler bütün sözleri saklar. O sözlerin tümüyle yakarıyorum sana. Tevrat'ını taşıyorum. İncil'in taşıyorum. Kuran'ını ve Zebur'unu taşıyorum. Açılıyor kapılar. Giriyorum."
(Yalsızuçanlar, 2018, s. 60)

Kameraman, bu mekânlarda bulduğu huzuru ve Allah'a olan yakarışını dile getirir. Eşi ile yaşadığı boşanmadan duyduğu üzüntüyü, karamsarlığı ve sıkıntıyı buralarda zaman geçirerek unutmaya çalışır. Özellikle dergâhta şeyhle geçirdiği zamanlar psikolojik olarak rahata kavuştuğu anlardır. Romanda ele alınan mekânlarda çoğu yerde zamanda yolculuk yapılır. Bu nedenle mekân tasviri sadece Kars'la kalmaz. Kerbela çayevinde Elesker Amca'nın Kerbela Olayı'nı anlatması ve Hamdi Bey'in Ermeni Olayı'nı anlatması romanda ele alınan mekânların sadece Kars'ta olmadığı gösterilir. Bu olaylar fiziki olarak yaşanan mekânlar olmayıp sadece olayların cereyan ettiği mekânlar olarak ele alınır.

Bahsedilen bir diğer mekânlardan biri de Harakanî'nin türbesidir. Harakanî'nin, Gürcistan seferi döneminde Hafız Osman adındaki bir askerın rüyasına girerek kabrinin bulunduğu yeri tarif eder ve orada yaşananlar anlatılır.

Kameramanın Kars'ın sosyal mekânlarından biri olan Kerbela çayevine gittiğinde burada karşılaştığı figürler ona şehrin dini inancı hakkında bir takım fikirler verir.

"Duvarı Hz. Ali resmi, iki Zülfikar çapraz çizilmiş, ortasına yerleştirilmiş. Yanında irice bir tavus kuşu tüyü. Hz. Ali'nin gözleri çakmak çakmak. Başında sarık, saçları omzuna düşüyor. Diğer duvarı bir cam altı şahmeran resmi. Mavi, yeşil, sarı parlak renkler ışıltılı görünüyor." (Yalsızuçanlar, 2018, s. 131)

3.1.2.5. Zaman

Tarih verilmeyen bu romanda genel olarak televizyon ekibinin belgesel çekimi için Kars'a gidişle başlar. Bu başlangıç kameramanın anlatımıyla bir kış günü olduğu anlaşılır. *"Şehir kar altında. Halâ yağıyor. Yapıların duvarları, pencereleri, balkon demirleri, bacaları uçları, içinden yükselen kükürtlü duman, sokaklardaki karı çamurlaştıran taşıtlar ve oradan oraya devinen insanlar olmasa, beyaz sonsuz olacak"* (Yalsızuçanlar, 2018, s. 13) şeklindeki anlatımıyla soğuk bir kış günü olduğu anlaşılır. Belgesel ekibinin çekimini bitirip Kars'tan ayrılmasıyla roman biter.

Romanda iki zaman anlatılır. Biri kameramanın ailevi sorunlarını ve iç dünyasını ele alan şimdiki zaman, ikincisi ise Harakanî'nin yaşamı, Gazne devleti (Gazneli

Mahmut'un Harakanî'yi ziyareti sırasında yaşanan olay), Osmanlı devleti (Ermeni ve Sarıkamış olaylar) dönemini ve Kerbela (Hz. Hüseyin'in şehit olması) olaylarını anlatmasıyla geçmiş zamana dair hikâyeler romanda geniş yer kaplar. Romanda geriye dönüşler fazlaca olduğundan ele alınan şimdiki zaman arka planda kalır.

Harakanî'nin doğum tarihi romanda verilmez. TDV İslâm Ansiklopedisi'nde doğum tarihi 963, vefatı ise 1033 olarak verilir. Kahraman, Kars'ta Harakanî'ye dair bazı bilgiler anlatır. Bu anlatımların da tarihi net değildir. Kahraman, romanın bir bölümünde eski eşinden gelen mailleri okumak için internet kafeye gittiğinden bahseder. Türkiye'de ilk internet kafe 1995 yılında geldiğine göre kahramanın bu anlatımlarını 1995'ten sonra yaptığını söyleyebiliriz.

Cam ve Elmas romanında olayların anlatılma zamanında farklılıklar mevcuttur. Televizyon ekibinin belgesel filmini çekmek için Kars'a gitmesi ve Kars'ta geçirdiği günler şimdiki zamanı, Harakanî'nin hayatından kesitler vermesi ve yaşanmış birçok olaya vurgu yapması geçmiş zamanı, kahramanın romanın son satırında "*benim öyküm seninle başlıyor.*" (Yalsızuçanlar, 2018, s. 186) sözü, hayatında ileriye dönük yapacaklarının özeti mahiyetinde kullandığı söz ise gelecek zamanı ele alır.

3.1.2.6. Değerlendirme

Cam ve Elmas romanında Harakanî'nin hayatını belgesel filmine konu etmek için Kars'a giden televizyon ekibi dergâhta karşılaştıkları kitleye sosyal ve kültürel anlamda yabancı kalır. İstanbul'dan Kars'a gelmeleri böyle bir durumla karşılaşabileceklerinin bilincinde olurlar. Yine de bu ortama kolay alışamazlar. Ancak ekibin içinde bulunan kameraman, kendini soyutlamış olduğu dünyada mekân arayışında olur. Daha sonra Harakanî'nin tesiri altına giren kameraman "*Benim öyküm böyle başlamamıştı, böyle sürmeyecek. Sevgiyi ağaçtan öğrenerek dönüyorum.*" (Yalsızuçanlar, 2018, s. 186) diyerek bulunduğu manasızlıktan kurtularak manevi yolculuğa başladığı görülür.

Romanda, akıcılığı engelleyecek derecede yabancı kelime veya söz oyunlarına yer verilmez. Ancak bazı bölümlerde iç monolog ve bilinç akışı tekniği kullanıldığı ve bu durumun kitabın okunma zamanını uzattığı ifade edilmektedir. Tasavvufi bir temaya odaklandığı için romanda "abdâl, beka, cem, cezbe, fakr, fena, nefis, sekine, sekr, sufi, vahdet" gibi tasavvufi terimler kullanılır.

Romanın dilinde dikkat çeken diğer bir özellik, "sen" ve "ben" kelimelerinin sıkça kullanılmasıdır. "Sen" kelimesinin "ben" kelimesine göre daha fazla geçtiği ve bu durumun bazı kısımlarda kahraman anlatıcının kime seslendiğini kestirmeyi zorlaştırmaktadır. İç diyalog ve bilinç akışında kahraman anlatıcının eski eşine, Harakani'ye, Nasırı Hüsrev'e ve Allah'a seslendiği belirtilmektedir.

Romanda, kahramanın içinde bulunduğu ruhsal durumunu anlatırken aynı zamanda geriye dönüşlerle Ebu'l-Hasan Harakanî'nin yaşamı da sunulmaktadır. Roman, her şeyin geçici olduğunu, bir gün sona ereceğini ve tek gerçekliğin Allah'ın varlığı olduğu bilincinin yaşanması gerektiğini vurgulayarak, mutasavvıf Harakanî üzerinden anlatılır.

Romanın hikâyesi, bir belgesel çekimi için Kars'a yapılan seyahatle ilerler. Belgesel çekimi sırasında, geçmişte yaşanan birçok tarihi olay da anlatılır.

Günümüzde, birçok sorunda insanlar çözüm üretemediklerinde kimlik bunalımı yaşamaktadır. Kimlik sorunuyla mücadele eden bir insanın öncelikli olarak kendi kimliğinden ayrılarak yeniden doğuşunu gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu sorunların en etkili çözümü, ebedi hakikatlerle yüzleşerek kendi benliğini ortaya çıkarmaktır.

3.1.3. Hayyam⁶²

3.1.3.1. Eserin Künyesi

Sadık Yalsızuçanlar'ın *Hayyam* isimli romanı, ilk olarak Kapı Yayınları tarafından 2006 yılında yayımlanır. İncelemesini yapmış olduğumuz bu roman 2017'de Profil Kitap tarafından basılır. Roman, yüz otuz bir sayfa ve elli iki bölümden oluşur.

3.1.3.2. Ana Çizgileriyle Vak'a

Roman, Hayyam'ın henüz üzüm yaratılmadan önce kendisinin sarhoş olduğunu söylemesiyle başlar. Ömrü boyunca şarabı ağzına sürmediğini söylese de şarap denince akla kendisinin geldiğini söyler. Bir çiftin havaalanında bulunan dutyfree'de şarap bakarken ruhu ordaymış gibi kendisini andıklarını söyler. İçkiyi hiç tatmamasına rağmen sarhoşluğunun hep arttığını, öyle ki; bir an ne kendisini ne de bir başkasını bildiğini dile getirir.

Hayyam, bir akşam rasathanede çalışırken Nizam kapıyı çalar. Sultan'ın tahta çıkışının üçüncü günü olması hasebiyle yapılacak olan törene davet eder. Daveti memnuniyetle kabul ederek sarayın yolunu gözler. Oraya gittiğinde onlarca bilgin, şair ve düşünürle karşılaşır. Sultan, kendisine bilimsel çalışmalar için hazineden yüklü bir ödenek ayıracıklarını söyler. Hayyam, daha sonra davetlilerin haset dolu, öfkeli bakışlar arasında bir zaman kaldıktan sonra oradan ayrılarak günlerini rasathane ve meyhanede geçirir. Gökyüzünde Hasan'la Nizam'ın mücadeleden öldüklerini, Hülagü Han'ın Alamut'u yerle bir edişini, yerde olup bitenler insanların sonu gelmez tutku ve ihtirasları yüzünden kirlili bir oyuna dönüştüğünden gözlerini göğe çevirmesine sebep olur. Bu oyunlardan ve kavgalarda tiksintiye başlar ve beyninde uçuşan soruların uğultusundan her fırsatta rasathaneye ve meyhaneye sığınır.

Hayyam, Nizam ve Hasan'la medresede matematik, uzay ve cebirle ilgili ilmi çalışmalar yapar. İlim dışındaki zamanlarında ise şiir yazarlar. Nizam, ismi gibi düzenli ve sınırlara büyük oranda riayet eder. Yönetme içgüdüğü baskındır. Hasan ise taşkındır. Bir şeyi son sınırına değin götürme çabasından asla yorulmaz.

⁶² Sadık Yalsızuçanlar, *Hayyam*, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2017.

Bir gün bir molla “*Namaz yatıp kalkmak değildir. Namaz Ali’ninki gibi kılınmadıkça namaz değildir.*” (Yalısızuçanlar, 2017, s. 23) dediği için Molla’yı Sultan’a gammazladılar. Bu sözler nedeniyle molla idam edilir. Molla, başını boynundan uçuran bu sözün, son nefesine dek ardında durur. Hayyam, bir gece yıldızları izlerken Molla’yı semada görür. Molla, Hayyam’a “*Çaban boşa çıkmasın istiyorsan, göğü gece gündüz aynı aydınlıkta görebilecek gözler edin.*” (Yalısızuçanlar, 2017, s. 24) der ve molla gözden kaybolur.

Hayyam, ertesi gün medresede Hasan’ı arar. Ancak Hasan, Rey’e gider ve Emir Zerrab’la buluşarak ateşli bir tartışmanın içerisine girer. Hasan, Zerrab’ın zeki olmasından girdiği tüm tartışmaları kaybeder ve bu tartışmalar nedeniyle hastalanır. Bu hastalıkları yüzünden Zerrab’ın mezhebinin daha doğru olduğunu kendi kendine fısıldar. Ancak iyileşince “eyvah” diyerek inler ve haftalarca yakaza halinde yatar. Ayaklanınca Bâtınilerin inançlarına ilişkin bilgileri almak için Necm Sarrac’a gider. Geri döndükten sonra Mümin’den Bâtınilerin andını kabul etmesini söyler. Abdulmelik’in Rey’e gelişiyle Hasan, dailik naipliğine atanır. Bu atamadan sonra Hasan’la görüşen Hayyam, Hasan’ın eskisine göre çok değiştiğini, az görüşmeye başladıklarını ve devlet-i kadimi şaraptan daha üstün tuttuğunu söyler. Bir Cuma günü Sultan yine sarayda şölen düzenler. Nizam ve Hasan da oraya gelir. Sultan ve Hasan arasındaki gerginlik belirgin haldedir. Sultan, Hayyam’ı görünce kendisinin divanı güneş gibi aydınlattığını söyler.

Hasan, Mustansır’ı görmek için Mısır’a gitmek için yola koyulur. İlk olarak Isfahan’da konaklar. İki gün sonra Azerbaycan’a doğru hareketlenir. Burada türlü tehlikeler atlatır. Suriye’ye vardığında yaşadığına şükrederek toprağı öper. Suriye’de halifenin huzuruna çıkmak için bir buçuk yıl bekler. Halifenin veliaht olarak atadığı küçük oğlunun eşinin babası ordu komutanıydı. Aynı zamanda, Emirü’l- Cüyüş idi. Hasan’ı sevmezdi. Canına kıymak için her fırsatı kollardı. Halife ile görüşemeyen Hasan’ı Mağrib’e giden bir gemiye zorla bindirerek gönderir. Gemi yolda parçalanır ancak Hasan kurtularak oradan Halep, Bağdat ve Huzistan üzerinden tekrar Isfahan’a varır. Kirman ve Yezd’e giden Hasan, buradaki insanları kendi mezhebine çağırır.

Hasan, Hayyam’a “aluh amut” yani kartal yuvasından söz eder ancak Hayyam’ın akli sayıların gizemini çözmek için uğraşır. Hasan, Alamut’a yuvasının ilk tuğlalarını

taşımaya başladığında Hayyam’a bir mektup göndererek kendisini Alamut’a yerleşmesi için davet eder. Hayyam, gelen mektubu cevapsız bırakır.

Nizam, Hasan’ı yakalaması için Razi’ye emir verir. Razi, mülkün dört bir yanında Hasan’ı aramak için adamlarını seferber eder. Hasan, kendisine gösterilen baskılar altında Alamut’u alır ve kaleyi teslim eden komutana müstevfi’ye iletmesi için bir mektup göndererek üç bin dinar altın ister. Alamut’u ele geçiren Hasan, Hayyam’a bir mektup daha göndererek vefa borcunu ödemesi için kendisinden istihbaratçılık yapmasını ister. Bu mektuba da cevap vermeyen Hayyam, Hasan’ın yıldız falında sonunun karanlık olduğu, ürkütücü bir belirsizlik ve sonrasında yıldızları altüst eden, her yanı kana bulayan, düştüğü yeri yakan bir ateş görür. Bu nedenle yüklendiği sırları taşımaktansa babası gibi çadircı olmayı diler.

Sultan, yeni bir takvim hazırlaması için Hayyam’dan görüşme ister. Hayyam, notlarını alarak evden çıkar ve Saray’a doğru yol alır. Yolda şair bir arkadaşına rastlar. Beraber yürüyerek rintlük üzerine sohbet edip dolaşırlar. Bu sırada bir atlının Hayyam’ın yakasına yapışarak “ çalmış olduğun bin altını geri ver” der. Hayyam, adamı doğruca evine götürerek kendisine bin altın verir. Adam, ertesi gün Hayyam’ın evine gelerek kapıyı çalar. Hıçkırıkları boğazında düğümlenen adam af dileyerek altın kesesini geri vermek ister ancak Hayyam “ *biz verdiğimizizi asla geri almayız.*” (Yalısızuçanlar, 2017, s. 61) diyerek kapıyı kapatır.

Hasan, Alamut’a sınır bölgelerin fethi için olağanüstü bir gayret göstermeye başlayınca Sultan, Hasan’ı engellemek için Yorum Taş’ı görevlendirir. Yorum Taş, büyük bir birlik kurup Alamut’a saldırmaya başlar. Hasan, bu saldırı karşısında kaçmayı düşündüğü sırada Mustansır’ın yardımı gelir ve direnişi güçlendirip Yorum Taş’ı püskürtmeyi başarır. Alamut’un sakinleri buraya “İkbal Kenti” adını verir. Fakat bununla kalmayıp Hasan, Hüseyin’i Kuhistan’a göndererek bardağı iyice taşırır. Böylece savaş hazırlıkları yeniden başlar. Hazırlıklar yapılırken Hayyam’ın Harran’dan gökbilimci ve matematikçi bir dostu gelir. Dostunu rasathanede ağırlayarak burada üç ay geçirir. Onunla göklerin yaratılışına ve katlarına ilişkin konuşmalar yapar. Anlattıklarını “Varlık Risalesi” isimli eserinde ayrıntılı bir şekilde yazar. Hasan’ın yapmış olduğu kuşatma ve fetihlerden Sultan sinirlenir. Cemâziy’ül- Evvel ayının birinci cumasında Arslan Taş’ı görevlendirir. Gulâman, Hassa ve Sipahiyandan seçilmiş güçlü bir birliğin başında

Alamut'a gönderir. Hasan, Alamut'ta yüz yetmiş altı kişiyle beraber direnirler. Sonunda Hasan, Dihdar'dan yardım ister. Kuşatmanın ikinci ayında yardımcı birlik kaleye ulaşarak düşman birliğini püsküldür. Sultan buna çok sinirlenir ve herkesi cezalandırır. Daha sonra Kızıl Sarık'ı görevlendirir. Hayyam, takvim çalışması için Saray'a gider. Sultan, Hayyam'a kendisine yardımcı olmaları için Ebu'l Muzaffer ve Necib'le tanıştıracaktı ancak sinirden gözü bir şey görmez.

Hasan, Sultan tarafından istihbarat alması için kalesine gönderilen casusu yakalar. Kendisine, "Nedir Sultan'ın şartı?" der. Adam, "Yaptıklarından vazgeçmen" şeklinde cevap verince Hasan, "önerini bu davranışları yapana söyle, o düşünsün" der. Bunun üzerine Sultan, her defasında "Af dilesin, istiğfar etsin" söylemesine karşı Hasan, "Dille istiğfar, yalancılardan işidir" şeklinde cevap gönderir.

Aslan Taş'ın Hasan'a mağlup olmasını Nizam, suçu münhilere atar. Çünkü hazine arazileri pay edilirken en az payın kendilerine verildiğini söyler. Aslan Taş'tan sonraki görevi Emir Kızıl Sarık'a devreden Sultan, bunda da başarısız olur.

Nizam, Hasan hakkında bilgi toplaması için dailerinden olan Ahmet Ebher'i Alamut'a gönderir. Alamut'tan döndükten sonra Hayyam'ın yanına gelir. Hasan'ın fedailerine haşhaş içirerek kendilerine sonsuz mutluluk içerisinde cenneti müjdelediğini, zevk ve sefanın doruğuna çıkardığını söyler.

Ebü'l- Ganâim daha önce Hasan'ı Sultan'a karşı kışkırttığı gibi bu sefer de Nizam'la Sultan'ın arasını açar. Nizam'ın akrabalarını devlet kademelerine getirdiğini, bunlardan bazılarının adaletten şaştığını söyler. Bunun üzerine Sultan, Nizam'a bir mektup yazar:

"Benim mülkümü ve devletimi istila eyledin, evlatlarına ve damatlarına verdin. Bunlar benim adamlarıma saygı göstermiyorlar, teb'ama zulmediyorlar, sen de onları te'dib etmiyorsun. İster misin, vezirlik divitini elinden, sarığını başından alayım ve teb'amı senin ve yakınlarının zulmünden kurtarayım." (Yalısızuçanlar, 2017, s. 104)

Bu soruya karşılık olarak Nizam *"Benim divitimle, sarığım, senin tacınla birlikte gider ancak"* (Yalısızuçanlar, 2017, s. 104) şeklinde karşılık verir:

Sultan'la bağları iyice gevşeyen Nizam çileden çıkarak Hasan'ı sıkıştırmaya başlar. Bunun üzerine Hasan'ın fedailerinden biri ramazanın on ikinci günü meczup kılığına girerek Nizam'ı sırtından hançerleyerek öldürür.

Sultan, Nizam'a gösterişli bir kümbet inşa ettirir. Hayyam, Nizam'ın kabrine giderek gönül gözüyle sohbet eder. Nizam'ın ölümünden kısa bir süre sonra Sultan bir av sırasında hummaya yakalanır ve ölür. Sultan'ın ölümünden sonra eşi Terken Hatun beş yaşındaki oğlunu tahta çıkarmak için savaşı. Böylece mülkün dört bir tarafında karışıklıklar baş gösterir.

Yeni Sultan, taht çekişmelerine son verdikten sonra Alamut'a büyük bir ordu gönderir. Eski gücünde olmayan Hasan barış ister ancak çağrısına cevap alamaz. Bu nedenle Hasan, Sultan'ın hizmetçilerinden birine Sultan'ın yatağına bırakması için yüklü bir kese ile hançer verir. Sabah uyandığında bunları gören Sultan'ın içine ateş düşer. Böylece barışı kabul ederek kuşatmaya son verir. Hasan da ilerleyen hastalığı yüzünden tüm işleri halefi Bozorg Ümit'e devreder ve günlerini ibadetle ve yazarak geçirir. Kısa bir zaman sonra vefat eder.

3.1.3.3. Şahıslar

Hayyam: Romana ismi verilen ve romanda anlatılan asıl kahramandır. Romandaki olaylar Hayyam'ın gözlemi ve anlatımıyla verilir. Ömer Hayyam tarihte yaşamış bir bilim adamıdır. Kendisi matematik, cebir ve uzay bilimleri ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Bu romanda Hayyam'ın hem gerçek hem de kurgusal yönü ele alınır. Hayyam bilimsel çalışmaların dışında şiirle de bir hayli ilgilenir. Özellikle rubai türünde yazmış olduğu şiirlerinde çok başarılı olur. Şiirlerinde şaraba ve şarabın vermiş olduğu sarhoşluk etkisine yer verir. Kendisi ömründe şarap içmemesine rağmen şiirlerinde şaraba yer vermesini çok sever. Buradaki şarap ilahi aşk şarabıdır. Şarabın etkisiyle rindane bir hal alarak kendini dünyalık sıkıntılardan sıyrır ve ilahi aşkın ateşiyle yanmaya başlar. Böylece “şey” olarak ifade ettiği ilahi aşka ulaşır. “Yapılan: şey: el açıp göklere, yardım dilemektir: şey: kavramak, anlamak hiç mümkün mü seni, akılla, dille: şey: kim bilebilir seni senden başka: şey: ben sadece bunu söyleyebiliyorum, şey diyorum yani.” (Yalısuzaçanlar, 2017, s. 63) ifadeleriyle her şeye “şey” diyen Hayyam, dünyanın geçici sıkıntılarından kendini arındırır.

Hayyam, Nizam ve Hasan'la medresede başlayan dostluğu sürdürür. Nizam ve Hasan siyasete girmesiyle araları açılır. Böylece Hayyam, ikisi arasında kalır ancak kimseyi diğerine karşı yüceltmez. Aralarında seçim yapmaz. İkisinin de Hayyam'a istihbaratçılık görevi talep eder ancak hem Nizam'ın hem de Hasan'ın bu talebini cevapsız bırakır.

Hayyam, insanların mal ve şöhret için her türlü çıkarıcılığı ve ikiyüzlülüğü yaptıklarını gördüğünden kendini bu mücadelelerden uzak tutarak günün çoğunu rasathane ve meyhanede geçirir. Buralarda bilimsel çalışmalar yapar ve şiirler yazar. Hayyam, bu meyhanede akılla elde edemediğini kalple "şey"e ulaşarak ilahi aşkın varlığına kavuşur.

Romanda aynı zamanda gerçek Hayyam'ın yaşamından izlerle karşılaşmaktadır. Hayyam'ın bilimsel olarak yazmış olduğu *Yokluk ve Varlık risalesi* kitapları, yapmış olduğu matematiksel denklemlerle Celali Takvimi'ni hazırlaması ve rubaî türünde yazmış olduğu şiirleri hayatına dair bilgileri içerir. Romanda Ömer Hayyam'ın fiziki özelliklerine dair bilgi bulunmamaktadır. Sadece yapmış olduğu çalışmalar ve yaşamı hakkında bilgi bulunur.

Nizam: Bu romandaki Nizam karakteri Büyük Selçuklu devletinin vezirlik görevini üstlenen Nizamü'l- Mülk'tür. Çalışkan ve disiplinli olması hasebiyle devlet içinde vezirliğe kadar yükselir. Kendisinde var olan yöneticilik içgüdüğü devletin girdiği savaşlarda zaferle dönmesine ve ekonomisinin iyileşmesine olanak sağlar. Ancak Ebu'l-Ganaim'in kendisini Sultan'a karşı kötölemeye başlamasıyla Sultan, kendisini tehdit olarak görmeye başlar. Böylece Nizamın Sultan'la arası açılır.

"Sultan, 'Nizam, sen' diyordu, 'benim mülkümü ve devletimi istila eyledin, evlatlarına ve damatlarına verdin. Bunlar benim adamlarıma saygı göstermiyorlar, teb'ama zulmediyorlar, sen de onları te'dib etmiyorsun. İster misin, vezirlik divitini elinden, sarığını başından alayım ve teb'amı senin ve yakınlarının zulmünden kurtarayım." (Yalısızuçanlar, 2017, s. 104)

Hasan'ın yapmış olduğu saldırılar artmaya başlayınca Nizam, Hasan'ı engellemeye başlar. Böylece medresede dostu olan Hasan'a karşı büyük bir mücadeleye girer. Nizam, Hasan'ı çok defa sıkıştırdığından Hasan sinirlenir ve bir fedaisi Nizam'ı öldürür. Öldükten sonra Sultan, ona görkemli bir anıt mezar yaptırır.

Hasan: Nizam ve Hayyam’la aynı medresede yetişmiş âlim bir insandır. Taşkın bir kişiliğe sahiptir. Girmiş olduğu tartışmaları kaybetmesine rağmen tartışmayı sürdürür. İlk terör örgütü olarak bilinen Haşhaşilerin kurucusu ve lideri olan Hasan Sabbah’tır. Kendisi, on iki imamın soyundan gelir.

Necm Sarrac’tan Batınîlik mezhebini öğrendikten sonra Batınîlik mezhebine geçer. Abdülmelik’in naibi olarak atanmasıyla iktidar çevresine yakınlaşır. Hasan’ın hırsını gören Sultan, kendisinden soğur ve böylece araları açılır. Hasan, yaşanan bu soğukluktan önce Suriye’ye ardından Halep, Bağdat, Hızistan, Isfahan ve Yezd’e giderek insanlara kendi mezhebini anlatır ve onları yanına çekerek teşkilatlanmaya başlar. Teşkilatlandıktan sonra ilk olarak “kartal yuvası” olarak bilinen Alamut’u ele geçirir. Sultan, Hasan’ın üzerine defalarca ordu göndermesine rağmen başarılı olamaz. Bu durum Hasan’ın cesaretlenerek daha ileri gitmesine neden olur. Hayyam, Hasan’a felakete sürüklendiğini, bu yoldan vazgeçmesini söylese de vazgeçmez. Bu hırs Hasan ve Nizam gibi iki dostu karşı karşıya getirir. İktidar hırsı ikisini de sahte hevesler içinde yakar ve hakikat yolunu kaybederler. Hasan, ölümüne yakın bir zamanda yaptıklarından pişman olur ve tüm işleri Bozorg Ümit’e devrederek kalesine çekilir. Hasan, kendisine neyle uğraştığını soranlara “*Üstü örtülmüş yalan ve aslı olmayan hikâyeyle.*” (Yalısızuçanlar, 2017, s. 129) sözleriyle cevap verir.

Sultan: Büyük Selçuklu Devleti’nin hükümdarı olan Sultan Melikşah’tır. Devlet hazinesini dolduran, yoksulu giydiren, İslam sancaktarlığını yapan, yapmış olduğu fetihler nedeniyle kendisine Ebu’l-Feth (Fetihlerin babası) lakabı verilen komutan ve devlet adamıdır. Kendisi Hayyam’ı çok sever ve ona karşı büyük bir saygısı olur. Bilimsel çalışmalar ve rasathane çalışmaları ile şair ve düşünürler için hazineden yüklü miktarda ödenek ayırır.

Sultan, Nizam’ı kendisine karşı tehdit unsuru olarak görmesine rağmen onsuz devletin zayıflayacağını düşünerek mücadele etmez. Hasan’la birçok defa mücadele eder ancak bunların hiçbirini kazanamaz. Bu durum devletin mücadele için ne kadar zayıf olduğunu gösterir.

Sultan, bir gün çıkmış olduğu bir av sırasında hummalı bir hastalığa yakalanarak vefat eder. Vefatından sonra oluşan otorite boşluğundan eşi Terken Hatun, beş yaşındaki oğlunu tahta geçirmek için türlü işlere kalkışır.

Romanda isimleri geçen Yorum Taş, Arslan Taş, Emire Zerrab, Kızıl Sarık, Necm Sarraç, Razi, Necip, Abdülmelik bin Attas, Ebu'l-Muzaffer, Ahmed Ebher, Cafer, Ebu'l-Ganaim, Muntasır, Zeyd Hasani, Terken Hatun ve Bozorg Ümit gibi isimler romanda geçmesine rağmen haklarında fazlaca bilgi bulunmamaktadır.

3.1.3.4. Mekân

Romanda Suriye, Mısır, Halep, Isfahan, Bağdat, Huzistan, Kirman, Yezd, Bora, Belh, Kuhiztan ve Talekon gibi bölgeler çok fazla bilgi verilmeyen bölgelerdir.

Rasathane, Hayyam'ın evi, medrese, dergâh, Nişabur, saray, Cihangir, hangah, Alamut kalesi ile kümbet Hayyam'ın bulunduğu ve olayın cerayan ettiği yerlerdir.

Romanda en çok yer verilen mekân Hayyam'ın bilimsel çalışmalarını yaptığı rasathanedir. Rasathane Hayyam'ın manevi yolculuğunun başladığı ilk yerdir. Hayyam, rasathanede bilimsel çalışmaların dışında bilimin elde edemeyeceği bilgilere de rastlamaya başlar. Hayyam, rasathanede gökyüzünü izlerken gökyüzünde idam edilmiş bir molla ile konuşur. Hasan'ın yıldız falında felaketler yaşayacağını görür. Kendi falına baktığında Pir ile konuşması gibi hadiseleri rasathanede gökyüzünü izlerken yaşar. Böylece rasathane, Hayyam için bilgiyi bilmenin dışında manevi açıdan da önemli bir mekân haline gelir.

Hayyam'ın yaşadığı ev kendi ruh haliyle yaşadığı bir sığınak olarak kurgulanır. Şiirlerinin çoğunu bu evde üretir. *“Penceremin dibindeki mindere çökmüş, kalbime doğan dizeleri mırıldanıyordum. Onları yazmaktansa kendi kendime fısıldamak daha çok hoşuma gidiyordu.”* (Yalısızuçanlar, 2017, s. 62) sözleriyle evin, şiirlerini oluşturmak için ilham yeri olduğunu dile getirir.

Hayyam'ın en çok gitmek istemediği mekânlardan biri de saraydır. Sürekli yapılan davetler nedeniyle giden Hayyam, buradaki ikiyeüzü, haset ve dalkavuk insanlardan huzursuz olur. Sultan, kendisine fazlaca ilgi gösterdiğinden saraydakiler de onu pek sevmezdi. Bu nedenle saray Hayyam'ın fazla zaman geçirmek istemediği mekân haline gelir.

Alamut Kalesi (halkı tarafından verilen isim olan İkbal Kenti), Hasan tarafından ele geçirilen ve Sultan'ın geri alamadığı mekândır. Hasan, bu kaleyi alarak hedeflerine ulaşır

ve canı pahasına burayı savunur. Hasan'ın fedaileri uyuşturucunun etkisiyle burayı cennet olarak hissederler. Bu yüzden Hasan'ın dediğini koşulsuz yerine getirirler.

Hayyam'ın hayatında önemli mekânlardan bir diğeri ise meyhane diye bahsettiği dergâh'tır. *“Meyhane benim kâbemdi, orada pirimin sunduğu ezeli kadehin çevresinde dönüp duruyordum. Onun feyizler kaynağı ağzından en çetrefil matematik soruları bir anda anlamsızlaşıyor, yerini bir yolcunun telaşıyla bir kayanın sakinliğinden karılmış, anlatılması imkânsız bir hâle bırakıyordu.”* (Yalısızuçanlar, 2017, s. 19) sözleriyle dergâh'a yani Hayyam'ın deyimiyle mey evine geliş sebebini anlatır ve dergâhın aklını başından alarak başka bir ruh âlemine sürüklediğini söyler. Romanda mekânlardan sadece Nizam'a yaptırılan anıt mezarın tasvirine yer verilir. Bunun haricinde hiçbir mekân tasvirine yer verilmez.

“Kemerli kümbeti ilk kez görüyordum. Sultan anlaşılan Nizam'ın ayrılığında çok etkilenmişti, suçluluk duygusu hücrelerine değin sinmişti. Bu tuhaf özür dileyiş, mimari bir iç çekişe ve gösterişe dönüşmüştü. Bu kemerler melekut âlemini yansıtıyor gibiydi. Dörtgen temel üzerine kurulu kubbeye uzun süre bakınca, gökle yerin birleşmiş olduğu hissine kapıldım.” (Yalısızuçanlar, 2017, s. 115)

Hayyam bu anlatımla Nizam'ın ölümünün Sultan için derin bir yaraya sebep olduğunu bu nedenle en görkemli kümbetin kendisine yapıldığını anlatır.

3.1.3.5. Zaman

Roman'ın vak'a zamanı 1072 yılında Sultan Melikşah'ın tahta geçmesiyle başlayıp 1124 yılında Hasan'ın ölümüyle son bulur.

Hayyam, romanda geçmiş ve gelecek zamana dair bilgiler verir. *“O zamanlar henüz üzüm yaratılmamıştı ama ben sarhoştum. O zamanlar diyorum ya, zaman bir andı. Anın sonsuz bölünebilir olduğunu bilmiyordum o zamanlar.”* (Yalısızuçanlar, 2017, s. 11) şeklindeki anlatımıyla geçmiş zamana dair bilgiler verir. *“Yedi yüzyıl sonrasını görürdüm. Verona'da bir zamanlar bir yıl içinde iki yüz yetmiş iki milyon hektolitreye şarap ürettirler.”* (Yalısızuçanlar, 2017, s. 14) ifadesinde ise gelecek zaman ile ilgili bilgiler verir. Bu zamanları ilahi âleme geçtikten sonra verir. Bu zamanda Hayyam, yıllar sonra olacak şeyleri de görür. *“Bocchus o günlerde kimseye görünmüyordu, bana görünüyordu. Bana görünüşünden tamı tamına dokuz yüz yetmiş iki yıl sonra İstanbul'un köhne bir semtindeki içki satıcısının rafında aslını yitirmiş bir hâlde göründü.”* (Yalısızuçanlar,

2017, s. 66) Hayyam'ın yaşamış olduğu bu içsel yolculuk, geleceğe dair zamanların incelendiği gökyüzünde yansıtılır.

Hayyam'ın hazırlamış olduğu takvimde kullandığı teori anlatılır. *“Dünyamızın kendi çevresindeki devri yılda iki saniye yavaşlıyor. Buna beş yüz otuz yıl öncesine uzatarsak, günün yirmi bir saatten oluştuğunu görebiliriz. O hâlde o zamanlar yıl dört yüz yirmi gündün ibaretti.”* (Yalısuçanlar, 2017, s. 86) sözleriyle Hayyam, rasathanede yapmış olduğu çalışmalarla madde âlemine geçer. Böylece olmuş ve olacak olayları gökyüzüne bakarak görür. Bu sebeple Hayyam'ın olayları görüşü zamandan bağımsız olarak gelişir.

3.1.3.6. Değerlendirme

Sadık Yalısuçanlar, *Hayyam* romanında medresede tanışan Hayyam, Hasan ve Nizam'ın başlayan dostluklarının Hasan ve Nizam'ın devlet idaresine girmeleriyle bu dostluğun menfaatler neticesinde düşmanlığa dönüşmesini anlatır. Nizam ve Hasan'ın bu çekişmesini gören Hayyam, kendini bu mücadeleden uzak tutar ve günlerinin çocuğu rasathane ve meyhanede geçirmeye başlar. Yaşanan mücadeleden Hasan, Nizam ve Sultan'a karşı çıkarak Alamut Kalesini işgal eder. Hasan'ın fedaileri Alamut Kalesini cennet bahçesi gibi gösteren Hasan'a sonuna kadar itaat ederler. Böylece Hasan, ömrünün sonuna kadar hedeflerini burada gerçekleştirir.

Hayyam'ın yaşamını anlatan bu roman, menfaatler doğrultusunda dostluğun kaybedilmesini, insanların ikiyüzlü ve dalkavukluk davranışları ve çıkarların örtüşmemesinden başlayan mücadeleler anlatılır. Tüm bu yaşananlar karşısında tarafsız kalan Hayyam, kendini bilime ve ilahi aşkın sırlarını anlamlandırmaya çalışır. Rasathanede yapmış olduğu matematiksel denklemlerle astronomi hakkında bilimsel veriler elde eder. Bilimsel çalışmanın dışında rubaî türünde yazmış olduğu şiirlerinde de başarılı olur.

Hayyam, ömründe şarap içmemesine rağmen şiirlerinde sürekli şaraptan ve şarabın zevkinden bahsederek şarapla özdeşleştirilir. Şarap sayesinde bilinmeyenin sırrını çözer. Kendini “hiç” yoluna sürükleyen Hayyam, “şey”i keşfederek bu yolda yapmış olduğu yolculuğu anlatılır.

3.1.4. Vefa Apartmanı⁶³

3.1.4.1. Eserin Künyesi

Vefa Apartmanı 2016 yılında Profil Kitap Yayınları tarafından yayımlanır. İncelemesini yapmış olduğumuz bu roman 2021 yılında Profil Kitap Yayınlarının hazırlamış olduğu beşinci baskı kitabıdır. Eser, iki yüz yetmiş sekiz sayfa ve doksan dört bölümden oluşur.

3.1.4.2. Ana Çizgileriyle Vak'a

Tevfik İleri'nin meslektaşı Milli Eğitim eski bakanı Hüseyin Çelik'in önerisi ile yazar Ali Bey, Tevfik İleri'nin yaşamı hakkında bir çalışma yapar. Çalışmayı yapmak için Hüseyin Bey, Tevfik İleri'nin büyük kızı Cahide Hanım'la tanıştırır ve Ali Bey İstanbul'dan Ankara'ya gelir. Buraya gelen Ali Bey, Cahide Hanım'ın evine konuk olur ve burada memnuniyetle ağırlanır. Kendisini ağırlayanlar arasında Tevfik İleri'nin eşi Vasfiye Hanım, kızı Ayşe Hanım ve Cahide Hanım'ın eşi Adnan Bey de bulunur. Ali Bey, İleri'nin yaşamı hakkında bilgi alırken ayrıca bu ailenin yaşamı hakkında da bilgiler edinir. Ali Bey'in almış olduğu bu bilgiler genellikle mülakat şeklinde olur. Tevfik İleri'nin yaşamı ve darbe günlerine ilişkin bilgiler anı, günlük ve mektuplar aracılığıyla anlatılırken Tevfik İleri'nin hayatına dair bilgilerin çoğunu mektuplar oluşturur.

Tevfik İleri, bugün Rize'ye bağlı olan Hemşin'de doğar. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mühendis Mektebini okuyarak buradan 1933 yılında mühendis olarak mezun olur. Mezun olduktan sonra Erzurum'a mühendis olarak atanır. Erzurum'da çalışan Tevfik Bey burada Vasfiye Hanımla evlenir ve kısa bir süre sonra İlker adında bir çocukları olur.

“Bu satırlarla yeni bir hayata giriyorum. Baba oldum. Muhakkak ki daha zevkli ve daha mesuliyetli bir hayat. Tanrı'dan muvaffakiyet ve hepimiz için uzun ömür diliyorum. Oğlumun adını benim kardeş gibi sevdiğim arkadaşım Şevki telgrafla yolladı: “İLKER” Çok hoşumuza gitti. Tanrı İlkerim'i analı babalı mesut etsin.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 66)

Ancak çocukları İlker doğduktan 32 gün sonra ateşli bir hastalık geçirerek vefat eder. İleri, vefat eden çocuğunu gömdükten sonra Erzurum'un kendisi için daha da

⁶³ Sadık Yalsızuçanlar, Vefa Apartmanı, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2021.

anlamalı olduğunu söyler: “*Ve nihayet her yurt köşesi gibi kalbimizle bağlı olduğumuz Erzurum’a şimdi de canımızla bağlanmış olduk.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 67)

Erzurum’da sonraki durağı Çanakkale olan Tevfik Bey burada beş yıl kalır. Burada özellikle vatan duygusu üzerine konuşmalar yapar. Çanakkale’den sonra Samsun’a göç eden İleri, siyasete girer ve Demokrat Parti’den milletvekili olarak meclise girer. Böylece Tevfik İleri hep bir koşuşturma içerisinde olur.

“Hemşin, İstanbul, Erzurum, Çanakkale, Samsun, nihayet Ankara... Babamın hayatı hep gurbete geçiyor. Zaten nişanlıyken anneme hasret, evlendikten sonra memleketine, milletine hizmet aşkıyla dağlarda, köylerde... İki yavrusunu kaybediyor. Samsun’da artık yerleştik biraz rahat edeceğiz derken Ankara günleri başlıyor.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 119)

Tevfik İleri, Ankara’da Milli Eğitim Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığı görevlerini yürütür. Burada kazandığı parayı ailesinin geçimine ve çocuklarının eğitimi için harcar. Üstlenmiş olduğu bu görevlerde ahlaklı ve mütevazı kişiliğiyle örnek olur. Ancak 27 Mayıs 1960 yılında meydana gelen darbeden Yassıada’da yargılanarak ömür boyu hapis cezasına mahkûm edilir. Tevfik İleri gibi birçok Demokrat Partili milletvekili ve bakanların bir kısmı ya ömür boyu hapis cezasına mahkûm edilir ya da idam edilir. Tutuklu bulundukları süre zarfında birçok fiziki ve psikolojik şiddetlere maruz kalırlar. Tevfik İleri ve ailesi artık sadece mektuplaşmak zorunda kalırlar. Yazılan mektuplar en fazla elli kelimelik mektuplar olması gerekir. Bunun üzerine yazılan mektuplar kabul edilmez. Bu nedenle bütün aile bireyleri elli kelimelik mektuplar yazar. Bununla da kalmayıp Cahide’nin yazmış olduğu “Sevgilim, Canım, Hayatım, Babacığım” gibi sözcükler de başçavuş tarafından hoş görülmeyp uyarı mahiyetinde notlarla tenkit edilir.

“Sevgilim’ kelimesi mektupları denetleyen başçavuş’un fena halde kuşkusunu ve hismini çekti. Daireye alıp ve beş ünlem koşmuş. Yetinmemiş, bir balon da ünlemlerle yaparak tekrar ok çıkarmış. Hayatım pek çok operim’deki ‘hayatım’ ve ‘operim’ kelimelerinden de getirdiği okları birleştirip büyükçe bir başka balon açmış. ‘Ahlaki sükût tezahürü’ düşmüş.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 143)

Tevfik İleri, Yassıada’da yaklaşık iki yıl kadar tutulur. Bu süre zarfında yaptığı tek şey mektuplaşmaktır. Ancak rahatsızlanması üzerine Kayseri cezaevine nakledilir. Burada hastalığı iyice artması üzerine Ankara Hastanesi’ne kaldırılır. Tevfik Bey Kayseri Cezaevine girdiğinde doksan kiloydu. Çekmiş olduğu sıkıntı ve hastalık katlanınca Ankara Hastanesi’ne kırk kilo olarak girer. Tevfik Bey hastalığı kötüleşmesine rağmen

aklı hep tutuklanan arkadaşlarında olur. “*Gelenlere, ‘şimdi en büyük arzum, bir an önce iyileşip kader birliği ettiğim aziz arkadaşlarımın yanına Kayseri’ye dönmektir. Onları orada bırakıp buraya gelmekten âdeta utanyorum’ diyordu.* (Yalsızuçanlar, 2021, s. 266) ifadelerini kullanarak beraber yürüdüğü dava arkadaşlarının yanında olmasını arzular.

1961’i 62’ye bağlayan gece yapılması gereken bir ameliyatın İleri’nin ailesi tarafından iptal edildiğini Doktor, Tevfik Bey’e odasına girerek söyler ve bunu duyan Tevfik İleri, yan tarafına döner ve uyur. Bu uyuma Tevfik İleri’nin son uyuması olur ve bir daha uyanmaz.

3.1.4.3. Şahıslar

Ali Bey: Romanın oluşmasındaki öncü kişidir. Tasavvufi kişiliğe sahip bir yazardır. Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesinde tamamlar. Kendisi kırk dokuz yaşında ve TOBB üniversitesinde akademisyenlik yapar. Tevfik İleri’nin ölüm tarihi olan 1961’de Ali Bey Malatya’da dünyaya gelir. Ali Bey’e ait olan bilgiler romanda parçalar halinde ve farklı bölümlerde verilir.

Tevfik İleri: Romanda Ali Bey’in tanıtmak istediği başkahramandır. Tevfik Bey siyasetçi ve fikir adamıdır. 1911 yılında Rize’nin Hemşin köyünde dünyaya gözlerini açar. Anne ve babasının ismi Hafız Celil Bey ve Fatma Hanımdır. 4-5 yaşlarındayken İstanbul’a taşınır ve eğitim hayatını İstanbul’un Fatih semtinde devam eder. 1933 yılında Yüksek Mühendis Mektebi’nden (İstanbul Teknik Üniversitesi) mezun olur. Üniversite hayatından sonra Hemşin’de âşık olduğu Vasfiye Hanım’la nişanlanır. Daha sonra da Sivrihisar’da Mühendisten evlenir. Evlendikten sonra tayini Erzurum Karayollarına mühendis olarak çıkar ve buraya göç eder. Tevfik Bey eşi ile birlikte birkaç yıl burada yaşamaya devam eder. Kısa bir zaman sonra İlker adında bir erkek çocuğu dünyaya gelir. Ancak ateşli bir hastalıktan kendisini kaybeder. Erzurum’dan sonra da Çanakkale’ye ardından Samsun’a gider. Buralarda milletine en iyi şekilde hizmet etmeye çalışır. 1950’de Demokrat Parti’den girdiği seçime Samsun milletvekili olarak meclise girmeye hak kazanır. Samsun’da siyasete başlayan Tevfik İleri burada Cahide, Ayşe ve Cahit isimlerinde çocukları olur. Çocuklarına vatan ve millete hizmetin her şey’in üstünde olduğunu söyler. Bu inançla yaşamalarını öğütler. Bu sebeptendir ki Tevfik Bey’in durumu kötü olmasına rağmen devlet malından hiçbir şekilde çocuklarına yetirmemiş ve özel hayatlarında bulunduğu konumu kullandırmamıştır. “*Çileli, sade bir yaşam... Bakan kızı*

olarak okulda üç yıl aynı formayı giymek... Bunu dert etmemek için insanın nasıl bir iç dünyası olması gerektiğini insan onları seyrederek anlayabilir.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 118)

Tevfik İleri, Bakanlık, Bakan Yardımcılığı ve Meclis Başkanvekilliği gibi üst düzey görevlere getirilir. Çalışma hayatı boyunca millete hizmet etmek için uğraşır. Köy enstitüleri, İmam hatipler, din eğitimi, akşam sanat okulları, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Boğaz Köprüsü yapımı gibi konularında önemle üzerine durduğu başat konular olur. Bakanlıkta bulunduğu süre zarfında birçok konularda değişim ve yenilikler meydana getirir. Ancak 27 Mayıs 1960 yılında meydana gelen Askeri Darbe sonucunda tutuklanır ve yargılanmak üzere Yassıada’ya götürülür. Burada uzunca bir süre türlü eziyet ve hakaretlere maruz bırakılır. Tevfik İleri, cezaevinde iken 1938 yılında kendisine bir defter alır ve bu defterin önemini şu şekilde anlatır:

“Bu defter benim iç çalkantılarımın, her türlü his ve düşüncelerimin bir aynası olacak. Bende tesir bırakan her hadiseyi bu sayfalarda münakaşa edeceğim... Böylece bugüne kadar geçen dört senemin zararlarını bugünden sonra olsun çekmemiş olacağım... Zararın neresinden dönülse kârdır... Aynı zamanda sırası düştükçe geçen günlerimin bazı hatıralarını da bu deftere geçirecek, ölümden kurtulacağım. Sonra... Bu günlük yazılar bende noksanlığına kani olduğum yazı yazma kabiliyetinin de artmasına yarayacak. Ve en nihayet... Üç ay sonra... Belki kız, belki erkek bir evladım olacak. Onu elimden geldiği kadar iyi ve istediğim gibi yetiştirmeye çalışacağım... Biliyorum ki ölümümde sana bundan daha kıymetli bir şey bırakmayacağım.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 32-33)

Tevfik Bey, bu sözlerle ele aldığı mektupların kendisinden sonra en önemli miras olacağını söyler. Kısa bir zaman sonra hastalanır ve Kayseri Cezaevi’ne nakledilir ancak rahatsızlığı artan İleri, Ankara Hastanesi’ne kaldırılır. Tevfik İleri, bir yılbaşı gecesinde doktorların eğlenceye katılması sonucunda 1961’i 62’ye bağlayan gece vefat eder.

Cahide Hanım: Tevfik İleri’nin büyük kızı olan Cahide Hanım, araştırmayı yapan Ali Bey’e yardımcı olmak için evinde ağırlayan, ona her türlü bilgiyi sunan ve en çok konuşturulan kişidir. Sorumluluk bilinci ile yetişen Cahide Hanım, Ortadoğu Teknik Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü okur. Babası Tevfik Bey cezaevine girdikten sonra hem babasının isteklerini hem de ailesinin isteklerini karşılamaya çalışır. Ailenin en büyük çocuğu olduğundan babasıyla en çok vakit geçiren kişisi olur. *“Babamla en çok keyifli anlar geçiren ben oldum. Cahit çok küçüktü. Benden önce iki yavrularını yitirmişlerdi. İlk göz ağırları idim. Hem şımarttılar beni hem de omuzlarıma*

çok sorumluluk yüklenmişti.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 88) şeklinde ifade ederek ilk çocuk olduğu için babasıyla en çok vakit geçiren kişi olmasına rağmen en çok sorumluluk yüklenen kişi de yine kendisi olur.

Cahide Hanım eşi olan Ayhan Bey’e de babası gibi sevgiyle bağlanır. *“Ayhan Bey ikinciliği kabullenmiş görünüyor. Bilmiyorum belki de yanılıyorum, bir yakıştırma benimkisi. Ama dışarıdan bakılınca en azından sevgisini babasıyla eşi arasında ikiye bölmüş bir seven kadın görünüyor.* (Yalsızuçanlar, 2021, s. 173) ifadesiyle Cahide Hanım’ın babasına ve eşine olan sevgisinin ne kadar yüksek olduğu gösterilir. Romanda en önemli rolü babası Tevfik İleri ile yapmış olduğu mektuplaşmadır.

Vasfiye Hanım: Tevfik İleri’nin eşi olan Vasfiye Hanım romanda Cahide ile birlikte ismi sıkça anılan bir karakterdir. Kendisi Hemşin köyünde doğar ve burada Tevfik Bey’le evlenir. Ali Bey’e vermiş olduğu bilgilerde Tevfik Bey’le birbirlerini çok seven ve mutlu bir yaşam süren biri olarak tasvir eder. Ali Bey’e göstermiş olduğu fotoğraf ve mektuplarında o gün yaşamış olduğu anılar canlanarak duygu dolu anlar yaşar. Vasfiye Hanım, Tevfik İleri gibi öncelikli hedefin ‘vatan ve millete hizmet’ olması gerektiğın vurgulamaya çalışır.

Ayşe Hanım: Tevfik İleri’nin ortanca çocuğudur. Cahide Hanım gibi kendisi de Ali Bey’in yapmış olduğu röportajlara katılarak bilgiler verir. Kendisi Tıp okumak ister ancak eğitim süresinin uzun olması ve maddi yokluktan babasının önerisiyle Ankara Üniversitesi Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü okur. Ayşe Hanım uzun yıllar hocalık yapar, çeşitli projelere katılır. Ailesine maddi katkılarda bulunur.

“Hiç unutmuyorum; hocalık yapıyorum senelerdir, projeler oluyor, o projelere başvuruyoruz, ilave ders veriyoruz, Allah rahmet eylesin, öldü şimdi müdürümüz, genç bir arkadaş idi, bir gün bana ‘Ayşe,’ dedi, ‘şimdi babanın ne kadar namuslu olduğuna inandım.’ Dedim ki, Hayırdır, ne oldu?’ ‘Sen,’ dedi, ‘bu kadar senedir bakanlık yapmış birinin kızı, geçinmek için projede çalışıyorsun bir de, paran pulun yok demek ki, biraz geç oldu ama...” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 117)

Babasının bakan olmasına rağmen hiçbir şekilde kamu malını yemediğı, hep çalışarak bir şeyler elde etmeye çalıştığı görülür.

Ayşe Hanım, terbiyeli, çalışkan, hak hukuku gözetken biri olması ile beraber haksızlık karşısında dik duran bir karakter olarak da sembolize edilir. Tevfik İleri’nin

propaganda yaptığı iddia edilerek savunması alınmadan dışarı çıkmasına tepki gösterir. “*Ayşe de üzümlere salondan çıkıyor ve bu üzüntü ile dışarıda olaya reaksiyon gösteriyor.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 243) ancak orada bulunan bir gazetecinin Ayşe Hanım’ı ihbar etmesi üzerine darbeciler kendisini tutuklayarak nezarete atar.

Cahit Bey: Tefik İleri’nin en küçük çocuğudur. Yapılan röportajda aile arasında en az söz verilen kişidir. Hafızası güçlü olduğunda unutulmuş bir konuda kendisine başvurulur. Romanda hafızası ve babasına benzerliği ile ön planda olur. “*Oğlun, hele oğlun Cahit, kopyan gibi.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 29) sözleriyle dış görünüşü hakkında bilgi verilir.

Cahit Bey, küçükken babası tutuklanır. Bu sebeple babası ile ilgili yaşam olarak bir anısı olmaz ancak bulunduğu evi babasının anıları ile donatır. Babasını cezaevinden hastaneye sevk edilmesinden sonra görür. Bu durum kendisine ruhsal bir çöküntü verir.

Ayhan Bey: Cahide Hanım’ın eşidir. Cahide Hanım’ı Vasfiye Hanım’ın aracılığıyla görür ve birbirlerine âşık olarak evlenirler. Tefik Bey cezaevinde olduğundan kendisini görmez. Romanda Cahide’nin kendisine olan sevgisinin Tefik İleri’ye duyulan sevgi gibi yüksek olduğu görülür. Romanda çok fazla aktif bir rol üstlenmemektedir. Ali Bey, kendisini Boşnak Lider Aliye İzzetbegoviç’e benzetir. “*Biliyor musunuz, sizi ilk gördüğümde Aliye İzzetbegoviç sanmıştım... Sanki kabrinden kalkmış da gelmiş.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 112) sözleriyle tarif eder.

Sadettin Hoca: Romanda tasavvufi kişiliğiyle ortaya çıkar. Kendisi hakkında 2. ve 94. bölümlerinde yer verilir. İnsanlara sohbetler veren, hitabet özelliği yüksek olan, sözüne güvenilen bir kişidir.

3.1.4.4. Mekân

Romanın ilk sayfalarında belirtildiği üzere olay İstanbul’da bulunan Ali Bey’in ACD kültür merkezinde olduğu sırada kendisine Tefik İleri’nin yaşamı hakkında çalışması önerisiyle başlar. Daha sonra Ali Bey’in, Tefik İleri’nin yaşamı hakkında bilgi toplamak için Ankara’ya gelerek Cahide’nin evine yani romana ismini veren Vefa Apartmanı’na gelmesi ile başlar. Bu ev Tefik İleri’nin vefatından sonra yakın çevresi tarafından İleri ailesine alınarak Tefik Bey’e olan vefa borçlarından Vefa Apartmanı ismi verilir.

“Darbeden sonra aile dostu, Tevfik Bey’in arkadaşı, Karayolları Genel Müdürü rahmetli Fevzi Ataç, binanın kalan kısmını borç harç yaptırıyor. Tevfik Bey’in vefatından sonra aile, kiralık evden ayrılıp henüz tam bitmemiş olan bu binaya taşınıyor. Fevzi Ataç’a ve binanın yapılmasında katkısı olan herkese, Tevfik İleri adına vefa borcunun nişanesi olarak Vefa Apartmanı adını koyuyorlar. Zaman içinde borçlarını taksit taksit ödüyorlar...” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 278)

Vefa Apartmanı, Ali Bey’in üniversite yıllarında her gün önünden geçtiği Olgunlar Sokak’ta yer alır. Buraya gelen Ali Bey Olgunlar Sokağı betimlemeye ve olumlu tasvirler yapmaya başlar.

“Olgunlar Sokağı’na, yıllar önce, bir dokuz yüz yetmiş sekiz yılı Eylül’ünde üniversitede okumak üzere gelmişim. Atilla İlhan’ın anlattığı Ankara sonbaharıyla karşılaşmışım. Her şey sarı idi. Ağaçlar altın sarı. Kimi yapraklar mor. Koyu vişne renginde. Sabah erken ve gün batımından sonra serinlerdi. Sokaklarda gösterilen, çatışmaların yaşandığı günlerdi. Sivas Öğrenci Yurdu’ndan sonra, Olgunlar’ı kesen Belkıs Sokağı’na girerdim, sokağın başındaydı ev. (Yalsızuçanlar, 2021, s. 24)

Olgunlar Sokağı betimleyen Ali Bey, Tevfik Bey’in evini açık bir mekân olarak tasvir etmeye başlar.

Güneşli, ferah bir salona geçiyoruz. Tevfik İleri’ye ilişkin fotoğraflar dikkati çekiyor. Salonun girişinde, solda duvarda ilki karşılıyor. Tevfik Bey solda, Vasfiye Hanım sağda. İkisi de gülümsüyor. Vasfiye Hanım’ın önden beyazlamış saçları. Zarif bir kolye boynunda. İri düğmeleri sağa doğru inen siyah bir elbise üzerinde...” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 26)

Tevfik İleri’nin biyografisinin ele alındığı bu romanda meydana gelen olaylarda söz edilen mekânlar anılar yoluyla aktarılır. Bu mekânlar gerçek olmamakla birlikte olayın şekillenmesinde önemli bir unsur olarak ele alınmaz. Bu mekânların sadece ismi belirtilerek burada yaşanan olaylar odak noktası olur.

İleri’nin hayatında geçen mekânlarda öncelikli mekân Hemşin köyü gelir. Daha sonra ailesiyle taşınarak İstanbul’a gelmesi ile devam eder. İstanbul’un Fatih semtinde öğrenim gören İleri, İstanbul Teknik Üniversitesi’nde mühendis olarak mezun olur. Üniversiteden sonraki durakları şöyle olur: *“Bin dokuz yüz otuz yedi yılına değin Erzurum Karayollarında kontrol mühendisi. Bin dokuz yüz otuz yediden kırk ikiye kadar Çanakkale’de, kırk ikiden elliye Samsun’da bayındırlık müdürü. Ardından Samsun Karayolları bölge müdürü.”* (Yalsızuçanlar, 2021, s. 71-72) şeklinde devam eder. 1950’de yapılan seçimlerde milletvekili olarak seçilir ve Ankara yolculuğu başlar.

Meydana gelen askeri darbeden sonra Yassıada'ya gönderilir. Burada hastalanan İleri, Kayseri Cezaevi'ne gönderilir. Ancak hastalığı daha da ileri gitmesiyle Ankara Hastanesi'ne gönderilir ve Tevfik İleri burada yaşam mücadelesini kaybeder. Romanda mekânlar genel olarak yukarıda belirtilen yerler olur ve bu mekânlar çerçevesinde olaylar şekillenir.

3.1.4.5. Zaman

Romanda zaman, Ali Bey'in Sadettin Hoca'dan ders almasıyla başlar. Bu süreden sonra Ali Bey, Tevfik İleri'nin hayatı hakkında bilgi toplamak için Ankara'ya gelir. Burada Cahide Hanım'la 27 Mayıs 2010 görüşür. Bu görüşme romandaki olayların başlangıç zamanı olur. Ali Bey, İleri ailesiyle 1-2 günlük mülakat gerçekleştirerek tekrar İstanbul'a, Sadettin Hoca'nın yanına yani ACD kültür merkezine gelir. Tevfik İleri'nin bütün yaşamı ve anlatılan olaylar bu günlerde gerçekleştirilir.

Tevfik İleri'nin mektup ve anılarının bir kısmında tarih belirttiği görülür. Özellikle ilk öğretmenliğe başladığı gün ve vefat eden ilk çocuğu İlker'in yaklaşan doğumu ile ölümünde tuttuğu günlüğünde tarih ve saat belirttiği görülür.

"28.2.938 akşamı

Bugün öğleden sonra ilk defa olarak Türkçe öğretmenliğine başladım.

25.3.938

İki gün çok büyük korkular ve ıstıraplar geçirdik. Fakat bugün şükür olsun hepsinden kurtulmuş bir haldeyiz. Ve bir oğlumuz var. Vasfiye hastanede iki buçuk saat en büyük ıstırapları çekti, fakat Tanrı'ya binlerce şükürler olsun ki saat tam üç buçukta, yani 24.3.1938 günü sabaha karşı dünyaya bir erkek çocuk getirerek bu ıstıraplardan kurtuldu.

24.4.938

İlkerim içeriki odada belki de ölüyor.

...

Saat 21. O şimdi Allah'ına kavuştu. O artık yok." (Yalsızuçanlar, 2021, s. 66)

Anlatılan bölümde Tevfik Bey'in genel olarak yazdığı anı, günlük ve mektuplarda tarih belirtmeyi önemseydiği görülür.

Ayrıca romanda Tevfik İleri'nin çalışma hayatı hakkında kesin tarihi bilgiler verildiği görülür. *"Bin dokuz yüz otuz yedi yılına değin Erzurum Karayollarında kontrol*

mühendisi. Bin dokuz yüz otuz yediden kırk ikiye kadar Çanakkale’de, kırk ikiden elliye Samsun’da bayındırlık müdürü. Ardından Samsun Karayolları bölge müdürü.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 71-72) ifadeleriyle çalıştığı kurumlar hakkında net bir şekilde tarihler verir.

Romana bir bütün olarak baktığımızda kurgulanan zaman genel olarak Tevfik İleri’nin doğumu olan 1911’den itibaren başlayan aile hayatı, 1950 yılında Demokrat Parti’den milletvekili seçilerek başlayan siyasi hayatı ve 27 Mayıs 1960 yılında meydana gelen Askerî Darbe ile başlayan cezaevi dönemi ele alınır.

3.1.4.6. Değerlendirme

Tevfik İleri’nin yaşamını konu edinen bu romanın hikâyesi Vefa Apartmanı’nda İleri’nin ailesi tarafından gün yüzüne çıkarılır ve olayların tümü ailenin anlattığı şekilde romana yansıtılır. İleri’nin hayatı hakkında yazılan kitap için bilgi almak üzere Ali Bey, İleri’nin kızları Cahide Hanım, Ayşe Hanım ve eşi Vasfiye Hanımla görüşüp İleri’ye dair mevcut bilgi ve belgeleri görmek için Vefa Apartmanı’na konuk olur.

İleri, kendini devlet adamından çok hizmet adamı olarak konumlandırır. Her seferinde vatan ve millete hizmeti vurgular. 1960 yılında yapılan darbeden sonra kendisine yapılan haksızlıklar, zulümler, her türlü çirkinliğe maruz bırakılması ve namazda tekmelenmesine rağmen tüm bu olumsuzluklar karşısında hep dik durur ve “Allah var” sözüyle teselli olur. *“Allah var... Büyük Allah var. Her şeyi görüyor, biliyor... Gördüğüne ve bildiğine inanıyoruz. Gerisi laf-ü güzaf... Yapılacak tek şey tebessüm etmektir. Kızmaya, asabileşmeye bile değer tarafı yoktur.”* (Yalsızuçanlar, 2021, s. 259) sözleriyle teselli ve moral aşıladığı gibi çocuklarına bu yaşananlardan iftihar etmelerini söyler. *“Üzülecek hiçbir şey yok. Şerefimizden hiçbir şey kaybetmedik. Bilakis arttı. Bununla iftihar edip tadını çıkarınız. Saadetini hissediniz.”* (Yalsızuçanlar, 2021, s. 259) ifadesiyle telkinlerde bulunarak bu dünyada ölene kadar şerefinden ödün vermeden namuslu bir hayat sürmenin önemli olduğunu her seferinde çocuklarına söyler.

Tevfik Bey, ahlaklı ve inançlı bir kişiliğe sahip olduğundan hiçbir zaman harama yeltenmez ve böyle bir düşünceye de sahip olmaz. İleri, bakan olmasına rağmen ailesi fakirlik çeker. Bu duruma karşı çocuklarına şu şekilde mektup yazar:

“Size mal mülk, servet bırakmadım. Bütün hayatım boyunca bir tekaüdiye maaşı bırakmaya çalıştım. Tecelli eden adalet onu da kuşa çevirdi. Ne yapayım? Kader böyle imiş.

Yalnız, size şerefli, namuslu, erkek bir ad bırakabildim. Hiçbir zaman başınız yere bakmayacaktır. Bununla müteselliyim. Siz de bununla iftihar edeceksiniz.” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 263)

Romanda, kendisine yapılan zulümlere rağmen vatan ve millete hizmet yolunda bir adım dahi geri atmayan bir dava adamının yaşam öyküsü ele alınarak bu yolda çektiği sıkıntılara vurgu yapılır. İleri, cezaevinde en fazla elli kelimelik mektup yazma zorunluluğu olmasına rağmen bu sınırlı kelime sayısı ile duygu ve düşünceleri en güzel şekilde anlatır. Eser, bir siyasetçinin bakan olması ve maddi durumunun kötü olmasına rağmen bulunduğu statüyü maddi menfaat aracı olarak kullanmaması üzerinde durulması gereken bir husustur. Aynı şekilde İleri'nin bu konumunu çocuklarının da kullanmaması ile tüm siyasetçilere örnek olacak bir kişiliğe ve hizmet yolunda onun arkasında dik duran örnek bir aileye sahip olmasından hem kişiliğiyle hem siyasi düşüncesiyle hem de ailesine karşı saygı ve sevgisiyle önemle anlatılması gereken bir insan olur.

3.1.5. Diyamandi⁶⁴

3.1.5.1. Eserin Künyesi

Sadık Yalsızuçanlar'ın kaleminden çıkan bu eser Profil Kitap Yayınları tarafından 2019 yılında basılır. Eser, iki yüz yetmiş beş sayfadan oluşur. Büyük çoğunluğu mektuplardan oluşan bu eserde yüz yirmi üç mektup bulunur. Ancak bu mektuplar numaralandırılarak verilmez. Sadık Yalsızuçanlar'ın bu eserinde tasavvufi bir kişiliğe bürünen Yaman Dede'nin biyografisi ele alınır.

3.1.5.2. Ana Çizgileriyle Vak'a

Roman, iki dervişin Anadolu'da yapmış oldukları bir seyahatle başlar. Bu iki derviş ramazan olduğu bir günde yolda yürürken kilisenin önünde geçerler. Kapıda kendilerini gören Papaz içeri davet eder. Dervişler bu daveti geri çevirmezler ve içerir girerler. Papaz, ramazan olduğunu bilmeden gezginlere dibek kahvesi ikram eder. Bu ikramı geri çevirmek istemeyen dervişler birbirlerine bakar ve biri diğerine *“Altmış bir güne hazır mısın? Diye sorar. Diğeri, ‘Hazırım; der.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 9) Böylece ikramı geri çevirmeyen dervişler kahveyi içerler ve altmış bir gün kefarete orucu tutarlar.

Yaman Dede, romanın ilk mektubunda hayatından bahseder. Kendisi 1884 yılında Talas'ta doğar. Kayseri Rumlarından iplik tüccarı olan Yuvar ile Afuranî'nin oğludur. Ailesi ile birlikte Kastamonu'ya göçer. İlköğrenimini Rum Ortodoks okulunda yapar. Lise dönemi ile birlikte burada yedi yıl zaman geçirir. Tahtaya Mevlânâ'ya ait sözleri okuyan Yaman Dede, Mevlânâ'nın isminde etkilenir ve kendisine karşı sevgi besler. Böylece dini derslere aktif bir şekilde katılmaya başlar. Dersler ilerledikçe ufku genişler. Mevlânâ'nın, Sâdî'nin, Hâfız'ın eserlerini okuyarak kendini geliştirir. 1909 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'ni kazanarak İstanbul'a gider. Burada Ahmet Remzi Dede ile tanışarak kendisinden ilim, edep ve aşk dersleri alır. Bu dönemde hukuk dersleri ile birlikte Tevfik Molla'dan fıkıh dersleri alır.

20 Mayıs 1939 yılında Konya'ya gider. Burada Mevlânâ'ya olan aşkı artarak büyümeğe başlar. *“Bir damlaydım, denizler beni içine alamıyordu. Doymuyordum; topraklara, yapraklara, insanlara, çiçeklere, çocuklara, bulutlara, yağmurlara*

⁶⁴ Sadık Yalsızuçanlar, Diyamandi, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2019.

doymuyordum... Konya’da kendimi yitirdim.” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 20) ifadesiyle Mevlânâ aşkı ruhunun her zerresinde vücut bulduğunu dile getirir.

Yaman Dede, yaşamış olduğu Müslümanlığı ilk zamanlarda ailesinden gizli bir şekilde yaşar. Ancak ibadet vakitlerinde ve özellikle ramazan gününde çok zorlanır. *“Özellikle ramazanda gizlice oruç tutmak zordu. Sabahları, kahvaltı için bir çözüm bulmuştum. Eşime, kahvaltımı, odama bırakmasını rica ediyordum. Sütü, pencereden dışarı döküyor, peyniri, zeytini, hayvanların nasiplenmesi için ağacın dibine atıyordum. Yakalanacağım diye ödüm kopuyordu.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 59) sözleriyle gizli olarak yaşadığı Müslümanlığı ailesine hissettirmemek için türlü maceralar yaşar. Ancak en sonunda eşi ve kızına açıklar.

“Rum Ortodoks bir aile içinde doğmuştum. Fakat ezelden beri Müslüman’dım... Bunu onlar da biliyordu... Gizli gizli kıldığım namazların, tuttuğum oruçların onlar da farkındaydı. ‘Eğer bunu kabul etmeyecekseniz bari yuvamızı dağıtmayalım, Müslümanlığım sizlerden ayrılmama, yuvamızı dağıtmayı gerektirmiyor,’ dedim. Karım ve kızım patrikhanenin baskısıyla buna yanaşmadılar ve olan oldu...” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 25)

Böylece Yaman Dede’nin Müslüman olmasını kabullenmeyen patrikhane, eşine ve kızına bir Müslümanla aynı çatı altında yaşamamanın uygun olmadığını söyler. Daha sonra yapmış oldukları baskıyla eşi ve kızı Yaman Dede’yi kınamaya başlar. Yaman Dede kendisini Müslüman olarak kabul etmeyen eşi ile boşanır. Ailesine veda ederek evden ayrılır ve kardeşinin yanına gider. Kısa bir zaman sonra Yaman Dede’nin bir dostu kendisini Tokat’a bir Nakşi şeyhi olan Ahmet Hilmi Efendi’nin huzuruna getirerek Müslümanlığı kabul ettiğini ilan eder. Müslüman olan Diyamandi’nin diğer adıyla Yaman Dede’nin ismi Mehmet Kâdir Keçeoğlu olarak değiştirilir.

Kadıköy Vakıflar İdaresi’nin avukatı olarak çalıştığı bir günde kendisine mektup gelir. Bu mektupta Konya’da düzenlenecek olan Şeb-i Arûs töreni için davet gelir. Yaman Dede, bu davetin mutluluğuyla Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ve Vakıflar İdaresi’nden üç günlük izin ister. Konya’da geçirmiş olduğu bu üç günde içi huzurla dolar.

Yaman Dede, Müslümanlığı ilana değin çift kimlikli idi. Özellikle Müslümanlığın ve Hristiyanlığın özel günlerinde gerilimli anlar yaşar. Özel günler arasında en yorucu olan ise Noel Yortusuydu. *“Yirmi dört Aralık arife olduğundan karım iki üç gün öncesinden hazırlanmaya başlardı. Onu izleyen üç gün boyunca bazen Prophetes Elias’a, bazen de Georgias’a taşınırlardı. Kiliseye kadar götürür, kapıda bırakıp dönerdim.*

Ardımdan öfkeli veya hüünlü baktığını biliyordum.” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 63) sözlerini kullanarak özel günlerde özellikle ailesi ile olan din karşıtlığından hep yüz göz olurlardı. Çünkü Hristiyan inancına göre kim hangi din ortamında doğarsa o dinden başkasına geçemez. Geçenlere de kötü nazarla bakarlar. “Annesi bu yüzden çok üzüliyor. Sık sık söyleniyormuş. ‘Benim kızımı kim alır?’ diye.” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 65) şeklinde sitemlerde bulunarak Yaman Dede’nin Müslüman oluşundan kızının en fazla etkilenen kişi olduğunu söyler.

Yaman Dede, öğrencisinin mektubunda dergi çıkarmak istediğini söylemesini sevinçle karşılar. Bu konuda yeterli bir bilgi birikimine sahip olduğunu söyleyerek kendisini kutlar. Konu dergiden açıldığından 1900 yılının başlarında Varlık dergisi çıkaran Ziyon’un varlık vergisi yüzünden çekmiş olduğu sıkıntıları hakkında bilgi vermeye başlar. İnsanların fakir olmasından yüksek miktarda vergi tahakkuk etmesi nedeniyle bu vergiyi bütün mal varlıklarını satmalarına rağmen karşılama durumlarının olmaması ve kötü bir yaşam sürmelerinden birçoğu hastalanarak vefat eder.

Yaman Dede, kızı Belma’nın Müslüman olmayışından çok üzülr. Kendisine dua eder. Kızı ise, Yaman Dede’nin Müslüman oluşundan Mevlânâ’yı suçlar. Tüm bu yaşananların asıl sorumlusunun olduğunu söyler. “*Belma coşkun bir baba sevgisinin saadetini henüz tadamadı, ona erdi ama haberi yok, tadamadı. O hâlâ sanıyor ki Mevlânâ babasını elinden aldı. O sadece Mevlânâ’yı biliyor. Sadece O’nu duydu.*” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 97) sözleriyle dile getirir.

Şevki Bey, Yaman Dede’yi arayarak Ankara’dan, Maarif Vekili Tevfik İleri’nin eşi Vasfiye Hanım’ın İleri’ye yazmış olduğu mektuptan bahseder. Vasfiye Hanım’ın rüyasında Tevfik Bey’le şiir ve müzik eşliğinde dans ettiğini görür. Uyandığında ise aklında kalan tek şey “şiir Yaman Dede’nin diğer ismiyle Yanar Dede’ninmiş ve âşıklardandır” sözü olur.

Yaman Dede, Müslüman bir hanım olan Hatice Hanım’la evlenir. Hatice Hanım’ı merhametli, anlayışlı ve muhabbetli bir hanım olarak tarif eder. Evlenmesine rağmen eski eşini ve evladını terk etmez. Onların hicranını ve ıstırabını beraber yaşar. Onlarla ilgilenir, görüşür ve acılarını paylaşır.

Yaman Dede, sabah namazından sonra rubailerden okur. Uyku bastırınca kitabı da gözlüğü de kaldırarak bir saat kadar uyur. Uyandığında gözlüğünü bulamaz. Eşi ile

birlikte gözlüğü ararlar ancak bir türlü bulunmaz. Yaman Dede'nin aklına ilkokul hocası Feyzi Efendi'nin kaybettiği bir şeyi bulması için öğrettiği bir tekerleme gelir. Tekerlemeyi söyleyince gözlüğünü kütüphanenin göz hizasındaki rafında bulur. Yaman Dede, İbrahim Ethem'i Allah'ın şu kutsi sözü ile tanıtır:

“Beni arayan beni bulur. Beni bulan beni bilir. Beni bilen beni sever. Beni seven beni tanır. Beni tanıyan bana âşık olur. Ben, bana âşık olana âşık olurum. Ben, âşık olduğumu öldürürüm. Onun diyeti bana farz olur. Onun diyeti bizatihi benim... Ethem böylesi bir ölümle ölmüş, sonra O'ndan ebediyen dirilmiş bir güzel.” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 115)

Bir diğer hikâye de ise İbrahim Ethem'in yedi kuşak önceki dedesi olduğu söylenen bir kıssayı anlatır. Bir adam bir gün abdest alırken kırmızı bir elma görür. Sonra elmanın sahibinden helallik almak için suyun gittiği yöne doğru giderek saraya gider. Nöbetçiler kendisini emirin karşısına çıkarır ve emirden helallik ister. Emir, elmayı helal etmesi için kendisine üç şart sunar. Bunların hepsini kabul eder. Bu şartlarından biri de yedi yıllık hizmetten sonra kör, sağır ve topal kızı ile evlenmesidir. Bu hizmetini tamamladıktan sonra harama karşı kör olan, kulaklarında haram söz işitmemiş sağır olan ve ağzından haram bir söz çıkmamış dilsiz bir kadın olduğunu anlar.

Yaman Dede, Türk Tayyare Cemiyeti'ne uğrar. Rum vatandaşlardan meydana gelen üç numaralı yardım derneğinin başkanlığını yürütür. Yapılan toplantıda Mühendis Mehmet Emin Bey'in bir projesini dinlerler. Henüz kendi tayyarelerini üretemediklerinden üzüntülü bir halde olurlar.

Yaman Dede, öğrencisine Çanakkale ruhundan bahseder. Bu dönemde yaşanan sıkıntılar ve Mehmet Akif'in yazmış olduğu şiirlere ve en sevdiği üç şiire değinir. Birincisi; resmi için yazdığı kıta, ikincisi; Gölgele'deki Leyla, üçüncüsü ise Çanakkale şehitlerine söylediği şiiirdir. Çanakkale savaşında Osmanlı ordusu ile birlikte yer alan Rum ve Ermeni vatandaşların olduğunu ve Yozgatlı Hasan'ın yaşadığı acı hikâyesini anlatılır.

Yaman Dede, Selamsız semtine inerken bir ayı oynatıcısına rastlar. Ayı oynatıcısının yapmış olduğu gösteri kendisine Osman Kavalî Baba'nın hikâyesini hatırlatır. Osman Kavalî Baba çocuk yaşta çiçek hastalığından gözlerini kaybeder. Ailesi fakir olduğundan onun geleceğinden endişelenir ve hoca olması için işin ehli olmayan kaba saba birine verilir. Hoca, usul bilmediğinden hiçbir şey öğretemez ve kendisini dövdüğünden onun yanından alınarak iyi bir hocaya verilir. Bir sene sonra Kuran'ı ve

Mesnevî-Şerif'i ezberleyerek hafız olur. Daha sonra İstanbul'a gelerek Ali Rıza Efendi'nin sohbetlerine katılır ve bir rüya görür. Rüyasında sırtında bir ayı görür. Ne yapsa ne etse ayıdan kurtulamaz. Murat Molla Tekkesinde bulunun yaşlı bir zat elini alnına koyup besmele okur ve onu ayıdan kurtarır. On yedi sene sonra rüyasında yaşadığı sahneyi yaşar. Rüyasında gördüğü kişi Abdulkadir Belhî'dir. Böylece O'nun dervişi olur ve dört sene onun dergâhından çıkmaz.

Yaman Dede, Piç Ardaş'ın hikâyesini Üsküdarlı bir dostundan dinler. Ardaş, Sivas'tan getirilerek Selamsız'daki Ermeni kilisesindeki bir papaza emanet edilir. Nüfus kâğıdı çıkarıldığı zaman baba adı hanesine kendisini teslim alan Sarkis'in ismi yazılır. Bu sebepten, Piç lakabıyla anılmaya başlar. Okuma becerisi olmadığından fırına çırak olarak verilir. Kendisi asi ruhlu biridir. Bu sebepten başı sürekli dertten çıkmaz. Gönlünü Kumkapılı Ağavni'ye kaptırır. Kızın babası Kirkor, kızı vermeyince kaçıtır. İstanbul'un zamanın ünlü kabadayılarından Mavnacı Ali'yle kapışır ve onu öldürür. Ağavni'yi yanına alarak ortadan kaybolur. İkisinin cesedi aylar sonra sahile vurmuş şekilde bulunur.

Bir gün Şevki Bey, Yaman Dede'nin evine konuk olur. Kendisine Rus Harbi'nde yaşanan acı bir olayı anlatır. Rus askerlerinin her yeri talan ettiği bir günde kırk günlük bebeği ile beraber kaçan bir anne, Ruslardan kaçan muhacir kafilesine katılarak onlarla birlikte yola düşer. Kendisinin bir elinde bebeği diğer elinde değerli eşyalarının bulunduğu bohçası olur. Yorulunca yükünün ağırlığından ve eşyalarının Rusların eline geçmemesi için bohçasını kuyuya atar. Ancak kuyuya bohça yerine bebeğini atar. Hayli yol aldıktan sonra kadın elindeki bohçaya bakarak çılgık atmaya bağlar. Geri dönmek ister ama bu imkânsız olur. Birkaç saat sonra başka bir kuyuda mola verirler. O sırada arkalarından başka bir kabile görülür. İlk önce düşman sanılıp korkulur. Daha sonra kafilenin kendilerinden olduğu anlaşılır ve gelen kabilede bulunan bir kadının kolunda ıslak kundağa sarılı çocuğu olur. Böylece çocuğuna tekrardan kavuşur.

Yaman Dede'nin öğrencisi olan Cavidan evlenir. Kendisinin manevi anlamda tercümanı olduğunu söyleyerek ona dua eder. *“Yarın gelin oluyorsun benim kızım. Gelinlik elbiseni huriler giydirdsin, seni melekler tarayıp süslesin yavrum. Nikâhını bütün arifler, âşıklar şeref versin. Kâinatın büyük hocası, yaralı gönüllerin şifası, dertlerin devası, Huda'nın Sevgilisi nikâhını kıysın.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 233) şeklinde dileklerde bulunarak öğütler verir. Cavidan'a bugün bilinen içkilerin hepsinin damlası

dahi haram olduğunu söyler. Daha sonra Cavidan'ın sormuş olduğu Celal Hoca'nın kim olduğu sorusuna cevap verir. Celal Hoca İslam medeniyetinin tecessüm etmiş bir hali olduğunu, Üsküdar ve Fatih'in insan suretine bürünse Celal Hoca'ya benzeyeceğini, en önemli yönünün saf ve temiz bir ruha sahip olmasıdır. Celal Hoca'nın kendisine vermiş olduğu bir mecmuada Eyüp Sabri Bey'in hatıralarından bahsedilir. Bu mecmuada İngilizlerin Türklere yaşattığı eziyetler anlatılır.

Yaman Dede'nin sırtından başlayan ağrılar artmaya başlar. Bu hal git gide artmaya başlar. Cerrahpaşa hastanesine yatırılır. Elinden geldiği kadarıyla mektup yazmaya çalışır. Kendisine Konya'dan Şeb-i Aruz töreni için davet gelir. Ancak hastalık ilerlemeye başladığından özür mektubunu iletmesi için öğrencisine söyler. Ölümüne yakın bir zamanda acıları azalır ve son mektubunu yazar.

3.1.5.3. Şahıslar

Diyamandi / Yaman Dede / Mehmet Kadir Keçeoğlu: Romanda mektuplar aracılığı tanıtımı yapılan başkahramandır. Bütün olaylar kendisi etrafında döner. Bu nedenle diğer roman kahramanları kendisine oranla arka planda kalır. Diyamandi'ye ait tüm bilgiler kendi ağzından verildiği için okuyucu Diyamandi hakkında sadece anlattığı kadar bilgiye sahiptir. Ortodoks bir ailenin çocuğudur. 1884 yılında Kayseri'nin Talas ilçesinde doğar. Kayseri Rumlarından iplik tüccarı olan Yuvar ile Afuranî'nin oğludur. Ailesi ile birlikte Kastamonu'ya göçer. İlköğrenimini Rum Ortodoks okulunda yapar. Hristiyan bir Rum olmasına rağmen lise döneminde Arapça ve Farsça'ya olan düşkünlüğü kendisinin Farsça şiirlere ilgisi arttırır. Hocasının Mevlânâ'ya ait olan bir şiiri tahtaya yazdığı bir günde o şiiri okumasıyla Mevlânâ'ya âşık olur ve Mevlâna'nın izinden gitmeye başlar.

Hukuk eğitimi için İstanbul'a giden Diyamandi, Mevlevihane'de aşk ve edep dersleri alır. İslam dinini yaşamaya başladığını ilk zamanlarda kimseye fark ettirmez. İbadetleri ailesinden ve çevresindeki yakın insanlardan gizlice yapar. Müslümanlığa olan sevgisi artmaya başladığından dinini açık bir şekilde ilan etmek üzere Ahmet Hilmi Efendi'nin yanına Tokat'a gider. *“Uzun yıllar Müslüman olduğumu gizleyerek niyaza ve kulluğa saklı devam ederken, birden Himalaya kadar büyük bir dalga geldi, beni alıp götürdü. Yunus'un dediği gibi beni benden aldılar.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 59) şeklinde ifade eden Diyamandi, Ahmet Hilmi Efendi'nin dergâhına gelerek kelime-i şahadet

getirir ve Müslüman olur. Bununla birlikte ismini değiştirerek Mehmet Kadir Keçeoğlu diğer adıyla Yaman Dede ismini taşımaya başlar. Müslümanlığını ilan ettikten sonra hem patrikhane hem de ailesi tarafından dışlanır ve evden ayrılmak zorunda kalır.

Müslüman olduktan sonra Mevlânâ'ya olan aşkını ve aşk Sultanının yaşadığı Konya'ya sevgisini her defasında dile getirmeye çalışır. *“Aşk Sultanı beni zincirlemişti. Onun zinciri benim gibi bir divaneyi daha da çılgınlaştırıyordu. Konya'ya yerleşsen diyenler oldu. Ben zaten hep oradaydım. Konya'yla o kadar birleşmişim ki... O mu bende ediyor ben mi onda yok oluyordum, anlamıyordum.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 47) sözleriyle Mevlânâ'ya ve Konya'nın hayatında önemli bir yeri olduğunu söyler.

Üniversiteden mezun olduktan sonra hem Kadıköy Vakıflar İdaresi'nde avukatlık hem de Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi, Saint Benoit Fransız Kız Okulu, Pangaltı Ermeni Lisesi, İmam Hatip Mektebi ve Yüksek İslam Enstitüsü gibi okullarda öğretmenlik görevi yapar. Bu iki mesleği beraber icra eder. Ancak öğretmenliği daha çok sever. Öğrencilerini çok sever, onlarla ilgilenir ve iyi ruhlu bir kişidir. Özellikle öğrencisi Cavidan'la yaptığı diyaloglar romanda daha çok yansıtılır.

Diyamandi, sırt ağrılarının artması nedeniyle Cerrahpaşa Hastanesi'ne yatırılır. Cavidan'a yazdığı son mektubunda vefat ettiğinde Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilmesini vasiyet eder. Yetmiş beş yaşında vefat eden Diyamandi, ölmeden önce son sözü kitabın son cümlesi olan *“Aşk imiş her ne var âlemde...”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 275) sözleri olur. Böylece Diyamandi'nin ismini değiştirerek Mehmet Kadir Keçeoğlu diğer adıyla Yaman Dede oluşu bu sözle biter.

Cavidan (Öğrenci): Diyamandi'nin roman boyunca kendisine mektupları yazdığı öğrencisidir. Ancak kendisinin yazmış olduğu mektuplara yer verilmez. Diyamandi'nin en az öz kızı kadar sevdiği manevi kızıdır. Kendisi hakkında biyografik bilgi bulunmayan bir karakterdir. Diyamandi, Cavidan'a tasavvuf aşkını aşlamaya çalışır. Romanın sonunda Cavidan'ın evlendiğini dile getiren Diyamandi, ölüm anını yaklaştığı son günlerinde vasiyetini Cavidan'a söyler.

Belma: Diyamandi'nin kızı olan Belma, annesi gibi Hristiyanlık dinine bağlı bir kişidir. Babasının Müslümanlığa geçmesinden ötürü çok kızgındır. Patrikhane'nin sözünden çıkmadığı için kışkırtmalar neticesiyle babasıyla yollarını ayırır. *“Seni kim alır ki! Baban Müslüman oldu”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 213) şeklinde ifadeler kullanarak

Belma'yı babasına karşı doldurulur. Bu sebeple Mevlâna'nın babasını elinden aldığını söyler. Belma, her ne kadar babasını sevmese de babası kendisine karşı iyi duygular besler ve Müslüman olmamasından üzüntü duyar. *“Belma'nın seccadesi yok, Belma'yı seccadesinde görmek başka bir teselli olurdu benim için. Seccadende ellerini göğse kaldırdığın zaman Belma'yı da hatırla, onun için de dua et canım kızım.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 97) sözleriyle üzüntüsünü dile getirerek öğrencilerine aşlamış olduğu Mevlevi aşkı kızına aşılayamamasına üzüdür.

Diyamandi'nin Eski Eşi: Hristiyanlık dinine sıkı bir şekilde bağlanan eski eşi, Patrikhanenin emirlerine karşı gelmediğinden Diyamandi ile yollarını ayırır. Eşinin Müslüman olmasından kızı ile birlikte çok üzüntü duyarlar. *“Karım ve çocuğum ölümümün onlara vereceği acıdan daha çok ıstıraplıydılar. Hiç unutamıyorum, karım o kadar ağladı ki, göz pınarları kurudu.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 28) şeklinde ifade eder. İlk zamanlarda Diyamandi'nin hal ve hareketlerinde farklılıklar gözlemesine rağmen karışmaz. Ancak Müslümanlığını ilan etmesinden sonra Patrikhane'nin baskısıyla ayrılır. Kızının evde kalmasını babasının Müslüman olmasına bağlar. Bu nedenle kendisine kin besler.

Hatice Hanım: Diyamandi'nin ikinci eşidir. Hatice Hanım'ın dine vermiş olduğu önem ve merhametli bir kişiliğe sahip olması Diyamandi'ye huzur verir. *“Çok acılar çektim, çektirdim. İstemediğim halde çok ıstıraplar verdim. Çok şükür bitti, şimdi Müslüman bir hanımla evlenmenin mutluluğu içindeyim. Hatice Hanım'la Rabbim nasip etti, bir yuva kurduk. Çok güzel bir insan. Merhametli, anlayışlı, muhabbetli bir hanım.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 109) sözleriyle Müslüman olan Hatice Hanımla yaşadığı evliliğin kendisine huzur verdiğini söyler.

Yuvan: Rum ve Hristiyan olan bu kişi Diyamandi'nin babasıdır. İplik ticareti ile uğraşır. İpliğin Karadeniz'den gelmesi sebebiyle ailesi ile birlikte Kastamonu'ya göç eder.

Afurani: Diyamandi'nin eşi gibi Hristiyan olan Afurani, Diyamandi'nin annesidir. Diyamandi, eserde annesinin yemeklerinden bahseder. *“Anasonlu gevreği nereden biliyorsun sen bakayım? Annem pek güzel yapardı. Hafta sonları nefisini şımartırdım. Anneciğim içine yağ koymazdı. Perşembeden başlardı. Fırına atar, bir gün bekler, sonra*

kesip tavada kızartırdı.” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 134) şeklindeki anlatımıyla annesinin yapmış olduğu gevreğin aklında kaldığını söyler.

3.1.5.4. Mekân

Romanda meydana gelen olayların çoğu farklı mekânlarda cereyan etmektedir. Bunun en büyük nedeni Diyamandi'nin farklı şehirlerde yaşamış olmasıdır. Ancak yaşadığı bu şehirlerin dış kurgusu yoktur. Kayseri'nin Talas ilçesinde doğduktan sonra babasının işi gereği Kastamonu'ya taşınır. İlkokuldan liseye kadar burada öğrenim gören Diyamandi, kazanmış olduğu hukuk eğitimi için İstanbul'a taşınır. İstanbul'dayken sofiyane bir hayatı benimsediğinden Mevlânâ'nın şehri Konya'ya ve Müslümanlığını ilan etmek için de Tokat'a gider. Günlerinin çoğunu İstanbul'da geçirir. Yaşamış olduğu şehirlerden en çok mekân tasviri yapılan yer Talas'taki konaklarına ait yapılan tasvirdir.

”Talas’a yıllar sonra gittiğimizde konağımızda kaldık. Babama dedesinden intikal etmiş, beş katlı, taş bir yapı. Tabii yedi sekiz aylıkken ayrılmıştım... Dikkatimi çeken bir başka şey, evde sadece sabit mobilya oluşu. Yatak ve oturma odalarında takalar, yüklükler çok. Pencere dışarıdan ayrı, içeriden apayrı güzellikte işlemelerle tokmak bulunuyor. Biri kadınlar diğeri erkekler içinmiş. Ne incelik değil mi evladım?” (Yalsızuçanlar, 2019, s. 68-69)

Çocukluk dönemini anımsatan evi kendince betimleyerek çocukluk yıllarına duyduğu özlemi dile getirir. Diyamandi bu evin en çok dikkat çeken özelliğinin kadın ve erkekler için hazırlanmış olan kapı tokmağı olduğunu söyler.

Yazılan mektupların çoğu İstanbul'da olduğu için Diyamandi, burada bulunan birçok semtin ismini mektuplarda yazar. Üsküdar, Taksim, Kadıköy, Eyüp, Laleli, Sirkeci, Haydarpaşa, Selamsız, Galata, Bebek gibi semtlere mektuplarında yer verir. Bu yerlerde herhangi bir olay meydana gelmez. Sadece olay akışına uygun olarak isimleri kullanır. Romandaki olayların çoğunluğu İstanbul, Talas, Konya, Tokat, Kastamonu, Çanakkale ve Pasinlerde meydana gelir. Ancak Konya'nın Diyamandi için özel bir anlamı olur. Konya'yı “Cananın Yurdu” olarak tanımlar. *“Nihayet sevgilimin evindeyim. Bin dokuz yüz otuz dokuz yılının yirmi Mayıs'ı. Orada hissettiklerimi nasıl anlatabilirim... Kelimeler çaresiz. Gönlümdeki ateş, bir şiire dönüşerek Aşk Sultanı'nın eşiğine doğru aktı.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 20) şeklinde ifade ederek Konya'ya gitmenin sevincini ve Aşk Sultanı olan Mevlânâ'nın aklına her gelişinde duyduğu heyecanı dile getirir.

Diyamandi'nin hayatında önemli mekânlardan bir diğeri de Karacaahmet Mezarlığı'dır. Bu nedenle en çok güvendiği öğrencisi Cavidan'a ölümünden sonra burada defnedilmesini vasiyet eder.

3.1.5.5. Zaman

Sadık Yalsızuçanlar, romanda Yaman Dede'nin hayatı hakkındaki bilgileri parça parça verir. Her ne kadar romanda 1884 yılında doğduğunu belirtmiş ise de resmi kaynak olan TDV islâm ansiklopedisinde doğumunun 1887 olduğu bildirilir. Roman, kapsamlı bir şekilde doğumundan, Cavidan'a vasiyetini bildirmiş olduğu tarih olan 1962'ye kadar ele alınır. *“Melek kızım, vasiyetimdir, sana emanet ediyorum. Bu naçiz bedenimi Karacaahmet Sultan'a surlayın. Küçük Selimiye Camisi'nin karşısında bir servi vardır, onun altına...”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 275)

Romanda, Yaman Dede'nin hayatı dışında toplumda yaşanan tarihi olaylar ve hikâyeler romanı sadece biyografi kitabı olmaktan çıkararak tarihi bir eser olma özelliğini de kazandırır.

Yaman Dede'nin yazmış olduğu mektuplarda tarih belirtilmediğinden ancak mektuplarda anlatılan tarihi bilgilerden zaman anlaşılır. *“Ankara'dan, Maarif Vekili Tefik İleri Bey'in kıymetli eşi Vasfiye Hanımefendi'nin bir mektubundan söz etti.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 107) şeklinde belirtilen mektupta Tefik İleri'nin 1960'ta yargılanarak cezaevinde ailesiyle yapmış olduğu mektuplaşmadan bilgi verilir.

Diyamandi'nin hukuk eğitimi için yararlandığı Mecelle kanunu 1869-1876 yılları arasında Ahmet Cevdet Paşa tarafından hazırlanan ve 1926 tarihinde yürürlüğe giren Medeni kanunun başlamasına kadar faaliyet gösterir. Bu bilgilere dayanarak Diyamandi'nin hukuk eğitimini Mecelle'nin yürürlükte olduğu zaman diliminde aldığı söylenebilir.

Yaman Dede, 18.01.1942'den bir ay sonra Müslüman olduğundan adını değiştirir. 1942 yılının karlı bir gecesi eşi ve kızına veda ederek evden ayrılır. Ailesi ve çevresi tarafından dışlanan Diyamandi, her türlü zorluğa rağmen Müslüman olduktan sonra içi huzurla dolar. *“Bin dokuz yüz kırk iki yılının Şubat ayında Mehmet Kadir oldum. Keşke isimle müsemma olsam, keşke hamededen, hamedilen olabilsem...”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 44) sözleriyle Müslüman oluşundan yaşadığı mutluluğu yansıtır.

Diyamandi'nin çalışmış olduğu okullardaki zaman farklılığı fazla olduğundan bu dönemleri ancak mektupla anlatabilmektedir. Art arda anlatılan dört ve beş mektup arasında en az on ve yirmi yıllık bir zaman farkı gözlemlenir. Örneğin; Diyamandi'nin çalıştığı okullardan bahsederken birkaç mektup sonra Cavide'nin büyüyüp evlendiğinden söz eder. *“Benim eşsiz yavrum, demek ki öyle... Seni gelin ediyoruz demek ki benim kıymetine sınır olmayan çocuğum.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 233) sözleriyle Cavide'nin evlilik dönemine geçerek zamanda yolculuk yapar. Bu nedenle Diyamandi'nin mektuplarında düzenli bir zaman aralığı yoktur.

3.1.5.6. Değerlendirme

Sadık Yalsızuçanlar'ın ele aldığı bu roman, Hristiyan bir Rum ailesinin oğlu olarak dünyaya gelen Diyamandi'nin 1942 yılında Müslüman olmasıyla Yaman Dede'ye doğru uzanan hayat hikâyesi anlatılır. Hz. Mevlânâ'yı tanıyarak Müslüman olduktan sonra ailesi tarafından reddedilen Yaman Dede'nin bu yolda her şeyi feda edebileceği dile getirir. *“Öyle bir hale geldik ki Müslümanların diri diri yakıldığı bir vahşet diyarında bulunmuş olsaydım, ortaya varlığımı fırlatacak ve zevkle ben de yanacaktım... Herkes beni Hristiyan biliyordu. Umurumda değildi. Kim ne düşünürse düşünsün, ne derse desin. Ne önemi vardı? Fakat hayatım zorlaşmıştı.”* (Yalsızuçanlar, 2019, s. 59) şeklinde ifade ederek yaşadığı sıkıntılardan kurtulmak için maneviyata sığınır. Romanda çekmiş olduğu sıkıntıların verdiği acıdan bahsetmez. Aksine bu yolda çekilen çilenin hoşnutluğuna vurgu yapar.

Yaman Dede'nin bütün bu yolculuğu öz kızı kadar sevdiği Cavidan'a yazdığı mektuplar aracılığıyla anlatılır. Bu mektuplar sadece ikisi arasında geçmemekle birlikte birçok tarihi şahsiyet ve olaylara da değinilmektedir. Olaylar romanın kahramanı olan Yaman Dede'nin ağzından yani 1. tekil kişinin ağzıyla anlatılır. Bu nedenle Yaman Dede, romanın hem başkahramanı hem de anlatıcısı olduğu için kahraman bakış açısına sahiptir. Tasavvufi bir boyutla ele alınan bu eserde dil açık, yalın ve sadelikle ele alınır. Yer yer yabancı kelimeler anlatılmış olsa da dildeki anlam bütünlüğü bozulmaz. Böylece olay örgüsünde bir bütünlük sağlanmış olur. Yaman Dede'nin biyografisini ele alan bu eserde kullanılan karakterin büyük çoğunluğu tarihte yer edinmiş kişilerdir. Yaşanan olayların çoğu Osmanlı'nın son yılları ve Türkiye'nin ilk dönemlerine ait yaşanmış hikâyelerdir.

3.2. SADIK YALSIZUÇANLAR'IN ÖYKÜLERİNİN TANITIMI

3.2.1. Şehirleri Süsleyen Yolcu

Sadık Yalsızuçanlar'ın 1986 yılında yayımladığı ilk kitabı "*Şehirleri Süsleyen Yolcu*", Ankara'da Birlik Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yalsızuçanlar, bu hikâye kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1986 yılında Yılın Hikâyecisi ödülünü kazanır. Kitap dokuz öyküden oluşur ve her öyküye dikkat çeken isimler verilir.

Yazar, bu kitapta yer alan öykülerin çoğunu 1980'li yıllarda öğrencilik döneminde kaleme alır. Öykülerin ilham kaynakları arasında Barınak Otel'de çalıştığı dönemde konsomatris kadınların hayat hikâyelerini dinlemesi ve ailesinin yaşamına dair bilgiler bulunmaktadır. Yalsızuçanlar, bu öykülerde toplumun acı noktalarına değinir. İnsanların Allah'ın emir ve yasaklarını unutmasının toplumun çürümesine neden olduğunu öyküleriyle anlatır. Öykülerde mutsuz, çaresiz ve yalnız karakterlere odaklanmanın yanı sıra olumsuz başlayan hayat serüvenlerini olumlu bir şekilde dönüştüren karakterlere de yer verilir. Öykülerin ana temaları arasında tasavvuf, ölüm, mutsuzluk, korku, hasret ve pişmanlık bulunur.

Olaylar genellikle Ankara'da geçmektedir çünkü yazarın gençlik yılları Ankara'da geçer. Yalsızuçanlar, bu şehirde yaşayan insanlardan ve yaşanan olaylardan etkilenerek öyküleriyle okuyucuya aktarmayı amaçlar. Yalsızuçanlar'ın yazarlık kariyerinin ilk dönemlerinde yazdığı dört öykü kitabı olan "*Hiç, Çoğul ve Karmaşık*", "*Şehirleri Süsleyen Yolcu*" ve "*Gerçeği İnciten Papağan*" isimli öyküler "*Küf*" isimli eserinde 2013 yılında bir araya getirilmiştir.

"*Şehirleri Süsleyen Yolcu*" kitabında yer alan öykülerin içerikleri şu şekilde özetlenebilir:

3.2.1.1. Tahammüm

Kimliği belirtilmeyen kahraman, bakanlık kararnamesiyle Rize'nin Çayeli lisesinde, Felsefe öğretmeni olarak göreve başlar. Öğretmenliğin ilk gününde Çayeli kasabasında yaşadıklarını ele alır. Buradaki halkın kendisini anlamaması ve farklı bakmaları neticesinde herkesi kendisine düşmanmış gibi görür.

3.2.1.2. Riyad

Öykünün anlatımı Sadık Yalsızuçanlar'ın annesi Necla Hanım tarafından yapılır. Kayınpederi Kamil Baba ve ailesi hakkında bilgiler vererek Kamil Baba'nın çiçeklere olan ilgisini ve doğacak olan torununa dedesinin ismi olan Riyad isminin verilış öyküsünü ele alır. Bununla beraber Riyad'ın yazmış olduğu son mektubunda dehşetli ve korkulu bir şekilde meydana gelen yangın hikâyesi anlatılır.

3.2.1.3. Kafesten Kuş Uçmuş Gibi

Öyküyü anlatan kahraman, şehrin yaşanmaz hale geldiğini söyleyerek burada kendisini bir ölü gibi hisseder. Fabrika küllerinin arasında kalan kahraman, kül ateşleriyle yanar. Bu yangın akıl ile aşk arasında yeni açılan çocuk düşünceye uzanmış elleriyle bir mecnun serüvenidir. Mecnun serüveniyle hayatı sorgulamaya başlayan kahraman, kendini inci bahçesinde görür ve bir kuşkanadı gibi dağılmaya başlar. Böylece hayatın her alanı kahramanın gözünde şiir dünyasına dönüşmeye başlar.

3.2.1.4. Kelebek

Bulutsuz bir gecede, ayın on beşinde Lafza-i Celal'i gördüğünü söyleyen bir çocuk, bu olayı halka anlatmaya başlar. Kendisini dinleyen halk ilk önce ağlar. Daha sonrasında ise alaycı bir bakış ile çocuğun deli olduğuna hükmederler. Çocuğun dükkânın önünden geçtiğini gören kahraman, çocuğa yetişmeye çalışır ancak yetişemez ve çocuğun uzaklaştıkça büyümeye başladığını, ardından göğşe uzandığını görür. Kahraman, gökteki mavi çocuğun saçlarını ve Yasin yazısını heceler. Ardından orada kalmayarak uzaklaşır. İnsanlar kendisine çocuk gibi deli olduğuna söyleyeme başlar. Öykünün daha sonraki sürecinde kahramanın çocuğu arama süreci anlatılır.

3.2.1.5. Çocuk Şehrinde

Kahraman, kalbinin bir avuç dolusu zehirle dolduğunu söyleyerek kendini bir ölü gibi hisseder. Sürekli baharı arzular. Ruh dünyasını çocuk şehrinde hayal eder. Kahraman, bir gece eve geç gider. Bu nedenle annesinin sormuş olduğu tüm sorulara “Çocuk Şehrinde” şeklinde cevap verir. Öykünün sonunda kahraman, şehrin dört bir yanında yayılan kemikleri ile bahara son girişı olduğunu söyler.

3.2.1.6. Bir Mecnun Masalı

Öyküde, yaşı ilerleyen padişahın tahtının da kendisiyle birlikte yaşlanmaya başladığını, bu sebeple herkesin gözü padişahın eriyen servetinde olur. Saraya hizmetçi olarak gelen Gülnar'ın fantastik özellikleri ve sarayda terzi olarak görev yapan çalışanın diktiği her şeyi bozup tekrar dikmesi gibi olaylar anlatılır.

3.2.1.7. Elif Gibi Yapayalnızım

Kimliği belli olmayan öykünün kahramanı, yaşanan olaylar neticesinde eseri icra eden yazar olduğu anlaşılır. Yazarın gençlik döneminde çalıştığı Barınak Otel'de hayat hikâyelerini dinlediği konsomatris kadınlarından biri olan Leyla Hanım'ın acı dolu hikâyesi anlatılır. Leyla Hanım küçükken hafızlık yaptığı için gerçek adı Hafize'dir. Düştüğü kötü yolun yarattığı psikolojik bunalımın etkisiyle öykünün sonunda Leyla Hanım'ın intihar ettiği söylenir.

3.2.1.8. Şehirleri Süsleyen Yolcu

Genç yaşta babasını kaybeden Selma Hanım, bir dizi dramatik olayı irdeleyen bu anlatının ana figürüdür. Baba hasreti ile büyüyen Selma'nın aklı ve kalbi farklı düşündüğünden insanlar kendisine “mecnun” şeklinde hitap ederler. Bir gazete bürosunda çalışan Selma, büronun uyuşturucu bağlantılı faaliyetler de dâhil olmak üzere çeşitli etkili gruplar için bir merkez işlevi gördüğüne ve şehirde meydana gelen ölümlere paha biçilmez bir kapı işlevi gördüğüne inandığını ifade ediyor.

Düğün günü Selma'nın kaçırılması, onu bekleyenlerde sıkıntı ve şaşkınlığa neden olur. Ardından, önemli bir tehdit oluşturan büyük bir orman yangını tutuşur. Yangının daha fazla büyümesini engelleyen Selma'nın müdahalesi, tüm karakterleri değiştirir. Yangınının büyümesine engel olan Selma Hanım, ormanın kül yerine çiçek bahçesine dönmesini sağlar. Böylece göğe yükselen Selma Hanım'a insanlar “*Şehirleri Süsleyen Yolcu*” adını verirler.

3.2.1.9. Kasabada Yeni Bir Martı Çizgisi

Öyküde, Yolcu olarak belirtilen kahramanın gittiği kasabada yaşayan insanların denizi kirlettiklerini, kalplerini mühürlediklerini, kendilerinden yansıyan kemali ve cemali göremedikleri için denizin hışmına uğrayarak rububiyet ve ubudiyet dairesini unuttuklarını dile getirir. Kendilerini dünyanın zevk ve sefasına kaptırdıkları için onlara

yol göstermeye çalışmasını anlatır. İlk zamanda tepkiyle karşılanan Yolcu, zamanla kasabalılar için bir anlam ifade etmeye başlar. Yolcu, kasabalıların kalplerinin bulunduğu karanlıktan kurtaracak olan Yunus dualarına kapalı olduğunu söyler. Kasaba halkı öykünün sonunda her şeyin rububiyet ve ububiyet dairesinin içinde olduğunu görürler.

3.2.2. Ayan Beyan⁶⁵

Sadık Yalsızuçanlar'ın ilk olarak 2005 yılında Sel Yayınları tarafından yayınlanan "*Ayan Beyan*" adlı kitabı bu tanıtımın konusunu oluşturmaktadır. Burada sunulan baskı, Kapı Yayınları tarafından 2007 yılında yayınlanan doksan dört sayfadan oluşan ikinci baskıdır. Kitap, olağanüstü olayları ve alışılmadık karakterleri içeren on üç kısa öykü içerir. Yazar bu öykülerde mutsuz, karamsar, kederli, ihanete uğramış ve toplum içinde anlam arayan karakterleri derinlemesine araştırır. Kitapta araştırılan başlıca temalar arasında tasavvuf, ölüm, ihanet, umutsuzluk, pişmanlık ve diğerleri yer alır. Öykülerde şiirsel anlatı tarzının yanı sıra masal ve epik öykü anlatımı unsurları da bulunur.

Hikâyelerdeki olaylar Ankara, Konya, Bursa, İstanbul, Diyarbakır gibi çeşitli şehirlerde geçmektedir. Bu şehirlerde yaşayan bireylerin deneyimleri ve karşılaştıkları olaylar üzerinden okuyucuya sunulur. İnsanların mücadeleleri ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, onları çoğu zaman bir kargaşa durumuna sürüklemekte, bu da sıkıntılı bir varoluş ve anlam arayışı ile sonuçlanmaktadır. Sonuç olarak Sadık Yalsızuçanlar, gerçek benliklerini yeniden keşfetmeye ve özüne dönmeye çalışan bireylerin deneyimlerine odaklanıyor. "*Ayan Beyan*" kitabındaki kısa öykülerin içerikleri şöyle özetlenebilir:

3.2.2.1. Ayan Beyan

Kahramanın göğe yükseliş arzusu içinde kendi benliği ve nefesine karşı yaptığı mücadeleler anlatılır. Kahraman, geçmişte yaşadığı ayrılığın sebebini yaratıcıdan ayrı olmasına bağlayarak yaşamış olduğu hüznü ve pişmanlığı gidermek için yaratıcıya yaklaşmaya çalışır. Bu öyküde kahramanın bu yolda yaşadığı tasavvufi yolculuk ele alınır.

3.2.2.2. Senin Aklın İlet

Kahraman, geçmiş yıllarda arkadaşı ile birlikte yaşadığı olayı anlatır. Arkadaşları ile beraber gezerken görmüş oldukları yaşlı bir kediye torbaya bağlarlar. Daha sonrasında bidonla getirdikleri gazyağı ile kedinin üzerine dökerek onu yakarlar. Kahraman, kedinin yanarken gözünü akik taşına benzetir. Yıllar sonra bir asansöre binen kahraman,

⁶⁵ Sadık Yalsızuçanlar, *Ayan Beyan*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2007.

asansörün aynasında yüzünün kedinin yanarken yüzünde oluşan değişimlere benzediğini söyler. Böylece kahraman, yaşadığı bu acı hadise yüzünden aklında “senin aklın illet” şarkısı çalmaya bağladığı anlatılır.

3.2.2.3. Şathiyye

Üç bölümden oluşan öykünün birinci bölümünde; insanın yüzündeki tüm uzuvların Allah’tan bir parça olduğunu, siyahın tüm renklerin toplamı olduğunu, insanın yüzündeki siyah benin ayna işlevi gördüğünü ve ona bakanın kendini göreceğini anlatır. İkinci bölümde; ismi belirtilmeyen kahramanın şehirde yaşayan insanları tasvir ederek onların karamsar, kötümser, mutsuz, çaresiz ve yalnız bir şekilde yaşadıklarını, baktıkları her yerde hiçliğin ve umutsuzluğun hakim olduğunu, insanların birbirlerinin arkalarında işler yaparak onların tilkiye, köpeğe, yılan ve akrebe benzediklerini söyler. Bu sebeple bu insanlardan uzaklaşmak istediğini, onlara yaklaştığında gizli bir çizginin kendisine hizada kalması yönünde uyarır. Üçüncü bölümde ise; kahraman, sırrın tümünün Allah’ta olduğunu bu nedenle her yerde Allah’ın tecelli ettiğini anlatılır.

3.2.2.4. Yorgun Yankı

Öykünün kahramanı Meftune, oyuncu olmak için Konya’dan İstanbul’a gider. Meftuna İstanbul’a gittiğinde kendini Özlem olarak tanıtır. Çalıştığı tiyatrodaki bulunan evli ve bir çocuğu olan adamla yasak aşk yaşar. Bursa’ya beraber altı günlüğüne giderler. Bu aşkın biraz daha ilerlemesiyle ilişkiye girer ve hamile kalır. Ancak çocuğun doğmasını istemeyen sevgilisi yüzünden çocuğu aldırır. Öykünün ilerleyen sürecinde Meftune’nin bu durumdan yaşadığı hüznün anlatılır.

3.2.2.5. Bir ve Hep

Eskiden gecekondu semti olan bir mahallede oturan kahraman, bir gün Pazar alışverişini yapmak üzere çarşıya gider. Burada elma alan kahramanın arkasında bulunan yaşlı bir adam kendisine de elma almasını talep eder. Sepetini doldurup eve gideceği zaman kendisine elma aldığı yaşlı adamı görür. Adam, kaldığı barakaya gider. Kahraman, onun yanına giderek sohbet etmeye başlar. Yaşlı adam, kahramana depremde hayatını kaybeden eşinin acı dolu hikâyesini anlatmaya başlar. Eve gideceği vakit sepetinin çocuklar tarafından yağmalanmaya başladığını gören kahraman, meyveleri çocuklara ve yaşlı adama verir. Böylece kahraman, eve eli boş ve yüreği dolu gider.

3.2.2.6. Ölüye Öykü

Öykünün kahramanı Antony Lewis bir gün sempozyuma katılmak üzere Diyarbakır'a gider. Burada Abdalbaki adında bir çobanla tanışır. Çoban kendisin Silvan'a davet eder. Kendisi Kürtçe diğeri de Türkçe bilmediği için kendilerine esnafılık yapan bir akrabası tercüman olur. Tercüman, Antony'e çobanın silahı sevmediği için komutanlarının kendisine en zor görevleri verdiğini, evli olmasına rağmen başka bir köyün ağasının kızına âşık olduğunu ve dağdakilerin sürekli önünü kestiği için süt ve peynir işini bıraktığını anlatır. Öykünün en trajik tarafı da çobanın amcaoğlunun ve nişanlı bacısının dağdakiler tarafından esir alınarak türlü işkenceler yaptırması neticesinde amcaoğlunun intihar etmesi olayı anlatılır.

3.2.2.7. Akıl Dağı

Kahraman, bir gün kendisinde bir hal olduğunu ancak korkusundan söyleyemediğini, her şeyi merak ettiğini ama bir türlü soramadığını dile getirir. Dedesi, bir gün kendisine “*âlemde olan her şeyin bir sonu bir de bülüğü*” (Yalsızuçanlar, 2007, s. 60) olduğunu söylemesi üzerine dedesine bunun anlamını sormaya başlar. Dedesi, her şeyin bir daireden oluştuğunu, meyvesini vermeye başladığı zaman bülüğe eriştiğini söyler. İlk zamanlarda söylenenleri anlamayan kahraman, dedesi vefat ettikten sonra söylenenleri anlar. Böylece kahraman, başlangıcına ulaşma düşüncesiyle yola çıkarken fantastik şekilde bu yolda yaşadığı süreç anlatılır.

3.2.2.8. Şeyleri Senin İçin Seni de Kendim İçin

Şair, cennet sıraları arasında yoksulları koruyan melekleri görür. İnsanlara, yoksullara şefkatli olmalarını yoksa meleklerin kendilerinden uzaklaşacaklarını söyler. Bir arkadaşına yazmış olduğu mektubunda yıldız ve ayın güneşin dairesinden çıkarak gökte resimler çizdiklerini, görevlerini tamamladıktan sonra tekrardan güneşin dairesine girip gizlenirler. Şair, yıldızların her birinin gökteki dostunun belirtisi olduğunu ancak bundan habersiz olduklarını söyler. Öykünün sonunda şair, dostlarına şefkate önem vermelerini yoksa onları koruyan meleği öldüreceklerini söyler.

3.2.2.9. Terk

Kahraman, bir sabah uyanarak çalıştığı işini bıraktığını eşine söyler. Daha sonra üyeliği olan her şeyi iptal etmeye başlar. Gazete, dernek, elektrik, su, digitürk aboneliği

vb. tüm üyelikleri iptal eder. Çalıştığı işle ilgili her türlü malzemeyi atar. Kendisini her alanda arındırır. Bunlardan kurtuldukça hafiflediğini söyleyerek bulunduğu şehri terk eder. Öyküde yaşadığı süreç anlatılarak en son terk etmeyi de terk ederek sadece özden ibaret kaldığı anlatılır.

3.2.2.10.Beni Yaktığın Menzil

Kahraman, yaşadığı evde yalnız olduğunu, kimsesinin olmadığını, bu ıssızlığın ortasında sınırlarını kaybederek içinde bir ateş oluştuğunu, bu ateşin kendisini yakarak eritmeye başladığını anlatır. Evin içindeki odaları dolaşarak eşinden kalan anıları anlatır. Şair, öykünün devamında sessizliği aşması için yanarak tohum olmasını, ardından buğdayın yeşil elleriyle filizlenmesi gerektiği anlatılır.

3.2.2.11.S İle Fare

Almanya'ya okumaya giden kahraman, arkadaşına orada yaşananları mail yoluyla anlatır. Almanya, Türkiye'nin eğitimini aşıladığı için orada dört yıl okumanın burada iki yıl olarak sayıldığını, bu sebeple iki yıl ek dersler alması gerektiğini söyler. Öykünün ileriki sürecinde aldatılma neticesinde yaşanan cinayet olayı ve kocasını her defasında aldatmasına rağmen yeniden af dileyen kadının hikâyesi anlatılır.

3.2.2.12.Çokluktan Kinaye

Öyküde, dağların arasından çıka gelen bir ozanın gezindiği yollarda yaşadığı süreç aktarılır. Yolda çekik gözlü karıncaların şarları yıkarak, yakarak geçtiğini düşünerek onları onarmaya başlar. Bir zaman sonra karıncaların yıktıklarının güzelleşmeye başladığını görür. Öykünün sonunda ozanın geçtiği ırmaklardan, şehirlerden, harflerden ve yapılardan kendisini çıkararak sureti olmayan bir manaya dönüştüğünü ve her şeyin kendisinden doğduğu bir nokta halini aldığı anlatılır.

3.2.2.13.Issız

Kahraman, boşanmış olduğu eşinden evliliğinin yedinci yılı beraber kaldıkları odaya yalnız bir şekilde giderek boşandığı eşi ile yaşadığı anıları anlatır. Eşini çok sevmesine rağmen kendisine “*seni çıkarıp attım artık*”(Yalsızuçanlar, 2007, s. 92) ifadesini kullandığında halen inanmak istemediğini söyleyerek eşine olan sevgisini dile getirir.

3.2.3. Garip⁶⁶

Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırlamış olduğu *Garip* isimli öykü kitabı 2007 yılında Kapı Yayınları tarafından yayımlanır. Eser, yüz kırk dört sayfadan oluşur. Kitapta yirmi sekiz öykü bulunur. Eserin bazı öykülerinde ailesi ile ilgili bilgiler veren yazar, karı-koca arasında yaşanan hasret duyguları ile birlikte genel olarak eşler arasında yaşanan sancılı olaylara değinir. Öykülerde yer alan karakterler mutsuz, hüznü ve sevgiliye duyduğu aşkın karşılığını alamayan bir tipte ön plana çıkarlar. Kahramanların mutsuz olmalarının sebebi çoğunlukla eşlerin birbirlerine olan sadakati yitirmelerinden kaynaklanır. Sadık Yalsızuçanlar, bu eserde günümüz toplumunun sorunu haline gelen ve güven duygusunu kaybeden eşlerin boşanmalarına dikkat çeker. Bu durumun yaşanmasının asıl nedeni insanların nefislerine yenik düşmeleri ve Allah'a itaatten uzaklaşmalarıdır. Kahramanlar, öykülerde ihanet eden olmaktansa ihanete uğrayan kişiler olmayı tercih ederler. Bu öykülerin dışında toplumda yaşanan toplumsal olaylara da değinilir. Eserde, genel olarak sadakatsizlik, ihanet, ayrılık, yalnızlık, özlem, aşk, cinsellik, mutsuzluk, pişmanlık, karamsarlık, ölüm, umut, kadın-erkek ilişkiler gibi temalar çerçevesinde öyküler şekillenir. Konu itibarıyla genellikle birbirlerine benzeyen öyküler bulunur. Olaylarda verilen mekânlar çoğunlukla dar mekân olarak yansıtılır. Kahramanın, bu mekânlarda yaşadığı yalnızlık, ayrılık ve mutsuzluk yüzünden anılarını canlandığı yerler olur. Yazar, bu nedenle mekânları kahraman için hüznün ve sıkıntının doruğa çıktığı ve anın yaşandığı yerler olarak ele alır. Anlatılan bu olaylar Ankara, Malatya, İstanbul, Diyarbakır ve farklı ülkelerde geçer. *Garip* kitabında yer alan öykülerin içerikleri şu şekilde özetlenebilir:

3.2.3.1. Bohnhoftan Dönerken İçime Bıraktığın Tuhaf İşaretler

Öyküde eşi tarafından terk edilen kahramanın yaşadığı hüznü ve ıstırap anlatılır. Kahraman, evin kitaplığına inerek orada bulunan fotoğrafları çıkarır ve yaşadığı anıları canlandırır. Burada eşi karşısındaymış gibi kendisine duygu ve düşüncelerini anlatır. Eşinin kendisinden ayrılmasına dayanamadığı için eşinin zalim olduğunu, kendisine çok acılar çektiğini, karanlık bir kuyuya attığını ve bedenini bir kül haline getirdiğini anlatır.

⁶⁶ Sadık Yalsızuçanlar, *Garip*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2007.

3.2.3.2. O Yer

Kahraman, eşinin içinde bulunduğu sıkıntılı, acılı ve hüzünlü durumu anlatır. Onun gözüne baktıkça gözündeki acının koyulaşıp iyice derinleştiğini görür. Eşi, daha sonra kendisine haksız bir şekilde öldürülen Rukiye'nin hikâyesini anlatır. Kahraman, anlatılan bu hikâyeden sonra eşi ile tanışma gününü anlatır ve kendisine bu acıları yaşattığını düşünerek “Keşke seni hiç tanımasaydım. Seni görmeseydim” der. Öykünün devamında eşinden ayrılmasını anlatır.

3.2.3.3. Ayna İle Sırrı

Öykünün kahramanı, eşi ile birbirlerinin aynaları olduklarını, birinin sırrı diğerinin de sırrı olduğunu ancak eşinin kendisini kaybederek kötü yola düştüğünden artık her şeyin anlamsız bir hale geldiğini anlatır. Eşi ile daha az konuşmaya başladığını, aralarına engeller girmeye başladığını söyler. Yaşananlardan birbirlerini suçlayan kahraman ve eşi bu durumdan yorulur. Kahraman, her şeyi düzeltmek istediğini, eski haline getirmek için “*ayrılıktan sonra birleşme olur... Biz ayrılmalıyız sevgilim.*” (Yalsızuçanlar, 2007, s. 29) şeklinde bir ifade kullanarak beraberliklerinin bir gölge ve halay olduğunu dile getirir.

3.2.3.4. Alan Bir Kıldan Alır

Orta birinci sınıfa giden kahraman, bir gün arkadaşı İsmail'le beraber mahallelerinde birçok meyvesi bulunan ve Gâvur Hakkı olarak bilinen adamın bahçesine gizlice girerler. Bahçedeki meyvelerden toplarken bekçi kendilerini yakalar. Kahraman, yakalandığı için korkudan ağaçtan düşerek ayağını ve yüzünü yaralar. Gâvur Hakkı'nın kızı Sevim, kahramanın düştüğü bu durumu görür. Kahraman, utanarak evine gider ve yatağa uzanır. Yatağa uzanan kahraman, rüyasında Sevim'i görür. Sevim, kendisine ait hazinelerini keşfetmesini söyler. Kahraman, uyandığında köprünün altında çok sular aktığını görür.

3.2.3.5. Garip

Kahraman, eşine yaşatmış olduğu acılardan pişmanlık duyduğunu, eşinin kendisine garip bir insan gibi davranmasına dayanamadığını anlatır. Eşini tanıdığını düşündüğünü ancak yanıldığını, ona baktıkça temizlendiğini, sabrı ve tevekkülü öğrendiğini dile getirir. Ayrıca ona baktıkça ruhunun gizlerinin birer birer saçıldığını böylece sürekli değişen yüzünü görür. Yüzündeki hal değişmesine rağmen ondaki sükûnet ve edebî

değişmediğini anlatır. Kahraman, öykünün sonunda eşinin tekrardan yanına geldiğini, ona baktıkça yenilendiğini ve içinin parıltısının arttığını söyler.

3.2.3.6. Olmadık Bir Şey

Yedi bölümden oluşan öyküde kahraman, yaşadığı hastalığın dayanılmaz bir hale geldiğini bu nedenle eşine son sözlerini söyler. Eşine kendisini çok sevdiğini, kendisinden çocuğu olmasını ancak olsa bile onu göremeyeceğini, bu nedenle bir an önce ölmeyi ister. Bir gece rüyasında öldüğünü ve musalla taşında yaşananları görür. Kahraman, öykünün genelinde hastalığının kendisini yıprattığını ve ölümün yaklaştığını anlatır.

3.2.3.7. Vebal

Öykünün kahramanı olan Harun Bey, içinde büyük bir sıkıntı olduğunu, bir türlü gideremediğini söyler. Bu nedenle içindeki sıkıntıdan uyuyamaz. Bu halden kurtulmak için dergâha gider. Burada bulunan Efendi'nin sohbetlerine katılır. Kederinin biraz hafıflediğini söyleyen kahraman, tam olarak bundan kurtulmaz. Kırk birinci günde artık kendini her şeyden soyutlar. Bir anlamda bedenini hissetmez. Bir gün rüyasında Efendi ve Niyazi Mısri'yi görür. Mısri, Efendi'ye "*ona ruhumdan üfledim.*" (Yalsızuçanlar, 2007, s. 57) der. Böylece korkuyla uyanan kahraman, kendisine bu hali yaşatan vebali gördüğünü söyler.

3.2.3.8. İşler Vakitlere Rehinlidir

Altı ay önce eşinden ayrılan kahraman, yeni bir eve yerleşir. Bu evde annesinden yalnız olduğunu, korktuğunu söyleyerek annesinin yüreğinde dağlayan sözlerini, diken gibi ciğerine batan sözlerini duymazdan gelebileceğini dile getirir. Anne ile babasının, kendisini ve kardeşini kimsesiz bıraktıklarını, sürekli kavga ettiklerinden evin cehenneme döndüğünü, kendilerine tahammül edemeyeceğini bu nedenle annesinin kendisine ayna olamayacağını anlatır. Kahraman, öykünün sonlarında artık kendisinin bir aynası olduğunu, onunla düzenli olarak yazıştığını ve yaralarına merhem olarak kendisini iyileştirdiğini anlatır.

3.2.3.9. Denizde Ölüm

Kahraman, öyküde Allah'ın âlemi bir daire içerisinde yarattığını bu sebeple her âlemin bir diğerine bağlı olduğunu böylece sevgilisinin yeşil gözlerinin kendisinin

kahverengi gözlerine bağlandığını anlatır. Kahraman, Allah'ın kâinatta yarattığı güzellikleri eşine kişileştirerek ona olan sevgisini dile getirir.

3.2.3.10.Biliyorum Oradasın

Öykünün kahramanı, görmediği ve tanımadığı uzak bir köyün kızı olan Berfin'e karşı platonik aşk yaşar. Rüyasında dört dağın içindeki bağda bir gül olduğunu görür. Kahraman, bu gülün Berfin olduğunu söyler. Onun sabrı ve şefkatini anlatan kahraman, onu ancak anarak bulabileceğini söyler.

3.2.3.11.Av

Alnında kara bir yazı yazıldığını belirten kahraman, avcı olmayı beklerken av olduğunu dile getirir. Kendini avcının tuzağında yakalanan ceylan olduğunu, aynaya baktığında sessiz, soğuk ve canı çekilmiş cesedini görür. Kahraman, öykünün sonunda alnında beliren sevgilinin elifine bağlandığını anlatır.

3.2.3.12.Ne Feryat Edersin

Öyküde anlatılan Efendi, kahramana bu dünyada muradına eremeyeceğini söyler. Kahraman, içindeki yaraya hiçbir tabibin merhem olmayacağını anlar. Bir gün kendisine yardımcı olması için arayan kişiye kahraman âşık olur. İsmi verilmeyen bayan da kendisine de aynı duyguları besler. Kahraman, evli olduğundan bunun gerçekleşmeyeceğini kadına uyuduğu sırada söyler. Evinde uyuyan bayanı seyrederken Allah'ın nurunu kendisine giydirdiğini dile getirir.

3.2.3.13.Kırmızı Bir Yağmur

Öykünün başında anlatılan olaylarda bahsedilen kahramanın yazar olduğu izlenimi verilen bu hikâyede kahraman, yaşamdan çok sıkıldığını, var olmak istemediğini, doğadan ve hayvanlardan örnekler vererek onların yerinde olmayı istediğini dile getirir. Kahraman, eşinden ayrıldığı için acılar çektiğini anlatır. Öykünün devamında anneannesinden bahseden kahraman, onun Yunus ilahilerini çok sevdiğini ve çocukken anneannesinin cenneti olduğunu anlatır.

3.2.3.14.Savaşın Birinci Günü

Öykünün kahramanı, eşinin ailesinin Irakta yaşadığı olayları anlatır. Eşinin annesi, Irakta elli yaş üstü zengin birine verilir. Beş sene sonra ölen eşinin kardeşi, kendisinin

Arapça okuma bilmemesinden yararlanarak ona bazı kâğıtlar imzalatarak tüm servetini ve çocuklarını elinden alır. İkinci kez evlenen eşinin annesinin üç çocuğu olur. Ülkede başlayan Irak-İran savaşında bazı çocukları ölür. Bazıları da yurt dışına çıkar. Eşinin annesi ise Türkiye'ye gelir.

3.2.3.15.Sınırlı Kavrayış Biçimine İlişkin Öykü Taslakları Mektubu

Öykünün anlatıcısı, ağabey olarak tabir ettiği kişinin yazdığı Poseidon hikâyesini hatırlatır ve bu hikâye gibi birkaç örnek sıralayarak böyle bir hikâyenin yazılabileceğini anlatır. Verdiği ikinci meselede ise; parlak bir zeminde görüntünün hakikatini gördüğünü ve Hak'ta sadece âlemin görüleceğini anlatır.

3.2.3.16.Düşkırığı

Kahraman, bu öyküde boşandığı eşine sitemlerde bulunur. Tüm zorluklara rağmen ona duyduğu aşkı yaşayamayacağı düşüncesinin aklına gelmediğini, kendisine inandığını, bu nedenle gördüğü, bildiği her şeyin yıkıldığını ama buna rağmen kendisini çok sevdiğini ve iki gün bile olsa yine kendisine evet diyeceğini anlatır.

3.2.3.17.Yüzüm

Öykünün kahramanı Ayşe, otuz üç yaşında annesiyle birlikte Manavgat'ın Tepe köyünde patoz makinesini temizlerken saçı patoza takılır. Patoz, göz kapaklarından itibaren alnını, kaşlarını ve kulaklarının derisini koparıp atar. Annesinin feryadını duyan herkes oraya koşar. Kendisini öldü sanılarak mezar kazarlar. Mezarını kazarken annesi damarının attığını fark ederek hastaneye kaldırılır. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde yüzü dikilen Ayşe, altmış üç yaşına kadar hiç yüzüne bakmaz. Hayatta iki yüzü olan Ayşe, hep eski yüzünü hatırlamak ister.

3.2.3.18.Yüzüm

Öğretmeninden mektup alan kahraman, ona kendisini çok sevdiğini anlatır. Mektubunda onun dünyada sevdiği tek insan olduğunu, kendisini her an andığını ve kendisiyle aynı zamanında doğmadığı için en mutsuz insanı olduğunu dile getirir.

3.2.3.19.Yar Kokusu

İsmi Meryem olan sevgilinin kendini bir bulut gibi kendisinden geçirdiğini anlatır. İffetli ve su gibi saf olan sevgilinin örtünmesine rağmen saçlarından yakıcı bir koku

geldiğini, bu konunun beynindeki tüm zehirleri yok ettiğini söyler. Kahraman, öykünün devamında sevgilinin dış güzelliğini tasvir ederek ona olan sevgisini dile getirir.

3.2.3.20.Bu Sabah

Sevgilinin kendisini bırakıp yalnız kalan kahraman, ayrılığın içinde yaşattığı can sıkıntısını dile getirir. Onun gidişiyle gayb âleminden ölümü dilediğini, onsuz kalmaktansa ölümü tercih ettiğini, bu sebeple yalnızlığa tahammül edemeyen kahraman, sevgiliye geri gelmesi çağrısında bulunur.

3.2.3.21.Rüya İle Tabiri

Kahraman, sevgilisinin kendisine verilmeyeceği korkusuyla yaşar. Bu düşüncelerin bir rüya olduğunu ve bunu ikisinin de tabir edemeyeceğini söyler. Ancak yine de sevgilisinin kendisine verilmeyeceğini ve çok acı çekeceğini anlatır. Çünkü, dünyanın içinde olduğunu, buranın zalim ve acımasız bir yüzü olduğunu dile getirir.

3.2.3.22.Bozuk Ef Klavye İle Bir Şiir Yazma Girişimi

Öyküde kahramanı, türkü eşliğinde bozuk bir klavye ile şiir yazma düşüncesi anlatılır.

3.2.3.23.Deli Sarığı

Bu öyküde delinin sevdiği yâri başka eller sardığından duyduğu hüznün ile ağlaması ele alınır.

3.2.3.24.Boş

Üç satırdan oluşan bu öyküde biraz boş ve biraz loş olan bir kesrette gaz lambasının bittiği anlatılır.

3.2.3.25.Böhüüüü

Anlatıcısının yazar olduğu anlaşılan bu öyküde kahraman, bulunduğu ülkenin yiyeceklerini sevmeyişini, Ankara'nın, Malatya'nın ve ülkenin bazı yiyecek, içecek ve tatlılarını sayarak onları özlediğini dile getirir.

3.2.3.26.Halamın Çiçekleri

Yazarın anlatımını yaptığı bu öyküde, halasının lale gibi bir insan olduğunu, gülerken ceviz ağacının yapraklarına benzediğini anlatır. Dedesinin ilk çocuğu olan

halası, Yunus ilahileri dinlerken gözlerini türlü çiçekler çizilen bervaniğiyle siler. Halası vefat ettiğinde vasiyeti üzerine babasının ve annesinin yanında defnedilir.

3.2.3.27.Seni Süt İçmeye Çağırıyorum

Yurt dışına giden Veysel isimli kahraman, orada âşık olduğu yabancı kadınla evlenemeyeceği için üzüntüsünü dile getirir. Sevdği kadının yurdundan ayrılan kahraman, onun kendisine veda etmeyişiinden kendini enkaz altında kalan insanlar gibi hisseder. Bu nedenle “Unutuluş Irmağı” olan Levhe’den su içmek ister. Öykünün sonunda ölümünü Lethe’nin unutulmasından daha çok istediğini ifade eder.

3.2.3.28.Cennet Sonu

Aşk öyküleri yazan kahramanın yanına bir gün Serdar isimli bir arkadaşı gelerek yaşanan bir aşk hikâyesinden bahsederek bu konuda öykü yazmasını ister. Doksanlı yılların ikinci yarısında geçen bu olayda evli iki insanın yaşadığı anlatılır. Başkalarıyla evli olan kadın ve erkek birbirlerini severler. Kadın eşinden ayrılır. Sevdği adamla birlikte olmak ister ve adamın karısından habersiz gizlice nikâhlanırlar. On yıla yakın bir ilişki süreci yaşanır. Adam, giderek kadından soğuyarak ondan uzaklaşmaya başlar ve görev için yurt dışına gider. Eşini burada bulunan Gülnaz isminde kadınla aldatır. Kadın, eşini sevdiğinden bunu anlamaz ve adamın dediği her şeye inanır. Eşine kendisini sevip sevmediğini soran kadın eşinden yanıt alamaz. En sonunda eşi kendisinden boşanmak istediğini söyler. Kadın âşık olduğu adamdan boşanır. Öykünün devamında kadın, eşine olan güveni ve sevgisi ve adamın boşanmadan pişman olduğu anlatılır.

3.2.4. Halvet Der Encümen⁶⁷

Sadık Yalsızuçanlar'ın *Halvet Der Encümen* adlı kitabı 1998 yılında Şule Yayınları'ndan çıkar. Kitap altmış dört sayfadan oluşur ve yirmi bir öykü içerir. Yazar, öykülerinin çoğunda öncelikle sevdiğine kavuşma özlemini ve arzusunu dile getirir. Ayrıca yazarın seyahatleri sırasında, toplum içinde tanık olduğu, duyduğu olaylara ve anlatılara da değinilmektedir. Hikâyelerdeki karakterler, sevdiklerine olan aşklarını defalarca dile getiren ancak ona kavuşamayan mutsuz, melankolik kişiler olarak tasvir edilir. Mutsuzlukları, sevdikleriyle bir araya gelememelerinden kaynaklanır. Kitaptaki hikâyeler ayrılık, yalnızlık, hasret, aşk, tasavvuf, din, hasret, mutsuzluk, karamsarlık, çaresizlik gibi temalar etrafında döner. Hikâyeler genellikle benzer içerikleri paylaşır. Olaylar Ankara, Malatya, Dört Yol ve Almanya gibi yerlerde geçer. *Halvet Der Encümen* kitabında yer alan hikâyelerin içerikleri ise şöyle özetlenebilir:

3.2.4.1. Sessiz Erguvan

Kahraman, sevgilisinin kendisini terk etmesiyle bir boşluğa düştüğünü anlatır. Bu ayrılık yaşamının her alanında sirayet ettiğini dile getirir. Sevgilisinin gidişiyle yaşanan trajik olayları anlatarak bu ayrılıkla her şeyin onunla birlikte gittiğini söyler.

3.2.4.2. Milat

Sevgilisiyle birlikte bulundukları şehri ilk kez gezen kahraman, onun şehirden gitmesinden sonra bulunduğu yerin paslandığını ve yeryüzünün kuru yapraklarıyla boş ve sessiz kaldığını anlatır.

3.2.4.3. Üç İnci

Kahraman, sevgilinin gelişini yüreğine ve yeryüzüne filizlenmeye başlayan bir tohum gibi canlandığını anlatır. Onun gelişiyse şehrin karanlık yüzünü yırttığını, bedeninin kirden arındığını ve yitirdiği her şey bir anda geri geldiğini dile getirir.

3.2.4.4. Çarkıfelek

Öykünün kahramanı, Almanya'da seyahat ederken gördüğü bir kadına âşık olur. Onu gördüğü andan beri yüreği ve gözlerinin uyumadığını, sürekli onu düşündüğünü

⁶⁷ Sadık Yalsızuçanlar, *Halvet Der Encümen*, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2016.

söyler. Arabayla oradan uzaklaşırken âşık olduğu kadının bedenlen küçüldüğünü ancak içinde sonsuzca büyüdüğünü, ruhunu orada bıraktığını anlatır.

3.2.4.5. O Geldi

Kahraman, bu öyküde Peygamber Efendimizin gelişiyle tüm acıların yok olmaya başladığını, kalbe değerek tüm boşlukları doldurduğunu ve parmaklarında çıkardığı şefkat yağmuru ile kararan gönüllere merhem olduğunu anlatır. Öykünün devamında Peygamber Efendimizin, insanların fani sersemliğini soylu bir ebediyete kanatlandırmaya azmettirdiğini anlatır.

3.2.4.6. Portal

Bir adam, kederle gözleri yıkanan bir kadını görür. Kadın, içinden bir şeylerin koptuğunu sessizlikle dile getirir. Denizdeki dalgalar kalplerindeki sevgiyi büyütür. Balkondan toprağa düşen ve denize doğru koşan bu ikili “Ya Celal” diye inlemeye başlar. Kendilerinden uzağa savrulan adam ve kadını kentin doğu yakasını kuşatan bir portalin çarkıfeleği kurtarır. Adam, bu kez sürurla yıkanmış kadının gözlerine bakar ve “seninle ölmek istiyorum” der.

3.2.4.7. Acı Su

Bu öyküde Âdem ve Havva hakkında bilgi verilir. Âdem, indirildiği çölde kendisini yalnız hissedince zehirli bir parçasına rastlar ve Hz. İsa’nın bir kuşkudan kaçır gibi soluk soluğa koştuğu dağda uğradığı düş kırıklığına çarpıp paramparça olur. Âdem, yapıldığı toprağa kan düşünce çocuklarını bir damla altın gibi Havva’nın yedi yüzyılından gözü gibi korur. Kadın, bir göktaş gibi aralarına düşünce Havva’nın karanlık büyüsü görünür. Âdem yedi ışık çoğalır. Havva ise yedi gölge azalır. Havva azalınca Habil’in gölgesi çoğalır. Kahramanın anlattığı hikâyeye bu olay ile aynıdır. Değişen tek şey Âdem’in sol kaburga kemiğinden Havva’nın sol göğsündeki denize dökülen acı su olur.

3.2.4.8. Halvet Der Encümen

Yalnız bir şekilde yaşayan kahraman, konuştuğu içindeki uğultunun büyüdüğünü, insanlara karışıkça yalnızlığının arttığını ve yaşadıkça acılarının çoğaldığını dile getirir. Pencereden baktığı insanların uğraşlarını gören kadın, gözyaşları içerisinde “Yalnızlık” der ve kölesini satmaktan vazgeçtiğini anlatır.

3.2.4.9. Çiçek Durumu

Kahraman, girdiği salonda sol göğsüne çarpan acı yüzünden bakmaya çekindiği bir yerde oturan sevgiliyi görür. Onu çiçek gibi gören kahraman, eğilip koklamak ve yücelmek üzere eskimiş tüm sesleri yok eder. Ülkenin her yanında yağan yağmurla yıkanan kahraman, sevgilinin kaybolarak geriye nurdan bir çiçeğin suretini bıraktığını anlatır.

3.2.4.10. Düşük

Rüyasında annesinin yandığını gören çocuk, ona yaklaştıkça bedeninin küçüldüğünü, uzaklaştıkça büyüdüğünü ve içindeki korkunun büyüdüğü kaybolan olayı anlatılır.

3.2.4.11. Kırlangıç Fırtınası

Kahraman, her şeyin hiçleştiğini, ruhunun lime lime bir beden haline geldiğini ve ölüm meleğini görmek istediğini söyler. Hâlâ umut ve sevginin olduğu yerde kendisinin çöken karanlık bir buluttan seçilen ovaya fırlatıldığını söyleyerek artık kızına aile olamayacağını dile getirir. İçi kanayan kahraman, bu kanla yazmayı istediği ayrılık çölünde döndüğü her yerin kırlangıç fırtınası olduğunu anlatır.

3.2.4.12. Yer Sofrası

Öyküde, bir odaya giden kadının kocasını yitirdiğini fark etmediğini, kocasının ellerinin kıpırtısız bakışlarla evin tavanına baktığı ve kadının bir türlü yalın halde kocasına dokunamadığı anlatılır. Bir rivayete göre kadınla kocanın şeytanın iki günahı olduğunu ve yer sofrasında, dünya kurulu yasak meyveyi tamamlamak için birbirleriyle evlendikleri söylenir.

3.2.4.13. Acı/yan

Kahraman, sevgiliyle yaşadığı ayrılık acısını dile getirir. Sevgilisinin üzüntüden ağladığını ve mutsuz olduğunu söyleyen kahraman onu çok özlediğini ama kendisinin de çok yorulduğunu anlatır. İnsanların yaşayışlarına bakarak buranın bir çıkmaz olduğunu söyler. Sevgilisinin kendisinden kuruyan bir ağaç gibi acı bir yan bıraktığını anlatır.

3.2.4.14. Ağaç İle Sarkaç

Öykünün kahramanı olan anne bir gün ikiz çocuklarını gezdirmek için onları sokağa çıkarır. Burada biraz gezindikten sonra ormana giderler. Uzun ince bir yolun sonunda

bulunan üç ağaç gören ikizler “Sarkaç” diye bağrışarak ağaçlara koşarlar. Orada iki kuduz it karşlarına çıkar. Anne, çocukları kanadına alarak ağaçlara çıkarır. İkizler ince iki dalda sallanarak kalpten akla, akıldan kalbe gidip gelirler.

3.2.4.15.Eski/me/yen

Kahraman, her şeyin eskidiğini, eskiyen sözlerde eskimeyen tek şeyin iç olduğunu, onunla pörsüyen yanlarını döktüğünü ve ona dokununca eski iç çiçek açar. Onun da eskidiğini ifade eden kahraman, yoksul bir adamın kör bir ressamla konuşması gibi içsiz sözlere yönelir ve sadece kör ressamın kırmızı boyayla yaptığı resimlere baktığını anlatır.

3.2.4.16.Aynı/y/le yüz

Kahraman, “aynı yüze her an yeni gözle bakılmalıdır” diyen sevgiliden kanını ister. Kahramana her an yeni bir yüz gösteren sevgili, bileklerini keserek sımsıcak kanını verir. Kanı alan kahraman, artık yeni bir yüzü olmadığını, yıkıldıkça yeniden yapılan bir yüzü olduğunu anladır.

3.2.4.17.Çit

Birbirlerine âşık olan Çitlembik ve Nevruz bir gün Yarpuz Tepe’de bulunan bir tepede ellerini birleştirerek kalplerini birbirlerine açarlar. Cam olan kalp Allah’ın yankısıyla kırılır. Cam kırılınca Çit yıkılıyor. Çitlembik ve Nevruz yabancılaşarak yüreksiz bir dünyada birbirlerini unutarak büyürler. Büyüdükçe içlerindeki dağın küçüldüğü görülür.

3.2.4.18.Karanlık Oda

Kahraman, karanlık odalarda göz gözü görmediğini, gönül gönüle dokunamadığını ve öz olmadığını sadece görünen yönüyle konuştuğunu dile getirir. Siyah bir makam aracından yüzleri siyah adamlar düştüğünü, karanlık odada karanlık kutu olduğunu ifade eder. Kahraman, karanlık oda içinde en aydınlık yanın insanın içi olduğunu söyler.

3.2.4.19.Geriye Kalan Geride Kalanın Aynası, Geriye Kalan Geriye Kalanın Aynası

Bir gün Ankara sonbaharında birbirlerini gören S, s’yi tanıdık bir yüze rastlar gibi ellerini uzatır. Aynı dili konuşur ve aynı gizi farklı dille fısıldar. S’nin s’den önce bir sinle babısında sevgili sırrı olur ancak sırrını ona açmaz. Beraber fotoğraf çekerler ancak S

insan görünümlü melek olduğundan gönülde buluşurlar. S'nin gülünü koklayanın gönlünde konakladığı konargöçer bir dünyaydı bu. Bir vardı bir yoktu S. S'den sonra a. a'dan sonra n. n'den sonra d. Sonra r. a kaldı geriye. Şeklinde hikâye anlatılır.

3.2.4.20.Ahşap Yüzaltı

Karanlık ve ıssız sokakta ahşap yüzlere bakarak yürüyen kahraman, insan çamuruna düşer. Düşe kalka yürürken su birikintisinde kıvranan ahşap yüzlü kadınlar el uzatır. Onlara yardımcı olan kahraman, yüz­süz bedenler görür. Yüzleri yok. Yüzleri hiçliğe bakar ve bakanları yok eder. Kahraman, yüzleri olmayan kadınlar arasında merdivenden inerken yüzünün azaldığını hisseder ve hiçliğe kurban edilir.

3.2.4.21.Bir Hayal Olmuş Sana

Kahraman, bu öyküde sevdiği kadının uzun örgülü saç ve beyaz teni olduğunu, kendisini soran sevgiliyi, uğraması gereken yerler olduğu için unuttur. Yedi yıl sonra şehirlerarası otobüsünde kucağında ikinci çocuğuyla astsubay eşini uğurlarken görür. Deliçay köprüsünü geçince yağın yağmur hü­zün indirmeye başlar.

3.2.5. Ters Lale⁶⁸

Sadık Yalsızuçanlar'ın 2021 yılında Profil Kitap Yayınları tarafından yayımlanan "*Ters Lale*" adlı kitabı, yazarın son dönem öykülerini ele aldığı bir eserdir. Kitap, toplamda yüz doksan altı sayfadan oluşur ve otuz dokuz öykü içermektedir. Yalsızuçanlar, bu öykülerde genellikle çevre kirliliği, hayvanlara yönelik zulüm ve toplumsal olaylara odaklanmaktadır. Bu öyküler, yazarın seyahatlerinden kaynaklanan tanıklıklarından ve insanların anlattığı yaşam hikâyelerinden esinlenerek oluşturulur. Yazar, bu öykülerin yanı sıra kendi yaşamına dair olayları da öyküleştirmek yoluna gitmektedir.

Öykülerinde yalnızlık, mutsuzluk, özlem, aşk, umut, geçmiş, ölüm, doğa ve hayvan sevgisi, çaresizlik, umutsuzluk gibi temaları ele alarak bireyin her yönünü olumlu ya da olumsuz şekilde irdelemektedir. Karamsarlık ve üzüntüyü ele aldığı öykülerinde tek boyutlu bir yaklaşım sergilemeyen yazar, karamsarlığı birçok nedene bağlamaktadır. Bu nedenle, kahramanlar karamsarlıkla ilişkilendirilen mekânlardan uzaklaşmaktadır. Bu mekânlar, kahramanlar için sınırlayıcı nitelikte dar alanlar olarak tasvir edilmektedir.

Yazar, bireyin olumsuz duygular ve durumlar içinde bulunduğu zamanlarda toplumsal dokunun etkisini göz önünde bulundurmaktadır. Anlatılan olaylar, yazarın seyahat ettiği şehirlerde geçmektedir. "*Ters Lale*" kitabında yer alan öykülerin içerikleri şu şekilde özetlenebilir:

3.2.5.1. Yazılamayan Hikâye

Öykü yazmaya çalışan kahraman öyküye "Çöp Günlüğü" adını verir. Kahraman, öyküyü yazmaya çalışırken sürekli aksilikler çıkar. Su ısıtmaya çalıştığı kettle bozulur. Küllüğü boşaltırken kül yere dökülür. Bu sefer külü temizlemeye çalışırken eli kanar ve yerler kan içinde kirlenir. Gözlüğünün lastiği kaybolur. Baş ağrır. Klima tamirciler gelerek evini tekrardan kirletir. Son olarak akrabası olan Özkan'ın kaza geçirdiği haberini alan kahraman, öykünün bitmeyeceğini düşünerek öykünün özetini anlatır. Öyküde, çöpçü olarak çalışan adam yerde cüzdan bulur. İçine bakmayan adam hemen polise götürür. Polis, cüzdanın sahibini bulur. Paranın sahibi çöpçüyü çalıştığı fabrikada

⁶⁸ Sadık Yalsızuçanlar, *Ters Lale*, Profil Kitap Yayınları, İstanbul, 2021.

çalışmasını ister. Adam, arkadaşlarıyla tanışır ve fabrikada çalışmayı kabul eder. Fabrikada, yükleme bölümünde çalışan adam birkaç yıl sonra fabrikada müdür olur.

3.2.5.2. Adı Garip

Antalya’da yazlık ev alan kahraman, aldığı evin çevresini tasvir etmeye başlar. Kahraman, özellikle sahil kenarında bulunan atıklar yüzünden sitem eder. Yüzmek için sahile gider. Sahilde bulunan çöpleri toplar ve akşam saatlerinde parka gider. Burada oturan kahramanın yanına uyuz bir köpek gelir. Köpeğe Garip ismini verir. Kahraman zayıf, sıksa ve yaralar içinde olan köpeğe yemek ve su içirir. Bir sonraki gün sağlık ocağına giderek köpeğin yarası için merhem alır. Merhemi sürdüğünde köpek acılar içerisinde kıvranmaya başlar. Ertesi gün yine aynı şekilde merhemi sürmeye gelen kahraman, köpeği yerinde bulamaz. Köpeği bulamayan kahraman memleketine geri döner. Sürekli onu düşünür. Bir sonraki yıl onun yanına tekrardan gider. Ancak köpeğin arabanın altında kalarak ezildiğini öğrenir.

3.2.5.3. Dodo

İsmi Ali olan kahraman, her gün yiyecek ve içecek götürdüğü iki köpeğe mama ve su hazırlayarak parka gider. Onların orada olmadığını görür ve parktaki çöpleri toplamaya başlar. Banka oturan Ali’nin yanına elinde köpek olan bir delikanlı gelir. Köpeği seven Ali’ye onun isminin Dodo olduğunu söyler. Genç, daha sonra Dodo’nun başından geçenleri anlatır. Sıcak bir ortam yaşayan genç, Ali’ye isminin Eren olduğunu söyler. Bir süre sohbet ettikten sonra gideceğini söyleyen Ali’ye köpek Dodo, bir süre eşlik ederek onunla yürür ve gözden yitene kadar ona bakar.

3.2.5.4. Sigara Böreği

Ailesi ile birlikte Silifke’ye giden kahraman, benzinliğin olduğu bir köşede zayıf ve yaralı bir köpek görür. Kızı Zeynep, köpeğin yanında durmasını söyler. Köpeğe su ve yiyecek veren kahramanın yanına benzinlik çalışanı gelerek köpeğe araba çarptığını ama belediyeye söylemesi durumunda onu öldüreceklerini söyler. Böyle bir durumun var olduğunu öğrenen kahraman, arkadaşı İbrahim’i arayarak bilgi verir. İbrahim, daire başkanı olan Tevfik Bey’e durumu bildirir. Tevfik Bey, talimat vererek köpeği oradan aldırarak ameliyat ettirir. Bu haberi duyan Zeynep, köpeğe “Sigara Böreği” adını verir.

3.2.5.5. Manyaslı Sefa'nın Pıy Pıy

Kahraman, babasının muhallebici dükkânına her gün gelen adamın üzerinde hava kuvvetlerine ait giysiler bulur. Onun kıyafetlerini Terzi Salim diker. Adam, babasına “Ali Efendi at gitsin, at at!” şeklinde söyler. Bu sözü söyleyince içine huzur girer. Adam, öfkелendiğinde etrafında kimse kalmaz, her yeri dağıtır, kırar, eline ne geçerse fırlatır. Her hafta Cuma günü, Bandırma'dan Manyas'a kırk km yürüyerek gider. Yolda onu davet edenlere “pıy pıy” der. Kendisini öfkелendirmek için bu sözü kendisine söylemek yeterlidir. Ona yemek yetiren babası bir çay daha ister. Bunu duyan adam “getir getir!” der. Böylece âdetini bozar. Kalkıp gittiğinde kahramanın babasına hakkını helal ettiğini söyler. Ertesi sabah adam Edincik yolunda ölü olarak bulunur.

3.2.5.6. Şorikli

Göğsünde sürekli salyası akan ve pis kokan Şorikli isimli adam, haftada iki gün Nalbant Azmi'nin dükkânına giderek orada yemeğini yer. Daha sonra dükkâna takım elbiseli ve kravatlı yaşlı bir adama gelerek at yarışından sorular sorar. Azmi'nin cevaplarını dinledikten sonra “bir daha gelmeyeceğim” der gibi çıkıp gider. Birkaç gün sonra eczacı ile adam hakkında konuşurken eczacı onun yüz felci geçirdiğini söyler. Bunu duyan Azmi bakışlarıyla dalar. Az sonra çıkagelen Şorikli, Azmi'ye hakkını helal ettiğini söyler.

3.2.5.7. Kıymalı Börek, Deprem Vesaire

Milli Eğitim Bakanlığı'nda genel müdür yardımcısı olarak çalışan Nurettin Bey, ailesi ile birlikte kardeşinin nikâhı için Konya'ya gider. Dünürü kendilerini Mevlânâ'ya götürür. Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin önünden geçerken sacı sakalı dağınık, üstü başı perişan, ter kokan adam, Nurettin Bey'den beş lira ister. Kendisine yüz lira verir ancak beş lira istediğini söyleyerek kabul etmez. Nurettin Bey, cüzdanından en küçük para olan on lirayı çıkarır ve diğer beş liranın bir sonraki gelişi için olmasını söyler. Parayı alan adam, Nurettin Bey'e bugün yola çıkmamasını söyler. Sebebini sormasına rağmen bir türlü cevap alamaz ve yola çıkmamasını söyler. Nurettin Bey, tereddütte kalmasına rağmen adamı dinler ve yola yarın çıkacağını söyler. Sabah yola çıkarlar. Pozantı gişelerinden geçtikleri sırada ablası kendisini arar ve deprem olduğunu, evlerinin yıkıldığını, kocası ve oğlunun enkazın altında kaldığını söyler. Ablasına kendi evinin

durumunu söyleyen Nurettin Bey’e evinin yerle bir olduğunu ve her yerin kızıl kıyamet olduğunu anlatır.

3.2.5.8. Gurundir Memet

Memet’in babası Duran amca, emekli olunca İstasyon Caddesi’nde bir tamir dükkânı açar. Dükkâna “Gurundir Memet” adını verir. Verdiği ismin anlamını soranlara kendi markası olduğunu söyler. Memet, Faytoncu Yaşar’ın büyük kızı Yeter’le evlenir. Yeter’in akıllı bir karış havada ve kafadan kontak bir kadındır. Karısının ısrarına dayanamadan emekli olan Duran amca, dükkânı devreder. İkramiyeyle Memet’e dükkân açar ve onu evlendirir. Ama kısa bir süre sonra pişman olduğunu, çok fazla borca girdiğini, gelinine deli dendiğini ve oğlunun ayrı bir âlemde olduğunu söyler. Alacaklılar dükkânı yağmalar. Yeter ve Memet arasında sıkıntılar çıkar. Aileler kavga ederek küser. Yeter, kısa bir süre sonra ortalıktan kaybolur. Onu dereye taciz edilmiş, dövülmüş ve boğularak öldürülmüş bir halde bulurlar. Memet, dükkânı elinden alındıktan ve karısı öldürüldükten sonra iyice bunar. Duran amca, çok geçmeden karaciğer kanserinden ölür. Annesi kalp krizinden ölür. Kendisi de bir Şubat gecesi bir parkta ölü bulunur.

3.2.5.9. Ters Lale

Kahraman, Lale’nin evine gider. Babasının kendisine aldığı evi için “*Topkapı’da oturan sultanlar gibiyim*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 43) der. Lale’nin babası matematik profesörü, annesi ise ev hanımıdır. Annesine çok eziyet ettiği için Lale, babasına çok öfkeli. Matematik okumasını isteyen babasını cezalandırmak ister. Babasının şiirden nefret ettiğini bildiği için şair olur. Uzun bir süre sonra evlerine tekrardan gider ve onların sakinleştiğini görür. Annesi Alzheimer olur. Babası, kendisine “hoş geldin” der ve odasına tekrar gider. Annesi her şeyi unuttuğundan kızına eşini işaret ederek kendisini yabancı adamla yalnız bırakmamasını söyler.

3.2.5.10. Ters Lale’nin Çözölemeyen Bir Sırrı

Öykünün kahramanı Yahya Kemal Bey, evi Cihangir’de olan Lale Hanımın evine konuk olur. Burada Lale’nin sırrı hakkında söyleşiler yaparlar.

3.2.5.11. Ters Lale’nin Bir Sırrı Daha

Kahraman, St. Pierre’de Lale’yle beraber mağara-kilisenin içerisine girerler. Burada geriye vuran ışıktaki Lale’nin bir silüetini görür ve Selimiye’nin çeşitli yerlerine

işlenen doksan sekiz ilahi ismin biri unutulunca müezzîn mahfiline gizlenen ters lale gibi göründüğünü söyler. Daha sonra bulundukları mağarada kamera çekimleri yapılır. Ardından Selimiye'ye giden kahraman, caminin kubbesinde ve duvarlarında mimarın sesi kulaklarına çınlar ve mimarın Ters Lale'yi yapma sebebi anlatılır.

3.2.5.12.İnek Bursa

Kahraman, Ankara'ya her gidişinde Hacı Bayram'ı ziyaret ettiğinde türbenin önünde duran bir adam kendisine “şuradan bana bir simit al İnek Bursa”(Yalsızuçanlar, 2021, s. 52) diye çağırır. Gittiği her yerde kendisini gördüğünden ona “İnek Bursa” şeklinde hitap eder. Bir gün türbeden çıkarken burun buruna gelir ve yine yemek ister. Onu yemeğe getirir ama para çekmediğinden ve kredi kartı kullanmadığından tedirgin bir şekilde lokantaya gider. Adamı yediren kahraman, bir şey yemez. Hesabı istediğinde parasını çıkarır ve hesapla denk gelir. Kahramanın tedirgin halini gören adam “*İnek Bursa, ne korkuyorsun? Bu defa da kadayıf yemeyiveririz.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 53) sözleriyle kahramanın bulunduğu zor durumu anlar ve onu lokantada mahcup etmez.

3.2.5.13.Bugün Bayram

Kahraman, bir bayram sabahı kalkarak camiye gider. Oradan da mezarlığa, ardından eve giderek ailesiyle bayramlaşır. Televizyonda Barış Manço'nun bugün bayram arşivi görüntüsü izletilir. Aile, hep birlikte kahvaltıya oturur ve televizyon izler. Ekranda yardım gönüllüsü olarak Sudan'a giden Selim Hoca'nın iletisini izlerler. Selim Hoca kendisi için bugün bayram olduğunu söyler. Çünkü iki gündün suyun akmadığını, banyo yapamadığını, azıcık suyla temizlendiğini ve ancak iki gün sonra su tankerinin geldiğini söyler. Suyu da su satılan kuyudan zor aldığını, su kuyruğunun çok olduğunu anlatır. Bu nedenle bugün kendisi için bayramdır. Bu bayram su bayramıdır.

3.2.5.14.Yemenici Veli Dede

Öykünün anlatıcısının yazar olduğu anlaşılan bu hikâyede yazarın kardeşi ve babası Abdurrahman ile beraber bayram alışverişi için Ayakkabıcılar Çarşısı'na giderler. Küçük bir dükkânın önünden geçerken selam verir. Dükkânın sahibi içeri girmesini söyler ve babası içeri girer. Kapının üzerinde “Veli Dede” yazılır. Sohbet etmeye başlayan babası ve dükkân sahibi tekelcinin dinsiz olduğunu ve büfeyi kiraladığı ve teşrifatçılık yapan kişiden konuşurlar. Sonlarda ise iftar yemeği için çağırdığı sekiz kişinin çağırılma hikâyesi anlatılır.

3.2.5.15.Evimize Gidelim

Kahraman, bu öyküde özellikle insanların ahlâken ne kadar zayıfladığını dile getirir. WhatsApp uygulamasını açan kahraman, arkadaşının gönderdiği Angelina Jolie fotoğrafının altına “*Ya Rabbi, bu sana inanmıyor, böyle; ben az önce seccadeden kalktım ama Hakkı Bulut’a benziyorum. Yine de sen bilirsin...*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 61) sözünü yazdığını, daha sonra açtığı Twitter’da yapılan paylaşıma yüzlerce hakaretlerin söylendiğini görür ve telefonunu kapatır. Çarşıya çıkan kahraman, buradaki insanların duyarsız, anlayışsız ve görgüsüz davranışlarına şahit olarak onlardan nefret ettiğini dile getirir. Son olarak annesine “eve gidelim” diyen çocuğa yoldan geçen arabanın çarpmasıyla hayatını kaybetmesine şahit olur.

3.2.5.16.Şehreküstü Cemal

Halk arasında şehreküstü Cemal olarak bilinen bir adam, yaz kış kalın ve pis kokan bir palto giyer. Uzun bir adamdır. Kasketini hiç çıkarmaz. Sadece Demirciler Çarşısı’nda dükkânı olan Demiryalan’ın sözünü dinler. Asıl adı Alişan’dır. Cemal üç yaşındayken annesi kendisi asar. Babası, annesinin ölümünden bir yıl sonra hac vazifesini yaparken ölür. Kahraman, bu öyküde Şehreküstü Cemal’in şehirde yaşadığı olayları anlatır. Cemal, Cuma namazına gittiği Ehl-i Beyt Camisi’nde ölür ve gecelerini geçirdiği mezarlığa gömülür.

3.2.5.17.Nemli, Yapış Yapış, Boğucu Birkaç Gün

Öykünün kahramanı olan Sam, bir haftalık tatil için güneydeki bir kasabaya gider. Şehre yaklaşınca sıcaklık kendini hissettirmeye başlar. Şehre gelen kahraman, burayı tasvir ettikten sonra pansiyona gelir. Eşyalarını yerleştirdikten sonra ev yemekleri hazırlanan bir lokantaya girer. Orada bulunan bir köpeği tekleyerek bağırarak garsona öfkelenir ve onunla tartışarak yemeği yemeden çıkar. Denize girmek için yola çıkan kahraman, şehrin pislikten geçilmediğini, hayvanlara sert davranıldığını dile getirir ve kendine marketten yiyecek aldıktan sonra odasına çıkar. Klimayı çalıştırarak televizyonu açar ancak televizyondaki kadın küfür etmeye başlamasıyla kapatır ve uyumaya başlar. Rüyasında Harakânî’nin dervişlere nasihat ettiğini görür. Kalktığı zaman denize gider. Görevli, bulunduğu yerin aile yeri olduğunu bu nedenle buraya damsız giremeyeceğini söyler. Başka bir görevliye denize girebileceği تنها yerlerin olup olmadığını söyler. Görevli, Akkum’da olduğunu söyler. Akkum, Yalman Dede’nin bulunduğu yerdir. Oraya

giden kahraman, türbeye gider. O sırada ruhaniyet tecelli ederek kendisine “Evladım, senin için geldim. Yoksa burada değilim. Burası çok değişti. Horasan’dan geldiğimiz gibi değil. Çok değişti. Yazık!” diyerek kaybolur. Geri döndüğünde pansiyonun önünde polis arabası görür. İnsanlara sorduğunda bir kadının intihar ettiği söylenir. Tekrardan sahile giden kahraman, denizin halen pis olduğunu, yüzerken su yuttuğunu böylece denizde bulunan pisliği de yuttuğunu söyler. İzmir Bornova’da kitapçılık yapan Emrehan Bey kendisine WhatsApp ‘dan birkaç link gönderir. Bunların içeriğinde yaşlı ünlülerin çocukları kurban ederek adrenokram adlı kimyasal ürettiklerini ve genç kalmak için bunu kullandıkları haberini verir. Kahraman, bu haberi okuyunca aklına Suriyeli bir kız çocuğun “Gidince sizi Allah’a şikâyet edeceğim” sözü gelir. Kahraman, sabah geç uyanır. Denize girmek istemediğinden kasabanın kuzeyindeki dağlara doğru çıkar. Orada yanına şalvarlı, uzun boylu ve yelekli bir adam gelerek kendisiyle sohbet etmeye başlar. Kendisine “*Dayanamazsın. Bu âlemde olup bitenlere dayanmak zordur. Sır da buradadır.*” (Yalsızuçanlar, 2021, s. 95) der. Daha sonra adam gözden kaybolur.

3.2.5.18.Gidelim Buralardan

Öykünün kahramanı Abdullah, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü okumak için Adıyaman’dan İstanbul’a gelir. Yedi kardeşin en büyüğüdür. Babası çiftçilikle uğraşır. Ailenin bütün geçimi oto tamircisinde çalışan Samet’in aldığı haftalık gelirdir. Abdullah, sınıf arkadaşı Çetin’in askerî sınavlara çalıştığını görünce o da çalışır ve sınavı kazanırlar. Okulu bitirince teğmen rütbesiyle öğretmenliğe başlar. On iki sene sonra eşinin başörtüsü bahane edilerek ordudan atılır. Özel okullara başvurur ama korkudan kimse iş vermez. En sonunda İstanbul’da bir ilçe belediyesinde kültür müdürü olarak görev alır. Emekliliği hak edince ayrılarak Sakarya’nın Gevye tarafındaki bir dağ köyünde ev alır ve oraya yerleşir. Orada ekim yaparak ihtiyacını karşılar. Bir gün sosyal medya hesabında köy hayatının verdiği mutluluğu anlatan bir yazı yazarken kalp krizi geçirerek hayatını kaybeder.

3.2.5.19.Her Şey Yok Oldu Bak

Öykünün kahramanı daha bir yaşındayken babasını kanserden kaybeder. İki çocukla parasız pulsuz kalan annesi ise kirayı ödeyemez. Komşusu Feryal teyzenin dul bir abisiyle evlenir. Evlendikten bir süre sonra eşi, kendilerini kabul etmez. Kocasına söz geçiremeyen annesi, küçükken kendisini ve ablasına uyku ilacı içirerek çöp kutusuna atar.

Onları gören Müzeyyen isimli kadın sahiplenerek dört yıl onlara bakar. Müzeyyen, öldükten sonra ablası evlenir. Eniştesi şımarık, kumar oynayan, içki içen biridir. Ablası evlendiğine pişman olur ama çaresiz bir şekilde kabullenir. Ablası, bir gün alışveriş için çarşıya çıkar. Bu boşluktan istifade etmek isteyen eniştesi kendisine cinsel tacizde bulunmaya çalışır. Eve gelen ablası onları görünce bağırır, çağırır. Kahraman, tüm bu olup biteni ablasına anlatır. Eşinden ayrılacağını söyleyen ablasına gidecek yerlerinin olmadığını söyleyerek onu kararından durdurur. Yine bir hafta sonu eniştesi tekrardan kahramanın odasına giderek odayı kilitler ve ona tacizde bulunur. Can havliyle ondan kurtulmayı başarır ve mutfaktan aldığı bıçakla onu öldürerek cezaevine girer. Sekiz ay Sincan F tipi cezaevinde kalan kahraman, hayatını ele alan bir öykü yazar. Öykünün adı *“Her Şey Yok Oldu Bak”* olur.

3.2.5.20. Biraz Kül Biraz Duman

Semahat Hanım, bir gün oğluna alt komşulardan tuz almasını ister. Oğlu, kavanozun ağzına kadar dolu olduğunu söyler. Oğluna komşularının durumlarının sıkışık olduğunu, sık sık kendilerinden bir şey istediklerini bu nedenle çekinmeden kapılarını çalmaları için kendilerinin de istemesinin doğru olacağını söyler.

3.2.5.21. Metro’daki Suriye

17/02/2018 yılında saat 21.30 sıralarında Yenikapı’da metroya, kucağında bir yaşındaki kızıyla Suriyeli bir kadın biner. Dışardaki soğukta üşüyen çocuğu sarıp sarmalar. Isınmaya başlayan çocuğu öpüp sevmeye başlar. Yolcular, kendisine garip bir şekilde bakmaya başlar. Metronun son seferinde inmeyen kadını görevli indirir. Bir süre istasyonda sağa sola giden kadın soğuktan nereye gideceğini bilemez.

3.2.5.22. Dolu Taşları

Karaca Mahallesi’nden geçen Deli Seyfo’yu gören çocuklar onu taşlamaya başlar. Seyfo, can havliyle Zahirici Tevfik’in yıkık konağına kaçar. Gözden kaybolduğunu anlayan çocuklar geri döner. Kısa bir süre sonra yağmur başlar. Çakan şimşeklerin ardından dolu başlar. Dolu, onun ellerine, omzuna ve ellerine çarptıkça sinirlenerek “neden beni taşıyorlar?” diyerek küfretmeye başlar. Sakinleşince doludan avuç alır ve taş olmadığını anlar. Böylece Allah’a dua ederek sözlerini geri alır ve bağıшта bulunur.

3.2.5.23.Nereye Böyle?

Meydan Çarşısı'nın karşısındaki taksi durağından geçen Deli Kemal'e nereye gideceğini söyleyenlere mezarlığa gideceğini söyler. Deli Kemal'in ertesi gün ölüm haberi gelir.

3.2.5.24.Havlucu

Babasıyla Berber Ahmet'in yanına tıraş olmaya giden kahraman, berberde babası ve diğerlerinin anlattığı hikâyelere tanık olur. Bu öyküler gece geç saatlerinde izledikleri televizyon kanalları hakkında olur.

3.2.5.25.Bebek Çekmecesi

Terk edilmiş çocuklar, getirilen çekmecelere konulur. Evlat edinmek isteyenler de annesi bilinmeyen bu bebeklerden seçip alır.

3.2.5.26.Tahinli Hâkim

Anamur'da bulunan Necati Pekmez'in müşteriyle arasındaki davanın ilk duruşma gününde İş Mahkemesi'ne geldiğinde el yazısıyla "İş Mahkemesi Hâkimimiz Yoktur. Tahini Çıkmıştır..!" şeklinde bir yazı görür.

3.2.5.27.Melekli Dümbelek

Öğle namazından sonra toplanan cemaat, Kömürcü Nedim'le karısı Meryem'in cenazesine gelir. Onlar hakkında bilgi aldıktan sonra namazlarını kılar. Selamdan sonra imam "Cemaat, mevtayı nasıl bilirdiniz?" diye sorar. Cemaat, "İyi bilirdik!" der. İki, üç kez tekrarladıktan sonra Meczup Cemal, "Karısı Meryem Hanım melekti, kendisi dümbelekti!" diye bağırır.

3.2.5.28.Meriç'in Boğma Rakıyla İmtihanı

Bir gün Meriç hoca Konya'dan öğrencisi Tarık'ı arayarak konservatuvardan Ahmet Hoca'yı ziyaret edeceğini söyleyerek kendisinin de gelmesini söyler. Evi Hoşdere'de kalan hocasının evine gider. Biraz sohbet ettikten sonra Meriç susadığını söyleyerek mutfığa gider. Mutfakta su şişesi yerine rakı şişesini alarak bardağa doldurur. Hocası, onun rakı olduğunu söyler. Meriç "olsun hocam, sizden olunca onu da içeriz" şeklinde kekeler ancak içemez. Heyecandan terlemeye başlar. Hocasına saygısızlık yapmak istemediğinden suyun soğuk olduğunu ve üzerine su ekleyeceğini söyler. Gidip rakıyı

dökerek su doldurur. Evden ayrıldıklarında Meriç’e gülen Tarık, kendisine imamın iyi bilmediği sureyi namazda yarım yamalak okuması öyküsünü anlatır.

3.2.5.29. Bir Adak Öyküsü

Kahramanı yazar olan bu öyküde babası, Melekbaba Mahallesi’ne tüm izinlerini alarak bir Melekbaba Sineması kurar. İlk filminin Ayhan Işık’la Belgin Doruk’un Küçük Hanımefendi’siydi. İki hafta boyunca gösterimde kalır. Babasıyla öteden beri arası açık olan komşusu Kâmil Bey, yaptığı sinemayı hazmedemeyerek kendisini şikâyet eder. Sinema kısa bir süre kapatılır. İkisi arasında dava başlar. Babası, davayı kazanırsa bin fakiri doyuracağını söyler. Annesi, böyle konuşmamasını, daha sonra zor durumda kalacağını söyler. Altı ay sonra davayı kazanır. Adağı unutmayan babası, bir akşam yemeğinde “Yav şu bin kişilik yemek işinden vazgeçsek veya sayıyı azaltsak olmaz mı?” deyince, annesi “Allah’a bir daha işin düşmeyecekse yerine getirme” der. Biraz düşündükten sonra adağı yerine getireceğini söyler.

3.2.5.30. Beyaz Ölüm

Çöpten kâğıt ve plastik toplayarak geçimini sağlayan Mustafa Keskin, elli yedi yaşındaydı. Bir gün ayağına paslı çivi batır ve yara olur. Bu nedenle artık çöp toplayamaz. Sekiz gün sonra bir Cuma sabahı cesedi bulunur.

3.2.5.31. Deliliğe Övgü

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nin önünden geçen adam, bahçe duvarına yaklaşarak avluda dolaşan birine içeride kaç kişi olduğunu söyler. İçerideki adam, kendisine yaklaşarak “siz dışarıda kaç kişisiniz?” diye sorar.

3.2.5.32. Kara Basma

Kahraman, dervişleriyle cumaya giderken karşıdan sakallı bir adam görür. Adama kara basmamasını ve ayıp olduğunu söyler. Adam, tuhaf bir şekilde bakar. Dervişleri de anlamaz. Kahraman, dervişlere sakalının aklaştığını ancak boyadığını söyler.

3.2.5.33. Alo Fetva

Fetva hattına, baldızla aynı sofrada oturmanın caiz olup olmadığı yönünde bir soru gelir. Din uzmanı bu soruya cevap olarak “O cürmü işleyen zaten insanlıktan çıkmıştır. Ne poh yirse yisin...” cevabını verir.

3.2.5.34. Kuğunun Son Şarkısı

Neyzen Baba, ayakta duramayacak kadar sarhoş olur. Yeninden nây-ı şerifini çıkararak en güzel bestesini söylemeye başlar. Onu o halde görenler, karakola haber verir. Zaptiyeler kurtarmaya çalışırken onlara “Türk musikisinin katilleri” demeye başlar.

3.2.5.35. Kaşınmanın Özü Üzerine

Ayten, halası Remziye Hanım’la sinema filmine gider. Halası, Ayten’in dizini kaşımaya başlar. Bir anlam veremeyen Ayten, halasına “ne yapıyorsun?” der. Halası şaşkınlıkla “Senin bacağın mı o kız! Allah canını almasın, niye söylemiyon, ben de gaşıyom gaşıyom niye dad alamıyom diyom!” şeklinde söyler.

3.2.5.36. Haiti’li Michel Denis’in İçilen Kanı

Yoksul bir mahallede yaşayan Michel’in ataları Tainolardır. Buraya Avrupa’dan gelenler, üç milyona yakın yerliyi öldürür. The Clinton Foundation Vakfı’nca, kendisi gibi yüzlerce çocukla birlikte evlat edinmek üzere götürülür. Beş gün boyunca görevli bakıcılar onlara güzel yemekler yetirerek mutlu yaşarlar. Altıncı gün iki arkadaşı ile birlikte Adrenokrom ihtiyacı olan bir Rothschild yaşlısı için önce işkence yapılır, hormonu salgıladıklarında ise kanları alınarak öldürülür.

3.2.5.37. Kaderin Kırmızı İpi

Kahramanın sohbet havası içerisinde gerçekleştirmiş olduğu bu öyküde, yaylacıların yaylaya çıktıklarında sürüyü korumak için beraberlerinde kedi ve köpekleri getirdiklerini ve yaylada işleri bitirerek evlerine döndüklerinde ise onları orada kaderlerine mahkûm bıraktıkları anlatılır. Öykünün devamında kahraman, ülkede her sene elli beş milyar dolar vergi toplandığını, bunun kırk milyar dolarını ise sadece üç yüz kişi aldığını belirtir. Biri bunlara dur diyerek düzeni değiştirdiğinde ise ülkede karışıklıklar baş göstermeye başlar. Ülke, ilk dış borcunu bin sekiz yüz elli dörtte alır. Bu borcun tamamını bin dokuz yüz elli dört yılında ödediğinde tekrardan borç alması için iç karışıklık ve baskıların artmaya başladığı anlatılır. Kahraman, yaşanan tüm bu olaylardan dinleyicinin ve aşk ile ay tanrısının iğneleyici bir anlatımla haberlerinin olmadığını dile getirir.

3.2.5.38.Yâr Yüreğim Yar

Öykünün kahramanı olan Sinem'in yaşam öyküsü anlatılır. Sinem, üniversite okumak için Ankara'ya gider. Burada maddi imkânsızlıklar yüzünden sıkıntı çeker. Üniversitede tanıştığı Bülent'le evlenir. Bir sene sonra Merve isminde kızı olur. Sinem, eşi ile neredeyse her gün tartışır. Kızı iki yıl sonra vefat eder. Kızının vefatı yüzünden kısa bir süreliğine de olsa aynı duyguları paylaştıklarından beraber olurlar. Kızı, vefat ettikten birkaç yıl sonra bir oğlu olur. Eşi ile aralarındaki sorun artmaya başlayınca eşinden boşanır. Bulunduğu sıkıntılı süreçten bunalan kahraman, bir arayış içerisinde olur ve dergâha gider. Birkaç yıl sonra hac vazifesini yerine getirir ve içindeki sıkıntıdan kurtularak manevi huzuru bulur. Hacdən döndükten sonra efendisine kavuştuğunu bildiren kahraman, hakiki haccın hac dönüşünden sonra yaşadığını dile getirir. Kendisine sürekli Allah'a anlattığı oğlu, bir süre sonra artık inanmadığını söyleyerek her şeyden kendisini uzaklaştırmaya başlar. Oruç tutmaz, namaz kılmaz, zikir çekmez. Kahraman, Allah'a yaklaşmasına rağmen oğlunu beraberinde getiremez. Babasının yanında yaşayan oğlu, babasından etkilenecek dinden uzaklaşır ve alkol içmeye başlar. Sinem, ailenin ilk çocuğu olduğu için tüm yük onun omuzları üzerine yüklenir. Böylece hasta olan anne, babası ve kardeşiyle tek tek ilgilenmeye başlar. Sinem'in hayatında geçen sıkıntılı süreç ile birlikte öykünün genelinde oğlu, eşi, babası, annesi ve kardeşinin yaşamı hakkında bilgi verilerek bu süreçte yaşadıkları 1. Tekil şahıs ağzından aktarılır.

SONUÇ

Türk Edebiyatında 1980'lerden sonra eser üretmeye başlayan Sadık Yalsızuçanlar, tasavvufun etkisiyle insanın ruh dünyasında meydana gelen değişimleri eserlerinde anlatmaya başlar. Roman, öykü, masal, deneme ve araştırma kitapları gibi farklı alanlarda çalışmalar yapan yazar, insanı anlamaya ve anlatmaya çalışır.

Türk edebiyatında önemli katkıları olan kişilerin eserlerini okumasıyla artan bilgi birikimi, Dostoyevski, F. Kafka ve Balzac gibi isimlerle hayal dünyası genişler. Tasavvuf Edebiyatının temsilcilerinden olan İbn Arabi, Mevlânâ, Niyazi Mısri, Harakanî, Hayyam ve Yunus Emre gibi birçok tasavvuf erbabının etkisinde kalarak ele aldığı eserlere yer verir. Yalsızuçanlar'ın farklı kaynaklardan beslenmesi kendi iç dünyasını açığa çıkarmasını ve eserlerinin yeni oluşumlara katkı sağlamasına zemin hazırlamıştır. Kendine has bir üslupla eserlerini ele alan yazar, postmodern ve sürrealist unsurlardan yararlanarak Tasavvuf edebiyatını ve Batı edebiyatını harmanlayarak Türk edebiyatına alışılmadık bir şekilde sunar. Özellikle meslek hayatına atıldıktan sonra başladığı televizyonculuk ile öğretmenlik yıllarında yapmış olduğu seyahatler neticesinde gördüğü farklı coğrafyalar ve olaylar öykülerinin zengin bir içeriğe sahip olmasını sağlamıştır.

Sadık Yalsızuçanlar'ın edebi yapıtlarında hareket noktası genellikle birey ele alınır. Yalsızuçanlar'ın eserlerinde dış dünya ile nasıl davranacaklarını bilmedikleri için dengeyi kuramazlar. Bu nedenle birey sürekli huzursuz olur. Böylece tüm sıkıntıları iç dünyalarında yaşamaya başlar. Yazarın öykü ve romanlarının çoğu kendi benliğini bulamayan bireyin yaşadığı sıkıntılı süreç ele alınır. Bireyin iç dünyasını anlatan yazar, onun ruhsal durumunu yaşadığı toplumla ilişkilendirir. Böylece yaşadığı sosyolojik ve psikolojik durum ele alınır. Bireyin yaşadığı çatışmaya müdahale etmeyen yazar, eserin başarılı ve objektif bir şekilde aktarılmasını sağlar. Çalışmanın birinci bölümünde Sadık Yalsızuçanlar'ın hayatının ele alındığı bu bölümde onun doğumundan bugüne kadar geçirdiği hayat serüveni başlıklar halinde ele alındı. Yalsızuçanlar, hayatı boyunca hep yazmış ve yazmaya da devam etmektedir. Yazmayı hayatının bir parçası olarak görür. Arkadaş çevresiyle yapmış olduğumuz görüşmeler onun bu konudaki düşüncelerini destekler nitelikte cevaplar aldık.

Çalışmanın ikinci bölümünde Yalsızuçanlar'ın edebi kişiliği, romancılığı, öykücülüğü ve masalcılığı hakkında bilgi verildikten sonra deneme ve araştırma kitapları,

yeniden yazma ve edisyonları, seçkileri ve söyleşi kitaplarının tanıtımı yapıldı. Bu incelemenin çoğunda tasavvufi anlatım ön planda olduğu görüldü. Deneme kitaplarından on üç, seçkilerinden ise üç kitabın tasavvufi içeriğe sahip olduğu anlaşıldı. Ele aldığı yeniden yazım ve edisyonlarından birkaçı şark klasiklerinden oluşur. Bunun dışında yazarın ele aldığı eserlerin çoğu edebi özellik olmasına rağmen kimi eserlerinde tasavvuftan söylemlere rastlanır.

Sadık Yalsızuçanlar, Türk edebiyatının önemli başarıları bulunan bazı önemli insanların hayatı hakkında bilgiler verir. Söyleşi kitaplarında Semiha Ayverdi, Ebu'l Hasan Harakânî, Aziz Mahmut Hüdâyî ve Rasim Özdenören'in hayatları hakkında yapmış olduğu söyleşiler anlatılır.

Yalsızuçanlar, TRT'de prodüktör olarak çalıştıktan sonra televizyona dair birçok bilgiye sahip olur. Böylece sinema ve televizyona dair bilgisini harmanlayarak bu alanda sekiz tane kitap yazar. Bunlardan biri de ilk deneme kitabı olan *Korku ve Ümit ve Aşk* kitabıdır. Yazar, bu alanda yazdığı kitaplarda genellikle televizyonun zararlarından söz eder. İnsanın zamanla ahlaki ve örfi olarak yozlaşmaya başladığını dile getirir.

Yazar'ın ele aldığı yeniden yazın ve edisyonlarından olan *Erdem Öyküleri*, *Rehber Öyküleri*, *Namaz Öyküleri* ve *Huzur öyküleri* birbirlerine benzerliğiyle dikkat çeker.

Çalışmanın ayrıntılı olarak ele alındığı üçüncü bölümün ilk başlığında yazarın *Yakaza*, *Cam ve Elmas*, *Hayyam*, *Vefa Apartmanı* ve *Diyamandi* romanları çözümlenerek değerlendirildi. Değerlendirme neticesinde yazarın romanlarında anlatılan kahramanlar, kendi öz beninden sıyrılarak Allah'la dirilme ve Allah'la var olma arzusu içerisinde yaşamaya çalıştıkları görüldü. Mekânlar, bireyin bakış açısını belirten en önemli unsurdur. Kahramanlar, zamanlarının çoğunu cami, dergâh ve türbe gibi mekânlarda geçirirler. Bu mekânlar, kendileri için manevi huzurun oluşmasını sağlayan açık mekânlardır.

Yazar, mekânı kahramanın bulunduğu ruhsal duruma göre uygun bir atmosfer oluşturarak pekiştirir. Böylece kahramanın içsel ve dışsal durumuna göre ele alınan mekân tasvirleri, olay örgüsüne hâkim bir bakış açısıyla kahramanın psikolojik durumunu destekler nitelikte ele alınır. Romanlarında geriye dönüş tekniğini kullanan yazar, karmaşık ve bağımsız görünen olay örgüsünü bir bütünlük içerisinde başarılı bir şekilde okuyucuya aktarır.

Çalışmanın üçüncü bölümün ikinci başlığında yazarın *Şehirleri Süsleyen Yolcu*, *Ayan Beyan*, *Garip*, *Halvet Der Encümen* ve *Ters Lale* öykü kitaplarında bulunan bütün hikâyeler hakkında bilgi verildikten sonra kitabın başında genel bir değerlendirme yapıldı. Anlatılan öykü kitaplarından en geniş hacme sahip kitap, yazarın son öykülerinden olan *Ters Lale* kitabıdır. Yazar, ilk öykü kitabı *Şehirleri Süsleyen Yolcu* eserinde çoğunlukla hayatından ve yakın çevresindeki hikâyelere yer verirken *Ters Lale* kitabında ise yapmış olduğu yurt içi ve yurt dışı seyahatlerde yaşadığı veya şahit olduğu olayları anlatır. Ancak anlattığı olaylarda yer alan mekânlar genel olarak Malatya ve Ankara'da geçer. Yazarın, doğup büyüdüğü ve yaşadığı yerler bu mekânlar olduğu için olayları genellikle burada bulunan mekânlar üzerine kurguladığı görülmektedir.

Yazar, öykülerinde ayrılık yaşayan, ihanete uğrayan ve manevi değerleri kaybederek yozlaşması sonucunda yaratıcıdan ayrı düşen insanları bulundukları çaresizlikle benliklerinin derinleşerek yitme noktasına geldiğinde, beşeri dünyanın boş ve hayallerle dolu yalan bir yer olduğunu idrak edince ilahi aşkın menziline doğru yol almaya başlarlar. Böylece tüm umutsuzluk ve çaresizliklerini bir kenara bırakarak hayata umutlu bir başlangıç yaparlar. Bireyin arayış içerisinde başladığı somut yolculuğuyla anlatılan olaylar, onun iç yolculuğudur. Bu nedenle mekân ve birey arasında ayrılmaz bir ilişki olur. Öykü ve romanlarda mekân birey gibi toplumsal çözümlülüğü yaşar.

Sadık Yalsızuçanlar, ele aldığı roman ve öykülerinin tümünde kahramanın ruh çözümlemesini başarılı bir şekilde ele alır. Kahraman bakış açısıyla ele aldığı öykülerinin çoğu tasavvufi bir yaklaşımla ele alınır. Ancak olaylar sebep-sonuç ilişkisinden ziyade fantastik bir anlatımla okuyucunun önüne çıkar. Ele aldığı romanların çoğunda tarihi, dini ve sıradan insanların konu edindiği olaylar iç içe anlatılır. Buna örnek olarak *Hayyam* romanı gösterilebilir.

Yalsızuçanlar, öykülerinde ele aldığı tasavvufi anlatım ve metafizik arayış içerisinde yaptığı sürrealist anlatımıyla okuyucuya değişik bir sunum yapar. Yapmış olduğu okumalarla etkisi altında kaldığı birçok yazar ve sanatçıyı eserlerine konu eder. Bediüzzaman Said Nursi, Niyazi Mısri, İbn Arabi, Mevlânâ, Ömer Hayyam, Ebu'l-Hasan Harakâni, Yunus Emre, Necip Fazıl Kısakürek, Aziz Mahmûd Hüdâyi ve Samiha Ayverdi gibi Türk ve İslam edebiyatının önde gelen temsilcilerinden faydalanır.

Türk ve Dünya edebiyatından okumalar yapan Yalsızuçanlar, bu bilgi birikimini eserlerinin her alanında kullanır. Roman ve öykülerinde düzyazı cümlelerini keserek şiirsel bir görünüm meydana getirmek, şiirsel yazım tekniklerine yer vermek, masalsılık, eksiltili ve devrik cümleler, teşbih, ikilemeler, şairane üslup, kişileştirme ve leitmotifler gibi tekniklerden yararlanarak anlattığı olayın kurgusuna şiirsel bir söyleyiş kazandırır. Eserlerinde kullandığı şiirsel teknikler ile roman ve öykülerinde zengin bir anlatım yakalar.

Sonuç olarak Sadık Yalsızuçanlar, küçüklüğünden beri kendini çok iyi yetiştiren, almış olduğu eğitimle kendini geliştiren, okuyan, öğrenen, 1980'lerden sonra ele aldığı yazılarında günümüz insanların yaşadığı toplumsal sorunları ile olayları teknik bilginin yanında içsel duygularıyla da ele alan ve anlatımları sayesinde özgünlüğü yakalayan Cumhuriyet Türk Edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biridir.

KAYNAKÇA

- Aytaç, G. (2016). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Aktaş, Ş. (1991). *Roman Sanatı ve İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aytaç, G. (2008). *Tematik Roman İncelemeleri (Hayata Ayna Tutan Romanlar)*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Bachelard, G. (2017). *Mekânın Poetikası*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Bahtin, M. (2014). *Karnavalıdan Romana*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Belge, M. (2009). *Sanat ve Edebiyat Yazıları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çetin, N. (2019). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş I*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demir, N ve Emine Y (2013). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1998). *Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, D. (1994). *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ülke Yayınları.
- Enginün, İ. (2019). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Enginün, İ. (2007). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839– 1923)*. İstanbul: Dergâh Yayınlar.
- Ercan, Y. N. (1994). *Tanzimattan Günümüze Türk Öykü Antolojisi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Freud, J, A. (1981) *Psikanaliz Açısından Edebiyat*, Çev. Selahattin Hilav, İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları.
- Göka, Ş. (2001). *İnsan ve Mekân*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Gürhan, T. (1984). *İnsan-Mekân ilişkileri ve Kafka*. İstanbul: Sanat-Koop Yayınları.
- Kaplan, M. (2011). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar/Tip Tahlilleri-3*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Kaplan, M (1994). *Hikâye Tahlilleri*. İstanbul: 5. Baskı. Dergâh Yayınları.
- Kundera, M. (2014). *Roman Sanatı*. İstanbul: Can Yayınları.
- Kormaz, R., & Şahin, V. (2018). *Romanda Kişiler Dünyası*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, R. ve Şahin, V. (2017). *Romanda Mekân/Romanda Mekânın Poetiği ve Çözümlemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, R. (2004). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1981). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: 4.Baskı. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Lekesiz, Ö. (2001). *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Lukacs, G. (2003). *Roman Kuramı*. Çev. Cem Soydemir, İstanbul: Metis Yayınları,
- Moran, B. (2019). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2019). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2018). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 3*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Muhammed, D (2016). *Tasavvuf ve Mistisizm*. Mumamet Uysal (Çev.). İstanbul: 1. Baskı. Endülüs Kitap.
- Nizami. (2008). *Mahzen-i Esrâr*. (S. Yalsızuçanlar, Dü.) İstanbul: Lacivert Yayınları.
- Oktay. A. (1993). *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı / 1923-1950*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Orhanoğlu. H. (2017). *Anlatıcılar Açısından Roman Gelişimi*, Hece Dergisi, Cilt:1.
- Öksüz, E. (2011). *"Cam ve Elmas" romanında iletişim/sizlik ve yabancılaşma temaları*. Turkish Studies .
- Önertoy, O. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı ve Öyküsü*. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Özdemir, E. (1993). *Edebiyat Bilgileri Sözlüğü*. İstanbul Remzi Kitabevi.
- Özön, M. N. (2015). *Türkçede Roman*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Sadi, Ş. (2007). *Bostan*. (S. Yalsızuçanlar, Dü.) İstanbul: Lacivert Yayınları.
- Sadi, Ş. (2011). *Gülistan*. (S. Yalsızuçanlar, Dü.) İstanbul: Lacivert Yayınları.
- Sami, Ş.(2015) *Kamûs-ı Türkî*, İstanbul: Şifa Yayınevi
- Sargut, C. (2009). *Sâmiha Ayverdi ile Sırra Yolculuk*. (S. Yalsızuçanlar, Dü.) İstanbul: Nefes Yayınları.
- Şahin, V. (2014). *Bilge Kadının Aynadaki Yüzü (Hâlide Edip Adıvar'ın Romanlarında Yapı ve İzlek)* . Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tanpınar, A. (2011). *Edebiyat üzerine makaleler* (Z. Kerman, haz.). İstanbul: Dergâh.
- Tekin. M. (2017). *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tekin, M. (2012). *Roman Sanatı-I/Romanın Unsurları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Topaloğlu, A (1994). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tosun, N. (2015). *Günümüz Öyküsü*. İstanbul: Dedalus Yayınları.
- Türer, O (1995). *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*. İstanbul: Seha Neşriyat.
- Wellek. R. (1983). *Edebiyat Biliminin Temelleri*. Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı Yayınlar.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Hayyam*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1998). *Rüya Sineması*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Ahmed Cevdet Paşa ve Zamanı*. Ankara: Edebiyat Ortamı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2015). *Anadolu Erenleri*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2012). *Anadolu'nun Kalbi: Harakânî*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2013). *Âşıklar Tabîbi Aziz Mahmûd Hüdâyî*. Sufi Yayınları: İstanbul.
- Yalsızuçanlar, S. (2012). *Aşk Kâğıda Yazılmıyor*. İstanbul: Granada Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2004). *Aşka Dair Yalanlar*. İstanbul: Nesil Yayınları.

- Yalsızuçanlar, S. (2010). *Aşkın Halleri*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2007). *Ayan Beyan*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2016). *Başçarşı'da Karşılaşmak*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Benlikten Hiçliğe*. Ankara: Edebiyat Ortamı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2012). *Bilgelik Kulesi*. İstanbul: Anatolia Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2007). *Binbir Gece Masalları*. İstanbul: Lacivert Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2018). *Cam ve Elmas*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2012). *Cân-ı Candır*. İstanbul: Nefes Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Dede Korkut Hikâyeleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2019). *Diyamandi*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2004). *Dua Günlüğü*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2010). *Dünya Durulmaz*. İstanbul: Ferfir Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Dünyanın Orta Yeri Sinema*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1998). *Düşkırığı*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2003). *Erdem Öyküleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2014). *Fetret Çağında Hikmet Burcundan Şiirler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2007). *Garip*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1998). *Geçen Gün Ömürendir*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2016). *Halvet Der Encümen*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Hayat Müzikle Devam Eder*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2003). *Hikmet Öyküleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2005). *Huzur Öyküleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2007). *İletişim Deveran mı? Kesim Devre mi?* İstanbul: Kapı Yayınları.

- Yalsızuçanlar, S. (2019). *İlk harfî Elif'tir son harfî He*. İstanbul: Selen Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2015). *Kalpdeki Akıl: Risale-i Nur Üzerine Düşünceler*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2019). *Kelile ve Dimne*. İstanbul: Lacivert Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2006). *Kenan Rifâî İle Aşka Yolculuk*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2013). *Kerbela ve Fatıma'nın Gözyaşı*. İstanbul: Granada Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2005). *Kerem ile Aslı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1996). *Korku ve Ümit ve Aşk*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2019). *Kuran'dan Hikâyeler*. İstanbul: Nefes Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Küf & Toplu Öyküleri 2*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Mavi Kanatlı Bir Kuş*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2006). *Mem ile Zin*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2005). *Mevlânâ'dan Öyküler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1998). *Muallakât-ı Seb'a*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2018). *Namaz Öyküleri*. Ankara: MG V Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2003). *Rehber Öyküler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Sadık Amca'nın Masal Bahçesi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Sessizlik Diyarı*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2008). *Sevgiliye Şiirler/ Naat Seçkisi*. Ankara: Silüet Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2017). *Sofra*. İstanbul: Mevsimler Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1998). *Tarafsızlık Masalı*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (2007). *Tasavvuf Risalesi*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Yalsızuçanlar, S. (1997). *Televizyon ve Kutsal*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (2021). *Ters Lale*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (2005). *Tövbe ve İstiğfar Günlüğü*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (2004). *Unsuru'l-Belâğat'a İlişkin Notlar*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık.

Yalsızuçanlar, S. (2013). *Ümmi Sinan Halveti*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (2021). *Vefa Apartmanı*. İstanbul: Profil Ktap Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (1992). *Yakaza*. İstanbul: Karakalem Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (2014). *Yalnızlık Koridoru*. İstanbul: Edebiyat Ortamı Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. (1982). *Yeni Şiir Antolojisi*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.

Yalsızuçanlar, S., & Mut, M. (2015). *Anadolu'yu Mayalayanlar*. İstanbul: h Yayınları.

Yalsızuçanlar, S. Bulut, M. A. & Aydoğan, M. (2017). *Rasim Özdenören'le Söyleşmek*. Ankara: Edebiyat Ortamı Yayınları.

Yalsızuçanları, S. (2007). *Namaz Risaleleri*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.

Yıldız, G. (1961) *Türk Romanında Köye Doğru*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tezler

Apaydın, M. (2001). *Biyografik Romanlar ve Türk edebiyatında Biyografik Romanın Gelişimi Üzerine Bazı Gözlemler*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

Bulut, A. (2013). *Rasim Özdenören hakkında bir monografi çalışması*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi.

Çavdaroğlu, Ö. (2021). *Popüler Roman Geleneği Ve Sadık Yalsızuçanlar'ın Romanları*. Kastamonu: Yüksek Lisans Tezi.

Çelik, A. (2014). *Sadık Yalsızuçanlar'ın Öykülerinde Yapı Ve izlek*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Demir, İ. (2020). *Jale Sancak'ın Öykülerinde İçerik*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Gürdal, D. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar'ın tarihî romanları üzerine bir inceleme*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Linans Tezi.

Körpe, O. (2001). *Suat Derviş'in Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Öge, H. (2017). *Sadık Yalsızuçanlar'ın Öykülerinde Tasavvuf*. Yozgat: Bozok Üniversitesi, Yüksek Linans.

Sungur, F. (2019). *Sadık Yalsızuçanlar'ın Ayan Beyan, Güzeran, Hiç, Garip, Akla Veda, Pınar Sineması Hikâyeleri üzerinde söz dizimi incelemesi*. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Umurhan, S. H. (2019). *Sadık Yalsızuçanlar'ın romanları ve romancılığı üzerine bir değerlendirme*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, E. (2019). *Hüseyin Su hakkında monografik bir çalışma*. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi, Doktora Tezi.

Web Sayfaları

Eraslan, Y. N. (2020). *Bir Erkek Adamın Hikâyesidir Vefa Apartmanı*. <https://sadikyalsizucanlar.dergibi.com/bir-erkek-adamin-hikayesidir-vefa-apartmani/> adresinden alınmıştır. E.T: 16.07.2022.

Özen, İ. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar*. <http://teis.yesevi.edu.tr/adresinden-alinmistir>. E.T: 05/05/2022.

Yüksek, V. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar'ın romanlarına genel bakış*. <https://www.kitaphaber.com.tr/adresinden-alinmistir>. E.T: 24.07.2022.

www.sonersadikoglu.com E.T: 23/10/2022

www.biyografya.com. E.T: 09/03/2022

www.yenisafak.com. E.T: 08/06/2022

www.hurriyet.com.tr. E.T: 10/09/2022

www.turkedebiyati.org. E.T: 12/09/2022

www.milliyet.com.tr E.T: 12/09/2022

Röportajlar

Yalsızuçanlar, S. (tarih yok). *Sadık Yalsızuçanlar ile Şehirlerin Göbeğine Edebi Mühürler*. (M. Altan, Röportajı Yapan)

Yalsızuçanlar, S. (2018). *Sadık Yalsızuçanlar: Son Damla Yazdırır Aslında*. (Y. N. ERASLAN, Röportajı Yapan)

Yalsızuçanlar, S. (2019). *Sadık Yalsızuçanlar: Tecrübelerin İzlerine Basarak Daha Doğru Yürüyebiliyoruz*. (D. Demirdağ, Röportajı Yapan)

Yalsızuçanlar, S. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar: "Melamete uğramayanın cemalden nasibi olmazmış"*. (Y. Gönüler, Röportajı Yapan)

Yalsızuçanlar, S. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar ile Kitap Sohbeti*. (A. Özçelik, Röportajı Yapan)

Yalsızuçanlar, S. (2020). *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi* , 96-103.

Söyleşiler

1. Sadık Yalsızuçanlar ile 19/03/2022 tarihli söyleşi
2. Sadık Yalsızuçanlar ile 08/06/2022 tarihli söyleşi
3. Yunus Nadir Eraslan ile Sadık Yalsızuçanlar üzerine yapılan söyleşi
4. Ender Yılmaz ile Sadık Yalsızuçanlar üzerine yapılan söyleşi

EKLER LİSTESİ

EK-1: SADIK YALSIZUÇANLAR İLE YAPILAN SÖYLEŞİLER

A. SADIK YALSIZUÇANLAR İLE YAPILAN 19/03/2022 TARİHLİ SÖYLEŞİ

1. Yazar kimdir?

Hegel’ciyim bu konuda. “Her ruh, kendi acısının taşıyıcısı olarak bizatihi sanatçıdır.” Belirlemesine fena halde katılıyorum. Ama yazmak daha çok emek, sabır, çaba gerektiren ve tutkuyla yapılması gereken bir şey olduğundan her ruh bunu yapamayabiliyor. Yazarın seçilmiş biri olduğunu düşünmüyorum. Hepimizde yetenek var. Bazımızda çok bazımızda az. Çok olanlara o yeteneği yazmayı, çalışmayı dayatıyor ve yazar dediğimiz kişi ortaya çıkıyor. Hani bir yazar diyor ya, “kırkıktan sonra da şiir yazana şair denir.” Bunu, yaşamı boyunca yapabiliyorsa yazardır.

2. Yazar nasıl olmalıdır?

Her kalemi eline aldığında ilk kez yazıyormuş gibi yazmalıdır. Asla ustalaşmamalıdır. İlk defa âşık oluyor gibi... Tutkuyla yazmalıdır. Yazmasa ölecekmiş gibi hissetmiyorsa yazmamalıdır. Asla yazdığını beğenmemelidir. Kibirli olmamalıdır. Sabırlı ve gayretli olmalıdır.

3. Yazar-Yazı ilişkisi nasıl olmalıdır?

Yazı gönülden doğuyorsa yazı ile yazarın ilişkisi bir tutkulu sevgi, bir aşk ilişkisi gibidir. Ama yazı yazardan çıktıktan sonra artık kamusal alana dahil olduğundan, kitabın rol sayfasında adının geçmesinden başka bir bağ kalmıyor. Yazılan artık yayımlanmışsa okura aittir.

4. Öykü nedir?

Öykü, yaşamın minyatür bir örneğidir. Bir kesit, bir an, birkaç pozlanmış capcanlı fotoğraf. Zaman zaman yaşamdan soyutlanarak kurulmuş yeni bir dünyadır.

5. Yazacağınız bir eserin öykü veya roman olacağına nasıl karar verirsiniz?

Öyküyü kısa bir sürede, adeta bir çırpıda yazarım. Bende öykü daha çok doğarak geliyor ve ortaya çıkıyor. Birden beliriyor. Bazen başlığı beliriyor, oturup yazıyorum, gerisi geliyor. Bazen öykünün ana kişisi beliriyor, ona karar vermiş oluyorum, yine oturup yazıyorum. Bazen de bir kelime, bir cümle, bir nesne, bir imaj beliriyor, oradan yürüyor metin. Roman öyle değil. Roman yazmağa karar verdiğimde bir süre çalışıyorum. Okuyorum, araştırıyorum, geziyorum, inceliyorum, dinliyorum, bazen ses kayıtları yapıyorum, notlar alıyorum. Sonra yazıyorum.

6. Eserlerinizi önceden kurgular mısınız ya da yazma sürecinde mi vücuda gelirler?

Öykülerimi önceden nadiren kurgularım. Çoğu birden belirir ve kısa sürede yazarım. Yazarken abartılı bir çağrışım dalgası oluyor. Metin bende daha çok çağrışımlarla yürüyor. Ama romanlar öyle değil. Onları dediğim gibi hazırlanarak yazıyorum.

7. Hikâyesiz öykü kavramı sizin için ne ifade ediyor? Hikâyesiz öykü olabilir mi?

Olaya dayalı olmayan, daha çok durum, atmosfer veya bir imaj etrafında yürüyen kısa hikâyelere öykü deniyor gibi. Ama biliyorsunuz bu kavramlar fazlasıyla bulanık ve öznel. Her türden spekülasyona da açık.

8. Bir kitap yazmak ne kadar zamanınızı alıyor?

Değişiyor. Çok hızlı yazdığımdan eğer içte geliştirdi ve biriktiyse, olgunlaştıysa uzun bir metni çok kısa sürede yazabiliyorum. Ama bazen tıkanıp kalıyor ve bir süre bırakıyorum. Neden sonra dönüyorum, devam ediyorum. Bazı kitaplarımı bir haftada bazılarını bir yılda yazdım.

9. Kitaplarınızı yazarken gerçek hayatta yaşadığınız olaylardan esinleniyor musunuz?

Çok esinlenirim. Hatta yazarken gözlediğim, dinlediğim, gördüğüm, hissettiğim malzeme de girer metinlerime. Gerçek hayattan fazlasıyla yola çıkarım.

10. Yazarlığa başlamanızda neler etkili oldu? Nasıl başladınız?

Annemin anlattığı masallar, babaannemin okuduğu Yunus ilahileri, babamın işlettiği sinemalarda seyrettiğim filmler ve nihayet ortaokuldaki Türkçe öğretmenim Turan Gültekin'in okuttuğu kitaplar diyebilirim.

11. Yazarken nelerden ilham alıyorsunuz?

Her şey ama her şey beni etkileyebiliyor. Bu çok sıradan bir şey de olabiliyor, gördüğüm bir rüya da, yıllar sonra çağrışan bir hatıra da. Bir acı da bir neşveli hal de...

12. Hayal dünyanızın bu kadar genişlemesine sebep olan olaylar nelerdir?

Sanıyorum çocukluk ve ilk gençlik yıllarımda çok fazla film seyretmem...

B. SADIK YALSIUZÇANLAR İLE YAPILAN 08/06/2022 TARİHLİ SÖYLEŞİ

1. En sevdiğiniz kelime nedir?

Merhamet.

2. En nefret ettiğiniz kelime nedir?

Kin.

3. Ne sizi heyecanlandırır?

Filtre Kahve ve sigara.

4. Heyecanınızı ne öldürür?

Filtre kahvesizlik ve sigarasızlık.

5. En sevdiğiniz ses nedir?

Kedi mırıltısı.

6. Nefret ettiğiniz ses nedir?

Öfkeli insan sesi.

7. Hangi mesleği yapmak istemezsiniz?

Kasaplık.

8. Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz?

Müzik.

9. Kendiniz olmasaydınız kim olurdunuz?

Malatya'da bir deli.

10. Nerede yaşamak isterdiniz?

Endonezya.

11. En önemli kusurunuz nedir?

Çook.

12. Size en fazla keyif veren huyunuz hangisidir?

Alışkanlıklara sadakat ve iyimserlik.

13. Kahramanınız kim?

Malatyalı meczup Haceli.

14. En çok kullandığınız sözcük?

Kesinlikle.

15. Şu anki ruh hâliniz nasıl?

Yorgun.

16. Hayat felsefenizi hangi slogan özetler?

Gerçekçi ol, imkânsızı iste.

17. Mutluluk rüyanız nedir?

Rüyamda öldükten hemen sonra bunun rüya olduğunu yine rüyamda öğrenmiş olmam.

18. Sizce mutsuzluğun tanımı nedir?

Umutsuzluk.

19. Sporla ilgilenir misiniz? Uğraştığınız bir spor dalı var mı?

Yüzme.

20. En sevdiğiniz yemek?

İçli köfte.

21. En sevmediğiniz yemek?

Yok.

22. Futbol takımı tutar mısınız?

Beşiktaş.

23. En sevdiğiniz türkü hangisidir?

Geçen Gün Ömürdendir.

24. Eğer yazmasaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz?

Berbat.

25. En çok hangi yaş grubunun sizi takip etmesi hoşunuza giderdi?

15-25

26. İlk defa ne zaman "Ben yazar olacağım ." dediniz?

13 yaşında.

EK-2: TANIKLARIN GÖZÜNDEN SADIK YALSIZUÇANLAR

A. YUNUS NADİR ERASLAN İLE 04/06/2022 TARİHİNDE SADIK YALSIZUÇANLAR ÜZERİNE YAPILAN SÖYLEŞİ

Sadık Yalsızuçanlar ile seksenlerin son çeyreğinde tanışmıştık. Sivas'ın Ulaş ilçesinde, lisede edebiyat öğretmeni olarak görev yapıyordu. Tanışmamız çok ilginçtir. Babam Ulaş Devlet Üretme Çiftliğinin berberiydi. Ailem Devlet Üretme Çiftliğinin lojmanlarında ikamet ediyordu. Bense Sivas İmam Hatip Lisesinde öğrenciydim. Sivas'ta yaşıyordum. Yazmaya yeni başlamıştım. Okulun Sesimiz adlı bir dergisi vardı. Yazdıklarımı o dergide yayımlıyordum. Bir cuma günü hafta sonunu ailemle geçirmek için ilçe otobüsünde seyahat ederken, oturduğu koltukta pürdikkat Alev Atlı'nın Aydın Despotizmi adlı kitabını okuyan birine rastladım. Yarım saatlik yolculukta handiyse kitabı yarılarmıştı. Otobüsten iner inmez kitabı not etmiştim. Akşam sofrasında babam: “Yarın dükkâna uğra, seni hakiki bir edebiyatçıyla tanıştırmak istiyorum” dedi. Babam sıra dışı bir berberdi diyebilirim. Dükkânın bir köşesine küçük bir kitaplık yerleştirmişti. İşçiler genelde mesai saatinden sonra tıraşa geldikleri için hayli boş zamanı oluyordu. Babam müşteri olmadığı zamanlar sürekli kitap okurdu. Sadık Yalsızuçanlar'la tanışmalarında kitap sevgisinin rolünün çok büyük olduğunu düşünüyorum. Ertesi gün otobüsteki kitap okuyan kişiyi karşımda görünce çok şaşırmıştım. Çok zarıftı. Sözleri tam kalbime çarpıyordu. O zamana değin çok konuşmacı dinlemiştim lakin beni bu denli mest eden bir konuşmacıya rastlamamıştım. Benim rastladıklarım genelde öğüt verirler, bol soru sorarlar ve sürekli yargılardı. O ise daha ilk sohbette hapsediğim daracık dünyanın duvarlarına gelenekten modernizme, şiirden düz yazıya, düşünceden felsefeye, sinemadan tiyatroya değin birçok konuya ait pencereler açıyordu. Onun konuşması insanı terbiye edici, dönüştürücü, nefes aldırıcı, sağaltıcı bir etkiye sahipti. Söz sihirdir. Evet, sözün sihirli koridorunda ağırlıyordu beni. Şimdi düşünüyorum da dinleyicinin kulağına çarpıp atmosfere savrulan sayısız sözcük israfına bakınca kalbe ulaşmayan tüm sözcüklerin insana tutunma şansı yok gibi. Ben de onun sözcüklerine tutunarak yola koyuldum.

Bir yazar yazdıklarının ve konuştuklarının toplamıdır aslında. Kimi yazarın konuşma yeteneği yazdıklarına nazaran çok daha güdüktür. Yazdıklarından beslendiğimiz kadar konuşmalarından beslenemeyiz. Konuşma eylemi bilgiyi biriktirene

özgü bir eylem değildir. O yalnızca biriktirdiğini aktarır ki bu da konuşmadan ziyade okuma eyleminin bir sonucudur. Doğallıkla “müktesebat” bilgiyi biriktirirken aynı zamanda tasnif etmeyi, işe yaramayanı atmayı gerekli kılar. Hal böyle olunca kişi kesp ettiği bilgiyi içselleştirir. İçselleşen her bilgi düşüncemize, oradan da konuşmamıza yansır. Sadık Yalsızuçanlar, ikinci örnekteki bilinç örneğinin ta kendisidir. O, dinleyeni de okuyanı da aynı ölçüde besler.

Yalsızuçanlar 1987’de yayımladığı *Şehirleri Süsleyen Yolcu*’dan sonra öykü türü başta olmak üzere edebiyatın çoğu türlerinde yetkin eserler verdi. Şimdilerde yetmezmiş gibi “yazar” sıfatının önüne başka sıfatlar da getirerek “eğitimci yazar, denemeci yazar, biyografi yazarı, gazeteci yazar” gibi kişiyi gülünç bir şekilde tavsif ederek bir nevi tanımlamaya çalışıyorlar. Oysa kişi hangi türde yazarsa yazsın o yalnızca yazardır. Konuşulması gereken yazarın beslediği alanlardır. Sadık Yalsızuçanlar için şöyle söyleyebiliriz mesela: Sadık Yalsızuçanlar’ın öykücülüğü, Sadık Yalsızuçanlar’ın denemeciliği, Sadık Yalsızuçanlar’ın romancılığı... Bu kategorilerde verdiği ürünlerle yazar, Türk edebiyatını beslemiş ve beslemeye de devam etmektedir. Gül tutan elde gül kokusu kalırmış. Yalsızuçanlar’ın ortaya koyduğu külliyyatının handiyse tamamında irfani geleneğin izini apaçık görürüz. Onun her eseri gerçeğin üzerinde biriken tortuyu kaldırmak cehdiyle yapılmış bir kazıdır aslında. Gezgin, Anka, Cam ve Elmas adlı romanları bahsettiğim yazılardan ortaya çıkan şahikalar. Her karşılaşmamızda kendimi ilk günkü hayranlık ve şaşkınlıkla dinlerken buluyorum onun karşısında. Eserlerini okurken de bu durum hiç değişmiyor.

B. ENDER YILMAZ İLE 12.06.2022 TARİHİNDE SADIK YALSIZUÇANLAR ÜZERİNE YAPILAN SÖYLEŞİ

Sadık Yalsızuçanlar ile 1995 yılında Ankara’da bir konferansta tanıştım. O dönem kitabevinde çalışıyordum. Kitaplarını okumuştum. Takip ettiğim bir yazardı. Daha sonra kitabevine davet ettim. Abi kardeşliğimiz buradan başladı. Kendisi harika bir insandır. Kısacası tevazu sahibi, her yaştaki insanla çok iyi iletişim kurabilen ve iyi dinleyicidir. Herkese elinden geldiğince yardım eden biridir. Birçok eserini yazarken kendisi ile birlikte oluşturduk. Yazmadan önce iyi okuyan, iyi araştıran ve özümseyip farklı bir üslupla kaleme alan bir yazardır. Eserlerinde farklı konulara yer verir ve hiçbir

zaman tek tip yazan bir yazar değildir. Derinliği, kelimeleri kullanma tarzı onlara farklı anlamlar yüklemesi mükemmele yakındır.

İslami hassasiyetlerine çok değer verir. En güzel şekilde yaşamaya ve onu insanlara aktarmaya gayret eden biridir. İslami bilgi ve birikimi iyidir. Bu anlamda her zaman üstadım olmuştur. Sadık Yalsızuçanlar'ın en hassas olduğu noktalar arasında yalan vardır. Yalanı sevmez. Yalan söyleyen insanlardan uzak durur.

Son olarak Sadık Yalsızuçanlar'ın arkadaşlarıyla olan ilişkisi çok güzel, seviyeli, samimi ve her zaman aranan bir dosttur.

EK-3: SADIK YALSIZUÇANLAR ALBÜMÜ

(Sadık Yalsızuçanlar'ın annesi, babası ve kardeşleri)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın el arabası ile mısır sattığı yıllar)

(Ortaokul döneminde Sadık Yalsızuçanlar ve arkadaşı)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın Türkçe öğretmeni Turan Gültekin ve sınıf arkadaşları)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın üniversite yılları)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın öğretmenlik yılları)

EK-4: SADIK YALSIUZUÇANLAR'IN ÇALIŞMA ORTAMI

(Sadık Yalsızuçanlar'ın çalışma odası)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın dinlenme odası)

(Sadık Yalsızuçanlar'ın oturma odası)

